

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 17. november 2023
(OR. en)

11668/23

LIMITE

POLCOM 158
SERVICES 35
FDI 22
COLAC 90

Institutsioonidevaheline
dokument:
2023/0259 (NLE)

SEADUSANDLIKUD AKTID JA MUUD DOKUMENDID

Teema: Euroopa Liidu ja Tšiili Vabariigi vaheline kaubanduse vaheleping

PUBLIC

EUROOPA LIIDU JA TŠIILI VABARIIGI
VAHELINE
KAUBANDUSE VAHELEPING

PREAMBUL

EUROOPA LIIT

ja

TŠIILI VABARIIK, edaspidi „Tšiili“,

edaspidi koos „lepinguosalised“,

VÕTTES ARVESSE neid ühendavaid tugevaid kultuuri-, poliitilisi, majandus- ja koostöösidemeid,

OLLES TEADLIKUD ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Tšiili Vabariigi vahelise assotsieerimislepingu, millele kirjutati alla 18. novembril 2002 Brüsselis, (edaspidi „assotsieerimisleping“) märkimisväärsest panusest nende sidemete tugevdamisse,

RÕHUTADES omavaheliste suhete ulatuslikkust,

VÕTTES ARVESSE oma kavatsust kehtivat assotsieerimislepingut ajakohastada, et kajastada uusi poliitilisi ja majanduslikke olusid ning omavahelises partnerluses tehtud edusamme,

TUNNISTADES rahvusvahelisele õigusele tugineva tugeva ja tulemusliku mitmepoolse süsteemi tähtsust rahu säilitamisel, konfliktide ennetamisel ja rahvusvahelise julgeoleku tugevdamisel ning ühiste probleemide lahendamisel,

KINNITADES oma tahet tugevdada koostööd ühist huvi pakkuvates kahepoolsetes, piirkondlikes ja ülemaailmsetes küsimustes ning kasutada kõiki olemasolevaid vahendeid, et edendada aktiivse ja vastastikuse rahvusvahelise koostöö arendamiseks kavandatud tegevust,

TUNNISTADES, et käesolev leping, mis tugevdab lepinguosaliste kahepoolseid majandus- ja kaubandussuhteid, on ajutise iseloomuga ning kaotab kehtivuse täiustatud raamlepingu jõustumisel ja asendatakse kõnealuse raamlepinguga,

KIITES HEAKS 18. märtsil 2015 Sendais toimunud ÜRO kolmandal maailmakonverentsil vastu võetud Sendai katastroofiohu vähendamise raamistiku 2015–2030, 13.–16. juulil 2015 Addis Abebas toimunud kolmandal arengu rahastamise rahvusvahelisel konverentsil vastu võetud Addis Abeba tegevuskava, Ühendatud Rahvaste Organisatsiooni Peaassamblee (edaspidi „ÜRO Peaassamblee“) 25. septembril 2015 vastu võetud resolutsiooni 70/1, mis sisaldab esildist „Muudame oma maailma: kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 ja 17 kestliku arengu eesmärki“ (edaspidi „kestliku arengu tegevuskava 2030“), ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni alusel 12. detsembril 2015 Pariisis sõlmitud Pariisi kokkulepe (edaspidi „Pariisi kliimakokkulepe“), uue linnade tegevuskava, mis võeti vastu 20. oktoobril 2016 Quitos toimunud ÜRO konverentsil (Habitat III), kus käsitleti eluasemeküsimusi ja säästvat linnaarendust (edaspidi „uus linnade tegevuskava“), ning ülemaailmse humanitaarabiteemalise tippkohtumise kohustused, mis võeti vastu 23. ja 24. mail 2016 Istanbulis toimunud ülemaailmsel humanitaarabiteemalisel tippkohtumisel, ning kutsudes üles neid kõiki rakendama,

KINNITADES VEEL KORD oma tahet edendada kestliku arengu majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonnamõõdet, arendada rahvusvahelist kaubandust viisil, mis aitab kaasa kestlikule arengule kõnealuses kolmes mõõtmes, mida peetakse omavahel tihedalt seotuks ja vastastikku tugevdavaks, ning edendada kestliku arengu tegevuskava 2030 eesmärkide saavutamist,

KINNITADES VEEL KORD oma tahet laiendada ja mitmekesistada oma kaubandussuhteid kooskõlas Maailma Kaubandusorganisatsiooni asutamist käsitleva Marrakechi lepinguga, mis sõlmiti Marrakechis 15. aprillil 1994, ning käesolevas lepingus sätestatud konkreetsete eesmärkide ja sätetega,

SOOVIDES tugevdada oma majandussuhteid, eelkõige kaubandus- ja investeerimissuhteid, tugevdades ja parandades turulepääsu ning aidates kaasa majanduskasvule, pidades samal ajal meeles vajadust suurendada teadlikkust keskkonnakahju majanduslikest ja sotsiaalsetest kuludest, jätkusuutmatutest tootmis- ja tarbimismudelitest ning nende mõjust inimeste heaolule,

OLLES VEENDUNUD, et käesolev leping loob tingimused, mis soodustavad lepinguosaliste vaheliste kestlike majandussuhete kasvu, eelkõige kaubanduse ja investeringute valdkonnas, mis on olulised majandusliku ja sotsiaalse arengu ning tehnoloogilise innovatsiooni ja moderniseerimise seisukohast,

TUNNISTADES, et käesoleva lepingu sätete eesmärk on ergutada vastastikku kasulikku majandustegevust, kahjustamata seejuures kummagi lepinguosalise õigust kehtestada oma territooriumil avalikes huvides õigusnorme,

TUNNISTADES innovatsiooni ja kaubanduse vahelist tihedat seost ning innovatsiooni olulisust majanduskasvu ja sotsiaalse arengu jaoks ning

TULETADES MEELDE, kui olulised on mitmesugused Euroopa Liidu ja Tšiili vahel sõlmitud lepingud, mis on soodustanud koostööd lepinguosaliste vaheliste suhete eri valdkondades ning suurendanud kaubandust ja investeringuid,

ON KOKKU LEPPINUD JÄRGMISES:

1. PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

ARTIKKEL 1.1

Vabakaubanduspiirkonna loomine

Käesolevaga loovad lepinguosalisel vabakaubanduspiirkonna koostöös GATT 1994 XXIV artikliga ja teenustekaubanduse üldlepingu V artikliga.

ARTIKKEL 1.2

Eesmärgid

Käesoleva lepingu eesmärgid on järgmised:

- a) lepinguosaliste vahelise kaubavahetuse laiendamise ja mitmekesistamise koostöös GATT 1994 XXIV artikliga, vähendades tariifseid ja mittetariifseid kaubandustõkkeid või kaotades need;
- b) kaubavahetuse lihtsustamine, eelkõige sätetega, mis käsitlevad tolliprotseduuride ja kaubanduse lihtsustamist, standardeid, tehnilisi norme ja vastavushindamismenetlusi ning sanitaar- ja füto-sanitaarmeetmeid, säilitades samal ajal kummagi lepinguosalise õiguse kehtestada õigusnorme avaliku poliitika eesmärkide saavutamiseks;

- c) teenuskaubanduse liberaliseerimine kooskõlas GATSi V artikliga;
- d) investeerimisvoogude suurenemist soodustava majanduskeskkonna arendamine ning asutamistingimuste parandamine mittediskrimineerimise põhimõtte alusel, säilitades samal ajal kummagi lepinguosalise õiguse võtta vastu ja jõustada meetmeid, mis on vajalikud õiguspäraste poliitikaeesmärkide saavutamiseks;
- e) lepinguosaliste vahelise kaubanduse ja investeerimise lihtsustamine, sealhulgas jooksvate maksete vaba ülekandmise ja kapitali vaba liikumise kaudu;
- f) lepinguosaliste riigihanketurgude tulemuslik vastastikune avamine;
- g) innovatsiooni ja loovuse edendamine, tagades intellektuaalomandi õiguste piisava ja tulemusliku kaitse kooskõlas lepinguosaliste vahel kehtivate rahvusvaheliste kohustustega;
- h) moonutamata konkurentsi soodustavate tingimuste edendamine eelkõige lepinguosaliste vahelises kaubanduses ja investeerimistegevuses;
- i) rahvusvahelise kaubanduse arendamine viisil, mis toetab kestliku arengu majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonnamõõdet, ning
- j) tulemusliku, õiglase ja prognoositava vaidluste lahendamise mehhanismi loomine käesoleva lepingu tõlgendamise ja kohaldamisega seotud vaidluste lahendamiseks.

ARTIKKEL 1.3

Üldkohaldatavad mõisted

Käesoleva lepingu kohaldamisel on:

- a) „täiustatud raamleping“ – ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Tšiili Vabariigi vahel sõlmitav täiustatud raamleping;
- b) „põllumajandusleping“ – WTO asutamislepingu 1A lisas sisalduv põllumajandusleping;
- c) „dumpinguvastane leping“ – WTO asutamislepingu 1A lisas sisalduv üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe VI artikli rakendamise leping;
- d) „assotsieerimisleping“ – ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Tšiili Vabariigi vaheline assotsieerimisleping, millele kirjutati alla 18. novembril 2002 Brüsselis;
- e) „tollimaks“ – maks või lõiv, mis on kehtestatud kaupade impordile või sellega seoses, välja arvatud:
 - i) lõiv, mis on samaväärne käesoleva lepingu artikli 2.4 kohaselt kehtestatud riigisisese maksuga;

- ii) dumpinguvastane, erikaitse-, tasakaalustav- või kaitsetollimaks, mida kohaldatakse kooskõlas GATT 1994ga, dumpinguvastase lepinguga, põllumajanduslepinguga, subsiidiumide ja tasakaalustusmeetmete lepinguga või kaitsemeetmete lepinguga, ning
- iii) tasu või muu lõiv, mis on kehtestatud impordile või sellega seoses ja mille suurus on piiratud osutatud teenuste ligikaudse maksumusega;
- f) „ÜRO ühtne tooteklassifikaator (CPC)“ – ajutine ühtne tooteklassifikaator (Statistical Papers, Series M, nr 77, Department of International Economic and Social Affairs, Statistical Office of the United Nations, New York, 1991);
- g) „päev“ – kalendripäev, sealhulgas nädalavahetused ja pühad;
- h) „kehtiv“ või „olemasolev“ – käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval kehtiv;
- i) „GATS“ – WTO asutamislepingu 1B lisas sisalduv teenuskaubanduse üldleping;
- j) „GATT 1994“ – WTO asutamislepingu 1A lisas sisalduv 1994. aasta üldine tolli- ja kaubanduskokkulepe;
- k) „lepinguosalise kaup“ – omamaine kaup GATT 1994 tähenduses, mis hõlmab ka selle lepinguosalise päritolustaatusega kaupa;
- l) „harmoneeritud süsteem“ või „HS“ – kaupade kirjeldamise ja kodeerimise harmoneeritud süsteem, sealhulgas selle tõlgendamise üldreeglid ning jaotiste, gruppide ja alamrubriikide märkused, mille on välja töötanud Maailma Tolliorganisatsioon;

- m) „rubriik“ – harmoneeritud süsteemi klassifitseerimisnumbri neli esimest kohta;
- n) „juriidiline isik“ – kohaldatava õiguse alusel nõuetekohaselt kas kasumi saamiseks või muuks otstarbeks asutatud või muul viisil korraldatud ning kas era- või riigi omandis olev juriidiline isik, sealhulgas äriühing, usaldusühing, täisühing, ühissetevõtte, ühe osanikuga äriühing või ühistu;
- o) „meede“ – meede kas seaduse, õigusnormi, menetluse, otsuse, haldustoimingu, nõude või tava kujul või muul kujul;
- p) „lepinguosalise meede“ – meede, mille on kehtestanud või kehtima jätnud¹:
- i) mis tahes tasandi valitsus või ametiasutus;
 - ii) valitsusväline üksus mis tahes tasandi valitsuse või ametiasutuse delegeeritud volitusi kasutades² või
 - iii) üksus, kes tegelikult tegutseb meetmega seoses lepinguosalise juhiste kohaselt või lepinguosalise juhtimise või kontrolli all³;

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et mõiste „meede“ hõlmab ka lepinguosalise käesolevast lepingust tulenevate kohustuste täitmiseks vajalike meetmete võtmata jätmist.

² Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesoleva lepingu alusel kohaldatakse lepinguosalise kohustusi riigi omanduses oleva ettevõtte või muu isiku suhtes, kui ta täidab regulatiiv- või haldusülesandeid või muid valitsuse funktsioone lepinguosalise delegeeritud volituste alusel, näiteks on tal luba sundvõõrandada, litsentse väljastada, kiita heaks äritehinguid või kehtestada kvoote, makse või muid tasusid.

³ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et kui lepinguosaline väidab, et teatav üksus tegutseb alapunktis iii osutatud viisil, on tal tõendamiskohustus ja ta peab esitama vähemalt usaldusväärsed kaudsed tõendid.

- q) „liikmesriik“ – Euroopa Liidu liikmesriik;
- r) „füüsiline isik“ –
- i) Euroopa Liidu puhul liikmesriigi kodanik vastavalt selle liikmesriigi õigusele¹ ning
 - ii) Tšiili puhul Tšiili kodanik vastavalt Tšiili õigusele;
- s) „päritolustaatusesega kaup“ – kaup, mis vastab 3. peatükis sätestatud päritolureeglitele;
- t) „isik“ – füüsiline või juriidiline isik;
- u) „isikuandmed“ – mis tahes andmed tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku kohta;
- v) „kaitsemeetmete leping“ – WTO asutamislepingu 1A lisas sisalduv kaitsemeetmete leping;
- w) „sanitaar- või fütosanitaarmeede“ – WTO sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepingu A lisa punktis 1 osutatud meede;
- x) „subsiidiumide ja tasakaalustusmeetmete leping“ – WTO asutamislepingu 1A lisas sisalduv subsiidiumide ja tasakaalustusmeetmete leping;

¹ 10–20. peatüki kohaldamisel hõlmab mõiste „füüsiline isik“ ka Läti Vabariigis alaliselt elavat füüsilist isikut, kes ei ole Läti Vabariigi ega ühegi teise riigi kodanik, kuid kellel on Läti Vabariigi õigusnormide kohaselt õigus saada määratlemata kodakondsusega isiku pass.

- y) „sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete leping“ – WTO asutamislepingu 1A lisas sisalduv sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise leping;
- z) „tehniliste kaubandustõkete leping“ – WTO asutamislepingu 1. lisas sisalduv tehniliste kaubandustõkete leping;
- aa) „kolmas riik“ – riik või territoorium väljaspool käesoleva lepingu territoriaalset kohaldamisala, nagu on sätestatud artiklis 33.8;
- ab) „intellektuaalomandi õiguste kaubanduspektide leping“ – WTO asutamislepingu 1C lisas sisalduv intellektuaalomandi õiguste kaubanduspektide leping;
- ac) „rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsioon“ – rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsioon, mis sõlmiti 23. mail 1969 Viinis, ning
- ad) „WTO asutamisleping“ – 15. aprillil 1994 sõlmitud Marrakeshi leping, millega loodi Maailma Kaubandusorganisatsioon.

ARTIKKEL 1.4

Seos WTO asutamislepinguga ja muude kehtivate lepingutega

1. Lepinguosalised kinnitavad oma õigusi ja kohustusi üksteise suhtes, mis tulenevad WTO asutamislepingust ja muudest kehtivatest lepingutest, mille osalised nad on.

2. Ühtegi käesoleva lepingu sätet ei tõlgendata nii, nagu kohustaks see lepinguosalist tegutsema viisil, mis on vastuolus tema WTO asutamislepingust tulenevate kohustustega.
3. Kui käesolev leping on vastuolus mõne muu kehtiva lepinguga, millega mõlemad lepinguosaliselised on ühinenud, välja arvatud WTO asutamisleping, konsulteerivad lepinguosaliselised viivitamata teineteisega, et leida vastastikku rahuldav lahendus.

ARTIKKEL 1.5

Viited õigusnormidele ja muudele lepingutele

1. Kui ei ole sätestatud teisiti, siis kõiki käesolevas lepingus sisalduvaid viiteid lepinguosaliselise õigusnormidele tuleb tõlgendada nii, et need hõlmavad nende õigusnormide mis tahes muudatusi.
2. Kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti, siis osutamisel rahvusvahelistele lepingutele või kui rahvusvaheline leping ontäielikult või osaliselt käesolevasse lepingusse inkorporeeritud, hõlmavad need lepingud või neile järgnevaid lepinguid ka kõiki asjaomastes lepingutes tehtud muudatusi, mis jõustuvad mõlema lepinguosaliselise suhtes käesoleva lepingu allakirjutamise kuupäeval või pärast seda.
3. Kui lõikes 2 osutatud muudatuste või järgnevate lepingute tõttu tõusetub käesoleva lepingu rakendamisel või kohaldamisel küsimus, võivad lepinguosaliselised vajaduse korral ühe lepinguosaliselise taotlusel omavahel konsulteerida, et leida küsimusele mõlemat lepinguosalist rahuldav lahendus.

ARTIKKEL 1.6

Kohustuste täitmine

1. Kumbki lepinguosaline võtab käesolevast lepingust tulenevate kohustuste täitmiseks nõutavad üld- või erimeetmed.
2. Kui kumbki lepinguosaline leiab, et teine lepinguosaline on jätnud artikli 1.2 lõikes 2 või artikli 2.2 lõikes 1 oluliste osadena kirjeldatud kohustused täitmata, võib ta võtta asjakohased meetmed. Asjakohaste meetmete võtmisel järgitakse igati rahvusvahelist õigust ning need meetmed peavad olema proportsionaalsed käesolevas lõikes osutatud kohustuste täitmata jätmisega. Eelistada tuleb selliseid meetmeid, mis häirivad käesoleva lepingu toimimist kõige vähem. Käesoleva lõike kohaldamisel võivad „asjakohased meetmed“ hõlmata käesoleva lepingu osalist või täielikku peatamist.
3. Lõikes 2 osutatud meetmeid võib võtta olenemata sellest, kas täiustatud raamlepingu asjakohaseid sätteid kohaldatakse ajutiselt või mitte.

2. PEATÜKK

KAUBAVAHETUS

ARTIKKEL 2.1

Eesmärk

Lepinguosalised liberaliseerivad järk-järgult ja vastastikku kaubavahetuse vastavalt käesolevale lepingule.

ARTIKKEL 2.2

Kohaldamisala

Kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse lepinguosalise kaubavahetuse suhtes käesoleva peatüki sätteid.

ARTIKKEL 2.3

Mõisted

Käesolevas peatükis ja 2. lisas kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „impordi litsentsimise protseduuride leping“ – WTO asutamislepingu 1A lisas sisalduv impordi litsentsimise protseduuride leping;
- b) „konsulaartoiming“ – menetlus, mille kaudu hangitakse eksportiva lepinguosalise territooriumil või kolmanda riigi territooriumil asuva importiva lepinguosalise konsulilt konsulaararve või konsulaarviisa faktuurarvele, päritolusertifikaadile, manifestile, kaubasaatjate ekspordideklaratsioonile või muule kauba impordiga seotud tollidokumendile;
- c) „tolliväärtuse määramise leping“ – WTO asutamislepingu 1A lisas sisalduv GATT 1994 VII artikli rakendamise leping;
- d) „eksporti litsentsimise protseduur“ – haldusmenetlus, mille kohaselt nõutakse eksportiva lepinguosalise territooriumilt eksportimise eeltingimusena taotluse või muude kui tollivormistuseks üldiselt nõutavate dokumentide esitamist asjaomasele haldusasutusele või asjaomastele haldusasutustele;
- e) „impordi litsentsimise protseduur“ – haldusmenetlus, mille kohaselt nõutakse importiva lepinguosalise territooriumile importimise eeltingimusena taotluse või muude kui tollivormistuseks üldiselt nõutavate dokumentide esitamist asjaomasele haldusasutusele või asjaomastele haldusasutustele;

- f) „taastoodetud kaup“ – HSi gruppidesse 84–90 või rubriiki 94.02 klassifitseeritud kaup (v.a HSi rubriikidesse 84.18, 85.09, 85.10, 85.16 ja 87.03 või alamrubriikidesse 8414.51, 8450.11, 8450.12, 8508.1 ja 8517.11 klassifitseeritud kaup):
- i) mis täielikult või osaliselt koosneb kasutatud kaupadest saadud osadest;
 - ii) millel on samasugused toimivus- ja tööomadused nagu samaväärsel uuel kaubal ning
 - iii) millele antakse sama garantii nagu samaväärsele uuele kaubale.
- g) „parandamine“ – kauba töötlemine, et parandada töödefekte või olulisi kahjustusi, millega kaasneb kauba algse funktsiooni taastamine, või et tagada kauba vastavus tehnilistele kasutusnõuetele, milleta kaupa ei saaks enam ettenähtud eesmärgil tavapärasel viisil kasutada; kauba parandamine hõlmab restaureerimist ja hooldust, kuid ei hõlma toimingut või protsessi,
- i) mis hävitab kauba põhiomadused või loob uue või kaubanduslikult erineva kauba;
 - ii) mis muudab lõpetamata kauba valmiskaubaks või
 - iii) mida kasutatakse kauba tehnilise toimivuse parandamiseks või täiustamiseks;
- h) „üleminekukategooria“ – tollimaksude kaotamise ajavahemik, mille kestus on 0–7 aastat ja pärast mida on kaup tollimaksuvaba, kui 2. lisas esitatud tariifitabelites ei ole sätestatud teisiti.

ARTIKKEL 2.4

Võrdne kohtlemine riigisisesele maksustamisele ja reguleerimisele

Kumbki lepinguosaline tagab teise lepinguosalise kaupade võrdse kohtlemise kooskõlas GATT 1994 III artikliga ning selle märkuste ja lisasätetega. Selleks inkorporeeritakse GATT 1994 III artikkel ning selle märkused ja lisasätted käesolevasse lepingusse ning muudetakse *mutatis mutandis* selle osaks.

ARTIKKEL 2.5

Tollimaksude vähendamine või kaotamine

1. Kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti, vähendab kumbki lepinguosaline teise lepinguosalise päritolustaatusel kaupade suhtes kohaldatavaid tollimakse või kaotab need vastavalt oma tariifitabelile, mis on esitatud 2. lisas.
2. Lõike 1 kohaldamisel loetakse tollimaksu baasmääraks 2. lisas esitatud tariifitabelis vastava kauba puhul märgitud baasmäär.

3. Kui lepinguosaline vähendab oma kohaldatavat enamsoodustusrežiimi tollimaksumäära, kohaldatakse vähendatud maksumäärade suhtes selle lepinguosalise tariifitabelit, mis on esitatud 2. lisa. Kui lepinguosaline vähendab oma kohaldatavat enamsoodustusrežiimi tollimaksumäära konkreetse tariifirea baasmäärast madalamale tasemele, arvutab ta kohaldatava soodusmäära, mis tagab tollimaksumäära vähendamise kooskõlas enamsoodustusrežiimi tollimaksumäära vähendamisega, ja säilitab asjaomase tariifirea puhul võrreldava soodustuse seni, kuni kohaldatav enamsoodustusrežiimi tollimaksumäär on baasmäärast madalam. Asjaomase tariifirea puhul vastab võrreldav soodustus igal üleminekuperioodil lepinguosalise 2. lisa esitatud tariifitabelis sätestatud baasmäära ja selle tariifirea puhul kõnealuse tariifitabeli kohaselt kohaldatava tollimaksumäära vahele, mis on jagatud kõnealuse baasmääraga, väljendades tulemuse protsentides.

4. Emma-kumma lepinguosalise taotlusel konsulteerivad lepinguosalised teineteisega, et kaaluda võimalust kiirendada 2. lisa tariifitabelites sätestatud tollimaksude vähendamist või kaotamist. Seda konsulteerimist arvesse võttes võib kaubandusnõukogu võtta vastu otsuse 2. lisa muutmise kohta, et kiirendada tollitariifide vähendamist või kaotamist.

ARTIKKEL 2.6

Olukorra säilitamine

1. Kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti, ei tõsta kumbki lepinguosaline ühtegi 2. lisa sätestatud tollimaksumäära, mis on sätestatud baasmäärana, ega kehtesta teise lepinguosalise päritolustaatusega kaubale ühtegi uut tollimaksu.

2. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et pärast tollimaksu ühepoolset vähendamist võib lepinguosaline tõsta kõnealuse tollimaksu 2. lisa kohaselt asjaomaseks üleminekuperioodiks määratud tasemele.

ARTIKKEL 2.7

Eksporditollimaksud, -maksud ja muud lõivud

1. Kumbki lepinguosaline ei kehtesta ega jäta kehtima ühtegi tollimaksu, muud maksu ega lõivu, mida kohaldatakse kauba teise lepinguosalise territooriumile ekspordimise suhtes või sellega seoses, ega ühtegi teisele lepinguosalisele eksporditavalt kaubalt tasutavat riigisisest maksu või muud lõivu, mis ületab maksu või lõivu, mida kohaldataks samasuguse kauba suhtes siis, kui see on ette nähtud omamaiseks tarbimiseks.
2. Käesolev artikkel ei takista kumbagi lepinguosalist maksustamast ekspordi artikli 2.8 kohaselt lubatud tasu või lõivuga.

ARTIKKEL 2.8

Tasud ja formaalsused

1. Tasud ja muud lõivud, mille lepinguosaline kehtestab teise lepinguosalise kauba impordile või ekspordile või sellega seoses, piirduvad osutatud teenuste ligikaudse maksumusega ega kujuta endast omamaiste kaupade kaudset kaitset ega impordi või ekspordi maksustamist fiskaaleesmärkidel.
2. Lepinguosalisel ei kehtesta impordile ega ekspordile ega sellega seoses tasusid ega muid lõive väärtuse alusel.

3. Kumbki lepinguosaline võib kehtestada lõive või nõuda kulude hüvitamist üksnes konkreetsete teenuste osutamise korral, sealhulgas järgmistel juhtudel:
- a) tollitöötajate kohalolu väljaspool tolliasutuse ametlikke lahtiolekuaegu või väljaspool tolliasutuse tööruume, kui seda on nõutud;
 - b) analüüsid või eksperdiaruanded kauba kohta ja postitasud kauba tagastamise eest taotlejale, eelkõige otsuste puhul, mis on seotud siduva teabega või tollialaste õigusnormide kohaldamist käsitleva teabe esitamisega;
 - c) kauba läbivaatamine või kaubaproovide võtmine kontrollimise eesmärgil või kauba hävitamine, kui sellega kaasnevad muud kulud kui tollitöötajate kasutamisega seotud kulud, või
 - d) erakorralised kontrollimeetmed, kui sellised meetmed on vajalikud kauba laadi või võimaliku riski tõttu.
4. Kumbki lepinguosaline avaldab viivitamata kõik impordi või ekspordiga seoses kohaldatavad tasud ja lõivud viisil, mis võimaldab valitsustel, kauplejatel ja teistel huvitatud isikutel nendega tutvuda.
5. Kumbki lepinguosaline ei nõua teise lepinguosalise kauba impordi puhul konsulaartoiminguid ega nendega seotud tasusid või lõive.

ARTIKKEL 2.9

Parandatud kaubad

1. Lepinguosaline ei kohalda tollimaksu mis tahes päritoluga kauba suhtes, mis siseneb uuesti tema tolliterritooriumile pärast seda, kui see on ajutiselt eksporditud tema tolliterritooriumilt teise lepinguosalise tolliterritooriumile parandamiseks.
2. Lõiget 1 ei kohaldata tollilattu, vabakaubanduspiirkonda või sarnase staatusega piirkonda imporditud kauba suhtes, mis eksporditakse seejärel parandamiseks, kuid mida ei reimpordita tollilattu, vabakaubanduspiirkonda või sarnase staatusega piirkonda.
3. Lepinguosaline ei kohalda tollimaksu mis tahes päritoluga kauba suhtes, mis imporditakse ajutiselt teise lepinguosalise tolliterritooriumilt parandamiseks¹.

ARTIKKEL 2.10

Taastoodetud kaubad

1. Kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti, ei kohalda lepinguosaline teise lepinguosalise taastoodetud kaupade suhtes korda, mis on ebasoodsam kui see, mida ta kohaldab samasuguste uute kaupade suhtes.

¹ Euroopa Liidus kasutatakse käesoleva lõike kohaldamisel seestöötlemise protseduuri, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. oktoobri 2013. aasta määruses (EL) nr 952/2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik (ELT L 269, 10.10.2013, lk 1).

2. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et taastoodetud kaupade impordi- ja ekspordikeeldude või -piirangute suhtes kohaldatakse artiklit 2.11. Kui lepinguosaline kehtestab või jätab kehtima kasutatud kaupade suhtes kohaldatavaid impordi- ja ekspordikeelde või -piiranguid, ei kohalda ta neid meetmeid taastoodetud kaupade suhtes.

3. Lepinguosaline võib nõuda, et taastoodetud kaubad tuleb tema territooriumil turustamiseks või müügiks identifitseerida taastoodetud kaupadena ning et need peavad vastama kõigile tehnilistele nõuetele, mida kohaldatakse samasuguste uute kaupade suhtes.

ARTIKKEL 2.11

Impordi- ja ekspordipiirangud

GATT 1994 XI artikkel, sealhulgas selle märkused ja lisasätted, inkorporeeritakse käesolevasse lepingusse ning muudetakse *mutatis mutandis* selle osaks. Seetõttu ei või kumbki lepinguosaline kehtestada ega jätta kehtima teise lepinguosalise kauba impordi suhtes või teise lepinguosalise territooriumile suunatud kauba ekspordi või ekspordiks müügi suhtes kohaldatavaid keelde ega piiranguid, mis ei ole kooskõlas GATT 1994 XI artikliga, sealhulgas selle märkuste ja lisasätetega.

ARTIKKEL 2.12

Päritolu märkimine

Kui Tšiili kohaldab Euroopa Liidu kaupade suhtes päritoluriigi kohustusliku märkimise nõuet, võib kaubanduskomitee otsustada, et Tšiilisse importimisel vastavad märgistusega „Made in EU“ või sarnase kohalikus keeles märgistusega kaubad kõnealusele nõudele. Käesolev artikkel ei mõjuta kummagi lepinguosalise õigust täpsustada nende toodete liiki, mille puhul on päritoluriigi märkimine kohustuslik. Käesoleva artikli suhtes ei kohaldata 3. peatükki.

ARTIKKEL 2.13

Impordi litsentsimise protseduurid

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et lepinguosaliste vahelises kaubavahetuses kohaldatavaid impordi litsentsimise protseduure kohaldatakse neutraalselt ning hallatakse ausalt, õiglaselt, mittediskrimineerivalt ja läbipaistvalt.
2. Lepinguosaline kehtestab või jätab kehtima impordi litsentsimise protseduurid teise lepinguosalise territooriumilt tema territooriumile importimise tingimusena üksnes juhul, kui halduseesmärgi saavutamiseks ei ole mõistlikult võimalik rakendada muud asjakohast korda.

3. Lepinguosaline ei kehtesta ega jäta kehtima impordi mitteautomaatse litsentsimise protseduuri teise lepinguosalise territooriumilt tema territooriumile importimise tingimusena, välja arvatud juhul, kui see on vajalik käesoleva lepinguga kooskõlas oleva meetme rakendamiseks.

Lepinguosaline, kes kehtestab impordi mitteautomaatse litsentsimise protseduuri, teatab teisele lepinguosalisele selgelt, millist meetet selle kaudu rakendatakse.

4. Kumbki lepinguosaline tagab, et võimalikud impordi litsentsimise protseduurid kehtestatakse ja neid hallatakse kooskõlas impordi litsentsimise protseduuride lepingu artiklitega 1, 2 ja 3. Sel eesmärgil inkorporeeritakse kõnealuse lepingu artiklid 1, 2 ja 3 käesolevasse lepingusse ja muudetakse *mutatis mutandis* selle osaks.

5. Lepinguosaline, kes kehtestab impordi litsentsimise uued protseduurid või muudab kehtivaid impordi litsentsimise protseduure, teatab sellest teisele lepinguosalisele 60 päeva jooksul pärast impordi litsentsimise uute protseduuride või kehtivates impordi litsentsimise protseduurides tehtud muudatuste avaldamise kuupäeva. Teade peab sisaldama käesoleva artikli lõikes 3 ja impordi litsentsimise protseduuride lepingu artikli 5 lõikes 2 osutatud teavet. Lepinguosaline loetakse olevat selle kohustuse täitnud, kui ta on impordi litsentsimise uutest protseduuridest või kehtivates impordi litsentsimise protseduurides tehtud muudatustest teatanud impordi litsentsimise protseduuride lepingu artikli 4 kohaselt moodustatud impordi litsentsimise komiteele, esitades kõnealuse lepingu artikli 5 lõikes 2 nimetatud teabe.

6. Teise lepinguosalise taotlusel esitab lepinguosaline viivitamata kogu asjakohase teabe, sealhulgas impordi litsentsimise protseduuride lepingu artikli 5 lõikes 2 nimetatud teabe, impordi litsentsimise protseduuride kohta, mille ta kavatseb kehtestada, on kehtestanud või jätab kehtima, samuti impordi litsentsimise kehtivate protseduuride muudatuste kohta.

ARTIKKEL 2.14

Ekspordi litsentsimise protseduurid

1. Kumbki lepinguosaline avaldab nii ekspordi litsentsimise võimalikud uued protseduurid kui ka ekspordi litsentsimise olemasolevate protseduuride muudatused viisil, mis võimaldab valitsustel, kauplejatel ja teistel huvitatud isikutel nendega tutvuda. Võimaluse korral toimub selline avaldamine hiljemalt 30 päeva enne protseduuride või muudatuse jõustumist ja igal juhul hiljemalt asjaomaste protseduuride või muudatuse jõustumise kuupäeval.
2. Kumbki lepinguosaline tagab, et ekspordi litsentsimise protseduuride avaldamisel avaldatakse järgmine teave:
 - a) ekspordi litsentsimise protseduuride või nendes tehtavate muudatuste tekst;
 - b) kaubad, mille suhtes konkreetset ekspordi litsentsimise protseduuri kohaldatakse;
 - c) ekspordi litsentsimise protseduuri puhul ekspordilitsentsi taotlemise protsessi kirjeldus ja kriteeriumid, millele taotleja peab vastama, et tal oleks õigus ekspordilitsentsi taotleda, näiteks lepinguosalise territooriumil tegevusloa omamine, investeringu tegemine või säilitamine või teatava ettevõtte vormis tegutsemine;
 - d) kontaktpunkt või -punktid, kust huvitatud isikud saavad lisateavet ekspordilitsentsi saamise tingimuste kohta;

- e) haldusasutus või -asutused, kellele tuleb esitada taotlus või muud asjakohased dokumendid;
- f) ekspordi litsentsimise protseduuri kaudu rakendatava meetme või rakendavate meetmete kirjeldus;
- g) ajavahemik, mille jooksul ekspordi litsentsimise protseduur kehtib, välja arvatud juhul, kui protseduur jääb kehtima kuni selle tühistamise või muutmiseni uues väljaandes;
- h) kui lepinguosaline kavatses kasutada ekspordi litsentsimise protseduuri ekspordikvoodi haldamiseks, siis kvoodi üldkogus ja vajaduse korral väärtus ning kvoodi avamise ja sulgemise kuupäevad, ning
- i) võimalikud vabastused või erandid, mis asendavad ekspordilitsentsi saamise nõuet, teave selle kohta, kuidas neid vabastusi või erandeid taotleda või kasutada, ning nende võimaldamise kriteeriumid.

3. Kumbki lepinguosaline teatab oma kehtivatest ekspordi litsentsimise protseduuridest teisele lepinguosalisele 30 päeva jooksul pärast käesoleva lepingu jõustumist. Lepinguosaline, kes võtab vastu uued ekspordi litsentsimise protseduurid või muudab olemasolevaid ekspordi litsentsimise protseduure, teatab sellest teisele lepinguosalisele 60 päeva jooksul pärast ekspordi litsentsimise uute protseduuride või olemasolevates ekspordi litsentsimise protseduurides tehtud muudatuste avaldamise kuupäeva. Teade peab sisaldama viidet allikale või allikatele, kus on avaldatud lõike 2 kohaselt nõutav teave, ning vajaduse korral asjaomase riikliku veebisaidi või veebisaitide aadressi.

4. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et ühtegi käesoleva artikli sätet ei tõlgendata nii, nagu kohustaks see lepinguosalist andma ekspordilitsentsi ega takista lepinguosalist täitmast oma kohustusi, mis tulenevad ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonidest ning mitmepoolsetest massihävitusrelvade leviku tõkestamise kokkulepetest ja ekspordikontrolli kokkulepetest.

ARTIKKEL 2.15

Tolliväärtuse määramine

Kumbki lepinguosaline määrab tema territooriumile imporditavate teise lepinguosalise kaupade tolliväärtuse vastavalt GATT 1994 VII artiklile ja tolliväärtuse määramise lepingule. Sel eesmärgil inkorporeeritakse GATT 1994, sealhulgas selle märkused ja lisasätted, VII artikkel ning tolliväärtuse määramise lepingu, sealhulgas selle tõlgendusmärkused, artiklid 1–17 käesolevasse lepingusse ja muudetakse *mutatis mutandis* selle osaks.

ARTIKKEL 2.16

Soodustuste kasutamine

1. Lepingu toimimise jälgimiseks ja soodustuste kasutamise määra arvutamiseks vahetavad lepinguosalisel igal aastal impordistatistika ajavahemiku jooksul, mis algab üks aasta pärast käesoleva lepingu jõustumist ja lõpeb 10 aasta möödudes tollimaksude kaotamise lõpuleviimisest kõigi kaupade puhul vastavalt 2. lisas sätestatud tariifitabelitele. Kui kaubanduskomitee ei otsusta teisiti, pikendatakse seda ajavahemikku automaatselt viie aasta võrra. Kaubanduskomitee võib otsustada seda veelgi pikendada.

2. Lõike 1 kohane impordistatistika vahetamine hõlmab andmeid kõige viimase aasta kohta, mille andmed on kättesaadavad, sealhulgas väärtust ja asjakohasel juhul mahtu tariifirea tasandil teise lepinguosalise nende kaupade impordi puhul, mille suhtes kohaldatakse käesoleva lepingu kohast sooduskohtlemist, ja nende kaupade puhul, mille suhtes ei kohaldata sooduskohtlemist.

ARTIKKEL 2.17

Sooduskohtlemise haldamise erimeetmed

1. Lepinguosalised teevad koostööd, et hoida ära, avastada ja tõkestada tollialaste õigusnormide rikkumisi, mis on seotud käesoleva peatüki alusel võimaldatud sooduskohtlemisega, kooskõlas oma kohustustega, mis tulenevad 3. peatükist ja käesolevale lepingule lisatud tolliküsimustes vastastikuse haldusabi andmist käsitlevast protokollist.
2. Lepinguosaline võib lõikes 3 sätestatud korras ajutiselt peatada asjaomaste kaupade sooduskohtlemise, kui ta on objektiivse, veenva ja kontrollitava teabe põhjal teinud kindlaks, et käesoleva peatüki alusel võimaldatud sooduskohtlemise saamiseks on teine lepinguosaline tollialaseid õigusnorme ulatuslikult ja süstemaatiliselt rikkunud, ning on jõudnud järeldusele, et:
 - a) teine lepinguosaline on päritolureeglite rikkumise avastamisel või tõkestamisel süstemaatiliselt jätnud rakendamata meetmed kaupade päritolustaatuse kontrollimiseks ja käesolevale lepingule lisatud tolliküsimustes vastastikuse haldusabi andmist käsitleva protokolliga muude nõuete täitmiseks või need meetmed on ebapiisavad;

- b) teine lepinguosaline on süstemaatiliselt keeldunud päritolutõendi hilisemast kontrollimisest, kui lepinguosaline on seda taotlenud, või kontrollimise tulemuste õigeaegsest edastamisest või on kontrollimisel või tulemuste edastamisel põhjendamatult viivitanud, või
- c) teine lepinguosaline on seoses sooduskohtlemisega süstemaatiliselt keeldunud käesolevale lepingule lisatud tolliküsimustes vastastikuse haldusabi andmist käsitlevast protokollist tulenevate kohustuste kohase koostöö tegemisest või abi osutamisest.
3. Lepinguosaline, kes on teinud lõikes 2 osutatud järelduse, teatab sellest põhjendamatult viivitusega kaubanduskomiteele ja alustab teise lepinguosalisega kaubanduskomitees konsultatsioone, et jõuda mõlemat lepinguosalist rahuldava lahenduseni.

Kui lepinguosalisel ei jõua vastastikku rahuldava lahenduse suhtes kokkuleppele kolme kuu jooksul alates teatamise kuupäevast, võib kõnealuse järelduse teinud lepinguosaline otsustada ajutiselt peatada asjaomaste kaupade sooduskohtlemise. Nimetatud lepinguosaline teatab sooduskohtlemise ajutisest peatamisest põhjendamatult viivitusega kaubanduskomiteele.

Ajutist peatamist kohaldatakse üksnes ajavahemiku jooksul, mis on vajalik asjaomase lepinguosalise finantshuvide kaitsmiseks, ja mitte kauem kui kuus kuud. Kui aga olukord, mis tingis sooduskohtlemise esialgse peatamise, püsib ka pärast kuuekuulise ajavahemiku möödumist, võib asjaomane lepinguosaline otsustada peatamist pikendada. Iga ajutise peatamise üle peetakse kaubanduskomitees korrapäraseid konsultatsioone.

4. Kumbki lepinguosaline avaldab kooskõlas oma sisekorraga importijatele suunatud teated lõikes 3 osutatud ajutist peatamist käsitlevate teadete või otsuste kohta.

ARTIKKEL 2.18

Kaubavahetuse allkomitee

Artikli 33.4 lõike 1 kohaselt moodustatud kaubavahetuse allkomitee:

- a) teostab järelevalvet käesoleva peatüki ja 2. lisa rakendamise ja haldamise üle;
- b) edendab lepinguosaliste vahelist kaubavahetust, sealhulgas artikli 2.5 lõike 4 kohaste konsultatsioonide kaudu, mis käsitlevad turulepääsuga seotud tariifse kohtlemise parandamist ja vajaduse korral muid küsimusi;
- c) pakub foorumit käesoleva peatükiga seotud küsimuste arutamiseks ja lahendamiseks;
- d) tegeleb viivitamata lepinguosaliste vahelise kaubavahetuse takistustega, eelkõige nendega, mis on seotud mittetariifsete meetmete kohaldamisega, ning vajaduse korral suunab sellised küsimused arutamiseks kaubanduskomiteele;
- e) esitab lepinguosalistele soovitusi käesoleva peatüki muutmiseks või täiendamiseks;
- f) koordineerib soodustuste kasutamisega seotud teabe vahetamist või lepinguosaliste vahelist kaubavahetust käsitleva muu teabe vahetamist;
- g) vaatab harmoneeritud süsteemi võimalikud tulevased muudatused läbi, et tagada, et kummagi lepinguosalise käesolevast lepingust tulenevad kohustused ei muutu, ning annab nõu võimalike sellega seotud vastuolude lahendamiseks;
- h) täidab artiklis 8.17 sätestatud ülesandeid.

3. PEATÜKK

PÄRITOLUREEGLID JA PÄRITOLUMENETLUSED

A JAGU

PÄRITOLUREEGLID

ARTIKKEL 3.1

Mõisted

Käesolevas peatükis ja 3-A – 3-E lisas kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „klassifitseerimine“ – toote või materjali liigitamine harmoneeritud süsteemi teatavasse gruppi, rubriiki või alamrubriiki;
- b) „kaubasaadetus“ – tooted, mis saadetakse samaaegselt ühelt eksportijalt ühele kaubasaajale või mis saadetakse eksportijalt kaubasaajale üheainsa veodokumendi alusel või selle dokumendi puudumisel üheainsa arve alusel;
- c) „tolliasutus“ –
 - i) Tšiili puhul riiklik tolliteenistus ning

- ii) Euroopa Liidu puhul tolliküsimuste eest vastutavad Euroopa Komisjoni talitused ning liikmesriikide tolliasutused ja muud asutused, kes vastutavad tollialaste õigusnormide kohaldamise ja täitmise tagamise eest;
- d) „eksportija“ – lepinguosalise territooriumil asuv isik, kes kooskõlas selle lepinguosalise õigusnormidega ekspordib või toodab päritolustaatusega toodet ja kes väljastab päritolukinnituse;
- e) „identsed tooted“ – tooted, mis igas aspektis vastavad tootekirjelduses kirjeldatud toodetele; mitme kaubasaadetise puhul päritolukinnituse esitamiseks kasutatavas kaubandusdokumendis sisalduv tootekirjeldus peab olema piisavalt täpne, võimaldamaks selgelt identifitseerida nii asjaomast toodet kui ka identseid tooteid, mida selle kinnituse alusel edaspidi imporditakse;
- f) „importija“ – isik, kes impordib päritolustaatusega toodet ja taotleb selle suhtes tariifset sooduskohtlemist;
- g) „materjal“ – toote tootmisel kasutatud aine, sealhulgas koostisosa, tooraine, komponent või muu osa;
- h) „toode“ – tootmise tulemus, isegi kui see on ette nähtud edaspidiseks kasutamiseks materjalina teise toote tootmisel, ning
- i) „tootmine“ – iga liiki töö või töötlemine, kaasa arvatud komplekteerimine.

ARTIKKEL 3.2

Üldnõuded

1. Kui lepinguosaline kohaldab vastavalt käesolevale lepingule teise lepinguosalise päritolustaatusega kauba suhtes tariifset sooduskohtlemist, siis tingimusel, et toode vastab kõigile muudele käesolevas peatükis sätestatud kohaldatavatele nõuetele, käsitatakse teise lepinguosalise päritolustaatusega toodetena järgmisi tooteid:
 - a) tooted, mis on artikli 3.4 kohaselt täielikult saadud selle lepinguosalise territooriumil;
 - b) tooted, mille tootmiseks on kasutatud vaid selle lepinguosalise päritolustaatusega materjale, ning
 - c) tooted, mis on toodetud selle lepinguosalise territooriumil, kasutades päritolustaatuseta materjale, tingimusel et need vastavad 3-B lisas sätestatud nõuetele.
2. Kui toode on omandanud päritolustaatuse vastavalt lõikele 1, ei käsitata selle toote tootmisel kasutatud päritolustaatuseta materjale päritolustaatuseta materjalidena, kui seda toodet kasutatakse sisendmaterjalina muus tootes.
3. Päritolustaatuse omandamise nõuded peavad olema lepinguosalise territooriumil katkestusteta täidetud.

ARTIKKEL 3.3

Päritolu kumulatsioon

1. Lepinguosalise toodet käsitatakse teise lepinguosalise päritolustaatusega tootena, kui seda toodet kasutatakse sisendmaterjalina teise toote tootmisel kõnealuse teise lepinguosalise territooriumil, tingimusel et tehtav töö ja töötlus on ulatuslikum kui üks või mitu artiklis 3.6 osutatud toimingut.
2. Harmoneeritud süsteemi gruppi 3 klassifitseeritud materjale, mis on pärit lõike 4 punktis b osutatud riikidest ja mida kasutatakse harmoneeritud süsteemi alamrubriiki 1604.14 klassifitseeritud tuunikalakonservide tootmiseks, võib käsitada lepinguosalise päritolustaatusega materjalidena, kui on täidetud lõike 3 punktides a–e sätestatud tingimused ning kui kõnealune lepinguosaline saadab teate artiklis 3.31 osutatud allkomiteele läbivaatamiseks.
3. Kaubanduskomitee võib artiklis 3.31 osutatud allkomitee soovitusel otsustada, et teatavaid käesoleva artikli lõikes 4 osutatud kolmandatest riikidest¹ pärit materjale võib käsitada lepinguosalise päritolustaatusega materjalidena, kui neid kasutatakse toote tootmiseks selle lepinguosalise territooriumil, tingimusel et:
 - a) kummalgi lepinguosalisel on kehtiv kaubandusleping, mille kohaselt on selle kolmanda riigiga moodustatud vabakaubanduspiirkond GATT 1994 XXIV artikli tähenduses;

¹ Viide: „kolmas riik“ on määratletud artikli 1.3 punktis aa.

- b) käesolevas lõikes osutatud materjalide päritolu määratakse kindlaks kooskõlas päritolureeglitega, mida kohaldatakse:
- i) vastavalt Euroopa Liidu kaubanduslepingule, mille kohaselt on kõnealuse kolmanda riigiga moodustatud vabakaubanduspiirkond, kui asjaomast materjali kasutatakse toote tootmiseks Tšiilis, ning
 - ii) vastavalt Tšiili kaubanduslepingule, mille kohaselt on kõnealuse kolmanda riigiga moodustatud vabakaubanduspiirkond, kui asjaomast materjali kasutatakse toote tootmiseks Euroopa Liidus;
- c) kõnealuse lepinguosalise ja kõnealuse kolmanda riigi vahel on sõlmitud kokkulepe piisava halduskoostöö kohta, millega tagatakse käesoleva peatüki täielik rakendamine ja mis sisaldab sätteid materjalide päritolu käsitlevate asjakohaste dokumentide kasutamise kohta, ning kõnealune lepinguosaline teavitab teist lepinguosalist kõnealusest kokkulepest;
- d) materjalide tootmine või töötlemine selle lepinguosalise territooriumil on ulatuslikum kui üks või mitu artiklis 3.6 osutatud toimingut ning
- e) lepinguosalised lepivad kokku võimalikes muudes kohaldatavates tingimustes.

4. Lõikes 3 osutatud kolmandad riigid on:

- a) Kesk-Ameerika riigid Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua ja Panama ning
- b) Andide piirkonna riigid Colombia, Ecuador ja Peruu.

ARTIKKEL 3.4

Täielikult ühes riigis või ühel territooriumil saadud kaup

1. Järgmisi tooteid käsitatakse kaubana, mis on täielikult saadud ühe lepinguosalise territooriumil:
 - a) tema territooriumil kasvatatud või koristatud taimed ja köögiviljatooted;
 - b) tema territooriumil sündinud ja kasvatatud elusloomad;
 - c) tema territooriumil kasvatatud elusloomadest saadud tooted;
 - d) tema territooriumil küttimise, püüisjahi, kalapüügi, kogumise või kinnipüüdmise (kuid mitte väljaspool selle lepinguosalise territoriaalmerd) tulemusena saadud tooted;
 - e) tema territooriumil sündinud ja kasvatatud ning tapetud loomadest saadud tooted;
 - f) tema territooriumil vesiviljelusest saadud tooted, kui veeorganismid, sealhulgas kalad, molluskid, koorikloomad, muud veeselgrootud ja veetaimed on sündinud või kasvatatud sellisest seemnevarust nagu munad, kalamari ja niisk, kalavastsed, kalamaimud või vastsed, sekkudes tootmise suurendamiseks kasvatus- või kasvuprotsessidesse, näiteks korrapärase asustamise, söötmise või röövloomade eest kaitsmise teel;
 - g) tema territooriumil kaevandatud või muul viisil hangitud mineraalid või muud looduslikult esinevad ained, mida ei ole nimetatud punktides a–f;

- h) merekalapüügisaadused ja muud saadused, mis on selle lepinguosalise laevaga püütud väljaspool territoriaalmerd;
- i) selle lepinguosalise kalatöötlemislaevade pardal üksnes punktis h osutatud saadustest valmistatud tooted;
- j) selle lepinguosalise või tema isiku poolt väljaspool territoriaalmerd merepõhjast või selle aluspinnasest kaevandatud saadused, tingimusel et sellel lepinguosalisel või tema isikul on õigus asjaomast merepõhja või selle aluspinnast töödelda;
- k) tema territooriumil toodetud või seal kogutud kasutatud toodete jäätmed või jäägid, tingimusel et need tooted sobivad üksnes tooraine taaskasutamiseks, ning
- l) tema territooriumil toodetud tooted, mis on toodetud üksnes punktides a–k osutatud toodetest.

2. Lõike 1 punktides h ja i kasutatud mõisted „lepinguosalise laev“ ja „lepinguosalise kalatöötlemislaev“ tähendavad vastavalt laeva ja kalatöötlemislaeva, mis:

- a) on registreeritud Euroopa Liidu liikmesriigis või Tšiilis;
- b) sõidab Euroopa Liidu liikmesriigi või Tšiili lipu all ja
- c) vastab ühele järgmistest tingimustest:
 - i) kuulub enam kui 50 % ulatuses Euroopa Liidu liikmesriigi või Tšiili füüsilistele isikutele või

ii) kuulub juriidilisele isikule:

- A) mille peakontor ja peamine tegevuskoht on Euroopa Liidu liikmesriigis või Tšiilis ning
- B) millest üle 50 % kuulub vastava lepinguosalise isikutele.

ARTIKKEL 3.5

Lubatud kõrvalekalded

1. Kui toote tootmisel kasutatud päritolustaatuseta materjal ei vasta 3-B lisa sätestatud nõuetele, loetakse see toode järgmistel tingimustel siiski lepinguosalise päritolustaatusesega tooteks:

- a) kõigi toodete puhul,¹ välja arvatud harmoneeritud süsteemi gruppidesse 50–63 klassifitseeritud tooted, ei ületa päritolustaatuseta materjalide koguväärtus 10 % toote tehasehinnast;
- b) harmoneeritud süsteemi gruppidesse 50–63 klassifitseeritud toodete puhul kohaldatakse 3-A lisa märkustes 6–8 sätestatud lubatud kõrvalekaldeid.

2. Lõiget 1 ei kohaldata, kui toote tootmisel kasutatud päritolustaatuseta materjalide väärtus või mass ületab päritolustaatuseta materjalide väärtuse või massi suhtes kehtestatud maksimummäära, mis on kindlaks määratud 3-B lisa sätestatud nõuetes.

¹ Harmoneeritud süsteemi grupid 1–24, kooskõlas 3-A lisa märkusega 9.

3. Lõiget 1 ei kohaldata toodete suhtes, mis on artikli 3.4 tähenduses täielikult saadud ühe lepinguosalise territooriumil. Kui 3-B lisa kohaselt peavad toote tootmisel kasutatavad materjalid olema täielikult saadud ühes riigis või ühel territooriumil, kohaldatakse käesoleva artikli lõikeid 1 ja 2.

ARTIKKEL 3.6

Ebapiisav töö või töötlus

1. Olenemata artikli 3.2 lõike 1 punktist c ei loeta toodet lepinguosalise päritolustaatusena tooteks, kui selle lepinguosalise territooriumil tehakse päritolustaatuseta materjalidega ainult üks või mitu järgmistest toimingutest:
 - a) säilitustoimingud, nagu kuivatamine, külmutamine, soolvees hoidmine jms toimingud, mille ainus eesmärk on tagada toote hea seisukorra säilimine selle vedamisel ja ladustamisel;
 - b) pakendite lahtivõtmine ja kokkupanek;
 - c) pesemine, puhastamine, tolmu, oksiidi, õli, värvi või muu katte eemaldamine;
 - d) tekstiili ja tekstiiltoodete triikimine või pressimine;
 - e) lihtsad värvimis- ja poleerimistoimingud;
 - f) riisi koorimine ja osaline või täielik kroovimine; teravilja ja riisi poleerimine ja glaseerimine;

- g) suhkru toonimine või maitsestamine või tükkipressimine; tahke kristallsuhkru osaline või täielik jahvatamine;
- h) puuviljade, pähklite ja köögiviljade koorimine, kividest või seemnetest puhastamine ja lüdimine;
- i) teritamine, lihtlihvimine või lihtlõikamine;
- j) tuulamine, uhtmine, sortimine, klassifitseerimine, liigitamine või kokkusobitamine;
- k) lihtne klaas- või plastpudelitesse, plekkpurkidesse, kottidesse, karpidesse, kastidesse pakkimine, alustele jms kinnitamine ning kõik muu lihtne pakendamine;
- l) märkide, etikettide, logode ja muude eristusmärkide kinnitamine või trükkimine toodetele või nende pakenditele;
- m) ühte või mitut sorti toodete segamine, sh suhkru segamine mis tahes muu ainega;
- n) toote osade lihtne kokkupanemine terviktoote saamiseks või toote osadeks lammutamine;
- o) lihtne vee lisamine või toodete lahjendamine või dehüdreerimine või denatureerimine või
- p) loomade tapmine.

2. Lõike 1 kohaldamisel käsitatakse toimingut lihtsana, kui selle tegemiseks ei ole vaja erioskusi ega spetsiaalselt toodetud või paigaldatud masinaid, aparate või seadmeid.

ARTIKKEL 3.7

Kvalifikatsiooniühik

1. Käesoleva peatüki kohaldamisel on kvalifikatsiooniühikuks konkreetne toode, mida käsitatakse põhiühikuna toote klassifitseerimisel harmoneeritud süsteemi alusel.
2. Kui kaubasaadeti koosneb mitmest identsest tootest, mis on klassifitseeritud samasse HSi rubriiki, võetakse käesoleva peatüki kohaldamisel arvesse iga üksikut toodet.

ARTIKKEL 3.8

Tarvikud, varuosad ja tööriistad

1. Seadme, masina, aparadi või sõidukiga kaasas olevaid tarvikuid, varuosi ja tööriistu, mis kuuluvad tavavarustuse hulka ja mis sisalduvad selle hinnas või mille kohta ei esitata eraldi arvet, käsitatakse koos kõnealuse seadme, masina, aparadi või sõidukiga ühe tootena.

2. Lõikes 1 osutatud tarvikuid, varuosi ja tööriistu ei võeta toote päritolu määramisel arvesse, välja arvatud päritolustaatuseta materjalide maksimaalse väärtuse arvutamisel, kui toote suhtes kohaldatakse 3-A lisas sätestatud päritolustaatuseta materjalide maksimaalset väärtust.

ARTIKKEL 3.9

Komplektid

Harmoneeritud süsteemi tõlgendamise 3. üldreeglis määratletud komplekte käsitatakse lepinguosalise päritolustaatusena, kui kõik nende koostisosad on päritolustaatusena tooted. Kui komplekt koosneb päritolustaatusena ja päritolustaatuseta toodetest, käsitatakse komplekti tervikuna lepinguosalise päritolustaatusena, tingimusel et päritolustaatuseta toodete väärtus ei ületa 15 % komplekti tehasehinnast.

ARTIKKEL 3.10

Neutraalsed elemendid

Selleks et määrata kindlaks, kas toode on lepinguosalise päritolustaatusena toode või mitte, ei ole vaja kindlaks määrata järgmiste toote tootmisel kasutatavate elementide päritolu:

- a) kütus, energia, katalüsaatorid ja lahustid;

- b) toote katsetamiseks ja kontrollimiseks kasutatavad seadmed, aparaadid ja tarvikud;
- c) masinad, tööriistad, stantsid ja valuvormid;
- d) seadmete ja hoonete hooldamiseks kasutatavad varuosad ja materjalid;
- e) lubrikandid, määrded, liitmismaterjalid ning muud tootmisel või seadmete ja hoonete käitamisel kasutatavad materjalid;
- f) kindad, prillid, jalatsid, rõivad, ohutusvahendid ja tarvikud;
- g) muu materjal, mida toode ei sisalda, kuid mille puhul on võimalik tõendada, et selle kasutamine moodustab osa toote tootmisest.

ARTIKKEL 3.11

Pakendid, pakkematerjalid ja mahutid

1. Kui harmoneeritud süsteemi tõlgendamise 5. üldreegli kohaselt klassifitseeritakse koos tootega ka pakkematerjalid ja mahutid, millesse toode on pakendatud jaemüügiks, ei võeta neid pakkematerjale ja mahuteid toote päritolu määramisel arvesse, välja arvatud päritolustaatuseta materjalide maksimaalse väärtuse arvutamisel, kui toote suhtes kohaldatakse päritolustaatuseta materjalide maksimaalset väärtust vastavalt 3-B lisale.
2. Selle kindlakstegemisel, kas tegemist on lepinguosalise päritolustaatuseta tootega, ei võeta arvesse pakkematerjale ja mahuteid, mida kasutatakse toote kaitsmiseks veo ajal.

ARTIKKEL 3.12

Asendatavate materjalide arvestuslik eraldamine

1. Asendatavad päritolustaatusega ja päritolustaatuseta materjalid eraldatakse ladustamise ajal füüsiliselt, et säilitada nende vastav staatus. Neid materjale võib kasutada toote tootmisel, ilma et neid ladustamise ajal füüsiliselt eraldataks, tingimusel et kasutatakse arvestusliku eraldamise meetodit.
2. Lõikes 1 osutatud arvestusliku eraldamise meetodit kohaldatakse kooskõlas varude haldamise meetodiga, mis tuleneb lepinguosalise territooriumil rakendatavatest üldtunnustatud raamatupidamispõhimõtetest. Arvestusliku eraldamise meetod peab tagama, et nende toodete arv, mida võib käsitada lepinguosalise päritolustaatusega toodetena, ei ületa ühelgi ajahetkel arvu, mis oleks saadud varude füüsilisel eraldamisel nende ladustamise ajal.
3. Lõike 1 kohaldamisel tähendavad „asendatavad materjalid“ sama liiki ja sama kaubandusliku kvaliteediga materjale, millel on samad tehnilised ja füüsikalised omadused ning mida ei saa üksteisest eristada, kui need on lõpptootesse lisatud.

ARTIKKEL 3.13

Tagastatud tooted

Kui lepinguosalise päritolustaatusega toode eksporditakse selle lepinguosalise territooriumilt kolmandasse riiki ja tagastatakse selle lepinguosalise territooriumile, käsitatakse seda päritolustaatuseta tootena, välja arvatud juhul, kui selle lepinguosalise tolliasutusele tõendatakse, et:

- a) tagastatud toode on täpselt sama toode kui eksporditud toode ja
- b) tagastatud tootega ei ole kolmandas riigis ega eksportimise ajal tehtud ühtegi muud toimingut peale nende, mis olid vajalikud toote hea seisukorra säilitamiseks.

ARTIKKEL 3.14

Mittemuutmise reegel

1. Lepinguosalise territooriumil vabasse ringlusse laskmiseks deklareeritud päritolustaatusega toodet ei tohi pärast eksportimist ja enne vabasse ringlusse laskmiseks deklareerimist muuta ega muundada ning sellega ei tohi teha muid toiminguid peale nende, mis on vajalikud toote hea seisukorra säilitamiseks või märkide, etikettide, plommide või dokumentide lisamiseks, et tagada vastavus importiva lepinguosalise konkreetsetele riigisisestele nõuetele.

2. Toodet võib ladustada või esitleda kolmandas riigis, tingimusel et see jääb kõnealuses kolmandas riigis tollijärelevalve alla.

3. Ilma et see piiraks B jao kohaldamist, võib kaubasaadetised kolmanda riigi territooriumil jagada osadeks, kui seda teeb eksportija või see toimub tema vastutusel, tingimusel et need kaubasaadetised jäävad kolmandas riigis tollijärelevalve alla.

4. Kui tekib kahtlus, kas lõigetes 1–3 sätestatud tingimused on täidetud või mitte, võib importiva lepinguosalise tolliasutus nõuda, et importija tõendaks nende tingimuste täitmist. Seda võib teha mis tahes viisil, sealhulgas selliste lepinguliste veodokumentidega nagu veokiri, faktiliste või konkreetsete tõenditega, mis põhinevad pakendite märgistamisel või nummerdamisel, või muude tootega seotud tõenditega.

ARTIKKEL 3.15

Näitused

1. Päritolustaatuslega toodete suhtes, mis saadetakse kolmandasse riiki näitusele ja müüakse pärast näitust impordiks lepinguosalise territooriumile, kohaldatakse importimisel käesoleva lepingu sätteid, kui tolliasutusele tõendatakse, et:

- a) eksportija on saatnud need tooted lepinguosalise territooriumilt sellesse kolmandasse riiki, kus näitus toimus, ja on neid seal eksponeerinud;
- b) see eksportija on tooted müünud või muul viisil võõrandanud lepinguosalise territooriumil asuvale isikule;
- c) tooted on saadetud näituse ajal või vahetult pärast seda samas seisukorras, milles need näitusele saadeti, ning

- d) tooteid ei ole pärast näitusele saatmist kasutatud muudel eesmärkidel kui näitusel esitlemiseks.
2. Päritolukinnitus väljastatakse kooskõlas B jaoga ja esitatakse tolliasutustele importiva lepinguosalise tolliprotseduuride kohaselt. Päritolukinnitusele tuleb märkida näituse nimi ja aadress.
3. Lõiget 1 kohaldatakse kõikide kaubandus-, tööstus-, põllumajandus- või käsitöönäituste, messide või samalaadsete avalike näituste või väljapanekute suhtes, mida ei korraldata isiklikel eesmärkidel kauplustes või äriruumides välismaiste toodete müümiseks ja mille jooksul tooted jäävad tollikontrolli alla.
4. Importiva lepinguosalise tolliasutus võib nõuda tõendeid selle kohta, et tooted on jäänud näituse toimumise riigis tollikontrolli alla, ning täiendavaid dokumentaalseid tõendeid selle kohta, millistel tingimustel neid tooteid on eksponeeritud.

B JAGU

PÄRITOLUMENETLUSED

ARTIKKEL 3.16

Tariifse sooduskohtlemise taotlus

1. Importiv lepinguosaline võimaldab tariifset sooduskohtlemist käesoleva peatüki tähenduses teise lepinguosalise päritolustaatusega tootele importija tariifse sooduskohtlemise taotluse alusel. Importija vastutab tariifse sooduskohtlemise taotluse õigsuse ja käesolevas peatükis sätestatud nõuete täitmise eest.
2. Tariifse sooduskohtlemise taotluse aluseks on kas:
 - a) päritolukinnitus, mille eksportija on väljastanud vastavalt artiklile 3.17;
 - b) importija teadmine, arvestades ka artiklis 3.19 sätestatud tingimusi.
3. Tariifse sooduskohtlemise taotlus ja selle alus, millele on osutatud lõikes 2, esitatakse tollideklaratsioonis kooskõlas importiva lepinguosalise õigusnormidega.

4. Importija, kes esitab tariifse sooduskohandlemise taotluse, mis põhineb lõike 2 punktis a osutatud päritolukinnitusel, säilitab päritolukinnituse ja esitab selle nõudmise korral importiva lepinguosalise tolliasutusele.

ARTIKKEL 3.17

Päritolukinnitus

1. Toote eksportija väljastab päritolukinnituse, mis põhineb toote päritolustaatus tõendaval teabel, sealhulgas asjakohasel juhul teabel toote tootmisel kasutatud materjalide päritolustaatus kohta.
2. Eksportija vastutab väljastatud päritolukinnituse ja lõike 1 kohaselt esitatud teabe õigsuse eest. Kui eksportijal on alust arvata, et päritolukinnitus sisaldab ebaõiget teavet või põhineb ebaõigel teabel, teavitab ta importijat viivitamata toote päritolustaatus mõjutavatest muutustest. Sel juhul parandab importija impordideklaratsiooni ja maksab tasumisele kuuluva tollimaksu.
3. Eksportija kasutab päritolukinnituse väljastamiseks üht 3-C lisa sätestatud keeleversioonidest ja esitab päritolukinnituse kaubaarvel või muul äridokumendil, milles päritolustaatusga toodet kirjeldatakse piisavalt täpselt, et seda oleks võimalik harmoneeritud süsteemi nomenklatuuris identifitseerida. Importiv lepinguosaline ei nõua importijalt päritolukinnituse tõlke esitamist.
4. Päritolukinnitus kehtib üks aasta alates selle koostamise kuupäevast.

5. Päritolukinnituse võib väljastada:

- a) ühest või mitmest tootest koosneva ühekordse kaubasaadetise kohta, mis imporditakse lepinguosalise territooriumile, või
- b) mitme identsetest toodetest koosneva kaubasaadetise kohta, mis imporditakse lepinguosalise territooriumile päritolukinnituses märgitud ajavahemiku jooksul, mis ei ületa 12 kuud.

6. Importiv lepinguosaline lubab importija taotlusel ja juhul, kui importiva lepinguosalise kehtestatud nõuetest ei tulene teisiti, esitada üheainsa päritolukinnituse harmoneeritud süsteemi tõlgendamise 2. üldreegli punkti a tähenduses kokkupanemata või lahtivõetud toodete kohta, mis on klassifitseeritud harmoneeritud süsteemi XV–XXI jaotisesse ja mis imporditakse osade kaupa.

ARTIKKEL 3.18

Väikesed lahknevused ja väikesed vead

Importiva lepinguosalise tolliasutus ei lükka tariifse sooduskohtlemise taotlust tagasi, kui päritolukinnituse ja tolliasutusele esitatud dokumentide vahel esinevad väikesed lahknevused või kui päritolukinnituses esinevad väikesed vead.

ARTIKKEL 3.19

Importija teadmine

1. Importiv lepinguosaline võib oma õigusnormides sätestada tingimused, mille kohaselt määratakse kindlaks, millised importijad võivad esitada tariifse sooduskohtlemise taotluse importija teadmise alusel.

2. Olenemata lõikest 1 peab importija teadmine, et toode on päritolustaatusega, põhinema tabel, mis tõendab, et toode kvalifitseerub tegelikult päritolustaatusega tooteks ja vastab päritolustaatuse omandamiseks käesolevas peatükis sätestatud nõuetele.

ARTIKKEL 3.20

Andmete säilitamise nõuded

1. Importija, kes taotleb lepinguosalise territooriumile imporditava toote suhtes tariifset sooduskohtlemist, peab:

- a) juhul, kui sooduskohtlemise taotlus põhineb päritolukinnitusel, säilitama eksportija väljastatud päritolukinnitust vähemalt kolm aastat alates toote sooduskohtlemise taotluse kuupäevast, ning
- b) juhul, kui sooduskohtlemise taotlus põhineb importija teadmisel, säilitama teavet, mis tõendab, et toode vastab päritolustaatuse omandamiseks käesolevas peatükis sätestatud nõuetele, vähemalt kolm aastat alates sooduskohtlemise taotluse esitamise kuupäevast.

2. Päritolukinnituse väljastanud eksportija säilitab päritolukinnituse koopiaid ja kõiki muid dokumente, mis tõendavad toote vastavust päritolustaatuse omandamiseks käesolevas peatükis sätestatud nõuetele, vähemalt neli aastat pärast päritolukinnituse väljastamist.

3. Käesoleva artikli kohaselt säilitatavaid dokumente võib hoida elektroonilisel kujul vastavalt importiva või eksportiva lepinguosalise õigusnormidele.

ARTIKKEL 3.21

Erandid päritolukinnitusi käsitlevatest nõuetest

1. Tooteid, mis saadetakse pakkidena eraisikult eraisikule või mis kuuluvad reisijate isikliku pagasi hulka, võib importida päritolustaatusega toodetena, ilma et päritolukinnitus oleks nõutav, tingimusel et neid tooteid ei impordita kaubanduslikul eesmärgil, need on deklareeritud käesoleva peatüki nõuetele vastavatena ja sellise deklaratsiooni õigsuses ei ole kahtlust.
2. Importi, mis on juhuslik ja koosneb üksnes kauba saajate või reisijate või nende pereliikmete isiklikuks tarbeks mõeldud toodetest, ei käsitata impordina kaubanduslikul eesmärgil, kui kauba laadi ja koguse põhjal on ilmne, et sellel puudub kaubanduslik eesmärk, tingimusel et import ei ole osa impordiseeriast, mida võib põhjendatult pidada impordiks, mida teostatakse eraldi selleks, et vältida päritolukinnituse nõude täitmist.
3. Lõikes 1 osutatud toodete koguväärtus ei tohi ületada 500 eurot või sellega võrdväärset summat lepinguosalise vääringus, kui tegemist on pakkidega, või 1 200 eurot või sellega võrdväärset summat lepinguosalise vääringus, kui tegemist on reisijate isikliku pagasi hulka kuuluvate toodetega.

ARTIKKEL 3.22

Kontrollimine

1. Importiva lepinguosalise tolliasutus võib kontrollida toote päritolustaatus või muude käesolevas peatükis sätestatud nõuete täitmist riskihindamise meetodite alusel, mis võivad hõlmata juhuvalikut. Selliseks kontrollimiseks võib importiva lepinguosalise tolliasutus saata teabenõude importijale, kes esitas sooduskohtlemise taotluse vastavalt artiklile 3.16.
2. Importiva lepinguosalise tolliasutus, kes saadab lõike 1 kohase teabenõude, ei nõua toote päritolu kohta rohkem kui järgmist teavet:
 - a) päritolukinnitus, kui sooduskohtlemise taotlus põhines päritolukinnitusel, ning
 - b) teave päritolukriteeriumide täitmise kohta, mis on järgmine:
 - i) kui päritolukriteerium on „täielikult saadud ühes riigis või ühel territooriumil“, siis kohaldatav kategooria (nagu saagikoristus, kaevandamine, kalapüük) ja tootmiskoht;
 - ii) kui päritolukriteerium põhineb tariifse klassifitseerimise muutmisel, siis kõigi päritolustaatuseta materjalide loetelu, sealhulgas nende materjalide tariifne klassifikatsioon (päritolukriteeriumist sõltuvalt kas 2-, 4- või 6-kohaline number);
 - iii) kui päritolukriteerium põhineb väärtusmeetodil, siis lõpptootte väärtus ja kõigi tootmisel kasutatud päritolustaatuseta materjalide väärtus;

- iv) kui päritolukriteerium põhineb toote massil, siis lõpptoote mass ja lõpptootes kasutatud asjaomaste päritolustaatuseta materjalide mass, ning
- v) kui päritolukriteerium põhineb konkreetsel tootmisprotsessil, siis selle konkreetse protsessi kirjeldus.

3. Nõutud teavet esitades võib importija lisada muud teavet, mida ta peab kontrollimise seisukohast asjakohaseks.

4. Kui tariifse sooduskohtlemise taotlus põhineb eksportija väljastatud päritolukinnitusel, millele on osutatud artikli 3.16 lõike 2 punktis a, esitab importija kõnealuse päritolukinnituse, kuid võib vastata importiva lepinguosalise tolliasutusele märkides, et käesoleva artikli lõike 2 punktis b osutatud teavet ei ole võimalik esitada.

5. Kui tariifse sooduskohtlemise taotlus põhineb importija teadmisel, millele on osutatud artikli 3.16 lõike 2 punktis b, võib kontrolli teostav importiva lepinguosalise tolliasutus pärast selle artikli lõike 1 kohase teabenõude esitamist saata importijale täiendava teabenõude, kui ta leiab, et toote päritolustaatus või muude käesolevas peatükis sätestatud nõuete täitmise kontrollimiseks on vaja lisateavet. Importiva lepinguosalise tolliasutus võib vajaduse korral nõuda importijalt konkreetseid dokumente ja teavet.

6. Kui importiva lepinguosalise tolliasutus otsustab peatada asjaomastele toodetele tariifse sooduskohtlemise kohaldamise kuni kontrollitulemuste selgumiseni, võib ta pakkuda importijale võimalust tooted vabastada. Toodete vabastamise tingimusena võib importiv lepinguosaline nõuda tagatist või muud asjakohast ettevaatusabinõud. Tariifse sooduskohtlemise peatamine lõpetatakse võimalikult kiiresti pärast seda, kui importiva lepinguosalise tolliasutus on kindlaks teinud asjaomaste toodete päritolustaatuse või muude käesolevas peatükis sätestatud nõuete täitmise.

ARTIKKEL 3.23

Halduskoostöö

1. Selleks et tagada käesoleva peatüki nõuetekohane kohaldamine, teevad lepinguosalised toodete päritolustaatuse või muude käesolevas peatükis sätestatud nõuete täitmise kontrollimiseks teineteisega oma tolliasutuste kaudu koostööd.
2. Kui tariifse sooduskohtlemise taotlus põhineb artikli 3.16 lõike 2 punktis a osutatud päritolukinnitusel, võib kontrolli teostav importiva lepinguosalise tolliasutus pärast seda, kui ta on artikli 3.22 lõike 1 kohaselt nõudnud teavet importijalt, saata kahe aasta jooksul pärast sooduskohtlemise taotluse esitamise kuupäeva teabenõude eksportiva lepinguosalise tolliasutusele, kui ta leiab, et toote päritolustaatuse või käesolevas peatükis sätestatud muude nõuete täitmise kontrollimiseks on vaja lisateavet. Importiva lepinguosalise tolliasutus võib vajaduse korral nõuda eksportiva lepinguosalise tolliasutuselt konkreetseid dokumente ja teavet.

3. Importiva lepinguosalise tolliasutus lisab lõikes 2 osutatud teabenõudele järgmise teabe:

- a) päritolukinnitus või selle koopia;
- b) teabenõude esitanud tolliasutuse andmed;
- c) kontrollitava eksportija nimi;
- d) kontrollimise objekt ja ulatus ning
- e) vajaduse korral kõik asjakohased dokumendid.

4. Eksportiva lepinguosalise tolliasutus võib kooskõlas kõnealuse lepinguosalise õigusnormidega teostada omapoolse kontrolli, nõudes eksportijalt dokumentide või mis tahes muude tõendite esitamist või külastades eksportija valdusi, et vaadata läbi dokumendid ja tutvuda toote tootmisel kasutatavate vahenditega.

5. Pärast lõikes 2 osutatud teabenõude saamist esitab eksportiva lepinguosalise tolliasutus importiva lepinguosalise tolliasutusele järgmise teabe:

- a) nõutavad dokumendid, kui need on olemas;
- b) arvamus toote päritolustaatus kohta;
- c) kontrollitud toote kirjeldus ning päritolureeglite kohaldamiseks vajalik tariifne klassifikatsioon;

- d) toote päritolustaatus kinnitav tootmisprotsessi kirjeldus ja selgitus;
- e) teave selle kohta, kuidas toote päritolustaatus lõike 4 kohaselt kontrolliti, ning
- f) vajaduse korral lisadokumendid.
6. Eksportiva lepinguosalise tolliasutus ei edasta lõike 5 punktis a või f osutatud teavet importiva lepinguosalise tolliasutusele ilma eksportija nõusolekuta.
7. Lepinguosaliste tolliasutused peaksid kogu nõutud teavet, sealhulgas lisadokumente ja kogu muud kontrolli käsitlevat teavet, soovitavalt vahetama elektrooniliselt.
8. Lepinguosalised esitavad käesoleva lepingu kohaselt määratud koordinaatorite kaudu teineteisele oma tolliasutuste kontaktandmed, samuti neis kontaktandmetes toimunud muutused 30 päeva jooksul pärast muutuse toimumist.

ARTIKKEL 3.24

Vastastikune abi pettusevastases võitluses

Käesoleva peatüki sätete rikkumise kahtluse korral osutavad lepinguosalised üksteisele vastastikust abi vastavalt käesolevale lepingule lisatud tolliküsimustes vastastikuse haldusabi andmist käsitlevale protokollile.

ARTIKKEL 3.25

Tariifse sooduskohtlemise taotluste rahuldamata jätmine

1. Kui lõigetes 3–5 sätestatud nõuetest ei tulene teisiti, võib importiva lepinguosalise tolliasutus jätta tariifse sooduskohtlemise taotluse rahuldamata, kui:

- a) kolme kuu jooksul pärast artikli 3.22 lõike 1 kohase teabenõude esitamist:
 - i) ei ole importija vastanud;
 - ii) ei ole päritolukinnitust esitatud, kuigi tariifse sooduskohtlemise taotlus põhines artikli 3.16 lõike 2 punktis a osutatud päritolukinnitusel, või
 - iii) ei ole importija esitanud piisavat teavet toote päritolustaatuse kinnitamiseks, kuigi tariifse sooduskohtlemise taotlus põhines artikli 3.16 lõike 2 punktis b osutatud importija teadmisel;
- b) kolme kuu jooksul pärast lisateabe nõudmist vastavalt artikli 3.22 lõikele 5:
 - i) ei ole importija vastanud või
 - ii) ei ole importija esitanud piisavat teavet toote päritolustaatuse kinnitamiseks;

- c) kümne kuu jooksul pärast artikli 3.23 lõike 2 kohase teabenõude esitamist:
- i) ei ole eksportiva lepinguosalise tolliasutus vastanud või
 - ii) ei ole eksportiva lepinguosalise tolliasutus esitanud piisavat teavet toote päritolustaatuse kinnitamiseks.
2. Importiva lepinguosalise tolliasutus võib tariifse sooduskohtlemise taotluse rahuldamata jätta, kui taotluse esitanud importija ei täida muid käesolevas peatükis sätestatud nõudeid kui need, mis on seotud toodete päritolustaatusega.
3. Kui importiva lepinguosalise tolliasutusel on piisav alus tariifse sooduskohtlemise taotluse rahuldamata jätmiseks vastavalt käesoleva artikli lõikele 1 ja kui eksportiva lepinguosalise tolliasutus on esitanud artikli 3.23 lõike 5 punkti b kohase arvamuse, milles kinnitatakse toodete päritolustaatust, teatab importiva lepinguosalise tolliasutus eksportiva lepinguosalise tolliasutusele oma kavatsusest sooduskohtlemise taotlus rahuldamata jätta kahe kuu jooksul alates kõnealuse arvamuse kättesaamisest.
4. Pärast lõikes 3 osutatud teate edastamist korraldatakse lepinguosalise taotlusel konsultatsioonid kolme kuu jooksul kõnealuse teate kuupäevast arvates. Konsultatsioonide pidamise aega võib poolte tolliasutuste vastastikusel kokkuleppel igal üksikjuhul eraldi pikendada. Konsulterimine võib toimuda artiklis 3.31 osutatud allkomitee kehtestatud korras.
5. Konsulterimise tähtaja möödumisel jätab importiva lepinguosalise tolliasutus tariifse sooduskohtlemise taotluse rahuldamata üksnes juhul, kui tal ei ole võimalik toote päritolustaatust kinnitada ja ta on andnud importijale õiguse olla ära kuulatud.

ARTIKKEL 3.26

Konfidentsiaalsus

1. Kumbki lepinguosaline kohustub kooskõlas oma õigusnormidega tagama teise lepinguosalise poolt käesoleva peatüki kohaselt talle esitatud teabe konfidentsiaalsuse ja kaitsma seda teavet avalikustamise eest.
2. Importiva lepinguosalise asutused kasutavad neile laekunud teavet üksnes käesoleva peatüki kohaldamiseks.
3. Kumbki lepinguosaline tagab, et käesoleva peatüki kohaselt kogutud konfidentsiaalset teavet ei kasutata muul eesmärgil kui toodete päritolu ja tolliküsimusi käsitlevate otsuste haldamine ja täitmise tagamine, kui konfidentsiaalse teabe esitanud isik või lepinguosaline ei ole andnud luba muul eesmärgil kasutamiseks.
4. Olenemata lõikest 3 võib lepinguosaline lubada kasutada käesoleva peatüki kohaselt kogutud teavet haldus-, kohtu- või kohtulaadsetes menetlustes, mis algatatakse käesoleva peatüki rakendamisega seotud tollialaste õigusnormide rikkumise tõttu. Lepinguosaline teavitab enne sellist kasutamist asjaomase teabe esitanud isikut või lepinguosalist.

ARTIKKEL 3.27

Tagasimaksed ja tariifse sooduskohtlemise taotlused pärast importimist

1. Kumbki lepinguosaline näeb ette, et importija võib pärast importimist taotleda tariifset sooduskohtlemist ja toote eest makstud ülemääraste tollimaksude tagasimaksmist, kui:

- a) importija ei taotlenud tariifset sooduskohtlemist importimise ajal;
- b) taotlus esitatakse hiljemalt kaks aastat pärast importimise kuupäeva ning
- c) asjaomane toode vastas tariifse sooduskohtlemise tingimustele ajal, mil see imporditi lepinguosalise territooriumile.

2. Lõike 1 kohaselt esitatud taotluse alusel tariifse sooduskohtlemise võimaldamise tingimusena võib importiv lepinguosaline nõuda, et importija:

- a) taotleks tariifset sooduskohtlemist kooskõlas importiva lepinguosalise õigusnormidega;
- b) esitaks vajaduse korral päritolukinnituse ning
- c) täidaks samal viisil kõik muud käesolevas peatükis sätestatud nõuded, mis oluks kohaldatavad siis, kui tariifset sooduskohtlemist oleks taotletud importimise ajal.

ARTIKKEL 3.28

Haldusmeetmed ja -karistused

1. Vajaduse korral kehtestab lepinguosaline kooskõlas oma vastavate õigusnormidega haldusmeetmed ja -karistused isiku suhtes, kes toote tariifse sooduskohtlemise saamiseks koostab või laseb koostada dokumendi, mis sisaldab ebaõiget teavet, või kes ei täida nõudeid, mis on sätestatud:

- a) artiklis 3.20;
- b) artikli 3.23 lõikes 4, jättes esitamata tõendid või keeldudes külastuse lubamisest, või
- c) artikli 3.17 lõikes 2, jättes tollideklaratsioonis esitatud tariifse sooduskohtlemise taotluse parandamata ja tasumisele kuuluva tollimaksu maksmata, kui algne sooduskohtlemise taotlus põhines ebaõigel teabel.

2. Juhtudel, kui importija teatab vabatahtlikult sooduskohtlemise taotluse parandamisest enne kontrollinõude saamist, võtab lepinguosaline oma õigusnormide kohaldamisel arvesse WTO asutamislepingu 1A lisas sisalduva kaubanduse lihtsustamise lepingu artikli 6 lõiget 3.6.

C JAGU

LÖPPSÄTTED

ARTIKKEL 3.29

Ceuta ja Melilla

1. Käesoleva peatüki kohaldamisel ei hõlma Euroopa Liidu puhul mõiste „lepinguosaline“ Ceutat ja Melillat.
2. Ceutasse ja Melillasse importimisel kohaldatakse Tšiilist pärit toodete suhtes käesoleva lepingu alusel sama tollirežiimi, mida kohaldatakse Euroopa Liidu tolliterritooriumilt pärit toodete suhtes Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise akti protokoll nr 2 alusel. Tšiili kohaldab Ceutast ja Melillast pärinevate käesoleva lepinguga hõlmatud toodete importimisel sama tollirežiimi, mida kohaldatakse Euroopa Liidust imporditavate ja sealt pärinevate toodete suhtes.
3. Käesolevas peatükis sätestatud päritolureegleid ja -menetlusi kohaldatakse *mutatis mutandis* toodete suhtes, mida eksporditakse Tšiilist Ceutasse ja Melillasse, ning toodete suhtes, mida eksporditakse Ceutast ja Melillast Tšiilisse.
4. Ceutat ja Melillat käsitatakse ühtse territooriumina.

5. Artiklit 3.3 kohaldatakse toodete impordi ja ekspordi suhtes Euroopa Liidu, Tšiili ning Ceuta ja Melilla vahel.
6. Sõltuvalt toote päritolust märgib eksportija 3-C lisa esitatud päritolukinnituse teksti lahtris 3 „Tšiili“ või „Ceuta ja Melilla“.
7. Käesoleva artikli kohaldamise eest Ceutas ja Melillas vastutab Hispaania Kuningriigi toll.

ARTIKKEL 3.30

Muudatused

Kaubandusnõukogu võib võtta vastu otsuseid käesoleva peatüki ja 3-A – 3-E lisa muutmiseks vastavalt artikli 33.1 lõike 6 punktile a.

ARTIKKEL 3.31

Tolli, kaubanduse lihtsustamise ja päritolureeglite allkomitee

1. Tolli, kaubanduse lihtsustamise ja päritolureeglite allkomitee, mis moodustatakse artikli 33.4 lõike 1 kohaselt (edaspidi „allkomitee“), koosneb tolliküsimuste eest vastutavatest lepinguosaliste esindajatest.

2. Allkomitee vastutab käesoleva peatüki tõhusa rakendamise ja kohaldamise eest.
3. Käesoleva peatüki kohaldamisel on allkomiteel järgmised ülesanded:
 - a) vaadata läbi ja vajaduse korral esitada kaubanduskomiteele soovitusi seoses järgmisega:
 - i) käesoleva peatüki rakendamine ja kohaldamine ning
 - ii) lepinguosaliste ettepanekud käesoleva peatüki ja 3-A –3-E lisa muutmiseks;
 - b) esitada kaubanduskomiteele ettepanekuid selgitavate märkuste vastuvõtmiseks, et hõlbustada käesoleva peatüki rakendamist ning
 - c) arutada muid käesoleva peatükiga seotud küsimusi vastavalt lepinguosaliste kokkuleppele.

ARTIKKEL 3.32

Teel olevad või ladustatavad tooted

Lepinguosalised võivad käesolevat lepingut kohaldada toodete suhtes, mis vastavad käesolevale peatükile ja on käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval transiidis või ajutiselt ladustatud tollilaos või Euroopa Liidu või Tšiili vabatsoonis, tingimusel et importiva lepinguosalise tolliasutusele esitatakse päritolukinnitus.

ARTIKKEL 3.33

Selgitavad märkused

Selgitavad märkused käesoleva peatüki tõlgendamise, kohaldamise ja haldamise kohta on esitatud 3-E lisas.

4. PEATÜKK

TOLL JA KAUBANDUSE LIHTSUSTAMINE

ARTIKKEL 4.1

Eesmärgid

1. Lepinguosalised tunnistavad tolli ja kaubanduse lihtsustamise olulisust arenevas üleilmses kaubanduskeskkonnas.
2. Lepinguosalised tunnistavad, et impordi-, ekspordi- ja transiidinõuete ja -protseduuride aluseks on rahvusvahelised kaubandus- ja tollialased õigusaktid ja standardid.
3. Lepinguosalised tunnistavad, et tollialased õigusnormid ei tohi olla diskrimineerivad ning et tolliprotseduurid peavad põhinema tänapäevaste meetodite ja tõhusa kontrolli kasutamisel, et vöidelda pettuste vastu, kaitsta tarbijate tervist ja ohutust ning edendada seaduslikku kaubandust. Kumbki lepinguosaline peaks oma tollialased õigusnormid ja tolliprotseduurid korrapäraselt läbi vaatama. Samuti tunnistavad lepinguosalisel, et nende tolliprotseduurid ei tohi olla rohkem halduslikult koormavad ega kaubandust piiravad, kui on vaja õiguspärase eesmärkide saavutamiseks, ning et neid protseduure tuleb kohaldada prognoositaval, järjekindlal ja läbipaistval viisil.
4. Lepinguosalised lepivad kokku omavahelise koostöö tugevdamises eesmärgiga tagada, et asjaomased tollialased õigusnormid ja tolliprotseduurid ning asjaomaste asutuste haldussuutlikkus täidavad kaubanduse lihtsustamise edendamise eesmäärke, tagades samal ajal tõhusa tollikontrolli.

ARTIKKEL 4.2

Mõisted

Käesoleva peatüki kohaldamisel tähendab „tolliasutus“:

- a) Tšiili puhul riiklikku tolliteenistust Servicio Nacional de Aduanas või selle õigusjärglast ning
- b) Euroopa Liidu puhul tolliküsimuste eest vastutavaid Euroopa Komisjoni talitusi ning liikmesriikide tolliasutusi ja muid asutusi, kes vastutavad tollialaste õigusnormide kohaldamise ja täitmise tagamise eest.

ARTIKKEL 4.3

Tollikoostöö

1. Lepinguosalisel teevad tolliküsimustes koostööd oma vastavate tolliasutuste kaudu, et tagada artiklis 4.1 sätestatud eesmärkide saavutamine.
2. Lepinguosalisel arendavad koostööd, sealhulgas:
 - a) vahetades teavet tollialaste õigusnormide ja nende rakendamise ning tolliprotseduuride kohta, eelkõige järgmistes valdkondades:
 - i) tolliprotseduuride lihtsustamine ja ajakohastamine;

- ii) intellektuaalomandi õiguskaitse tagamine tolliasutuste poolt;
 - iii) transiidi ja ümberlaadimise hõlbustamine;
 - iv) suhted äriühingutega ning
 - v) tarneahela turvalisus ja riskijuhtimine;
- b) tehes koostööd tollialastes küsimustes, mis on seotud rahvusvaheliste kaubatarneahelate toimimise tagamise ja hõlbustamisega kooskõlas maailmakaubanduse tagamise ja lihtsustamise standardite raamistikuga, mille Maailma Tolliorganisatsioon võttis vastu 2005. aasta juunis;
- c) kaaludes ühisalgatusi, mis on seotud impordi-, ekspordi- ja muude tolliprotseduuridega, sealhulgas parimate tavade vahetamise ja tehnilise abiga, ning äriühingutega töhuse teenuse osutamise tagamisega; selline koostöö võib hõlmata tollilaboritega, tolliametnike koolitamisega ning tollikontrolli ja -protseduuride uue tehnoloogiaga seotud teabevahetust;
- d) tugevdades omavahelist tollialast koostööd rahvusvahelistes organisatsioonides, nagu WTO ja Maailma Tolliorganisatsioon;
- e) nähes asjakohastel ja vajalikel juhtudel ette volitatud ettevõtjate programmide ja samaväärsete kaubanduse lihtsustamise meetmete vastastikuse tunnustamise;

- f) vahetades teavet riskijuhtimismeetodite, riskistandardite ja turvakontrollide kohta, et võimalikult suures ulatuses kehtestada riskijuhtimismeetodite ning nendega seotud tingimuste ja programmide miinimumnõuded;
- g) püüdes ühtlustada oma impordi-, ekspordi- ja muude tolliprotseduuride andmenõudeid, rakendades ühiseid standardeid ja andmeelemente kooskõlas Maailma Tolliorganisatsiooni andmemudeliga;
- h) jagades oma ühtse teeninduskeskkonna süsteemide väljatöötamisel ja kasutuselevõtmisel saadud kogemusi ning vajaduse korral töötades välja nende süsteemide jaoks ühised andmeelementide kogumid;
- i) tagades dialoogi pidamise oma vastavate poliitikaekspertide vahel, et edendada eelotsuste kasulikkust, tõhusust ja kohaldatavust tolliasutuste ja kauplejate jaoks, ning
- j) vahetades vajaduse korral ja asjakohastel juhtudel tolliasutuste vahelise struktureeritud ja korduva teabevahetuse kaudu teatavat liiki tolliteavet konkreetsetel eesmärkidel, nimelt riskijuhtimise parandamiseks ja tollikontrolli tõhustamiseks, meetmete suunamiseks maksude kogumise või ohutuse ja turvalisuse seisukohast riskantsetele kaupadele ning seadusliku kaubanduse lihtsustamiseks; selline teabevahetus ei piira teabevahetust, mis võib toimuda lepinguosaliste vahel vastavalt käesolevale lepingule lisatud tolliküsimustes vastastikuse haldusabi andmist käsitlevale protokollile.

3. Käesoleva peatüki alusel toimuva lepinguosaliste vahelise teabevahetuse suhtes kohaldatakse *mutatis mutandis* teabe konfidentsiaalsuse ja isikuandmete kaitse nõudeid, mis on sätestatud käesolevale lepingule lisatud tolliküsimustes vastastikuse haldusabi andmist käsitleva protokollis artiklis 12, samuti lepinguosaliste õigusnormides sätestatud konfidentsiaalsuse ja eraelu puutumatuse nõudeid.

ARTIKKEL 4.4

Vastastikune haldusabi

Lepinguosalised osutavad tolliküsimustes üksteisele vastastikust haldusabi kooskõlas käesolevale lepingule lisatud tolliküsimustes vastastikuse haldusabi andmist käsitleva protokolliga.

ARTIKKEL 4.5

Tollialased õigusnormid ja tolliprotseduurid

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema tollialased õigusnormid ja tolliprotseduurid:
 - a) põhinevad tolli ja kaubanduse valdkonnas kohaldatavatel rahvusvahelistel õigusaktidel ja standarditel, sealhulgas 14. juunil 1983 Brüsselis sõlmitud rahvusvahelisel kaupade kirjeldamise ja kodeerimise harmoneeritud süsteemi konventsioonil, samuti Maailma Tolliorganisatsiooni maailmakaubanduse tagamise ja lihtsustamise standardite raamistikul ja Maailma Tolliorganisatsiooni andmemudelil ning asjakohasel juhul 18. mail 1973 Kyotos sõlmitud ja Maailma Tolliorganisatsiooni nõukogu poolt 1999. aasta juunis vastu võetud tolliprotseduuride lihtsustamist ja ühtlustamist käsitleva muudetud Kyoto konventsiooni sisulistel elementidel;
 - b) põhinevad seadusliku kaubanduse kaitsel ja lihtsustamisel tema õigusnormidega ette nähtud kohaldatavate nõuete täitmise tagamise kaudu ning

- c) on proportsionaalsed ja mittediskrimineerivad ning nendega välditakse ettevõtjate tarbetut koormamist, nähakse ette täiendav lihtsustamine ettevõtjate puhul, kes täidavad nõudeid kõrgel tasemel, sealhulgas sooduskohtlemine seoses kauba vabastamisele eelneva tollikontrolliga, ning tagatakse kaitsemeetmed pettuste ja ebaseadusliku või kahjustatava tegevuse vastu.
2. Töömeetodite täiustamiseks ning tollitoimingute mittediskrimineerivuse, läbipaistvuse, tõhususe, terviklikkuse ja usaldusväärsuse tagamiseks teeb kumbki lepinguosaline järgmist:
- a) vaatab nõuded ja formaalsused läbi ning võimaluse korral lihtsustab neid, et tagada kauba kiire vabastamine ja vormistamine;
- b) teeb tööd tolli- ja muude asutuste nõutavate andmete ja dokumentide edasise lihtsustamise ja standardimise nimel, et vähendada ettevõtjate, sealhulgas väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate aja- ja rahakulu, ning
- c) tagab kõrgeimate usaldusväärsusstandardite säilitamise, rakendades meetmeid, mis kajastavad kõnealusel valdkonnas kohaldatavate asjakohaste rahvusvaheliste konventsioonide ja õigusaktide põhimõtteid.

ARTIKKEL 4.6

Kauba vabastamine

Kumbki lepinguosaline tagab, et tema tolliasutused, piiriteenistused või muud pädevad asutused:

- a) näevad ette kauba viivitamatu vabastamise ajavahemiku jooksul, mis ei ole pikem, kui on vaja tollialaste ja muude kaubandusega seotud õigusnormide järgimise ja formaalsuste täitmise tagamiseks;

- b) näevad ette dokumentide ja muu nõutava teabe eelneva elektroonilise edastamise ja töötlemise enne kauba saabumist;
- c) näevad ette võimaluse kauba vabastamiseks enne tollimaksude, maksude, tasude ja lõivude lõplikku kindlaksmääramist, tingimusel et esitatakse tagatis, kui see on ette nähtud liikmesriigi õigusnormidega, et tagada nende maksmine, ning
- d) omistavad nõutavate kontrollide planeerimisel ja läbiviimisel asjakohase prioriteetsuse kiiresti riknevale kaubale.

ARTIKKEL 4.7

Lihtsustatud tolliprotseduurid

Kumbki lepinguosaline võtab vastu või jätab kehtima meetmed, mis võimaldavad tema õigusnormides sätestatud kriteeriumidele vastavatel ettevõtjatel saada kasu tolliprotseduuride täiendavast lihtsustamisest. Sellised meetmed võivad hõlmata tollideklaratsioone, mis näevad ette väiksemal hulgal andmete või lisadokumentide esitamise, või perioodilisi tollideklaratsioone, mis hõlmavad korduvat impordi teatava ajavahemiku jooksul pärast kõnealuse imporditud kauba vabastamist ning on ette nähtud tollimaksude ja maksude kindlaksmääramiseks ja tasumiseks, või muid menetlusi, mis näevad ette teatavate saadetiste vabastamise kiirendatud korras.

ARTIKKEL 4.8

Volitatud ettevõtjad

1. Kumbki lepinguosaline kehtestab või jätab kehtima kaubanduse lihtsustamise partnerlusprogrammi ettevõtjate jaoks, kes vastavad kindlaksmääratud kriteeriumidele (edaspidi „volitatud ettevõtjad“).
2. Volitatud ettevõtjaks kvalifitseerumise kriteeriumid peavad olema seotud kummagi lepinguosalise õigusnormide või protseduuride nõuete täitmisega või nende täitmata jätmise ohuga. Kindlaksmääratud kriteeriumid avaldatakse ja need võivad hõlmata järgmist:
 - a) tollialaste õigusaktide ja maksustamise reeglite tõsiste ja korduvate rikkumiste puudumine, sealhulgas taotleja majandustegevusega seotud raskete kuritegude puudumine;
 - b) taotleja tõestus, et ta on võimeline oma tegevust ja kaubavoogu kõrgetasemeliselt haldama, kasutades asjakohast tollikontrolli võimaldavat äri- ja vajaduse korral ka transpordandimete haldamise süsteemi;
 - c) maksevõime, mis loetakse tõendatuks, kui taotlejal on hea finantsseisund, mis võimaldab tal oma kohustusi täita, võttes vajalikul määral arvesse asjaomase äritegevuse liigi eripära;
 - d) tõendatud pädevus või kutsekvalifikatsioon, mis on otseselt seotud elluviidava tegevusega, ning
 - e) asjakohased turbe- ja ohutusstandardid.

3. Lõikes 2 osutatud kriteeriume ei tohi kavandada ega kohaldada viisil, mis võimaldab või põhjustab samasugustes tingimustes olevate ettevõtjate vahel meelevaldset või põhjendamatu vahetegemist, ning need peavad võimaldama väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate osalemist.
4. Lõikes 1 osutatud kaubanduse lihtsustamise partnerlusprogramm sisaldab järgmisi soodustusi:
- a) vähe nõudeid seoses dokumentide ja andmete esitamisega, vastavalt asjaoludele;
 - b) vähem füüsilisi ülevaatusi või kiirendatud kontrollid, vastavalt asjaoludele;
 - c) kauba lihtsustatud ja kiire vabastamine, vastavalt asjaoludele;
 - d) tagatiste, sealhulgas vajaduse korral üldtagatiste või vähendatud tagatiste kasutamine ning
 - e) kauba kontrollimine volitatud ettevõtja valdustes või muus tolli poolt lubatud kohas.
5. Lõikes 1 osutatud kaubanduse lihtsustamise partnerlusprogramm võib sisaldada ka lisasoodustusi, nagu:
- a) tollimaksude, maksude, tasude ja lõivude maksetähtaja edasilükkamine;
 - b) üksainus tollideklaratsioon kogu impordi või ekspordi jaoks teatava ajavahemiku jooksul; või

- c) spetsiaalne kontaktpunkt tolliküsimustes abi osutamiseks.

ARTIKKEL 4.9

Andmetele ja dokumentidele esitatavad nõuded

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et impordi-, ekspordi- ja transiidiformaalsused ning andmetele ja dokumentidele esitatavad nõuded vastavad järgmistele tingimustele:

- a) nad võetakse vastu ja neid kohaldatakse kaupade kiire vabastamise eesmärgil, kui vabastamise tingimused on täidetud;
- b) nad võetakse vastu ja neid kohaldatakse eesmärgiga vähendada kauplejate ja ettevõtjate jaoks nõuete täitmisega seotud aja- ja rahakulu;
- c) nad on kõige vähem kaubandust piirav alternatiiv, kui asjaomase poliitikaeesmärgi või asjaomaste poliitikaeesmärkide saavutamiseks on mõistlikult võimalikud kaks või rohkem alternatiivi, ning
- d) neid, sealhulgas nende osi, ei jäeta kehtima, kui nad ei ole enam vajalikud.

2. Kumbki lepinguosaline kohaldab kauba vabastamisel kogu oma tolliterritooriumil ühtseid tolliprotseduure ja kasutab ühtseid tollidokumente.

ARTIKKEL 4.10

Infotehnoloogia ja elektrooniliste maksete kasutamine

1. Kumbki lepinguosaline kasutab lepinguosaliste vahelise kaubanduse lihtsustamiseks infotehnoloogiat, mis kiirendab kaupade vabastamise protseduure.
2. Kumbki lepinguosaline:
 - a) teeb kaupade impordiks, ekspordiks või transiidiks nõutava tollideklaratsiooni elektrooniliselt kättesaadavaks;
 - b) lubab esitada tollideklaratsioone elektroonilisel kujul;
 - c) loob vahendi tolliteabe elektrooniliseks vahetamiseks oma kaubandusringkondadega;
 - d) edendab elektroonilist andmevahetust ettevõtjate ning tolliasutuste ja muude asjaomaste asutuste vahel ning
 - e) kasutab riskide hindamiseks ja tegevuse suunamiseks elektroonilisi riskijuhtimissüsteeme, mis võimaldavad tema tolliasutustel keskenduda oma kontrollitegevuses kõrge riskitasemega kaupadele ning hõlbustavad madala riskitasemega kaupade vabastamist ja liikumist.
3. Kumbki lepinguosaline kehtestab või jätab kehtima protseduurid, mis võimaldavad tasuta impordi ja ekspordi korral tolliasutuste kogutavad tollimaksud, maksud, tasud ja lõivud elektrooniliselt.

ARTIKKEL 4.11

Riskijuhtimine

1. Kumbki lepinguosaline võtab vastu või säilitab tollikontrolli riskijuhtimissüsteemi.
2. Kumbki lepinguosaline kavandab ja rakendab riskijuhtimist viisil, millega välditakse meelevaldset või põhjendamatu diskrimineerimist ning rahvusvahelise kaubanduse varjatud takistusi.
3. Kumbki lepinguosaline keskendub tollikontrolli ja muude asjakohaste piirikontrollide tegemisel kõrge riskitasemega kaubasaadetistele ning kiirendab madala riskitasemega kaubasaadetiste vabastamist. Kumbki lepinguosaline võib riskijuhtimise raames valida kontrollitavaid kaubasaadetisi ka pisteliselt.
4. Lepinguosalisel lähtuvad riskijuhtimisel riskide hindamisest asjakohaste valikulisuse kriteeriumide alusel.

ARTIKKEL 4.12

Tollivormistusjärgne kontroll

1. Kumbki lepinguosaline võtab kasutusele või säilitab tollivormistusjärgsed auditid, et kiirendada kaupade vabastamist ning ühtlasi tagada vastavus oma tollialastele õigusnormidele ja muudele kaubandusega seotud õigusnormidele.
2. Kumbki lepinguosaline teeb tollivormistusjärgseid auditeid riskipõhiselt.

3. Kumbki lepinguosaline teeb tollivormistusjärgseid auditeid läbipaistvalt. Kui audit on läbi viidud ja lõplikud tulemused on teada, teatab lepinguosaline viivitamata isikule, kelle dokumente on auditeeritud, auditi tulemustest, nende põhjustest ning selle isiku õigustest ja kohustustest.
4. Lepinguosalistes mõistavad, et tollivormistusjärgse auditi käigus saadud teavet võib kasutada edasistes haldus- või kohtumenetlustes.
5. Võimaluse korral kasutab kumbki lepinguosaline tollivormistusjärgsete auditite tulemusi riskijuhtimisel.

ARTIKKEL 4.13

Läbipaistvus

1. Lepinguosalistes tunnistavad, et tolli- ja kaubandusküsimustega seotud seadusandlike ettepanekute ja üldiste menetluste teemal on oluline aegsasti konsulteerida kaubandusvaldkonna esindajatega. Selleks näeb kumbki lepinguosaline ette asjakohased konsultatsioonid ametiasutuste ja äriühingute vahel.
2. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema tollialased ja tolliga seotud nõuded ning protseduurid vastavalt jätkuvalt äriühingute vajadustele, järgivad parimaid tavaid ning piiravad kaubandust ka edaspidi võimalikult vähe.
3. Kumbki lepinguosaline näeb ette asjakohased korrapärased konsultatsioonid piiriteenistuste ja kauplemise või muude tema territooriumil asuvate sidusrühmade vahel.

4. Kumbki lepinguosaline avaldab viivitamata mittediskrimineerival ja ligipääsetaval viisil, sealhulgas internetis, uued tolli ja kaubanduse lihtsustamisega seotud õigusnormid enne nende kohaldamist, samuti nende õigusnormide muudatused ja tõlgendused. Sellised õigusnormid ning nende muudatused ja tõlgendused puudutavad järgmist:

- a) impordi-, ekspordi- ja transiidiprotseduurid, sealhulgas sadamate, lennujaamade ja muude sisenemispunktide protseduurid, ning nõutavad vormid ja dokumendid;
- b) impordi või ekspordi suhtes või sellega seoses kohaldatavate tolli- ja muude maksude määrad;
- c) valitsusasutuste poolt või nende huvides impordi, ekspordi ja transiidi suhtes või nendega seoses kehtestatud tasud ja lõivud;
- d) toodete tollialase klassifitseerimise või tolliväärtuse määramise reeglid;
- e) päritolureegleid käsitlevad üldkohaldatavad õigusnormid ja haldusotsused;
- f) impordi-, ekspordi- või transiidipiirangud või -keelud;
- g) impordi-, ekspordi- või transiidiformaalsuste rikkumise korral kohaldatavad karistussätted;
- h) mis tahes riigi või riikidega sõlmitud impordi-, ekspordi- või transiidilepingud või nende osad;
- i) tariifikvootide haldamisega seotud menetlused;

- j) sadamates ja piiripunktides asuvate tolliasutuste tööaeg ja -korraldus;
- k) kontaktpunktid teabepäringute esitamiseks ning
- l) muud asjakohased haldusliku iseloomuga märkused, mis on seotud alapunktidega a–k.

5. Kumbki lepinguosaline tagab, et õigusnormide avaldamise¹ ning uute või muudetud õigusnormide, protseduuride ja tasude või lõivude jõustumise vahele jääb mõistlik ajavahemik.

6. Kumbki lepinguosaline loob või säilitab ühe või mitu teabepunkti, et vastata valitsuste, ettevõtjate ja teiste huvitatud isikute mõistlikele päringutele tolli- ja muudes kaubandusega seotud küsimustes. Teabepunktid vastavad päringutele kummagi lepinguosalise määratud mõistliku aja jooksul, mis võib päringu laadist või keerukusest sõltuvalt olla erinev. Lepinguosaline ei nõua päringutele vastamise või nõutavate vormide ja dokumentide esitamise eest tasu.

ARTIKKEL 4.14

Eelotsused

1. Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab „eelotsus“ taotlejale enne taotlusega hõlmatud kauba importimist esitatud kirjalikku otsust, milles kirjeldatakse lepinguosalise poolt sellele kaubale importimisel võimaldatavat kohtlemist seoses järgmisega:

- a) kauba tariifne klassifitseerimine;

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et avaldamise all mõeldakse õigusnormide üldsusele kättesaadavaks tegemist.

b) kauba päritolustaatus ning

c) muud küsimused, milles lepinguosalisel kokku lepivad.

2. Kumbki lepinguosaline väljastab eelotsuseid oma tolliasutuste kaudu. Eelotsus väljastatakse kirjaliku taotluse esitanud taotlejale mõistlikul viisil ja kindla tähtaja jooksul, sealhulgas elektroonilisel kujul, ning peab sisaldama kogu vajalikku teavet, võttes arvesse väljastava lepinguosalise õigusnorme.

3. Eelotsus kehtib vähemalt kolm aastat alates selle jõustumise kuupäevast, välja arvatud juhul, kui algse eelotsuse aluseks olevad õigusnormid, faktid või asjaolud on muutunud.

4. Lepinguosaline võib keelduda eelotsuse tegemisest, kui eelotsuse aluseks olevad faktid ja asjaolud on haldus- või kohtulikus korras läbivaatamisel või kui taotlus ei ole seotud eelotsuse kavandatud kasutamisega. Kui lepinguosaline keeldub eelotsust väljastamast, teatab ta sellest taotlejale viivitamata kirjalikult, esitades asjakohased faktid ja oma otsuse aluse.

5. Kumbki lepinguosaline avaldab vähemalt järgmise teabe:

a) eelotsuse taotlemisele esitatavad nõuded, sealhulgas nõutav teave ja taotluse vorm;

b) tähtaeg, mille jooksul eelotsus väljastatakse, ja

c) aeg, mille jooksul eelotsus kehtib.

6. Kui lepinguosaline tühistab eelotsuse, muudab eelotsust või tunnistab eelotsuse kehtetuks, teatab ta sellest taotlejale kirjalikult, esitades asjakohased faktid ja oma otsuse aluse. Lepinguosaline võib eelotsuse tagasiulatuvalt tühistada, seda muuta või selle kehtetuks tunnistada üksnes juhul, kui see põhines taotleja esitatud puudulikul, ebatäpsel, valel või eksitaval teabel.
7. Lepinguosalise väljastatud eelotsus on sellele lepinguosalisele siduv taotleja osas. Eelotsus on siduv ka taotlejale.
8. Kumbki lepinguosaline vaatab taotleja kirjaliku taotluse korral eelotsuse või selle kehtetuks tunnistamise, tühistamise või muutmise otsuse läbi.
9. Kumbki lepinguosaline teeb oma eelotsuste sisulised elemendid üldsusele kättesaadavaks, sealhulgas internetis, võttes arvesse oma õigusnormides sätestatud konfidentsiaalsusnõudeid.

ARTIKKEL 4.15

Transiit ja ümberlaadimine

1. Kumbki lepinguosaline tagab oma territooriumi kaudu toimuva transiidi ja ümberlaadimise hõlbustamise ja tõhusa kontrolli.
2. Kumbki lepinguosaline edendab ja rakendab piirkondlikku transiidikorda, et lihtsustada kaubavahetust.
3. Kumbki lepinguosaline tagab oma asjaomaste asutuste ja ametite vahelise koostöö ja tegevuse koordineerimise, et hõlbustada transiitliiklust.

4. Tingimusel, et kõik regulatiivsed nõuded on täidetud, lubab kumbki lepinguosaline vedada oma territooriumil impordiks ettenähtud kaupa tollikontrolli all sisenemistolliasutusest teise oma territooriumil asuvasse tolliasutusse, kus kaup vabastatakse või tollivormistus tehakse.

ARTIKKEL 4.16

Tollimaaklerid

1. Kumbki lepinguosaline ei sätesta, et kaupade impordi, ekspordi ja transiidiga seotud kohustuste täitmiseks peavad ettevõtjad kohustuslikus korras kasutama tollimaaklerit.
2. Kumbki lepinguosaline avalikustab oma meetmed tollimaaklerite kasutamise kohta.
3. Tollimaakleritele tegevuslubade andmisel kohaldab kumbki lepinguosaline läbipaistvaid, mittediskrimineerivaid ja proportsionaalseid norme.

ARTIKKEL 4.17

Transpordieelne kontroll

Lepinguosalised ei nõua eksportkauba eelinspekteerimist, nagu see on määratletud WTO asutamislepingu 1A lisas sisalduvas eksportkauba eelinspekteerimise lepingus, ega muud kontrolli eraettevõtjate poolt sihtkohas enne tollivormistust.

ARTIKKEL 4.18

Kaebused

1. Kumbki lepinguosaline näeb ette tõhusad, kiired, mittediskrimineerivad ja kergesti kättesaadavad menetlused, et tagada õigus esitada kaebus tolli- ja muude pädevate asutuste haldusmeetmete, ettekirjutuste ja otsuste peale, mis mõjutavad kaupade importi, eksporti või transiiti.
2. Kaebemenetlus võib hõlmata halduslikku läbivaatamist järelevalveasutuse poolt ja haldustasandil tehtud otsuste kohtulikku läbivaatamist kooskõlas lepinguosalise õigusnormidega.
3. Kaebuse esitamise õigus on ka igal isikul, kes on taotlenud tolliasutuselt või muult pädevalt asutuselt otsust ega ole ettenähtud tähtaja jooksul oma taotluse alusel otsust saanud.
4. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema tolliasutused ja muud pädevad asutused esitavad isikutele, kellele on väljastatud haldusotsused, nende otsuste põhjendused, et hõlbustada kaebemenetluse algatamist, kui seda peetakse vajalikuks.

ARTIKKEL 4.19

Karistused

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et karistused, mis tema tollialaste õigusnormide kohaselt määratakse tollialaste õigusnormide või menetlusnõuete rikkumise eest, on proportsionaalsed ja mittediskrimineerivad.
2. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema tollialaste õigusnormide või menetlusnõuete rikkumise eest määratakse karistus üksnes rikkumise eest õiguslikult vastutavale isikule.
3. Kumbki lepinguosaline tagab, et määratav karistus sõltub juhtumi faktidest ja asjaoludest ning vastab rikkumise ulatusele ja raskusastmele. Kumbki lepinguosaline hoiab ära stiimulid ja huvide konfliktid karistuste määramisel ja trahvide sissenõudmisel.
4. Kumbagi lepinguosalist julgustatakse võtma karistuse määramisel võimaliku kergendava asjaoluna arvesse tollialaste õigusnormide või menetlusnõuete rikkumise asjaolude eelnevat avalikustamist tolliasutusele.
5. Kui lepinguosaline määrab oma tollialaste õigusnormide või menetlusnõuete rikkumise eest karistuse, esitab ta isikule, kellele ta karistuse määrab, kirjaliku selgituse, milles märgitakse rikkumise laad ja kohaldatav õigusnorm või menetlus, mille kohaselt on kindlaks määratud rikkumise eest ette nähtud karistuse suurus või ulatus.

ARTIKKEL 4.20

Tolli, kaubanduse lihtsustamise ja päritolureeglite allkomitee

1. Tolli, kaubanduse lihtsustamise ja päritolureeglite allkomitee (edaspidi „allkomitee“) moodustatakse vastavalt artikli 33.4 lõikele 1.
2. Allkomitee tagab käesoleva peatüki nõuetekohase rakendamise ja pädevate asutuste poolt piiril intellektuaalomandi õiguskaitse tagamise vastavalt 25. peatüki C jao 2. alajaole, käesolevale lepingule lisatud tolliküsimustes vastastikuse haldusabi andmist käsitlevale protokollile ja lepinguosaliste vahel kokku lepitud täiendavatele tollialastele õigusnormidele ning vaatab läbi kõik nende kohaldamisest tulenevad küsimused.
3. Allkomitee täidab järgmisi ülesandeid:
 - a) teostab järelevalvet käesoleva peatüki ja 3. peatüki rakendamise ja haldamise üle;
 - b) pakub foorumit, et konsulteerida ja arutada kõiki tolliküsimusi, sealhulgas eelkõige tolliprotseduure, tolliväärtuse määramist, tariifirežiime, tollinomenklatuuri, tollikoostööd ja vastastikust haldusabi tolliküsimustes;
 - c) pakub foorumit, et konsulteerida ja arutada päritolureeglitega, halduskoostööga ja intellektuaalomandi õigusi käsitlevate piirimeetmetega seotud küsimusi, ning

d) tõhustab koostööd seoses tolliprotseduuride väljatöötamise, kohaldamise ja rakendamise, tolliküsimustes vastastikuse haldusabi andmisega, päritolureeglitega ja halduskoostööga.

4. Allkomitee võib lõikes 2 nimetatud küsimustes anda soovitusi. Kaubandusnõukogul või kaubanduskomiteel on õigus võtta vastu otsuseid riskijuhtimismeetodite, riskistandardite, turvakontrollide ja kaubanduse lihtsustamise partnerlusprogrammide vastastikuse tunnustamise kohta, sealhulgas selliste aspektide kohta nagu andmete edastamine ja vastastikku kokku lepitud soodustused.

ARTIKKEL 4.21

Ajutine import

1. Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab „ajutine import“ tolliprotseduuri, mille alusel võib tuua tolliterritooriumile teatavaid kaupu, sealhulgas transpordivahendeid, mis on tingimuslikult vabastatud imporditollimaksudest ja impordimaksudest, ilma et kohaldataks majanduslikku laadi impordikeelde või -piiranguid. Selliste kaupade impordil peab olema konkreetne eesmärk ja nad peavad olema ette nähtud reekspordiks kindlaksmääratud aja jooksul, ilma et nad vahepeal muutuks, välja arvatud nende kasutamisest tulenev tavapärane kulumine.

2. Kumbki lepinguosaline lubab ajutiselt importida järgmisi kaupu, vabastades nad täielikult tingimuslikult imporditollimaksudest ja impordimaksudest ning kohaldamata oma õigusnormides sätestatud majanduslikku laadi impordikeelde või -piiranguid¹:

- a) näitustel, messidel, kohtumistel või muudel sarnastel üritustel esitlemiseks või kasutamiseks mõeldud kaubad, see tähendab kaubad, mis on ette nähtud üritusel esitlemiseks või tutvustamiseks, kaubad, mis on ette nähtud kasutamiseks seoses välismaiste toodete esitlemisega üritusel, ning seadmed, sealhulgas suulise tõlke seadmed, heli- ja pildisalvestusseadmed ning haridusliku, teadusliku või kultuurilise iseloomuga filmid, mis on ette nähtud kasutamiseks rahvusvahelistel kohtumistel, konverentsidel või kongressidel, samuti kaubad, mis sellistel üritustel saadakse ajutiselt imporditud kaupadest; kumbki lepinguosaline võib enne ürituse toimumist nõuda valitsuse luba või tagatist või deposti;

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 osutatud ja Euroopa Liidust Tšiilisse toodava kauba ajutisel importimisel ei kohaldata Tšiili rahandusministeeriumi 4. juuni 2005. aasta dekreedis nr 30 (*Decreto con Fuerza de Ley 30 del Ministerio de Hacienda, Diario Oficial, 04 de junio de 2005*) sisalduva tollimääruse (*Odenanza de Aduanas*) artiklis 107 sätestatud lõivu.

- b) professionaalsed töövahendid, see tähendab ajakirjanduse, heli- või teleringhäälingu seadmed, mis on vajalikud teise riigi territooriumi reportaaži tegemise eesmärgil külastavatele ajakirjanduse või ringhäälingu- või televisiooniorganisatsioonide esindajatele selleks, et edastada või salvestada materjali kindlaksmääratud saadete jaoks; kinematograafiaseadmed, mis on vajalikud teise riigi territooriumi külastavale isikule kindlaksmääratud filmi või filmide tegemiseks; mis tahes muud seadmed, mis on vajalikud teise riigi territooriumi kindlaksmääratud ülesande täitmise eesmärgil külastava isiku kutsetegevuse elluviimiseks, kui neid ei kasutata kaupade tööstuslikuks valmistamiseks või pakendamiseks või (välja arvatud käsitööriistade puhul) loodusvarade kasutamiseks, hoonete ehitamiseks, remondiks või hoolduseks või pinnasetöödeks või samalaadseteks projektideks; eespool nimetatud seadmete abiseadmed ja tarvikud; ning ajutiselt imporditud professionaalsete töövahendite parandamiseks imporditavad varuosad;
- c) kaubad, mis imporditakse seoses kaubandustehinguga, kuid mille puhul import iseenesest ei kujuta endast kaubandustehingut, näiteks täidetuna imporditud pakendid, mis on ette nähtud reeksportimiseks kas tühja või täidetuna, või tühjalt imporditud pakendid, mis on ette nähtud reeksportimiseks täidetuna; konteinerid, olenemata sellest, kas need on kaubaga täidetud või mitte, ning ajutiselt imporditud konteinerite tarvikud ja seadmed, mis imporditakse kas koos konteineriga eesmärgiga need eraldi või koos mõne teise konteineriga reeksportida või mis imporditakse eraldi eesmärgiga need koos konteineriga reeksportida, ning varuosad, mis on ette nähtud ajutise impordi loaga konteinerite parandamiseks; kaubaalused; näidised; reklaamfilmid;
- d) üksnes hariduslikul, teaduslikul või kultuurilisel eesmärgil imporditavad kaubad, nagu teadusaparatuur, õppevahendid, meremeeste ajaviitevahendid ja kõik muud kaubad, mis imporditakse seoses haridusliku, teadusliku või kultuurilise tegevusega; ajutise impordi loaga teadusaparatuuri ja õppevahendite varuosad; ning tööriistad, mis on spetsiaalselt ette nähtud sellise teadusaparatuuri hooldamiseks, kontrollimiseks, kalibreerimiseks või parandamiseks;

- e) isiklikud esemed, see tähendab: kõik uued või kasutatud esemed, mida reisijal võib kõiki reisi asjaolusid arvestades reisi jooksul põhjendatult vaja minna, välja arvatud kaubanduslikel eesmärkidel imporditud kaup; ning sportimise eesmärgil imporditavad kaubad, nagu sporditarbed ja muud esemed, mida reisijad kasutavad spordivõistlustel, esitlustel või treeninguks territooriumil, kuhu import on ajutiselt lubatud;
- f) turismialane reklaammaterjal, see tähendab kaubad, mis imporditakse eesmärgiga ärgitada üldsust välisriiki külastama, eriti kultuuri, usu, turismi või spordiga seotud või ametialastel kohtumistel või esitlustel osalemiseks; kumbki lepinguosaline võib selliste kaupadega seoses nõuda tagatist või deposiiti;
- g) humanitaareesmärkidel imporditavad kaubad, see tähendab meditsiini-, kirurgia- ja laboritarbed ning hädaabisaadetised, nagu sõidukid ja muud transpordivahendid, tekid, telgid, kokkupandavad majad või muud esmavajalikud kaubad, mis saadetakse abina loodusõnnetuste või muude katastroofide tõttu kannatanutele, ning
- h) loomad, kes imporditakse spetsiifilistel eesmärkidel, näiteks: politseikoerad või -hobused, jälituskoerad, pimedate juhtkoerad või päästekoerad, loomad etendustel, näitustel, võistlustel, võiduajamistel või esitlustel osalemiseks, loomad meelelahutuse eesmärgil, näiteks tsirkusloomad, loomad ringi reisimiseks (sealhulgas reisijate lemmikloomad), töö tegemiseks või vedamiseks või meditsiiniliseks otstarbeks, näiteks maomürgi saamiseks.

3. Kumbki lepinguosaline aktsepteerib kooskõlas oma õigusnormidega¹ lõikes 2 osutatud kaupade ajutist importi, olenemata nende päritolust, samuti ATA-märkmikke, mis on välja antud teise lepinguosalise territooriumil 26. juunil 1990 Istanbulis sõlmitud ajutise impordi konventsiooni kohaselt, mis on heaks kiidetud teise lepinguosalise territooriumil ja taganud rahvusvahelisse garantiiketti kuuluv ühing ning mille on kinnitanud pädevad asutused ja mis kehtivad importiva lepinguosalise tolliterritooriumil.

ARTIKKEL 4.22

Parandatud kaubad

1. Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab „parandamine“ mis tahes töötlemist eesmärgiga parandada töödefekti või olulist kahjustust, millega kaasneb kauba algse funktsiooni taastamine, või eesmärgiga tagada kauba vastavus tehnilistele kasutusnõuetele, milleta kaupa ei saaks enam ettenähtud eesmärgil tavapärasel viisil kasutada. Parandamine hõlmab restaureerimist ja hooldust, kuid ei hõlma toimingut või protsessi,

a) mis hävitab kauba põhiomadused või loob uue või kaubanduslikult erineva kauba;

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et Tšiili puhul aktsepteeritakse ATA-märkmikke vastavalt välisministeeriumi 2004. aasta dekreedile nr 103 (*Decreto N° 103 de 2004 del Ministerio de Relaciones Exteriores*), millega jõustatakse ajutise impordi konventsioon ning selle lisad A, B1, B2 ja B3 koos nõuetekohaselt esitatud reservatsioonidega, ning selle muudatustele.

- b) mis muudab lõpetamata kauba valmiskaubaks või
- c) mida kasutatakse kauba tehnilise toimivuse parandamiseks või täiustamiseks.
2. Lepinguosaline ei kohalda tollimaksu mis tahes päritoluga kauba suhtes, mis siseneb uuesti tema tolliterritooriumile pärast seda, kui see on ajutiselt eksporditud tema tolliterritooriumilt teise lepinguosalise tolliterritooriumile parandamiseks.
3. Lõiget 2 ei kohaldata tollilattu, vabakaubanduspiirkonda või sarnase staatusega piirkonda imporditud kauba suhtes, mis eksporditakse seejärel parandamiseks, kuid mida ei reimpordita tollilattu, vabakaubanduspiirkonda või sarnase staatusega piirkonda.
4. Lepinguosaline ei kohalda tollimaksu mis tahes päritoluga kauba suhtes, mis imporditakse ajutiselt teise lepinguosalise tolliterritooriumilt parandamiseks.

ARTIKKEL 4.23

Tasud ja formaalsused

1. Tasud ja muud lõivud, mille lepinguosaline kehtestab teise lepinguosalise kauba impordile või ekspordile või sellega seoses, piirduvad osutatud teenuste ligikaudse maksumusega ega kujuta endast omamaiste kaupade kaudset kaitset ega impordi või ekspordi maksustamist fiskaaleesmärkidel.
2. Lepinguosalsed ei kehtesta teise lepinguosalise kauba impordile ega ekspordile ega sellega seoses tasusid ega muid lõive väärtuse alusel.

3. Kumbki lepinguosaline võib kehtestada lõive või nõuda kulude hüvitamist üksnes konkreetsete teenuste osutamise korral, sealhulgas järgmistel juhtudel:
- a) tollitöötajate kohalolu väljaspool tolliasutuse ametlikke lahtiolekuaegu või väljaspool tolliasutuse tööruume, kui selleks on esitatud taotlus;
 - b) analüüsid või eksperdiaruanded kauba kohta ja postitasud kauba tagastamise eest taotlejale, eelkõige otsuste puhul, mis on seotud siduva teabega või tollialaste õigusnormide kohaldamist käsitleva teabe esitamisega;
 - c) kauba läbivaatamine või kaubaproovide võtmine kontrollimise eesmärgil või kauba hävitamine, kui sellega kaasnevad muud kulud kui tollitöötajate kasutamisega seotud kulud, või
 - d) erakorralised kontrollimeetmed, kui need meetmed on vajalikud kauba laadi või võimaliku riski tõttu.
4. Kumbki lepinguosaline avaldab viivitamata kõik impordi või ekspordiga seoses kohaldatavad tasud ja lõivud viisil, mis võimaldab valitsustel, kauplejatel ja teistel huvitatud isikutel nendega tutvuda.
5. Kumbki lepinguosaline ei nõua teise lepinguosalise kauba impordi puhul konsulaartoiminguid ega nendega seotud tasusid või lõive.

5. PEATÜKK

KAUBANDUSE KAITSEMEETMED

A JAGU

DUMPINGUVASTASED JA TASAKAALUSTAVAD TOLLIMAKSUD

ARTIKKEL 5.1

Üldsätted

1. Lepinguosalised kinnitavad oma õigusi ja kohustusi, mis tulenevad dumpinguvastasest lepingust ning subsiidiumide ja tasakaalustusmeetmete lepingust.
2. Käesoleva jao kohaldamisel ei kohaldata 3. peatüki kohaseid sooduspäritolureegleid.

ARTIKKEL 5.2

Läbipaistvus

1. Dumpingu- ja subsiidiumivastaseid uurimisi ja meetmeid tuleks kasutada täielikus kooskõlas asjaomaste WTO nõuetega, mis on sätestatud dumpinguvastases lepingus ning subsiidiumide ja tasakaalustusmeetmete lepingus, ning need peaksid põhinema õiglasel ja läbipaistval süsteemil.

2. Kumbki lepinguosaline tagab, et kõik lõplike meetmete kohaldamise otsuse aluseks olevad olulised faktid ja kaalutlused avalikustatakse täies ulatuses niipea kui võimalik pärast ajutiste meetmete kehtestamist ja igal juhul enne lõpliku otsuse tegemist. Selline avalikustamine ei piira dumpinguvastase lepingu artikli 6 lõike 5 ning subsiidiumide ja tasakaalustusmeetmete lepingu artikli 12 lõike 4 kohaldamist. Kumbki lepinguosaline avalikustab kõnealused olulised faktid ja kaalutlused kirjalikult ning annab huvitatud isikutele piisavalt aega nende kohta märkuste esitamiseks.

3. Iga huvitatud isikule antakse võimalus esitada dumpingu- või subsiidiumivastase uurimise käigus oma seisukohad, tingimusel et see ei põhjusta uurimises põhjendamatuid viivitusi.

ARTIKKEL 5.3

Avaliku huvi arvessevõtmine

Kumbki lepinguosaline võtab arvesse oma omamaise tootmisharu, importijate ja neid esindavate ühenduste, kasutajate esindajate ja tarbijaid esindavate organisatsioonide olukorda niivõrd, kui võrdnad on uurimisasutustele esitanud asjakohase teabe ettenähtud aja jooksul. Lepinguosaline võib otsustada mitte kohaldada dumpinguvastaseid või tasakaalustavaid meetmeid sellise teabe põhjal.

ARTIKKEL 5.4

Väiksema tollimaksu reegel

Kui lepinguosaline kehtestab teise lepinguosalise kaupadele dumpinguvastase tollimaksu, ei tohi sellise tollimaksu summa ületada dumpingumarginaali. Võimaluse korral peaks dumpinguvastane tollimaks olema sellest marginaalist väiksem, kui sellisest väiksemast tollimaksust piisab omamaisele tootmisharule tekitatava kahju kõrvaldamiseks.

ARTIKKEL 5.5

Vaidluste lahendamise korra kohaldamata jätmine

Käesoleva jao suhtes ei kohaldata 31. peatükki.

B JAGU

ÜLDISED KAITSEMEETMED

ARTIKKEL 5.6

Üldsätted

Lepinguosalised kinnitavad oma õigusi ja kohustusi, mis tulenevad GATT 1994 XIX artiklist, kaitsemeetmete lepingust ja põllumajanduslepingu artiklist 5.

ARTIKKEL 5.7

Läbipaistvus ja lõplike meetmete kehtestamine

1. Olenemata artiklist 5.6 edastab lepinguosaline, kes algatab üldiste kaitsemeetmetega seotud uurimise või kavatseb kohaldada üldisi kaitsemeetmeid, teise lepinguosalise taotluse korral ja tingimusel, et viimasel on oluline huvi, viivitamata kirjaliku teate, mis sisaldab kogu asjakohast teavet, mille põhjal üldiste kaitsemeetmetega seotud uurimine algatatakse või üldisi kaitsemeetmeid kavatsetakse kohaldada, sealhulgas vajaduse korral esialgseid järeldusi. Sellise teate edastamine ei piira kaitsemeetmete lepingu artikli 3 lõike 2 kohaldamist.
2. Kumbki lepinguosaline püüab lõplikke üldisi kaitsemeetmeid kehtestada viisil, mis mõjutab kahepoolset kaubandust kõige vähem, tingimusel et meetmetest mõjutatud lepinguosalisel on lõikes 4 määratletud oluline huvi.
3. Kui lepinguosaline leiab, et õiguslikud nõuded lõplike üldiste kaitsemeetmete kehtestamiseks on täidetud, ja ta kavatseb selliseid meetmeid kohaldada, teatab ta lõike 2 järgimiseks sellest teisele lepinguosalisele ja annab võimaluse pidada kahepoolseid konsultatsioone, tingimusel et teisel lepinguosalisel on lõikes 4 määratletud oluline huvi. Kui rahuldavat lahendust ei leita 15 päeva jooksul pärast teatamist, võib importiv lepinguosaline võtta probleemi lahendamiseks asjakohased üldised kaitsemeetmed.
4. Käesoleva artikli kohaldamisel loetakse, et lepinguosalisel on oluline huvi, kui ta kuulub viimase kolme aasta jooksul imporditud kauba viie suurima tarnija hulka, mõõdetuna kas absoluutse mahu või väärtuse alusel.

ARTIKKEL 5.8

Vaidluste lahendamise korra kohaldamata jätmine

Käesoleva jao suhtes ei kohaldata 31. peatükki.

C JAGU

KAHEPOOLSED KAITSEMEETMED

1. ALAJAGU

ÜLDSÄTTED

ARTIKKEL 5.9

Mõisted

Käesolevas jaos kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „omamaine tootmisharu“ – imporditud kauba puhul lepinguosalise territooriumil tegutsevad samasuguste või otseselt konkureerivate kaupade tootjad tervikuna või tootjad, kelle samasuguste või otseselt konkureerivate kaupade toodang kokku moodustab olulise osa nende kaupade omamaisest kogutoodangust;

- b) „üleminekuperiood“ –
- i) seitsme aasta pikkune ajavahemik alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast või
 - ii) kui tegemist on kaubaga, mille puhul kahepoolset kaitsemeetet kohaldava lepinguosalise tariifitabelis 2. lisas on ette nähtud seitsmeaastane tollitariifide kaotamise periood, siis vastav tollitariifide kaotamise periood, millele lisandub kaks aastat.

ARTIKKEL 5.10

Kahepoolse kaitsemeetme kohaldamine

1. Kui käesoleva lepingu kohaselt tollimaksu vähendamise või kaotamise tulemusena imporditakse ühe lepinguosalise territooriumilt pärit kaupa teise lepinguosalise territooriumile sellistes absoluutselt või omamaise toodanguga võrreldes suhteliselt suurenenud kogustes ja sellistel tingimustel, et see tekitab samasuguste või otseselt konkureerivate kaupade omamaistele tootjatele olulist kahju või põhjustab sellise kahju ohu, võib importiv lepinguosaline B jaost olenemata võtta asjakohaseid kahepoolseid kaitsemeetmeid käesolevas jaos sätestatud tingimustel ja korras.
2. Kui lõikes 1 sätestatud tingimused on täidetud, võib importiv lepinguosaline kohaldada ühte järgmistest kahepoolsetest kaitsemeetmetest:
 - a) asjaomase kauba suhtes kohaldatava tollimaksumäära edasise vähendamise peatamine, nagu on sätestatud käesolevas lepingus, või

- b) asjaomase kauba suhtes kohaldatava tollimaksumäära tõstmise tasemeni, mis ei ületa järgmistest väiksemat:
- i) meetme kohaldamise ajal kaubale kohaldatav enamsoodustusrežiimi tollimaksumäär või
 - ii) käesoleva lepingu jõustumisele vahetult eelneval päeval kaubale kohaldatav enamsoodustusrežiimi tollimaksumäär.

ARTIKKEL 5.11

Kahepoolsete kaitsemeetmete standardid

1. Kahepoolset kaitsemeetet võib kohaldada üksnes:
 - a) sellises ulatuses ja sellise aja jooksul, mis on vajalik, et ära hoida või heastada omamaisele tootmisharule tekkivat olulist kahju või selle ohtu;
 - b) maksimaalselt kaks aastat; seda ajavahemikku võib pikendada veel kahe aasta võrra, kui importiva lepinguosalise pädev uurimisasutus teeb käesolevas jaos sätestatud korras kindlaks, et meede on jätkuvalt vajalik omamaisele tootmisharule tekkiva olulise kahju või selle ohu ärahoidmiseks või heastamiseks, tingimusel et kahepoolse kaitsemeetme kogu kohaldamisaeg, sealhulgas esialgse kohaldamise aeg ja selle võimalik pikendamine, ei ületa nelja aastat, või
 - c) kuni artikli 5.9 punktis b määratletud üleminekuperioodi lõpuni.

2. Kui lepinguosaline lõpetab kahepoolse kaitsemeetme kohaldamise, on tollimaksumääraks see määr, mis oleks kauba suhtes kehtinud vastavalt lepinguosalise tariifitabelile, mis on esitatud 2. lisas.

3. Selleks et hõlbustada asjaomase tootmisharu kohanemist olukorras, kus kahepoolset kaitsemeetet kohaldatakse eeldatavasti rohkem kui ühe aasta jooksul, liberaliseerib meetet kohaldav lepinguosaline selle järk-järgult korrapärase ajavahemike järel meetme kohaldamisaja jooksul.

ARTIKKEL 5.12

Ajutised kahepoolsed kaitsemeetmed

1. Kriitilistes olukordades, kus viivitamine põhjustaks kahju, mida oleks raske heastada, võib lepinguosaline ajutiselt ja artikli 5.21 lõike 1 nõudeid täitmata kohaldada kahepoolset kaitsemeetet, kui ta on eelnevalt kindlaks teinud selged tõendid selle kohta, et teise lepinguosalise territooriumilt pärit kauba import on käesoleva lepingu kohaselt tollimaksu vähendamise või kaotamise tulemusena suurenenud ning et selline import tekitab või ähvardab põhjustada olulist kahju omamaisele tootmisharule.

2. Ajutise kahepoolse kaitsemeetme kestus ei tohi ületada 200 päeva ja meetet kohaldav lepinguosaline peab selle aja jooksul järgima 2. alajaos sätestatud asjakohaseid menetlusnorme. Ajutist kahepoolset kaitsemeetet kohaldav lepinguosaline maksab suurendatud tollimaksu viivitamata tagasi, kui 2. alajaos kirjeldatud uurimise tulemusel ei leita, et artikli 5.10 lõike 1 tingimused on täidetud. Ajutise kahepoolse kaitsemeetme kestus arvestatakse artikli 5.11 lõike 1 punktis b osutatud ajavahemiku hulka.

3. Ajutist kahepoolset kaitsemeedet kohaldav lepinguosaline teavitab teist lepinguosalist sellise ajutise meetme võtmisest ja edastab teise lepinguosalise taotlusele küsimuse viivitamata kaubanduskomiteele läbivaatamiseks.

ARTIKKEL 5.13

Kompensatsioon ja kontsessioonide peatamine

1. Kahepoolset kaitsemeedet kohaldav lepinguosaline konsulteerib lepinguosalisega, kelle kaupade suhtes meedet kohaldatakse, et leppida kokku asjakohases kaubandust liberaliseerivas kompensatsioonis kontsessioonide kujul, millel on kaubandusele sisuliselt samaväärne mõju. Kahepoolset kaitsemeedet kohaldav lepinguosaline tagab sellise konsulteerimise võimaluse hiljemalt 30 päeva jooksul pärast kahepoolse kaitsemeetme kohaldamist.

2. Kui lõikes 1 osutatud konsultatsioonide tulemusel ei jõuta kaubandust liberaliseeriva kompensatsiooni suhtes kokkuleppele 30 päeva jooksul pärast konsultatsioonide algust, võib lepinguosaline, kelle kaupade suhtes kahepoolset kaitsemeedet kohaldatakse, peatada teise lepinguosalise kaubandusele sisuliselt samaväärset mõju omavate kontsessioonide kohaldamise.

3. Lepinguosaline, kelle kaupade suhtes kohaldatakse kahepoolset kaitsemeedet, teatab lõike 2 kohasest kontsessioonide kohaldamise peatamisest teisele lepinguosalisele kirjalikult vähemalt 30 päeva ette.

4. Lõikest 1 tuleneva kompenseerimise kohustuse ja lõikest 2 tuleneva kontsessioonide kohaldamine peatamise õiguse suhtes kohaldatakse järgmisi tingimusi:

- a) neid ei kohaldata kahepoolse kaitsemeetme kehtivuse esimese 24 kuu jooksul, kui kahepoolne kaitsemeede võeti impordi absoluutse suurenemise tulemusena, ning
- b) need lõpevad kahepoolse kaitsemeetme lõpetamise kuupäeval.

ARTIKKEL 5.14

Kahe kahepoolse kaitsemeetme vaheline aeg ja kaitsemeetmete mitteparalleelne kohaldamine

1. Lepinguosaline ei kohalda käesolevas jaos osutatud kahepoolset kaitsemeedet sellise kauba impordi suhtes, mille suhtes on varem sellist meedet juba kohaldatud, enne, kui on möödunud ajavahemik, mis võrdub poolega ajast, mille jooksul kaitsemeedet vahetult eelneval ajavahemikul kohaldati. Kahepoolset kaitsemeedet, mida on sama kauba suhtes kohaldatud rohkem kui üks kord, ei tohi artikli 5.11 lõike 1 punkti b alusel veel kahe aasta võrra pikendada.

2. Lepinguosaline ei kohalda sama kauba suhtes ja sama ajavahemiku jooksul:

- a) käesoleva lepingu kohast kahepoolset kaitsemeedet või ajutist kahepoolset kaitsemeedet ning

- b) GATT 1994 XIX artikli ja kaitsemeetmete lepingu kohast üldist kaitsemeetet.

ARTIKKEL 5.15

Euroopa Liidu äärepoolseimad piirkonnad¹

1. Kui Tšiili päritolustaatuslega kaupa imporditakse Euroopa Liidu ühe või mitme äärepoolseima piirkonna territooriumile sellistes suurenevates kogustes ja sellistel tingimustel, et see põhjustab või ähvardab põhjustada asjaomase äärepoolseima piirkonna majandusliku olukorra tõsist halvenemist, võib Euroopa Liit pärast alternatiivsete lahenduste uurimist erandkorras kohaldada kahepoolseid kaitsemeetmeid, mis piirduvad asjaomase piirkonna territooriumiga.
2. Lõike 1 kohaldamisel tähendab „tõsine halvenemine“ suuri raskusi samasuguseid või otseselt konkureerivaid kaupu tootvas majandussektoris. Tõsine halvenemine tehakse kindlaks objektiivsete tegurite, sealhulgas järgmiste asjaolude alusel:
 - a) impordimahu suurenemine absoluutarvudes või võrreldes omamaise toodangu ja muudest allikatest pärit impordiga ning

¹ Käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval on Euroopa Liidu äärepoolseimad piirkonnad Guadeloupe, Prantsuse Guajaana, Martinique, Réunion, Mayotte, Saint Martin, Assoorid, Madeira ja Kanaari saared. Käesolevat artiklit kohaldatakse ka riigi või ülemereterritooriumi suhtes, mis muudab oma staatuse äärepoolseimaks piirkonnaks Euroopa Ülemkogu otsusega vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 355 lõikes 6 sätestatud menetlusele, alates kõnealuse otsuse vastuvõtmise kuupäevast. Kui Euroopa Liidu äärepoolseim piirkond ei ole pärast kõnealust menetlust enam äärepoolseim piirkond, lõpetatakse käesoleva artikli kohaldamine selle riigi või ülemereterritooriumi suhtes alates Euroopa Ülemkogu sellekohase otsuse kuupäevast. Euroopa Liit teavitab Tšiilit kõigist muudatustest selles, milliseid territooriume käsitatakse Euroopa Liidu äärepoolseimate piirkondadena.

b) lõikes 1 osutatud impordi mõju asjaomase tootmisharu või majandussektori olukorrale, sealhulgas müügi- ja tootmismahule, finantsolukorrale ja tööhõivele.

3. Ilma et see piiraks lõike 1 kohaldamist, kohaldatakse käesoleva jao muid kahepoolsete kaitsemeetmete suhtes kohaldatavaid sätteid ka käesoleva artikli alusel võetud kaitsemeetmete suhtes. Käesoleva jao muudes sätetes esinevaid viiteid „olulisele kahjule“ käsitatakse Euroopa Liidu äärepoolseimate piirkondade puhul „tõsise halvenemisena“.

2. ALAJAGU

KAHEPOOLSETE KAITSEMEETMETE SUHTES KOHALDATAVAD MENETLUSNORMID

ARTIKKEL 5.16

Kohaldatav õigus

Kahepoolsete kaitsemeetmete kohaldamisel järgib kummagi lepinguosalise pädev uurimisasutus käesoleva alajao sätteid. Käesoleva alajaoga hõlmamata juhtudel kohaldab pädev uurimisasutus norme, mis on kehtestatud selle lepinguosalise õigusega, mille territooriumil kõnealune asutus asub.

ARTIKKEL 5.17

Kaitsemeetmete menetluse algatamine

1. Lepinguosalise pädev uurimisasutus võib algatada kahepoolsete kaitsemeetmetega seotud menetluse (edaspidi „kaitsemeetmete menetlus“) omamaise tootmisharu poolt või nimel esitatud kirjaliku taotluse¹ alusel või erandlikel asjaoludel omal algatusel.
2. Taotlus loetakse esitatuks omamaise tootmisharu poolt või nimel, kui seda toetavad omamaised tootjad, kelle toodang kokku moodustab üle 50 % samasuguste või otseselt konkureerivate kaupade omamaisest kogutoodangust, mida toodab taotlusele kas toetust või vastuseisu väljendav osa omamaisest tootmisharust. Pädev uurimisasutus ei algata uurimist, kui taotlusele toetust avaldavate omamaiste tootjate toodang moodustab vähem kui 25 % omamaise tootmisharu toodetavate samasuguste või otseselt konkureerivate kaupade omamaisest kogutoodangust.
3. Kui pädev uurimisasutus on uurimise algatanud, tehakse lõikes 1 osutatud kirjalik taotlus, välja arvatud selles sisalduv konfidentsiaalne teave, huvitatud isikutele kättesaadavaks.
4. Kaitsemeetmete menetluse algatamisel avaldab pädev uurimisasutus lepinguosalise ametlikus väljaandes teate kaitsemeetmete menetluse algatamise kohta. Teates esitatakse järgmine teave:
 - a) kirjaliku taotluse esitanud üksus, kui see on asjakohane;

¹ Euroopa Liidu puhul võib taotluse esitada üks või mitu liikmesriiki omamaise tootmisharu nimel.

- b) kaitsemeetmete menetluse esemeks olev imporditav kaup;
- c) alamrubriigi ja tariifiartikli number, mille alla imporditav kaup on klassifitseeritud;
- d) kavandatud kohaldatava meetme liik;
- e) artikli 5.20 punkti a kohane avalik istung või ajavahemik, mille jooksul huvitatud isikud võivad esitada artikli 5.20 punkti b kohase taotluse ärakuulamiseks;
- f) koht, kus on võimalik tutvuda kirjaliku taotlusega ja muude menetluse käigus esitatud mittekonfidentsiaalsete dokumentidega ning
- g) selle asutuse nimi, aadress ja telefoninumber, kelle poole võib pöörduda lisateabe saamiseks.

5. Lõike 1 kohase kaitsemeetmete menetluse korral, mis algatatakse kirjaliku taotluse alusel, ei avalda asjaomane pädev uurimisasutus lõikes 4 nõutud teadet enne, kui on hoolikalt hinnanud, kas see kirjalik taotlus vastab tema riigisiseste õigusaktide nõuetele ning lõigete 1 ja 2 nõuetele ning sisaldab põhjendatud tõendeid selle kohta, et teise lepinguosalise päritolustaatusesega kauba import on käesoleva lepingu kohaselt tollimaksu vähendamise või kaotamise tulemusena suurenenud ning põhjustab või ähvardab põhjustada väidetavat olulist kahju.

ARTIKKEL 5.18

Uurimine

1. Lepinguosaline kohaldab kahepoolset kaitsemeedet alles pärast seda, kui tema pädev uurimisasutus on viinud läbi uurimise vastavalt kaitsemeetmete lepingu artikli 3 lõikele 1 ja artikli 4 lõike 2 punktile c; selleks inkorporeeritakse kaitsemeetmete lepingu artikli 3 lõige 1 ja artikli 4 lõike 2 punkt c käesolevasse lepingusse ja muudetakse *mutatis mutandis* selle osaks.
2. Lõikes 1 osutatud uurimise käigus täidab lepinguosaline kaitsemeetmete lepingu artikli 4 lõike 2 punkti a nõudeid. Selleks inkorporeeritakse kaitsemeetmete lepingu artikli 4 lõike 2 punkt a käesolevasse lepingusse ja muudetakse *mutatis mutandis* selle osaks.
3. Kui lepinguosaline teatab vastavalt käesoleva artikli lõikele 1 ja kaitsemeetmete lepingu artikli 3 lõikele 1, et ta kohaldab kahepoolset kaitsemeedet või pikendab selle kehtivust, esitab ta teates järgmise teabe:
 - a) tõendid olulise kahju või selle ohu kohta, mille on põhjustanud teise lepinguosalise päritolustaatusena kauba impordi suurenemine käesoleva lepingu kohaselt tollimaksu vähendamise või kaotamise tulemusena; uurimine näitab objektiivsete tõendite alusel põhjusliku seose olemasolu asjaomase kauba suurenenud impordi ja olulise kahju või selle ohu vahel; lisaks suurenenud impordile uuritakse ka muid teadaolevaid tegureid tagamaks, et kõnealuste tegurite põhjustatud olulist kahju või selle ohtu ei omistata suurenenud impordile;

- b) selle päritolustaatusega kauba täpse kirjelduse, mille suhtes kahepoolset kaitsemeetet kohaldatakse, sealhulgas selle rubriigi või alamrubriigi HSis, millel põhinevad 2. lisa esitatud tariifikohustuste tabelid;
- c) kahepoolse kaitsemeetme täpse kirjelduse;
- d) kahepoolse kaitsemeetme kohaldamise alguskuupäeva, kohaldamise eeldatava kestuse ja asjakohasel juhul artikli 5.11 lõike 3 kohase järkjärgulise liberaliseerimise ajakava ning
- e) kahepoolse kaitsemeetme pikendamise korral tõendid asjaomase omamaise tootmisharu kohanemise kohta.

4. Selle lepinguosalise taotlusel, kelle kauba suhtes kohaldatakse käesoleva jao kohast kaitsemeetmete menetlust, alustab seda menetlust läbi viiv lepinguosaline taotluse esitanud lepinguosalisega konsultatsioone, et vaadata läbi lõike 1 kohane teade või avalik teade või aruanne, mille pädev uurimisasutus on seoses kaitsemeetmete menetlusega välja andnud.

5. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema pädev uurimisasutus viib käesoleva artikli kohase uurimise lõpule 12 kuu jooksul pärast uurimise algatamise kuupäeva.

ARTIKKEL 5.19

Konfidentsiaalne teave

1. Pädev uurimisasutus käsitleb konfidentsiaalsena mis tahes teavet, mis on oma olemuselt konfidentsiaalne või mis on antud konfidentsiaalsena, kui selleks on esitatud mõjuv põhjus. Sellist teavet ei avalikustata ilma selle esitanud huvitatud isiku loata.
2. Konfidentsiaalset teavet andvatel huvitatud isikutel palutakse esitada selle mittekonfidentsiaalne kokkuvõte või, kui sellised isikud märgivad, et teavet ei saa kokkuvõtlikult esitada, siis põhjused, miks kokkuvõtet ei saa esitada. Kokkuvõtte peab olema piisavalt üksikasjalik, et võimaldada konfidentsiaalsena esitatud teabe sisust piisaval määral aru saada. Kui pädev uurimisasutus leiab, et konfidentsiaalsuse taotlus ei ole põhjendatud ja kui asjaomane huvitatud isik ei soovi teavet avalikustada või lubada selle avaldamist üldistatud või kokkuvõtlikul kujul, võib pädev uurimisasutus jätta sellise teabe arvesse võtmata, välja arvatud juhul, kui talle tõendatakse asjakohastest allikatest kättesaadavate andmete põhjal, et asjaomane teave on õige.

ARTIKKEL 5.20

Istungid

Kaitsemeetmete menetluse käigus teeb pädev uurimisasutus järgmist:

- a) korraldab pärast mõistlikku etteteatamisaega avaliku istungi, et võimaldada kõigil huvitatud isikutel ja tarbijaid esindavatel ühendustel isiklikult või olles esindatud nõustaja poolt esitada tõendeid ja olla ära kuulatud seoses väidetava olulise kahju või selle ohuga ning asjakohase õiguskaitsevahendi, või
- b) annab võimaluse olla ära kuulatud kõigile huvitatud isikutele, kes on esitanud artikli 5.17 lõikes 4 osutatud algatamisteates märgitud tähtaja jooksul kirjaliku taotluse, millest nähtub, et uurimise tulemus tõenäoliselt mõjutab neid ja et nende suuliseks ära kuulamiseks on erilised põhjused.

ARTIKKEL 5.21

Teavitamine, kaubanduskomitees läbivaatamine ja avaldamine

1. Kui lepinguosaline leiab, et esineb mõni artikli 5.10 lõikes 1 või artikli 5.15 lõikes 1 sätestatud asjaoludest, suunab ta küsimuse viivitamata kaubanduskomiteele läbivaatamiseks. Kaubanduskomitee võib anda tekkinud olukorra lahendamiseks vajalikke soovitusi. Kui kaubanduskomitee ei ole olukorra lahendamiseks soovitus andnud või kui 30 päeva jooksul pärast küsimuse kaubanduskomiteele suunamise kuupäeva ei ole leitud muud rahuldavat lahendust, võib importiv lepinguosaline kooskõlas käesoleva jaoga võtta olukorra lahendamiseks asjakohaseid kahepoolseid kaitsemeetmeid.

2. Lõike 1 kohaldamisel esitab importiv lepinguosaline eksportivale lepinguosalisele kogu asjakohase teabe, sealhulgas tõendid impordi suurenemisest samasuguste ja otseselt konkureerivate kaupade omamaistele tootjatele põhjustatud olulise kahju või selle ohu kohta, asjaomase kauba täpse kirjelduse, kavandatud kahepoolse kaitsemeetme kirjelduse ning selle kohaldamise kavandatud alguskuupäeva ja kohaldamise eeldatava kestuse.

3. Lepinguosaline, kes kehtestab kahepoolse kaitsemeetme, avaldab oma ametlikus väljaandes tähelepanekud ja põhjendatud järeldused kõigi asjakohaste faktiliste ja õiguslike küsimuste kohta, kirjeldades imporditavat kaupa, olukorda, mille tõttu meede artikli 5.10 lõike 1 või artikli 5.15 lõike 1 alusel kehtestatakse, selle olukorra ja suurenenud impordi vahelist põhjuslikku seost ning meetme vormi, taset ja kestust.

ARTIKKEL 5.22

Ingliskeelsete dokumentide aktsepteerimine kaitsemeetmete menetlustes

Selleks et hõlbustada dokumentide esitamist kaitsemeetmete menetluse raames, aktsepteerib menetluse eest vastutav lepinguosalise pädev uurimisasutus dokumente, mille huvitatud isikud on esitanud inglise keeles, tingimusel et need isikud esitavad hiljem, pädeva asutuse määratud pikema tähtaja jooksul, dokumentide tõlke kaitsemeetmete menetluse keelde.

6. PEATÜKK

SANITAAR- JA FÜTOSANITAARMEETMED

ARTIKKEL 6.1

Eesmärgid

Käesoleva peatüki eesmärgid on järgmised:

- a) kaitsta inimeste, loomade ja taimede tervist lepinguosaliste territooriumidel ning ühtlasi lihtsustada lepinguosaliste vahelist kaubandust, mis hõlmab loomi, loomseid saaduseid, taimi, taimseid saadusi ja muid sanitaar- ja fütosanitaarmeetmetega hõlmatud tooteid, järgmiselt:
 - i) parandades lepinguosaliste vahelist läbipaistvust, teabevahetust ja koostööd sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete valdkonnas;
 - ii) kehtestades kaubanduse lihtsustamise mehhanismid ja korra; ning
 - iii) rakendades sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepingu põhimõtteid;
- b) teha koostööd mitmepoolsetel foorumitel ning toiduohutuse, loomatervise ja taimekaitse valdkonnas;
- c) teha koostööd muudes sanitaar- või fütosanitaarküsimustes või muudel foorumitel.

ARTIKKEL 6.2

Mitmepoolsed kohustused

Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma õigusi ja kohustusi, mis tulenevad WTO asutamislepingust, eelkõige sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepingust. Käesoleva peatüki kohases tegevuses lähtuvad lepinguosalised nendest õigustest ja kohustustest.

ARTIKKEL 6.3

Kohaldamisala

Käesolevat peatükki kohaldatakse järgmise suhtes:

- a) kõik sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepingu A lisas määratletud sanitaar- ja fütosanitaarmeetmed, niivõrd kui need mõjutavad lepinguosaliste vahelist kaubandust;
- b) koostöö mitmepoolsetel foorumitel, mida tunnustatakse sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepingu raames;
- c) koostöö toiduohutuse, loomatervise ja taimekaitse valdkonnas; ning
- d) koostöö muudes sanitaar- ja fütosanitaarküsimustes või muudel foorumitel, milles lepinguosalised kokku lepivad.

ARTIKKEL 6.4

Mõisted

Käesoleva peatüki ja 6-A – 6-H lisa kohaldamisel kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepingu A lisa mõisted ning *Codex Alimentariuse*, Maailma Loomatervise Organisatsiooni ja 17. novembril 1997 Roomas sõlmitud rahvusvahelise taimekaitsekonventsiooni mõisted ning
- b) „kaitstav piirkond“ tähendab teatava reguleeritud taimekahjustaja puhul lepinguosalise territooriumi ametlikult määratletud geograafilist osa, kus seda taimekahjustajat teadaolevalt ei esine vaatamata soodsatele tingimustele ja selle taimekahjustaja esinemisele selle lepinguosalise territooriumi muudes osades.

ARTIKKEL 6.5

Pädevad asutused

1. Lepinguosaliste pädevad asutused on asutused, kes vastutavad käesolevas peatükis osutatud meetmete rakendamise eest, nagu on sätestatud 6-A lisas.
2. Vastavalt artiklile 6.12 teatavad lepinguosalisel teineteisele kõigist olulistest muutustest oma pädevate asutuste struktuuris, korralduses või pädevuste jaotuses.

ARTIKKEL 6.6

Loomataudidega ja loomade nakatumisega ning taimekahjustajatega seotud staatuse tunnustamine

1. Loomataudidega ja loomade nakatumisega, sealhulgas zoonoosidega seoses kohaldatakse järgmisi tingimusi:
 - a) 6-B-1 liites kindlaks määratud loomataudide puhul tunnustab importiv lepinguosaline kaubanduse eesmärgil eksportiva lepinguosalise või tema piirkondade loomatervisestaatust, mille eksportiv lepinguosaline on kindlaks määranud vastavalt 6-C lisa punkti 1 alapunkti a alapunktile i;
 - b) kui lepinguosaline leiab, et tema territooriumil või mõnel tema piirkonnal on eristaatus seoses konkreetse loomataudiga, mis ei ole 6-B-1 liites kindlaks määratud loomataud, võib ta taotleda kõnealuse staatuse tunnustamist vastavalt 6-C lisa punktis 3 esitatud kriteeriumidele; importiv lepinguosaline võib nõuda elusloomade ja loomsete saaduste impordiga seoses tagatise, mis vastavad selle lepinguosalise kokkulepitud staatusele;
 - c) lepinguosalisel tunnistavad, et nendevahelise kaubanduse aluseks on lepinguosaliste territooriumide, piirkondade, sektorite või allsektorite staatus, mis on seotud 6-B-1 liites kindlaks määramata loomataudide või loomade nakatumise levimuse või esinemissagedusega või seotud riskidega, vastavalt asjakohasusele, ning mille on määratlenud sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete lepingu raames tunnustatud rahvusvahelised standardiorganisatsioonid; importiv lepinguosaline võib vajaduse korral nõuda elusloomade ja loomsete saaduste impordiga seoses tagatise, mis vastavad selle lepinguosalise määratletud staatusele kooskõlas standardiorganisatsioonide soovitustega, ning

- d) ilma et see piiraks artiklite 6.9 ja 6.15 kohaldamist ning välja arvatud juhul, kui importiv lepinguosaline esitab sõnaselge vastuväite ning nõuab artiklite 6.11 ja 6.14 kohaselt tõendavaid andmeid või lisateavet, konsultatsioone või kontrolli, võtab kumbki lepinguosaline põhjendamatu viivitusega vastu vajalikud seadusandlikud ja haldusmeetmed, et võimaldada kaubandust käesoleva lõike punktide a, b ja c alusel.
2. Taimekahjustajatega seotud staatusega seoses kohaldatakse järgmisi tingimusi:
- a) lepinguosalisel tunnustavad kaubanduse eesmärgil 6-B-2 liites kindlaks määratud taimekahjustajatega seotud staatust ning
- b) ilma et see piiraks artiklite 6.9 ja 6.15 kohaldamist ning välja arvatud juhul, kui importiv lepinguosaline esitab sõnaselge vastuväite ning nõuab artiklite 6.11 ja 6.14 kohaselt tõendavaid andmeid või lisateavet, konsultatsioone või kontrolli, võtab kumbki lepinguosaline põhjendamatu viivitusega vastu vajalikud seadusandlikud ja haldusmeetmed, et võimaldada kaubandust käesoleva lõike punkti a alusel.

ARTIKKEL 6.7

Loomataudidega ja loomade nakatumisega ning taimekahjustajatega seoses piirkondadeks jagamise otsuste tunnustamine

1. Lepinguosalisel tunnustavad piirkondadeks jagamise kontseptsiooni ja kohaldavad seda omavahelises kaubanduses.
2. 6-B-1 liites loetletud maismaa- ja veeloomataudide ning 6-B-2 liites loetletud taimekahjustajatega seoses piirkondadeks jagamise otsused võetakse vastu vastavalt 6-C lisale.

3. Loomataudide puhul teatab eksportiv lepinguosaline, kes taotleb importivalt lepinguosaliselt piirkondadeks jagamise otsuse tunnustamist, oma meetmetest, millega nähakse ette piirkondadeks jagamine, ning esitab täieliku selgituse ja tõendavad andmed oma kindlaksmääramiste ja otsuste kohta, võttes arvesse ka artiklit 6.14.
4. Ilma et see piiraks artikli 6.15 kohaldamist ja välja arvatud juhul, kui importiv lepinguosaline esitab 15 tööpäeva jooksul alates piirkondadeks jagamise otsuse kättesaamisest selgesõnalise vastuväite ning nõuab artiklite 6.11 ja 6.14 kohaselt lisateavet, konsultatsioone või kontrolli, loevad lepinguosalisel kõnealuse otsuse aktsepteerituks.
5. Käesoleva artikli lõikes 4 osutatud konsultatsioonid toimuvad vastavalt artikli 6.14 lõikele 2. Importiv lepinguosaline hindab lisateavet 15 tööpäeva jooksul pärast selle kättesaamist. Käesoleva artikli lõikes 4 osutatud kontroll viiakse läbi vastavalt artiklile 6.11 ja 25 tööpäeva jooksul alates kontrollitaotluse kättesaamisest.
6. Taimekahjustajate puhul tagab kumbki lepinguosaline, et taimede, taimsete saaduste ja muude toodetega kauplemisel võetakse arvesse teise lepinguosalise tunnustatud taimekahjustajastaatust. Eksportiv lepinguosaline, kes taotleb teiselt lepinguosaliselt piirkondadeks jagamise otsuse tunnustamist, teavitab teist lepinguosalist oma meetmetest ja otsustest, juhindudes ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni (FAO) asjakohastest rahvusvahelistest fütosanitaarmeetmete standarditest, sealhulgas 4. standardist, mis käsitleb kahjustajavabade piirkondade määramisele esitatavaid nõudeid, ja 8. standardist, mis käsitleb piirkonna taimekahjustajastaatuse kindlaksmääramist, ning muudest fütosanitaarmeetmete rahvusvahelistest standarditest, mida lepinguosalisel asjakohaseks peavad. Ilma et see piiraks artikli 6.15 kohaldamist ja välja arvatud juhul, kui lepinguosaline esitab kolme kuu jooksul alates piirkondadeks jagamise otsuse kättesaamisest selgesõnalise vastuväite ning nõuab artiklite 6.11 ja 6.14 kohaselt lisateavet, konsultatsioone või kontrolli, loevad lepinguosalisel kõnealuse otsuse aktsepteerituks.

7. Käesoleva artikli lõikes 4 osutatud konsultatsioonid toimuvad vastavalt artikli 6.14 lõikele 2. Importiv lepinguosaline hindab võimalikku lisateavet kolme kuu jooksul pärast selle kättesaamist. Kumbki lepinguosaline viib käesoleva artikli lõikes 4 osutatud kontrolli läbi vastavalt artiklile 6.11 ja 12 kuu jooksul alates kontrollitaotluse kättesaamisest, võttes arvesse taimekahjustaja ja asjaomase põllumajanduskultuuri bioloogiat.

8. Pärast käesoleva artikli lõigetes 2–7 sätestatud menetluste lõpuleviimist ja ilma et see piiraks artikli 6.15 kohaldamist, võtab kumbki lepinguosaline põhjendamatu viivitusega vastu vajalikud seadusandlikud ja haldusmeetmed, et võimaldada kaubandust nende alusel.

ARTIKKEL 6.8

Samaväärsuse tunnustamine

1. Lepinguosalisel võivad tunnustada samaväärsust seoses üksikmeetme, meetmete rühma või süsteemiga, mida kohaldatakse sektori või allsektori suhtes.

2. Samaväärsuse tunnustamiseks järgivad lepinguosalisel lõikes 3 osutatud konsultatsiooniprotsessi. See protsess hõlmab samaväärsuse objektiivset tõendamist eksportiva lepinguosalisel poolt ja esitatud tõendite objektiivset hindamist importiva lepinguosalisel poolt, et importival lepinguosalisel oleks võimalik samaväärsust tunnustada.

3. Kolme kuu jooksul pärast seda, kui importiv lepinguosaline sai kätte eksportiva lepinguosalise taotluse üht või mitut sektorit või allsektorit mõjutava ühe või mitme meetme samaväärsuse tunnustamiseks, algatavad lepinguosalsed konsultatsiooniprotsessi, mis hõlmab 6-E lisas kindlaks määratud etappe. Kui eksportiv lepinguosaline esitab mitu taotlust, lepivad lepinguosalsed artiklis 6.16 osutatud allkomitees importiva lepinguosalise taotlusel kokku ajakavas, mille kohaselt nad käesolevas lõikes osutatud protsessi algatavad.
4. Kui ei lepita kokku teisiti, viib importiv lepinguosaline samaväärsuse hindamise 6-E lisa kohaselt lõpule hiljemalt 180 päeva jooksul pärast seda, kui eksportiv lepinguosaline esitas talle tõendid samaväärsuse kohta kõnealuses lisas sätestatud viisil. Erandina võib hooajakultuuride puhul viia samaväärsuse hindamise lõpule hiljem, kui see on vajalik selleks, et võimaldada fütosanitaarmedetmete kontrollimist põllumajanduskultuuri sobiva kasvuperioodi jooksul.
5. Iga lepinguosalise prioriteetsed sektorid või allsektorid, mille puhul võib algatada käesoleva artikli lõikes 3 osutatud konsultatsiooniprotsessi, määratakse vajaduse korral kindlaks 6-E-1 liites esitatud tähtsuse järjekorras. Artiklis 6.16 osutatud allkomitee võib anda soovitusi, et kaubandusnõukogu muudaks kõnealust loetelu, sealhulgas tähtsuse järjekorda.
6. Importiv lepinguosaline võib samaväärsuse tunnustamise tühistada või peatada, kui üks lepinguosaline muudab asjaomast samaväärsust mõjutavaid meetmeid, tingimusel et järgitakse järgmist korda:
- a) kooskõlas artikliga 6.13 teatab eksportiv lepinguosaline importivale lepinguosalisele igast kavandatud muudatusest eksportiva lepinguosalise meetmes, mille samaväärsust tunnustatakse, ja kavandatud muudatuse tõenäolisest mõjust samaväärsusele; importiv lepinguosaline teatab 30 tööpäeva jooksul pärast kõnealuse teabe kättesaamist eksportivale lepinguosalisele, kas ta jätkab samaväärsuse tunnustamist, arvestades kavandatud muudatust, ning

b) kooskõlas artikliga 6.13 teatab importiv lepinguosaline eksportivale lepinguosalisele igast kavandatud muudatusest importiva lepinguosalise meetmes, mille alusel samaväärsust tunnustati, ja kavandatud muudatuse tõenäolisest mõjust samaväärsuse tunnustamisele; kui importiv lepinguosaline ei jätku samaväärsuse tunnustamist, võivad lepinguosalisel ühiselt määrata kindlaks tingimused käesoleva artikli lõikes 3 osutatud protsessi taaslustamiseks seoses kavandatud muudatusega.

7. Ilma et see piiraks artikli 6.15 kohaldamist, ei tühistata ega peata importiv lepinguosaline samaväärsuse tunnustamist enne, kui lepinguosalise kavandatud muudatus jõustub.

8. Samaväärsust võib tunnustada ja tunnustamise võib tühistada või peatada üksnes importiv lepinguosaline, kes tegutseb kooskõlas oma haldus- ja õigusraamistikuga, sealhulgas taimede, taimsete saaduste ja muude kaupade puhul asjakohaste teatistega vastavalt FAO

13. rahvusvahelisele fütosanitaarmeetmete standardile, mis käsitleb nõuetele mittevastavusest teatamist ja erakorraliste meetmete võtmist, ning vajaduse korral muudele fütosanitaarmeetmeid käsitlevatele rahvusvahelistele standarditele. Importiv lepinguosaline esitab eksportivale lepinguosalisele käesoleva artikliga hõlmatud kindlaksmääramiste ja otsuste kohta täieliku kirjaliku selgituse ja tõendavad andmed. Samaväärsuse tunnustamisest keeldumise, selle tühistamise või peatamise korral teavitab importiv lepinguosaline eksportivat lepinguosalist lõikes 3 osutatud protsessi taaslustamise tingimustest.

ARTIKKEL 6.9

Läbipaistvus ja kaubandustingimused

1. Lepinguosalised kohaldavad üldisi imporditingimusi. Ilma et see piiraks artikli 6.7 kohaselt tehtud otsuste kohaldamist, kohaldatakse eksportiva lepinguosalise territooriumi suhtes importiva lepinguosalise imporditingimusi. Kooskõlas artikliga 6.13 teavitab importiv lepinguosaline eksportivat lepinguosalist oma sanitaar- ja fütosanitaarnõuetest, mida kohaldatakse impordi suhtes. See teave sisaldab vajaduse korral importiva lepinguosalise nõutavate ametlike sertifikaatide või tõendite näidiseid.
2. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud tingimuste muudatustest või kavandatud muudatustest teatamisel järgib kumbki lepinguosaline sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepingu artiklit 7 ja B lisa ning WTO sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete komitee hilisemaid otsuseid. Ilma et see piiraks artikli 6.15 kohaldamist, võtab importiv lepinguosaline käesoleva artikli lõikes 1 osutatud tingimuste muudatuste jõustumise kuupäeva kindlaksmääramisel arvesse veoaega lepinguosaliste territooriumide vahel.
3. Kui importiv lepinguosaline ei täida lõikes 2 osutatud teavitamisnõudeid, aktsepteerib ta 30 päeva jooksul pärast asjaomase muudatuse jõustumise kuupäeva jätkuvalt mis tahes ametlikku sertifikaati või tõendit, millega tagatakse enne kõnealust muudatust kehtinud imporditingimuste kohaldatavus.
4. Kui Tšiili annab lõikes 1 osutatud tingimuste kohaselt oma turule juurdepääsu ühele või mitmele Euroopa Liidu sektorile või allsektorile, kiidab Tšiili liikmesriikide esitatavad edasised eksporditaotlused heaks Euroopa Komisjonile kättesaadava põhjaliku riigipõhise teabe toimiku (riigiprofiili) alusel, välja arvatud juhul, kui Tšiili taotleb vajaduse korral ja piiratud konkreetsetel asjaoludel lisateavet.

5. Pärast samaväärsuse tunnustamist vastavalt artiklile 6.8 võtab lepinguosaline 90 päeva jooksul samaväärsuse tunnustamise rakendamiseks vajalikud seadusandlikud ja haldusmeetmed, et võimaldada lepinguosaliste vahelist kaubandust sektorites ja allsektorites, kus importiv lepinguosaline tunnustab kõigi eksportiva lepinguosalise sanitaar- ja fütosanitaarmedetega samaväärsust. Asjaomaste sanitaar- ja fütosanitaarmedetega hõlmatud loomade, loomsete saaduste, taimede, taimsete saaduste ja muude toodete puhul võib importiva lepinguosalise nõutava ametliku sertifikaadi või muu ametliku dokumendi näidise asendada 6-H lisas esitatud sertifikaadiga.
6. Sektorites või allsektorites, milles on tunnustatud ühe või mõne meetme, kuid mitte kõigi meetmete samaväärsust, jätkavad lepinguosalisel lõikes 5 osutatud toodete puhul omavahelist kaubandust lõikes 1 osutatud tingimuste täitmise alusel. Eksportiva lepinguosalise taotlusel kohaldatakse lõiget 7.
7. Käesoleva peatüki kohaldamisel ei nõua importiv lepinguosaline teise lepinguosalise toodete importimiseks impordilitsentse.
8. Seoses lepinguosaliste vahelist kaubandust mõjutavate üldiste imporditingimustega alustavad lepinguosalisel eksportiva lepinguosalise taotlusel vastavalt artiklile 6.14 konsultatsioone, et määrata kindlaks importiva lepinguosalise alternatiivsed või täiendavad imporditingimused. Asjakohasel juhul lähtuvad lepinguosalisel kõnealuste alternatiivsete või täiendavate imporditingimuste kindlaksmääramisel eksportiva lepinguosalise meetmetest, mille samaväärsust importiv lepinguosaline tunnustab. Kui lepinguosalisel lepivad kokku alternatiivsetes või täiendavates imporditingimustes, võtab importiv lepinguosaline 90 päeva jooksul alates nende kindlaksmääramisest vajalikud seadusandlikud või haldusmeetmed, et võimaldada impordi nende alusel.

9. Loomade, loomsete saaduste, loomset päritolu toodete ja loomsete kõrvalsaaduste impordi puhul kiidab importiv lepinguosaline eksportiva lepinguosalise taotluse ja asjakohaste tagatiste alusel heaks eksportiva lepinguosalise territooriumil asuvad ettevõtted ilma nende eelneva kontrollita ja kooskõlas 6-D lisaga. Kui eksportiv lepinguosaline ei taotle lisateavet, võtab importiv lepinguosaline 30 tööpäeva jooksul pärast heakskiitmise taotluse ja asjakohaste tagatiste kättesaamist vajalikud seadusandlikud või haldusmeetmed, et võimaldada importi nende alusel.
10. Lepinguosaline kiidab ettevõtete esialgse loetelu heaks vastavalt 6-D lisale.
11. Lepinguosalise taotlusel esitab teine lepinguosaline käesoleva artikliga hõlmatud kindlaksmääramiste ja otsuste kohta täieliku selgituse ja tõendavad andmed.

ARTIKKEL 6.10

Sertifitseerimismenetlused

1. Sertifitseerimismenetlustes järgivad lepinguosalsed 6-H lisas sätestatud põhimõtteid ja kriteeriume.
2. Lepinguosaline annab välja artikli 6.9 lõigetes 1, 5 ja 6 osutatud sertifikaadid või ametlikud dokumendid vastavalt 6-H lisale.
3. Artiklis 6.16 osutatud allkomitee võib anda soovitusi, et kaubanduskomitee või kaubandusnõukogu võtaks vastu otsuse, millega kehtestatakse elektroonilise sertifitseerimise ning sertifikaatide tühistamise või asendamise korral järgitavad reeglid.

ARTIKKEL 6.11

Kontrollimine

1. Käesoleva peatüki tõhusaks rakendamiseks on kummalgi lepinguosalisel õigus:
 - a) kontrollida vastavalt 6-F lisas esitatud suunistele teise lepinguosalise pädevate asutuste kogu kontrolliprogrammi või selle osa; kontrollimisega seotud kulud kannab kontrolli teostav lepinguosaline;
 - b) alates lepinguosaliste määratud kuupäevast taotleda teiselt lepinguosaliselt kogu kontrolliprogrammi või selle osa ning selle programmi raames tehtud kontrollide tulemusi käsitleva aruande esitamist ning
 - c) loomsete saadustega seotud laboratoorsete analüüside puhul taotleda teise lepinguosalise osalemist taotluse esitanud lepinguosalise referentlabori korraldatavate konkreetsete perioodiliste võrdlusanalüüside programmis; sellise osalemisega seotud kulud kannab osalev lepinguosaline.
2. Kumbki lepinguosaline võib jagada oma kontrollide tulemusi ja järeldusi kolmandate riikidega ning teha need üldsusele kättesaadavaks.
3. Artiklis 6.16 osutatud allkomitee võib anda soovitusi, et kaubandusnõukogu muudaks 6-F lisa, võttes igakülgselt arvesse rahvusvaheliste organisatsioonide tehtud asjakohast tööd.

4. Käesolevas artiklis osutatud kontrollide tulemusi võib kasutada sisendina lepinguosalise või lepinguosaliste artiklites 6.6–6.9 ja 6.12 osutatud meetmete väljatöötamisel.

ARTIKKEL 6.12

Impordikontroll ja kontrollitasud

1. Impordikontrollid, mida importiv lepinguosaline teeb eksportiva lepinguosalise kaubasaadetiste suhtes, peavad olema kooskõlas 6-G lisas kindlaks määratud põhimõtetega. Nende kontrollide tulemusi võib kasutada artiklis 6.11 osutatud kontrolliprotsessis.
2. Kummagi lepinguosalise poolt tehtavate füüsiliste impordikontrollide sagedus on kindlaks määratud 6-G lisas. Artiklis 6.16 osutatud allkomitee võib soovitada kaubandusnõukogul muuta 6-G lisa.
3. Lepinguosaline võib oma pädevuse piires ja kooskõlas oma õigusnormidega kalduda kõrvale 6-G lisas kindlaks määratud kontrollisagedusest, lähtudes artiklite 6.8 ja 6.9 rakendamisel tehtud edusammudest või käesolevas peatükis sätestatud kontrollide, konsultatsioonide või muude meetmete tulemustest.
4. Kontrollitasud ei tohi ületada kulusid, mida pädev asutus kannab impordikontrollide tegemisel, ning need peavad olema õiglased, pidades silmas samasuguste omamaiste toodete kontrollimisel kohaldatavaid tasusid.

5. Importiv lepinguosaline teavitab eksportivat lepinguosalist impordikontrolle ja kontrollitasusid mõjutavates meetmetes tehtavatest muudatustest, sealhulgas muudatuste põhjustest, ning olulistest muutustest kõnealuste kontrollidega seotud halduskorras.
6. Artikli 6.9 lõikes 5 osutatud toodete puhul võivad lepinguosalisel vastastikku kokku leppida füüsiliste impordikontrollide sageduse vähendamises.
7. Allkomitee võib soovitada kaubandusnõukogule kummagi lepinguosalise tehtavate impordikontrollide heakskiitmise tingimusi, mida kohaldatakse teatavast kuupäevast alates, et kohandada nende kontrollide sagedust või asendada need. Need tingimused lisatakse 6-G lisasse kaubandusnõukogu otsusega. Alates kõnealusest kuupäevast võivad lepinguosalisel kiita heaks üksteise impordikontrollid teatavate toodete puhul, et vähendada nende kontrollide sagedust või asendada need.

ARTIKKEL 6.13

Teabevahetus

1. Lepinguosalisel vahetavad süstemaatiliselt käesoleva peatüki rakendamisega seotud teavet, et töötada välja standardeid, pakkuda kindlust, suurendada vastastikust usaldust ja tõendada kontrollitavate programmide tõhusust. Vajaduse korral võib teabevahetus hõlmata ametnike vahetust.
2. Lepinguosalisel vahetavad teavet ka muude asjakohaste teemade kohta, sealhulgas järgmistes küsimustes:
 - a) käesoleva peatükiga hõlmatud toodetega seotud olulised sündmused, sealhulgas artiklite 6.8 ja 6.9 kohane teabevahetus;

- b) artiklis 6.11 sätestatud kontrollimise tulemused;
- c) artiklis 6.12 sätestatud impordikontrollide tulemused loomade ja loomsete saaduste tagasilükatud või nõuetele mittevastavate kaubasaadetiste korral;
- d) käesoleva peatükiga seotud ja lepinguosalise vastutusel koostatud teaduslikud arvamused ning
- e) käesoleva peatüki kohaldamisalasse kuuluva kaubandusega seotud kiirhoiatused.

3. Lepinguosaline esitab teaduslikud dokumendid või andmed asjaomasele teadusfoorumile, et lasta käesoleva peatüki alusel tekkinud küsimuses esitatud seisukohti või väiteid õigeaegselt hinnata. Hindamise tulemused tehakse lepinguosalistele kättesaadavaks.

4. Käesolevas artiklis ette nähtud teabevahetus loetakse toimunuks, kui lepinguosaline on teinud käesolevas artiklis osutatud teabe kättesaadavaks WTO teavitamise teel vastavalt sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepingu artiklile 7 ja B lisale või oma ametlikul, üldsusele kättesaadaval ja tasuta veebisaidil.

5. Taimekahjustajatest, mis teadaolevalt kujutavad endast lepinguosalisele vahetut ohtu, teavitatakse seda lepinguosalist vahetult posti või e-posti teel. Lepinguosalised järgivad suuniseid, mis on esitatud taimekahjustajatest teatamist käsitlevas FAO 17. rahvusvahelises fütosanitaarmeetmete standardis.

6. Lepinguosalised vahetavad käesolevas artiklis osutatud teavet e-posti, faksi või posti teel.

ARTIKKEL 6.14

Teavitamine ja konsulteerimine

1. Lepinguosaline teavitab teist lepinguosalist kahe tööpäeva jooksul igast tõsisest või märkimisväärsest riskist inimeste, loomade või taimede tervisele, sealhulgas toidukontrolliga seotud hädaolukordadest või olukordadest, kus on selgelt tuvastatud loomsete või taimsete saaduste tarbimisega seotud tõsise tervisemõju oht, ja eelkõige järgmisest:

- a) meetmed, mis mõjutavad artiklis 6.7 osutatud piirkondadeks jagamise otsuseid;
- b) 6-B lisas loetletud loomataudide või taimekahjustajate esinemine või areng;
- c) epidemioloogilise tähtsusega leiud või olulised riskid seoses loomataudide ja taimekahjustajatega, mis ei ole loetletud 6-B lisas või mis on uued loomataudid või taimekahjustajad, ning
- d) täiendavad meetmed, mis lähevad kaugemale loomataudide või taimekahjustajate tõrjeks või likvideerimiseks või rahvatervise kaitseks võetavate meetmete põhinõuetest, ning võimalikud muudatused ennetuspoliitikas, sealhulgas vaksineerimispoliitikas.

2. Kui lepinguosalisel on tõsised kartused seoses riskiga inimeste, loomade või taimede tervisele, võib ta taotleda teise lepinguosalisega olukorra üle konsultatsioonide pidamist. Kõnealused konsultatsioonid toimuvad võimalikult kiiresti ja igal juhul 13 tööpäeva jooksul alates taotluse esitamisest. Konsultatsioonide käigus püüab kumbki lepinguosaline esitada kogu teabe, mis on vajalik selleks, et vältida häireid kaubanduses ja jõuda vastastikku vastuvõetava lahenduseni, mis on kooskõlas inimeste, loomade või taimede tervise kaitsega.

3. Lepinguosaline võib taotleda käesoleva artikli lõikes 2 osutatud konsultatsioonide pidamist video- või audiokonverentsi teel. Taotluse esitanud lepinguosaline koostab konsultatsioonide protokoll, mille lepinguosalisel peavad heaks kiitma. Heakskiitmise suhtes kohaldatakse artikli 6.13 lõiget 6.

ARTIKKEL 6.15

Kaitseklausel

1. Kui eksportiv lepinguosaline võtab riigisiseseid meetmeid, et saada kontrolli alla asjaolu, mis tõenäoliselt kujutab endast tõsist riski inimeste, loomade või taimede tervisele, võtab ta samaväärseid meetmeid selleks, et vältida kõnealuse ohu ülekandumist importiva lepinguosalise territooriumile, ilma et see piiraks lõike 2 kohaldamist.

2. Tõsise riski puhul inimeste, loomade või taimede tervisele võib importiv lepinguosaline võtta inimeste, loomade või taimede tervise kaitseks vajalikke ajutisi meetmeid. Selliste ajutiste meetmete kohaldamise ajal lepinguosaliste vahel teel olevate kaubasaadetiste puhul kaalub importiv lepinguosaline kõige sobivamat ja proportsionaalsemat lahendust, et vältida tarbetuid häireid kaubanduses.

3. Lepinguosaline, kes võtab käesolevas artiklis osutatud meetmeid, teatab sellest teisele lepinguosalisele ühe tööpäeva jooksul alates nende meetmete rakendamise otsusest. Lepinguosalise taotlusel ja kooskõlas artikli 6.14 lõikega 2 peavad lepinguosalisel olukorra üle konsultatsioone 13 tööpäeva jooksul alates kõnealuse teate saamisest. Lepinguosalised võtavad nende konsultatsioonide käigus esitatud teavet nõuetekohaselt arvesse ja püüavad vältida tarbetuid häireid kaubanduses, kaaludes vajaduse korral artikli 6.14 lõike 2 kohaste konsultatsioonide tulemusi.

ARTIKKEL 6.16

Sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete allkomitee

1. Sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete allkomitee, mis moodustatakse artikli 33.4 lõike 1 kohaselt (edaspidi „allkomitee“), koosneb sanitaar- ja fütosanitaarküsimuste eest vastutavatest lepinguosaliste esindajatest.
2. Allkomitee:
 - a) jälgib käesoleva peatüki rakendamist, käsitleb käesoleva peatükiga seotud teemasid ja vaatab läbi kõik küsimused, mis võivad rakendamisel tekkida, ning
 - b) annab kaubandusnõukogule soovitusi lisade muutmiseks vastavalt artikli 33.1 lõike 6 punktile a, pidades eelkõige silmas käesolevas peatükis ette nähtud konsultatsioonide ja menetluste raames tehtud edusamme.
3. Allkomitee lepib kokku käesoleva peatüki eesmärkide saavutamiseks võetavates meetmetes. Allkomitee kehtestab nende meetmete eesmärgid ja vahe-eesmärgid. Allkomitee hindab nende meetmete tulemusi.
4. Allkomitee võib soovitada, et kaubandusnõukogu või kaubanduskomitee moodustaks vastavalt artikli 33.4 lõikele 2 vajaduse korral tehnilised töörühmad, mis koosnevad kummagi lepinguosalise ekspertidest ning mis teevad kindlaks ja käsitlevad käesoleva peatüki kohaldamisest tulenevaid tehnilisi ja teadusküsimusi.

5. Allkomitee võib soovitada, et kaubandusnõukogu või kaubanduskomitee võtaks vastu otsuse kõnealuse allkomitee kodukorra kohta, pidades silmas sanitaar- ja fütosanitaarküsimuste eripära.

ARTIKKEL 6.17

Koostöö mitmepoolsetel foorumitel

1. Lepinguosalised edendavad koostööd sanitaar- ja fütosanitaarküsimustega seotud mitmepoolsetel foorumitel, eelkõige sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepingu raames tunnustatud rahvusvahelistes standardiorganisatsioonides.
2. Artikli 6.16 kohaselt moodustatud allkomitee on asjakohane foorum teabe vahetamiseks ja koostööks käesoleva artikli lõikes 1 osutatud küsimustes.

ARTIKKEL 6.18

Koostöö toiduohutuse, loomatervise ja taimekaitse valdkonnas

1. Lepinguosalised püüavad hõlbustada teaduskoostööd lepinguosaliste asutuste vahel, kes vastutavad toiduohutuse, loomade tervise ja taimekaitse valdkonnas teadusliku hindamise eest.

2. Allkomitee võib soovitada, et kaubandusnõukogu või kaubanduskomitee moodustaks vastavalt artikli 33.4 lõikele 2 käesoleva artikli lõikes 1 osutatud teaduskoostöö tehnilise töörühma (edaspidi „töörühm“), mis koosneb kummagi lepinguosalise poolt nimetatud ekspertidest, kes esindavad käeoleva artikli lõikes 1 osutatud teadusasutusi.
3. Töörühma moodustav kaubandusnõukogu või kaubanduskomitee määrab kindlaks töörühma volitused, tegevuse ulatuse ja tööprogrammi.
4. Töörühm võib vahetada teavet, sealhulgas järgmise kohta:
 - a) teaduslik ja tehniline teave ning
 - b) andmete kogumine.
5. Töörühma töö ei mõjuta kummagi lepinguosalise riiklike ega piirkondlike asutuste sõltumatust.
6. Kumbki lepinguosaline tagab, et lõike 2 kohaselt nimetatud esindajaid ei mõjuta tema õigusnormide kohased huvide konfliktid.

ARTIKKEL 6.19

Territoriaalne kohaldamine Euroopa Liidus

1. Erandina artiklist 33.8 kohaldatakse käesolevat peatükki Euroopa Liidu puhul liikmesriikide territooriumide suhtes kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/625¹ I lisaga ning taimede, taimsete saaduste ja muude kaupade puhul kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/2031² artikli 1 lõikega 3.
2. Lepinguosalised mõistavad, et Euroopa Liidu territooriumi puhul võetakse arvesse selle eripära ja et Euroopa Liitu käsitataks ühtse üksusena.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2017. aasta määrus (EL) 2017/625, mis käsitleb ametlikku kontrolli ja muid ametlikke toiminguid, mida tehakse eesmärgiga tagada toidu- ja söödaalaste õigusnormide ning loomatervise ja loomade heaolu, taimetervise- ja taimekaitsevahendite alaste õigusnormide kohaldamine, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EÜ) nr 999/2001, (EÜ) nr 396/2005, (EÜ) nr 1069/2009, (EÜ) nr 1107/2009, (EL) nr 1151/2012, (EL) nr 652/2014, (EL) 2016/429 ja (EL) 2016/2031, nõukogu määruseid (EÜ) nr 1/2005 ja (EÜ) nr 1099/2009 ning nõukogu direktiive 98/58/EÜ, 1999/74/EÜ, 2007/43/EÜ, 2008/119/EÜ ja 2008/120/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrused (EÜ) nr 854/2004 ja (EÜ) nr 882/2004, nõukogu direktiivid 89/608/EMÜ, 89/662/EMÜ, 90/425/EMÜ, 91/496/EMÜ, 96/23/EÜ, 96/93/EÜ ja 97/78/EÜ ja nõukogu otsus 92/438/EMÜ (ametliku kontrolli määrus) (ELT L 95, 7.4.2017, lk 1).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2016. aasta määrus (EL) 2016/2031, mis käsitleb taimekahjustajatevastaseid kaitsemeetmeid, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EL) nr 228/2013, (EL) nr 652/2014 ja (EL) nr 1143/2014 ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiivid 69/464/EMÜ, 74/647/EMÜ, 93/85/EMÜ, 98/57/EÜ, 2000/29/EÜ, 2006/91/EÜ ja 2007/33/EÜ (ELT L 317, 23.11.2016, lk 4).

7. PEATÜKK

KOOSTÖÖ KESTLIKE TOIDUSÜSTEEMIDE VALDKONNAS

ARTIKKEL 7.1

Eesmärk

Käesoleva peatüki eesmärk on seada sisse lepinguosaliste vaheline tihe koostöö, et tagada üleminek kestlikele toidusüsteemidele. Lepinguosalised tunnistavad vajadust tugevdada poliitikat ja määrata kindlaks programmid, mis aitavad kaasa kestlike, kaasavate, tervislike ja vastupidavate toidusüsteemide arendamisele, ning kaubanduse rolli selle eesmärgi saavutamisel.

ARTIKKEL 7.2

Kohaldamisala

1. Käesolevat peatükki kohaldatakse lepinguosaliste vahelise koostöö suhtes, mille eesmärk on parandada kummagi lepinguosalise toidusüsteemi kestlikkust.
2. Käesolevas peatükis sätestatakse koostöö kestlike toidusüsteemide konkreetsetes aspektides, sealhulgas järgmistes:
 - a) toidutarneahela kestlikkus ning toidukao ja toidu raiskamise vähendamine;

- b) võitlus toidupettuste vastu toidutarneahelas;
- c) loomade heaolu;
- d) võitlus antimikroobikumiresistentsuse vastu ning
- e) selliste väetiste ja keemiliste pestitsiidide kasutamise vähendamine, mille puhul riskihindamine on näidanud, et need põhjustavad vastuvõetamatut ohtu tervisele või keskkonnale.

3. Käesolevat peatükki kohaldatakse ka lepinguosaliste koostöö suhtes mitmepoolsetel foorumitel.

4. Käesoleva peatüki kohaldamine ei piira muude toidusüsteeme või kestlikkust käsitlevate peatükkide, eelkõige 6., 9. ja 26. peatüki kohaldamist.

ARTIKKEL 7.3

Mõisted

1. Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:
 - a) „toidutarneahel“ – kõik etapid alates esmatootmisest kuni lõpptarbijale müügini, sealhulgas tootmine, töötlemine, valmistamine, transport, import, ladustamine, turustamine ja müük lõpptarbijale;

- b) „esmatootmine“ – põllumajanduslike esmatoodete tootmine või kasvatamine, sealhulgas saagikoristus, lüpsmine ja põllumajandusloomade tootmine enne tapmist, samuti jahipidamine ja kalapüük ning looduslike saaduste kogumine, ning
- c) „kestlik toidusüsteem“ – toidusüsteem, mis tagab ohutu, täisväärtusliku ja piisava toidu kõigile, seadmata ohtu tulevaste põlvkondade toiduga kindlustatuse ja toitumise tagamise majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkonnaalaseid aluseid; selline kestlik toidusüsteem:
- i) on kasumlik (majanduslik kestlikkus);
 - ii) toob ühiskonnale laiapõhjalist kasu (sotsiaalne kestlikkus) ning
 - iii) omab positiivset või neutraalset mõju looduskeskkonnale, sealhulgas kliimamuutustele (keskkonnakestlikkus).

ARTIKKEL 7.4

Toidutarneahela kestlikkus ning toidukao ja toidu raiskamise vähendamine

1. Lepinguosalisel tunnistavad seost praeguste toidusüsteemide ja kliimamuutuste vahel. Lepinguosalisel teevad koostööd, et vähendada toidusüsteemide kahjulikku keskkonna- ja kliimamõju ning tugevdada nende vastupidavust.
2. Lepinguosalisel tunnistavad, et toidukaol ja toidu raiskamisel on negatiivne mõju toidusüsteemide sotsiaalsele, majanduslikule ja keskkonnamõõtmele.

3. Lepinguosaliselised teevad koostööd valdkondades, mis võivad hõlmata järgmist:
- a) kestlik toidutootmine, sealhulgas põllumajandus, loomade heaolu parandamine, mahepõllumajanduse edendamine ning selliste antimikroobikumide, väetiste ja keemiliste pestitsiidide kasutamise vähendamine, mille puhul riskihindamine näitab, et need kujutavad endast vastuvõetamatut ohtu tervisele või keskkonnale;
 - b) toidutarneahela kestlikkus, sealhulgas toidu tootmise ja töötlemise meetodid ja tavad;
 - c) tervislik ja kestlik toitumine, vähendades tarbimise süsinikujalajälge;
 - d) toidusüsteemidest tulenevate kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine, süsinikusidujate arvu suurendamine ja elurikkuse vähenemise tagasipööramine;
 - e) innovatsioon ja tehnoloogilised lahendused, mis aitavad kaasa kliimamuutuste mõjuga kohanemisele ja suurendavad vastupanuvõimet sellele mõjule;
 - f) hädaolukorrekavade väljatöötamine, et tagada toiduga kindlustatus kriiside ajal, ning
 - g) toidukao ja toidu raiskamise vähendamine kooskõlas kestliku arengu 12. eesmärgi sihiga 12.3, nagu on määratletud kestliku arengu tegevuskavas aastani 2030.
4. Käesoleva artikli kohane koostöö võib hõlmata teabe, eksperditeadmiste ja kogemuste vahetamist ning koostööd teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas.

ARTIKKEL 7.5

Võitlus pettuste vastu toidutarneahelas

1. Lepinguosalised tunnistavad, et pettused võivad mõjutada toidutarneahela ohutust, ohustada toidusüsteemide kestlikkust, õõnestada ausaid kaubandustavasid ning vähendada tarbijate usaldust ja toiduturgude vastupidavust.
2. Lepinguosalised teevad koostööd, et avastada ja hoida ära pettusi toidutarneahelas, tehes järgmist:
 - a) vahetades teavet ja kogemusi, et parandada toidutarneahelas pettuste avastamist ja tõkestamist ning
 - b) osutades abi, mis on vajalik tõendite kogumiseks tavade kohta, millega rikutakse või ilmselt rikutakse lepinguosaliste õigusnorme või mis kujutavad endast ohtu inimeste, loomade või taimede tervisele või keskkonnale või mille abil eksitatakse kliente.

ARTIKKEL 7.6

Loomade heaolu

1. Lepinguosalised tunnistavad, et loomad on aistimisvõimelised olendid ja et loomade kasutamisega toidutootmissüsteemides kaasneb vastutus nende heaolu eest. Lepinguosalised peavad kinni põllumajandusloomadega ja loomsete saadustega kauplemise tingimustest, mille eesmärk on kaitsta loomade heaolu.

2. Lepinguosaliste eesmärk on jõuda ühise arusaamani Maailma Loomatervise Organisatsiooni rahvusvahelistest loomade heaolu standarditest.
3. Lepinguosalised teevad koostööd selliste standardite väljatöötamisel ja rakendamisel, mis käsitlevad loomade heaolu põllumajandusettevõttes, vedamise ajal ning tapmisel ja surmamisel, lähtudes oma õigusnormidest.
4. Lepinguosalised tugevdavad oma teaduskoostööd loomade heaolu valdkonnas, et arendada edasi teaduspõhiseid loomade heaolu standardeid.
5. Artiklis 7.8 osutatud allkomitee võib käsitleda muid loomade heaoluga seotud küsimusi.
6. Lepinguosalised vahetavad teavet, eksperditeadmisi ja kogemusi loomade heaolu valdkonnas.
7. Lepinguosalised teevad koostööd Maailma Loomatervise Organisatsiooni raames ja võivad teha koostööd muudel rahvusvahelistel foorumitel, et edendada loomade heaolu standardite ja parimate tavade edasiarendamist ning nende rakendamist.
8. Kaubandusnõukogu või kaubanduskomitee võib vastavalt artikli 33.4 lõikele 2 moodustada tehnilise töörühma, kes toetab artiklis 7.8 osutatud allkomiteed käesoleva artikli rakendamisel.

ARTIKKEL 7.7

Võitlus antimikroobikumiresistentsuse vastu

1. Lepinguosalised tunnistavad, et antimikroobikumiresistentsus ohustab tõsiselt inimeste ja loomade tervist ning et antimikroobikumide kasutamine, eelkõige nende väär- ja liigkasutus loomakasvatustes, aitab kaasa antimikroobikumiresistentsuse üldisele arengule ja kujutab endast suurt ohtu rahvatervisele. Lepinguosalised tunnistavad, et selle ohu laadi tõttu on vaja riikidevahelist lähenemisviisi.
2. Kumbki lepinguosaline lõpetab järk-järgult mikroobivastaste ravimite kasutamise kasvustimulaatoritena.
3. Kumbki lepinguosaline teeb kooskõlas terviseühitsuse põhimõttega järgmist:
 - a) võtab arvesse asjaomastes rahvusvahelistes organisatsioonides välja töötatud olemasolevaid ja tulevasi suuniseid, standardeid, soovitusi ja meetmeid selliste algatuste ja riiklike kavade väljatöötamisel, mille eesmärk on edendada antimikroobikumide mõistlikku ja vastutustundlikku kasutamist loomakasvatustes ja veterinaarias;
 - b) edendab lepinguosaliste poolt ühiselt kindlaksmääratud juhtudel antimikroobikumide vastutustundlikku ja mõistlikku kasutamist, sealhulgas loomakasvatustes antimikroobikumide kasutamise vähendamist ja antimikroobikumide kasvustimulaatoritena kasutamise järkjärgulist lõpetamist, ning
 - c) toetab antimikroobikumiresistentsuse vastast võitlust käsitlevate rahvusvaheliste tegevuskavade väljatöötamist ja rakendamist, kui lepinguosalisel peavad seda vajalikuks.

4. Kaubandusnõukogu või kaubanduskomitee võib vastavalt artikli 33.4 lõikele 2 moodustada tehnilise töörühma, kes toetab artiklis 7.8 osutatud allkomiteed käesoleva artikli rakendamisel.

ARTIKKEL 7.8

Kestlike toidusüsteemide allkomitee

1. Kestlike toidusüsteemide allkomitee, mis moodustatakse artikli 33.4 lõike 1 kohaselt (edaspidi „allkomitee“), koosneb kestlike toidusüsteemide eest vastutavatest lepinguosaliste esindajatest.
2. Allkomitee jälgib käesoleva peatüki rakendamist ja vaatab läbi kõik küsimused, mis tekivad rakendamisel.
3. Allkomitee lepib kokku käesoleva peatüki eesmärkide saavutamiseks võetavates meetmetes. Allkomitee kehtestab nende meetmete eesmärgid ja vahe-eesmärgid ning jälgib lepinguosaliste edusamme kestlike toidusüsteemide loomisel. Allkomitee hindab igal ajavahemikul kõnealuste meetmete rakendamise tulemusi.
4. Allkomitee võib soovitada, et kaubandusnõukogu või kaubanduskomitee moodustaks vastavalt artikli 33.4 lõikele 2 tehnilised töörühmad, mis koosnevad kummagi lepinguosalise ekspertidest ning mis teevad kindlaks ja käsitlevad käesoleva peatüki kohaldamisest tulenevaid tehnilisi ja teadusküsimusi.

5. Allkomitee soovib kaubanduskomiteel kehtestada reeglid, et vähendada allkomitee koosolekul ja käesolevas peatükis osutatud tehniliste töörühmade koosolekul osalejate võimalikke huvide konflikte. Kaubanduskomitee võtab vastu otsuse, millega kõnealused reeglid kehtestatakse.

ARTIKKEL 7.9

Koostöö mitmepoolsetel foorumitel

1. Lepinguosalised teevad vajaduse korral koostööd mitmepoolsetel foorumitel, et edendada ülemaailmset üleminekut kestlikele toidusüsteemidele, mis aitavad kaasa rahvusvaheliselt kokkulepitud keskkonna-, loodus- ja kliimakaitse eesmärkide saavutamisele.
2. Allkomitee on käesoleva artikli lõikega 1 hõlmatud küsimustes teabe vahetamise ja koostöö tegemise foorum.

ARTIKKEL 7.10

Täiendavad sätted

1. Allkomitee tegevus ei mõjuta lepinguosaliste riiklike ega piirkondlike asutuste sõltumatust.

2. Ükski käesoleva peatüki säte ei mõjuta kummagi lepinguosalise õigust ega kohustust kaitsta konfidentsiaalset teavet kooskõlas oma õigusnormidega. Kui lepinguosaline esitab teisele lepinguosalisele käesoleva peatüki alusel teavet, mida tema õigusnormide kohaselt loetakse konfidentsiaalseks teabeks, käsitleb teine lepinguosaline seda teavet konfidentsiaalsena, välja arvatud juhul, kui teabe esitanud lepinguosaline nõustub vastupidisega.
3. Austades täielikult kummagi lepinguosalise reguleerimisõigust, ei tõlgendata ühtegi käesoleva peatüki sätet nii, nagu kohustaks see lepinguosalist:
- a) muutma oma impordinõudeid;
 - b) kalduma kõrvale riigisisestest reguleerivate meetmete ettevalmistamise ja vastuvõtmise menetlustest;
 - c) võtma meetmeid, mis kahjustaksid või takistaksid lepinguosalise avaliku poliitika eesmärkide saavutamiseks vajalike reguleerivate meetmete õigeaegset vastuvõtmist, või
 - d) võtma vastu konkreetset reguleerivat meedet.

8. PEATÜKK

ENERGIA JA TOORAINED

ARTIKKEL 8.1

Eesmärk

Käesoleva peatüki eesmärk on edendada kooskõlas käesoleva lepinguga lepinguosaliste ühistes huvides dialoogi ja koostööd energia- ja toorainesektoris, soodustada kestlikku ja õiglast kaubandust ja investeerimist, tagades nendes sektorites võrdsed tingimused, ning suurendada asjaomaste väärtusahelate konkurentsivõimet, sealhulgas lisandväärtust.

ARTIKKEL 8.2

Põhimõtted

1. Kummalegi lepinguosalisele jääb suveräänne õigus otsustada, kas lubada uurida, toota ja transportida energiakaupu ja tooraineid tema territooriumil ja majandusvööndis asuvatel aladel.
2. Kooskõlas käesoleva peatükiga kinnitavad lepinguosalisel veel kord oma õigust kehtestada oma territooriumil õigusnorme, et saavutada energia ja toorainete valdkonnas õiguspäraseid poliitikaeesmärke.

ARTIKKEL 8.3

Mõisted

Käesolevas peatükis ning 8-A ja 8-B lisas kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „luba“ – luba, tegevusluba, kontsessioon või samalaadne haldus- või lepinguline dokument, millega lepinguosalise pädev asutus annab üksusele õiguse tegeleda lepinguosalise territooriumil teatava majandustegevusega kooskõlas loas sätestatud nõuetega;
- b) „tasakaalustamine“ – kõik mis tahes ajalises järjestuses toimingud ja protsessid, millega süsteemihaldurid tagavad pidevalt süsteemi sageduse säilimise eelnevalt kindlaks määratud stabiilsusvahemikus ja vastavuse nõutava kvaliteedi jaoks vajalikele reservkogustele;
- c) „energiakaubad“ – kaubad, millest toodetakse energiat ja mis on vastava HSi koodiga loetletud 8-A lisas;
- d) „süsivesinikud“ – kaubad, mis on vastava HSi koodiga loetletud 8-A lisas;
- e) „toorained“ – tööstustoodete valmistamisel kasutatavad ained, sealhulgas maagid, maagikontsentraadid, räbu, tuhk ja kemikaalid; survetöötlemata, töödeldud ja rafineeritud materjalid; metallijäätmed; jäägid ja ümbersulatatud jäägid, mis on loetletud 8-A lisa vastavates HSi gruppides;
- f) „taastuenergia“ – päikese-, tuule-, hüdro- ja geotermiline energia, samuti bioloogilistest või ookeaniallikatest või muudest taastuvatest ümbritseva keskkonna allikatest toodetud energia;

- g) „taastuvkütused“ – biokütused, vedelad biokütused, biomasskütused ja muud kui bioloogilist päritolu taastuvkütused, sealhulgas saastevabad sünteetilised kütused ja saastevaba vesinik;
- h) „standardid“ –standardid 9. peatükis mõistes;
- i) „süsteemihaldur“ –
- i) Euroopa Liidu puhul: isik, kes vastutab konkreetses piirkonnas elektri jaotus- või ülekandevõrgu käitamise, hoolduse ja arendamise ning pikaajalise toimimise tagamise eest, ning
 - ii) Tšiili puhul: omavahel ühendatud elektrisüsteemide toimimise koordineerimise eest vastutav sõltumatu asutus, kes tagab elektrisüsteemi majandusliku tõhususe, ohutuse ja töökindluse ning võimaldab avatud juurdepääsu ülekandesüsteemile, ning
- j) „tehnilised normid“ –tehnilised normid 9. peatükis mõistes.

ARTIKKEL 8.4

Impordi- ja ekspordimonopolid

Lepinguosaline ei määra ega säilita ühtki määratud impordi- ega ekspordimonopoli. Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab mõiste „impordi- või ekspordimonopol“ lepinguosalise poolt üksusele antud ainuõigust või -võlutust importida teiselt lepinguosaliselt energiakaupu või tooraineid või eksportida teisele lepinguosalisele energiakaupu või tooraineid¹.

ARTIKKEL 8.5

Ekspordihinna määramine²

1. Lepinguosaline ei kehtesta teisele lepinguosalisele eksporditavatele energiakaupadele ega toorainetele mis tahes meetmega, sealhulgas load või miinimumhinnanõuded, kõrgemat hinda kui see, mis on sellistele kaupadele määratud tema siseturul.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolev artikkel ei piira 10., 11. ja 22. peatüki ega 10-A – 17-C ja 22. lisade loendite kohaldamist ega kohaldu õigusele, mis tuleneb intellektuaalomandi õiguse andmisest.

² Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolev artikkel ei piira 22. lisa kohaldamist.

2. Olenemata käesoleva artikli lõikest 1 võib Tšiili kehtestada või jätta kehtima meetmeid, mille eesmärk on soodustada lisandväärtuse loomist, tarnides tooraineid tööstussektoritele soodushindadega, et need tööstussektorid saaksid Tšiilis välja kujuneda, tingimusel et sellised meetmed vastavad 8-B lisas sätestatud tingimustele.

ARTIKKEL 8.6

Riigisisese reguleeritud hinnad

1. Lepinguosalised tunnistavad konkurentsile rajatud energiaturgude tähtsust laia valiku energiakaupadega varustamisel ja tarbijate heaolu suurendamisel. Lepinguosalised tunnistavad ka, et reguleerimisvajadused ja lähenemisviisid võivad turgude lõikes erineda.
2. Kooskõlas lõikega 1 tagab kumbki lepinguosaline vastavalt oma õigusnormidele, et energiakaupade tarnimine põhineb turupõhimõtetel.
3. Lepinguosaline võib energiakaupade tarnimise hinda reguleerida üksnes avaliku teenindamise kohustuse kehtestamisega.
4. Kui lepinguosaline kehtestab avaliku teenindamise kohustuse, tagab ta, et see kohustus on selgelt määratletud, läbipaistev ja mittediskrimineeriv ega lähe kaugemale sellest, mis on vajalik avaliku teenindamise kohustuse eesmärkide saavutamiseks.

ARTIKKEL 8.7

Luba energiakaupade ja toorainete uurimiseks ja tootmiseks

1. Kui lepinguosaline nõuab energiakaupade ja toorainete uurimiseks või tootmiseks loa olemasolu, tagab ta, et selline luba antakse avaliku ja mittediskrimineeriva menetluse alusel,¹ ilma et see piiraks 13. peatüki kohaldamist.
2. Kõnealune lepinguosaline avaldab muu hulgas loa liigi, asjaomase ala või selle osa ning loa andmise kavandatud kuupäeva või tähtaja sellisel viisil, et võimalikel huvitatud taotlejatel oleks võimalik taotlusi esitada.
3. Järgmistel süsivesinikega seotud juhtudel võib lepinguosaline käesoleva artikli lõikest 2 ja artiklist 13.3 kõrvale kalduda:
 - a) alal on varem läbi viidud menetlus, mille tulemusel ei ole luba antud;
 - b) alal on alaliselt lubatud energiakaupu ja tooraineid uurida või toota või
 - c) antud loast on enne selle kehtivusaja lõppu loobutud.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesoleva artikli ning 10. ja 11. peatüki ning 10-A, 10-B ja 10-C lisa vaheliste vastuolude korral on vastuolu ulatuses ülimuslikud need peatükid ja lisad.

4. Kumbki lepinguosaline võib nõuda, et üksus, kellele on antud luba, maksaks rahalist või mitterahalist tasu. Rahaline või mitterahaline tasu määratakse kindlaks viisil, mis ei sekku sellise üksuse juhtimis- ja otsustusprotsessi.

5. Kumbki lepinguosaline tagab, et kui taotlus jäetakse rahuldamata, esitatakse taotlejale taotluse rahuldamata jätmise põhjused, et see taotleja saaks vajaduse korral kasutada edasikaebamise või läbivaatamise menetlust. Edasikaebamise või läbivaatamise kord avalikustatakse eelnevalt.

ARTIKKEL 8.8

Keskkonnamõju hindamine

1. Lepinguosalised tagavad, et enne loa andmist projektile või tegevusele, mis on seotud energia või toorainetega ning millel võib olla märkimisväärne mõju elanikkonnale, inimeste tervisele, elurikkusele, maale, pinnasele, veele, õhule või kliimale, kultuuripärandile või maastikule, viiakse läbi keskkonnamõju hindamine¹. Kõnealuse hindamise käigus määratakse see märkimisväärne mõju kindlaks ja hinnatakse seda.

2. Kumbki lepinguosaline tagab, et keskkonnamõju hindamise protsessi raames tehakse üldsusele kättesaadavaks asjakohane teave, ning annab üldsusele aega ja võimalusi selles protsessis osalemiseks ja märkuste esitamiseks.

3. Kumbki lepinguosaline avaldab keskkonnamõju hindamise tulemused ja võtab neid enne projektile või tegevusele loa andmist arvesse.

¹ Tšiili puhul tähendab „keskkonnamõju hindamine“ keskkonnamõju uuringut, mis on määratletud seaduse 19.300 1. jaotise artikli 2 punktis i või selle järglassättes ning mida reguleerib sama seaduse artikkel 11.

ARTIKKEL 8.9

Kolmandate isikute juurdepääs energiatranspordi taristule

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema territooriumil asuvad süsteemihaldurid annavad elektrienergia ülekandmiseks kõikidele lepinguosaliste üksustele mittediskrimineeriva juurdepääsu energiataristule. Kui see on vähegi võimalik, antakse juurdepääs energiatranspordi taristule mõistliku aja jooksul pärast üksuse juurdepääsutaotluse esitamise kuupäeva.
2. Kumbki lepinguosaline tagab kooskõlas oma õigusnormidega, et lepinguosaliste üksustele võimaldatakse elektrienergia ülekandmiseks juurdepääs elektritranspordi taristule ning selle kasutamine mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel, sealhulgas ilma elektriallikate vahelise diskrimineerimiseta ning kulupõhiste tariifide alusel. Kumbki lepinguosaline avaldab elektritranspordi taristule juurdepääsu ja selle kasutamise tingimused.
3. Olenemata lõikest 1 võib lepinguosaline oma õigusnormides kehtestada või jätta kehtima konkreetseid objektiivsetel kriteeriumidel põhinevaid erandeid kolmandate isikute juurdepääsuõigusest, tingimusel et need erandid on vajalikud õiguspärase poliitikaeesmärgi saavutamiseks. Sellised erandid avaldatakse enne nende kohaldamise algust.
4. Lepinguosalistes tunnistavad lõigetes 1, 2 ja 3 sätestatud normide asjakohasust ka gaasitaristu puhul. Lepinguosaline, kes ei kohalda selliseid norme gaasitaristu suhtes, püüab seda teha eelkõige taastuvkütuste transpordi puhul, võttes siiski arvesse turu küpsuse ja korralduse erinevusi.

ARTIKKEL 8.10

Taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia tarnijate juurdepääs taristule

1. Ilma et see piiraks artiklite 8.7, 8.9 ja 8.11 kohaldamist, tagab kumbki lepinguosaline, et teise lepinguosalise taastuenergia tarnijatele võimaldatakse juurdepääs elektrivõrgule tema territooriumil asuvate taastuvelektri tootmisrajatiste jaoks ja elektrivõrgu kasutamine mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel.
2. Lõike 1 kohaldamisel tagab kumbki lepinguosaline kooskõlas oma õigusnormidega, et tema ülekandevõrguettevõtjad ja süsteemihaldurid teevad seoses teise lepinguosalise taastuvelektritarnijatega järgmist:
 - a) võimaldavad mittediskrimineerivatel tingimustel ühendada elektrivõrku uusi taastuvelektri tootmisrajatise;
 - b) tagavad elektrivõrgu kasutamiseks selle töökindluse;
 - c) osutavad tasakaalustamisteenuseid ning
 - d) rakendavad asjakohaseid võrgu ja turuga seotud operatiivseid meetmeid, et minimeerida taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia koguste piiramist.
3. Lõige 2 ei piira kummagi lepinguosalise õigust reguleerida tema territooriumil toimuvat tegevust, et saavutada õiguspäraseid poliitikaeesmärke, nagu elektrisüsteemi turvalise toimimise ja stabiilsuse tagamine, tuginedes objektiivsetele ja mittediskrimineerivatele kriteeriumidele.

ARTIKKEL 8.11

Sõltumatu asutus

1. Kumbki lepinguosaline säilitab või asutab funktsionaalselt sõltumatu asutuse või sõltumatud asutused, kelle ülesandeks on:
 - a) määrata kindlaks või kiita heaks elektrivõrgule juurdepääsu ja selle kasutamise tingimused ja tariifid ning
 - b) lahendada mõistliku aja jooksul vaidlused, mis on seotud elektrivõrgule juurdepääsu ja selle kasutamise asjakohaste tingimuste ja tariifidega.
2. Lõikes 1 osutatud ülesannete täitmisel ja volituste kasutamisel tegutseb asjaomane asutus elektrivõrgu kasutajate ja omanike ning süsteemihaldurite suhtes läbipaistvalt ja erapooletult.

ARTIKKEL 8.12

Koostöö standardite alal

1. Energiakaupade ja toorainetega kauplemise tarbetute tehniliste tõkete vältimiseks, kindlakstegemiseks ja kõrvaldamiseks kohaldatakse nende kaupade ja toorainete suhtes 9. peatükki.

2. Kooskõlas artiklitega 9.4 ja 9.6 edendavad lepinguosalisel vajaduse korral koostööd oma asjaomaste reguleerimis- ja standardimisasutuste vahel sellistes valdkondades nagu energiatõhusus, säästev energia ja toorained, et aidata kaasa kaubandusele, investeeringutele ja säästvate arengule, muu hulgas järgmise kaudu:

- a) lepinguosaliste kehtivate standardite lähendamise või võimaluse korral ühtlustamine asjaomaste reguleerimis- ja standardimisasutuste vahel kokku lepitud korras, lähtudes ühistest huvidest ja vastastikkuse põhimõttest;
- b) võimaluse korral ühiste analüüside, meetodikate ja lähenemisviiside kasutamine, et hõlbustada asjakohaste katsete ja mõõtmisstandardite väljatöötamist koostöös oma asjaomaste standardimisasutustega;
- c) võimaluse korral ühiste energiatõhususe ja taastuvenergia standardite väljatöötamine ning
- d) olemasolevate rahvusvaheliste koostööalgatuste kaudu toorainete, taastuvenergia tootmise ja energiatõhususe seadmete standardite, sealhulgas vajaduse korral tootedisaini ja märgistamise standardite edendamine.

3. Käesoleva peatüki rakendamisel püüavad lepinguosalisel soodustada energia- ja toorainesektoris avatud standardite väljatöötamist ja kasutamist ning võrkude, süsteemide, seadmete, rakenduste või komponentide koostalitlusvõimet.

ARTIKKEL 8.13

Teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon

Lepinguosalised tunnistavad, et teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon on energia- ja toorainesektoris tõhususe, kestlikkuse ja konkurentsivõime edasise arendamise seisukohast võtmetähtsusega elemendid. Lepinguosalised teevad vastavalt vajadusele koostööd muu hulgas järgmistes valdkondades:

- a) energia ja toorainete valdkonnas keskkonnahoidlike ja kulutõhusate tehnoloogiliste lahenduste, protsesside ja tavade uurimise, arendamise, uuendamise ja levitamise edendamine;
- b) energia ja toorainete valdkonnas lepinguosaliste vastastikuse kasu nimel lisandväärtuse loomise edendamine ja tootmisvõimsuse suurendamine ning
- c) teadus-, arendus- ja innovatsioonialgatustega seotud suutlikkuse suurendamine.

ARTIKKEL 8.14

Koostöö energia ja toorainete valdkonnas

1. Lepinguosalised teevad energia ja toorainete valdkonnas vajaduse korral koostööd, muu hulgas selleks, et:
 - a) vähendada või kaotada meetmed, mis iseenesest või koos muude meetmetega võivad moonutada kaubandust ja investeringuid, sealhulgas tehnilist, regulatiivset või majanduslikku laadi meetmed, mis mõjutavad energia- või toorainesektorit;
 - b) võimaluse korral arutada seisukohti, mida nad väljendavad rahvusvahelistel foorumitel, kus käsitletakse asjakohaseid kaubandus- ja investeerimisküsimusi, ning edendada rahvusvahelisi programme energiatõhususe, taastuvenergia ja toorainete valdkonnas ning
 - c) edendada vastutustundlikku ärikäitumist kooskõlas lepinguosaliste poolt heaks kiidetud või toetatavate rahvusvaheliste standarditega, näiteks OECD suunistega hargmaistele ettevõtetele ja eelkõige nende suuniste IX peatükiga, mis käsitleb teadust ja tehnoloogiat.

Temaatiline koostöö energia valdkonnas

2. Lepinguosalised tunnistavad vajadust kiirendada taastuvate ja vähese süsinikuheitega energiaallikate kasutuselevõttu, suurendada energiatõhusust ja edendada innovatsiooni, et tagada ohutu, säästva ja taskukohase energia kättesaadavus. Lepinguosalised teevad koostööd kõigis asjakohastes vastastikust huvi pakkuvates küsimustes, näiteks järgmistes:
 - a) taastuvenergia, eelkõige seoses tehnoloogiaga, elektrisüsteemi integreerimisega ja sellele juurdepääsuga, salvestamise ja paindlikkusega ning kogu saastevaba vesiniku tarneahelaga;

- b) energiatõhusus, sealhulgas reguleerimine, parimad tavad ning tõhusad ja säästvad kütte- ja jahutussüsteemid;
- c) elektromobiilsus ja laadimistaristu kasutuselevõtt ning
- d) avatud ja konkurentsitihedad energiaturud.

Temaatiline koostöö toorainete valdkonnas

3. Lepinguosalised tunnistavad oma ühist pühendumust toorainete vastutustundlikule hankimisele ja säästvale tootmisele, samuti vastastikust huvi hõlbustada toorainete väärtusahelate integreerimist. Lepinguosalised teevad koostööd kõigis asjakohastes vastastikust huvi pakkuvates küsimustes, näiteks järgmistes:

- a) vastutustundlikud kaevandamistavad ja toorainete väärtusahelate kestlikkus, sealhulgas toorainete väärtusahelate panus ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamisse;
- b) toorainete väärtusahelad, sealhulgas lisandväärtuse loomine, ning
- c) teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevuses ühist huvi pakkuvate valdkondade kindlaksmääramine, hõlmates kogu toorainete väärtusahela, sealhulgas tipptasemel tehnoloogia, arukad kaevandused ja digitaaltehnoloogiat kasutavad kaevandused.

4. Koostöötegevuse arendamisel võtavad lepinguosalised arvesse olemasolevaid ressursse. Tegevust võib ellu viia isiklikult või lepinguosalistele kättesaadavate tehnoloogiliste vahendite abil.

5. Koostöötegevust võib vastavalt lepinguosaliste kokkuleppele arendada ja ellu viia rahvusvaheliste organisatsioonide, ülemaailmsete foorumite ja teadusasutuste osalusel.

ARTIKKEL 8.15

Energiasüsteemi ümberkujundamine ja taastuvkütused

1. Käesoleva peatüki rakendamisel tunnistavad lepinguosalisel taastuvkütuste, sealhulgas nende derivaatide, saastevaba vesiniku ja saastevabade sünteetiliste kütuste olulist panust kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisse kliimamuutustega võitlemisel.
2. Kooskõlas artikli 8.12 lõikega 2 teevad lepinguosalisel vajaduse korral koostööd taastuvkütuste sertifitseerimise süsteemide lähendamisel või võimaluse korral ühtlustamisel, näiteks olelusringi jooksul tekkivate heitkoguste ja ohutusstandardite süsteemid.
3. Taastuvkütuste valdkonnas teevad lepinguosalisel koostööd ka selleks, et:
 - a) teha kindlaks meetmed, sealhulgas tehnilist, regulatiivset ja majanduslikku laadi meetmed, mis võivad moonutada kahepoolset kaubandust, ning selliseid meetmeid vastavalt vajadusele kas vähendada või need kaotada;
 - b) soodustada algatusi, mis lihtsustavad kahepoolset kaubandust, eesmärgiga edendada saastevaba vesiniku tootmist, ning
 - c) edendada taastuvkütuste kasutamist, võttes arvesse nende panust kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisse.

4. Lepinguosalised ergutavad vajaduse korral taastuvkütustega seotud rahvusvaheliste standardite väljatöötamist ja rakendamist ning regulatiivset koostööd ning teevad koostööd asjaomastel rahvusvahelistel foorumitel, et töötada välja asjakohased sertifitseerimissüsteemid, millega välditakse põhjendamatute kaubandustõkete tekkimist.

ARTIKKEL 8.16

Erand väikestele ja isoleeritud elektrivõrkudele

1. Lepinguosalised tunnistavad seoses käesoleva peatüki rakendamisega, et nende õigusnormid võivad väikeste ja isoleeritud elektrivõrkude jaoks ette näha erikorra.
2. Tulenevalt lõikest 1 võivad lepinguosalised väikeste ja isoleeritud elektrivõrkude suhtes jätta kehtima, kehtestada või rakendada meetmeid, mis kalduvad kõrvale artiklite 8.6, 8.7, 8.9, 8.10 ja 8.11 sätetest, tingimusel et sellised meetmed ei kujuta endast lepinguosaliste vahelise kaubanduse või investeerimise varjatud piiramist.

ARTIKKEL 8.17

Kaubavahetuse allkomitee

1. Käesoleva peatüki ning 8-A ja 8-B lisa rakendamise eest vastutab artikli 33.4 lõike 1 kohaselt moodustatud kaubavahetuse allkomitee (edaspidi „allkomitee“). Artikli 2.18 punktides a, c, d, ja e loetletud ülesandeid kohaldatakse käesoleva peatüki suhtes *mutatis mutandis*.

2. Kooskõlas artiklitega 8.12, 8.13, 8.14 ja 8.15 võib allkomitee soovitada lepinguosalistel luua või hõlbustada muid omavahelise koostöö võimalusi energia ja toorainete valdkonnas.
3. Kui lepinguosalistes vastastikku nii kokku lepivad, tuleb allkomitee kokku istungitel, mis on pühendatud käesoleva peatüki rakendamisele. Nende istungite ettevalmistamisel võib kumbki lepinguosaline vajaduse korral võtta arvesse asjaomaste sidusrühmade või ekspertide seisukohti.
4. Kumbki lepinguosaline määrab käesoleva peatüki rakendamise hõlbustamiseks kontaktpunkti, sealhulgas tagades lepinguosalise esindajate asjakohase kaasamise, teatab teisele lepinguosalisele oma kontaktpunkti kontaktandmed ja teavitab viivitamata teist lepinguosalist nende kontaktandmete muutumisest. Tšiili puhul on kontaktpunktiks välisministeeriumi rahvusvaheliste majandussuhete osakonna või selle õigusjärglase esindaja.

9. PEATÜKK

TEHNILISED KAUBANDUSTÖKKED

ARTIKKEL 9.1

Eesmärk

Käesoleva peatüki eesmärk on tõhustada ja lihtsustada lepinguosaliste vahelist kaubavahetust, hoides ära, tehes kindlaks ja kõrvaldades tarbetud tehnilised kaubandustökked ning edendades tihedamat reguleerimisalast koostööd.

ARTIKKEL 9.2

Kohaldamisala

1. Käesolevat peatükki kohaldatakse kõigi selliste tehniliste kaubandustökete lepingu 1. lisas määratletud standardite, tehniliste normide ja vastavushindamismenetluste väljatöötamise, vastuvõtmise ja kohaldamise suhtes, mis võivad mõjutada lepinguosaliste vahelist kaubavahetust.
2. Olenemata lõikest 1 ei kohaldata käesolevat peatükki järgmise suhtes:
 - a) ostuspetsifikatsioonid, mille riigiasutused on koostanud seoses oma tootmis- või tarbimisvajadustega ning mis on hõlmatud 21. peatükiga, või

- b) sanitaar- ja fütosanitaarmeetmed, mis on hõlmatud 6. peatükiga.

ARTIKKEL 9.3

Tehniliste kaubandustõkete lepingu teatavate sätete inkorporeerimine

Tehniliste kaubandustõkete lepingu artiklid 2–9 ning 1. ja 3. lisa inkorporeeritakse käesolevasse lepingusse ja muudetakse *mutatis mutandis* selle osaks.

ARTIKKEL 9.4

Rahvusvahelised standardid

1. 9-A lisa loetletud organisatsioonide välja töötatud rahvusvahelisi standardeid käsitatakse asjakohaste rahvusvaheliste standarditena tehniliste kaubandustõkete lepingu artiklite 2 ja 5 ning 3. lisa tähenduses, tingimusel et need organisatsioonid on standardite väljatöötamisel järginud põhimõtteid ja menetlusi, mis on sätestatud WTO tehniliste kaubandustõkete komitee otsuses rahvusvaheliste standardite, suuniste ja soovitude väljatöötamise põhimõtete kohta seoses tehniliste kaubandustõkete lepingu artikliga 2, artikliga 5 ja 3. lisaga¹.
2. Lepinguosalise taotlusel võib kaubandusnõukogu võtta vastu otsuse 9-A lisa muutmiseks vastavalt artikli 33.1 lõike 6 punktile a.

¹ G/TBT/9, 13. november 2000, 4. lisa.

ARTIKKEL 9.5

Tehnilised normid

1. Lepinguosalised tunnistavad, et oluline on viia kummagi lepinguosalise asjakohaste normide ja menetluste kohaselt läbi kavandatavate tehniliste normide regulatiivse mõju hindamise.
2. Kumbki lepinguosaline hindab kavandatava tehnilise normi võimalikke regulatiivseid ja mitteregulatiivseid alternatiive, mis võivad täita lepinguosalise õiguspäraseid eesmärke, vastavalt tehniliste kaubandustõkete lepingu artikli 2 lõikele 2.
3. Kumbki lepinguosaline kasutab oma tehniliste normide alusena asjakohaseid rahvusvahelisi standardeid, välja arvatud juhul, kui tehnilist normi väljatöötaval lepinguosalisel on võimalik tõendada, et need rahvusvahelised standardid oleksid taotletavate õiguspärase eesmärkide saavutamiseks ebatõhusad või ebasobivad.
4. Kui lepinguosaline ei kasuta tehniliste normide alusena rahvusvahelisi standardeid, teeb ta teise lepinguosalise taotlusel kindlaks olulised kõrvalekalded asjakohasest rahvusvahelisest standardist ja selgitab, miks neid standardeid peetakse taotletava eesmärgi saavutamiseks ebasobivaks või ebatõhusaks, ning esitab teaduslikud või tehnilised tõendid, millel kõnealune hinnang põhineb.

5. Lisaks kummagi lepinguosalise tehniliste kaubandustõkete lepingu artikli 2.3 kohasele kohustusele vaatab kumbki lepinguosaline oma asjakohaste normide ja menetluste kohaselt oma tehnilised normid läbi, et lähendada neid asjakohastele rahvusvahelistele standarditele. Lepinguosaline võtab muu hulgas arvesse võimalikke asjakohaste rahvusvaheliste standarditega seotud uusi arengusuundumusi ning seda, kas asjaolud, mille tõttu lepinguosalise tehnilised normid asjakohastest rahvusvahelistest standarditest erinevad, on muutunud või mitte.

ARTIKKEL 9.6

Reguleerimisalane koostöö

1. Lepinguosalsed tunnistavad, et on olemas mitmesugused regulatiivse koostöö mehhanismid, mis võivad aidata tehnilisi kaubandustõkkeid kõrvaldada või nende tekkimist vältida.
2. Lepinguosaline võib teha teisele lepinguosalisele ettepaneku sektoripõhiseks regulatiivseks koostöötegevuseks käesoleva peatükiga hõlmatud valdkondades. Kõnealused ettepanekud edastatakse artiklis 9.13 osutatud kontaktpunktile ning need hõlmavad järgmist:
 - a) teabevahetus regulatiivsete põhimõtete ja tavade kohta või
 - b) algatused tehniliste normide ja vastavushindamismenetluste edasiseks vastavusseviimiseks asjakohaste rahvusvaheliste standarditega.

Teine lepinguosaline vastab ettepanekule mõistliku aja jooksul.

3. Artiklis 9.13 osutatud kontaktpunktid teavitavad kaubanduskomiteed käesoleva artikli kohasest koostöötegevusest.
4. Tarbetute tehniliste kaubandustõkete kõrvaldamiseks püüavad lepinguosalisel vahetada teavet ja teha koostööd mehhanismide osas, millega lihtsustatakse vastavushindamise tulemuste tunnustamist.
5. Käesoleva peatükiga hõlmatud küsimuste lahendamiseks ergutavad lepinguosalisel koostööd kummagi lepinguosalise organisatsioonide vahel, kes vastutavad tehniliste normide, standardimise, vastavushindamise, akrediteerimise ja metroloogia eest, olenemata sellest, kas tegemist on avaliku või erasektori organisatsioonidega.
6. Käesolevat artiklit ei tõlgendata nii, et see kohustab lepinguosalist
- a) kalduma kõrvale oma reguleerivate meetmete ettevalmistamise ja vastuvõtmise menetlustest;
 - b) võtma meetmeid, mis kahjustaksid või takistaksid reguleerivate meetmete õigeaegset vastuvõtmist lepinguosalise avaliku poliitika eesmärkide saavutamiseks, või
 - c) saavutama mingit konkreetset regulatiivset tulemust.
7. Käesoleva artikli ja lisade 9-A – 9-E kohaste koostööd käsitlevate sätete kohaldamisel tegutseb Euroopa Komisjon Euroopa Liidu nimel.

ARTIKKEL 9.7

Koostöö toiduks mittekasutatavate toodete turujärelevalve, nõuetele vastavuse ja ohutuse valdkonnas

1. Lepinguosalised tunnistavad toiduks mittekasutatavate toodete turujärelevalve, nõuetele vastavuse ja ohutuse alase koostöö tähtsust kaubanduse lihtsustamisel ning tarbijate ja muude kasutajate kaitsmisel, samuti jagatud teabel põhineva vastastikuse usalduse loomise tähtsust.
2. Käesoleva artikli kohaldamisel kehtib järgmine:
 - a) „tarbekaubad“ – kaubad, mis on ette nähtud tarbijatele või mida tarbijad tõenäoliselt kasutavad, välja arvatud toit, meditsiiniseadmed ja ravimid, ning
 - b) „turujärelevalve“ – ametiasutuste tegevus ja meetmed, sealhulgas selline tegevus ja sellised meetmed, mida viiakse ellu ja võetakse koostöös ettevõtjatega lepinguosalise menetluste kohaselt, et võimaldada lepinguosalisel jälgida või käsitleda toodete vastavust tema õigusnormides sätestatud nõuetele või nende ohutust.
3. Turujärelevalve sõltumatuse ja erapooletuse tagamiseks tagab kumbki lepinguosaline:
 - a) turujärelevalve funktsioonide eraldamise vastavushindamise funktsioonidest ning
 - b) selliste huvide puudumise, mis mõjutaksid turujärelevalveasutuste erapooletust ettevõtjate kontrollimisel või nende üle järelevalve tegemisel.

4. Lepinguosaliselised võivad toiduks mittekasutatavate toodete ohutuse ja nõuetele vastavuse valdkonnas teha koostööd ja vahetada teavet, eelkõige seoses järgmisega:

- a) turujärelevalve ning õigusnormide täitmise tagamisele suunatud tegevus ja meetmed;
- b) riskihindamismeetodid ja toodete katsetamine;
- c) toodete kooskõlastatud tagasivõtmine või muud sarnased meetmed;
- d) teaduslikud, tehnilised ja regulatiivsed küsimused, et parandada toiduks mittekasutatavate toodete ohutust ja nõuetelevastavust;
- e) tekkivad tervise ja ohutuse seisukohast olulised küsimused;
- f) standardimisega seotud tegevus ning
- g) ametnike vahetus.

5. Euroopa Liit võib oma kiire teabevahetuse süsteemist anda Tšiilile valitud teavet Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2001/95/EÜ¹ või seda asendavas õigusaktis osutatud tarbekaupade kohta ning Tšiili võib anda Euroopa Liidule valitud teavet tarbekaupade ohutuse ning tarbekaupade suhtes võetud ennetus-, piiravate ja parandusmeetmete kohta. Teabevahetus võib toimuda järgmises vormis:

- a) mittesüsteemaatiline teabevahetus nõuetekohaselt põhjendatud erijuhtudel, välja arvatud isikuandmed, ning

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. detsembri 2001. aasta direktiiv 2001/95/EÜ üldise tooteohutuse kohta (EÜT L 11, 15.1.2002, lk 4).

- b) süstemaatiline teabevahetus kaubandusnõukogu otsusega kehtestatud korra alusel, mis esitatakse 9-D lisas.
6. Kaubandusnõukogu võib võtta vastu otsuse kehtestada kord, mis esitatakse 9-E lisas ja mis käsitleb korrapärast, sealhulgas elektroonilist, teabevahetust nõuetele mittevastavate toiduks mittekasutatavate toodete suhtes võetud meetmete kohta, mis ei ole hõlmatud käesoleva artikli lõikega 5.
7. Kumbki lepinguosaline kasutab lõigete 4, 5 ja 6 kohaselt saadud teavet üksnes tarbijate, tervise, ohutuse või keskkonna kaitsmiseks.
8. Kumbki lepinguosaline käsitleb lõigete 4, 5 ja 6 kohaselt saadud teavet konfidentsiaalsena.
9. Lõike 5 punktis b ja lõikes 6 osutatud korras täpsustatakse teabevahetuse tootepõhine ulatus, vahetatava teabe liik, teabe vahetamise kord ning konfidentsiaalsus- ja isikuandmete kaitse normide kohaldamine.
10. Artikli 33.1 lõike 6 punkti a kohaselt on kaubandusnõukogul õigus võtta vastu otsuseid 9-D ja 9-E lisas esitatud korra kindlaksmääramiseks või muutmiseks.

ARTIKKEL 9.8

Standardid

1. Standardite võimalikult laialdaseks ühtlustamiseks julgustab kumbki lepinguosaline oma territooriumil asuvaid standardimisasutusi ja piirkondlikke standardimisasutusi, mille liikmeks on lepinguosaline ise või tema territooriumil asuvad standardimisasutused:
 - a) osalema oma võimaluste piires rahvusvaheliste standardite väljatöötamises asjaomastes rahvusvahelistes standardiorganisatsioonides;
 - b) kasutama väljatöötatavate standardite alusena asjakohaseid rahvusvahelisi standardeid, välja arvatud juhul, kui need rahvusvahelised standardid oleksid ebatõhusad või ebasobivad, näiteks ebapiisava kaitsetaseme, oluliste kliimatiliste või geograafiliste tegurite või oluliste tehnoloogiliste probleemide tõttu;
 - c) tagama, et nende tegevus ei dubleeriks rahvusvaheliste standardiorganisatsioonide tööd ega kattuks sellega;
 - d) vaatama korrapärase ajavahemike tagant läbi riiklikud ja piirkondlikud standardid, mis ei põhine asjakohastel rahvusvahelistel standarditel, et lähendada neid asjakohastele rahvusvahelistele standarditele;
 - e) tegema rahvusvahelise standardimistegevuse raames koostööd teise lepinguosalise asjaomaste standardimisasutustega, sealhulgas rahvusvahelistes standardiorganisatsioonides või piirkondlikul tasandil, ning

- f) edendama kahepoolset koostööd omavahel ja teise lepinguosalise standardimisasutustega.
2. Lepinguosalised peaksid vahetama teavet järgmise kohta:
- a) standardite kasutamine tehniliste normide alusena ning
- b) nende standardimisprotsessid ning see, millises ulatuses kasutatakse riiklike standardite alusena rahvusvahelisi, piirkondlikke või allpiirkondlikke standardeid.
3. Kui standardid muudetakse kohustuslikuks tehnilise normi eelnõusse lisamisega või vastavushindamismenetluses neile viitamisega, tuleb täita käesoleva lepingu artiklis 9.10 ja tehniliste kaubandustõkete lepingu artiklis 2 või 5 sätestatud läbipaistvusnõudeid.

ARTIKKEL 9.9

Vastavushindamine

1. Artikli 9.5 sätteid tehniliste normide koostamise, vastuvõtmise ja rakendamise kohta kohaldatakse *mutatis mutandis* vastavushindamismenetluste suhtes.
2. Kui lepinguosaline nõuab vastavushindamist positiivse kinnituseks selle kohta, et toode vastab tehnilisele normile, teeb ta järgmist:
- a) valib vastavushindamismenetlused, mis on asjaomaste riskidega proportsionaalsed;

- b) käsitab kooskõlas oma õigusnormidega tarnija vastavusdeklaratsiooni kasutamist tehnilisele normile vastavuse tõendamise ühe võimaliku viisina ning
- c) esitab teise lepinguosalise nõudmisel teabe konkreetsete toodete vastavushindamismenetluste valimisel kasutatud kriteeriumide kohta.

3. Kui lepinguosaline nõuab kolmanda isiku tehtavat vastavushindamist positiivse kinnitusena selle kohta, et toode vastab tehnilisele normile, ja ta ei ole andnud seda ülesannet lõikes 4 osutatud riigiasutusele, peab ta:

- a) kasutama vastavushindamisasutuste kvalifitseerimiseks eelistatavalt akrediteerimismenetlust;
- b) kasutama akrediteerimiseks ja vastavushindamiseks eelistatavalt rahvusvahelisi standardeid, samuti rahvusvahelisi lepinguid, millega kaasatakse lepinguosaliste akrediteerimisasutusi, näiteks Rahvusvahelise Laborite Akrediteerimise Koostöökonverentsi (edaspidi „ILAC“) ja rahvusvahelise akrediteerimisfoorumi (edaspidi „IAF“) mehhanismide kaudu;
- c) ühinema või vajaduse korral julgustama oma vastavushindamisasutusi ühinema toimivate rahvusvaheliste lepingute või kokkulepetega vastavushindamistulemuste ühtlustamiseks või heakskiitmise hõlbustamiseks;
- d) tagama, et kui konkreetse toote või tooterühma jaoks on määratud rohkem kui üks vastavushindamisasutus, on ettevõtjatel võimalik valida, milline vastavushindamisasutus vastavushindamismenetluse läbi viib;

- e) tagama, et vastavushindamisasutused on tootjatest, importijatest ja ettevõtjatest sõltumatud ning et akrediteerimisasutuste ja vastavushindamisasutuste vahel ei ole huvide konflikte;
- f) lubama vastavushindamisasutustel kasutada vastavushindamisega seotud katsete või kontrollide tegemiseks alltöövõtjaid, sealhulgas teise lepinguosalise territooriumil asuvaid alltöövõtjaid; ühtki käesoleva lõigu sätet ei tõlgendata nii, nagu keelaks see lepinguosalisel nõuda alltöövõtjatelt samade nõuete täitmist, mida peaks lepingujärgsete katsete või kontrollide tegemiseks täitma vastavushindamisasutus, kellega ta on lepingu sõlminud, ning
- g) avaldama ametlikel veebisaitidel nimekirja asutustest, kelle ta on määranud vastavushindamisi tegema, ja asjakohase teabe iga sellise asutuse määramise ulatuse kohta.

4. Ükski käesoleva artikli säte ei takista lepinguosalist nõudmast, et konkreetsete toodete vastavushindamised viiks läbi tema kindlaksmääratud riigiasutused. Sellistel juhtudel teeb lepinguosaline järgmist:

- a) piirab vastavushindamise eest makstavate tasude suuruse osutatud teenuste ligikaudse maksumusega ja vastavushindamise taotleja taotluse korral selgitab, kuidas tema poolt vastavushindamise eest kehtestatud tasud piirduvad osutatud teenuste ligikaudse maksumusega, ning
- b) teeb teabe vastavushindamise tasude kohta üldsusele kättesaadavaks või esitab selle teabe taotluse korral.

5. Ilma et see piiraks käesoleva artikli lõigete 2, 3 ja 4 kohaldamist, näeb Tšiili juhul, kui Euroopa Liit aktsepteerib 9-B lisa loetletud valdkondades tarnija vastavusdeklaratsiooni, kooskõlas oma õigusnormidega ette tõhusa ja läbipaistva menetluse selliste Euroopa Liidu territooriumil asuvate vastavushindamisasutuste väljastatud sertifikaatide ja katsearuannete aktsepteerimiseks, mille on akrediteerinud ILACi ja IAFi vastastikuse tunnustamise rahvusvaheliste kokkulepetega liitunud akrediteerimisasutus, kinnitusena selle kohta, et toode vastab Tšiili tehniliste normide nõuetele.
6. Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab „tarnija vastavusdeklaratsioon“ tootja poolt tema ainuvastutusel välja antud ja muu isiku poolt kinnitamata tõendit, mis põhineb asjakohast liiki vastavushindamistoimingute tulemustel ega hõlma kohustuslikku hindamist kolmandate isikute poolt ning millega kinnitatakse, et toode vastab tehnilisele normile, mis näeb ette kõnealused vastavushindamistoimingud.
7. Lepinguosalise taotlusel vaatab artiklis 9.14 osutatud allkomitee 9-B lisa punktis 1 esitatud valdkondade loetelu läbi. Allkomitee võib soovitada kaubandusnõukogul muuta 9-B lisa vastavalt artikli 33.1 lõike 6 punktile a.

ARTIKKEL 9.10

Läbipaistvus

1. Ilma et see piiraks 29. peatüki kohaldamist, tagab kumbki lepinguosaline kaubavahetust märkimisväärselt mõjutada võivate oluliste tehniliste normide väljatöötamisel läbipaistvuskorra kohaldamise, mis võimaldab lepinguosalise isikutel lepinguosalise normide ja menetluste kohaselt esitada avaliku konsultatsiooni käigus oma seisukohti, välja arvatud juhul, kui on tekkinud või võivad tekkida kiireloomulised ohutuse, tervise, keskkonnakaitse või riikliku julgeolekuga seotud probleemid.
2. Kumbki lepinguosaline lubab teise lepinguosalise isikutel osaleda lõikes 1 osutatud konsultatsioonides tingimustel, mis on vähemalt sama soodsad kui tema enda isikutele võimaldatavad tingimused, ning avalikustab nende konsultatsioonide tulemused.
3. Kumbki lepinguosaline jätab teisele lepinguosalisele pärast kavandatud tehniliste normide ja vastavushindamismenetluste edastamist WTO teadete keskregistrile vähemalt 60 päeva kirjalike märkuste esitamiseks, välja arvatud juhul, kui on tekkinud kiireloomulised ohutuse, tervise, keskkonnakaitse või riigi julgeolekuga seotud probleemid või on oht, et need tekivad. Lepinguosaline kaalub teise lepinguosalise põhjendatud taotlust märkuste esitamise tähtsaja pikendamiseks.
4. Juhul kui teatatud tekst ei ole koostatud mõnes WTO ametlikest keeltest, esitab teavitav lepinguosaline kavandatud tehniliste normide ja vastavushindamismenetluste sisu üksikasjaliku ja põhjaliku kirjelduse WTO teate vormil.

5. Kui lepinguosaline saab lõikes 3 osutatud kirjalikud märkused, teeb ta järgmist:
- a) teise lepinguosalise taotluse korral arutab neid kirjalikke märkusi oma pädeva reguleeriva asutuse osavõtul ajal, mil neid saab arvesse võtta, ning
 - b) vastab märkustele kirjalikult hiljemalt vastuvõetud tehnilise normi või vastavushindamismenetluse avaldamise kuupäeval.
6. Kumbki lepinguosaline püüab avaldada veebisaidil oma vastused lõikes 3 osutatud kirjalikele märkustele, mille ta on saanud teiselt lepinguosaliselt, hiljemalt vastuvõetud tehnilise normi või vastavushindamismenetluse avaldamise kuupäeval.
7. Lepinguosaline annab teise lepinguosalise taotluse korral teavet vastuvõetud või vastu võetava tehnilise normi või vastavushindamismenetluse eesmärkide, õigusliku aluse ja põhjenduste kohta.
8. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema poolt vastu võetud tehnilised normid ja vastavushindamismenetlused on ametlike veebisaitide või internetipõhiste ametlike väljaannete kaudu tasuta kättesaadavad.
9. Kumbki lepinguosaline esitab teabe tehniliste normide või vastavushindamismenetluse vastuvõtmise ja jõustumise kohta ning vastuvõetud lõpliku teksti WTO teadete keskregistrile edastatud algse teate *addendumi* kaudu.

10. Kumbki lepinguosaline jätab tehniliste normide avaldamise ja nende jõustumise vahele mõistliku ajavahemiku tehniliste kaubandustõkete lepingu artiklis 2.12 sätestatud tingimustel. Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab „mõistlik ajavahemik“ vähemalt kuuekuulist ajavahemikku, välja arvatud juhul, kui see ajavahemik ei oleks taotletavate õiguspäraste eesmärkide saavutamiseks tõhus.

11. Lepinguosaline võtab arvesse teise lepinguosalise põhjendatud taotlust pikendada tehnilise normi avaldamise ja jõustumise vahelist ajavahemikku, kui see taotlus on saadud enne lõikes 3 osutatud märkuste esitamise perioodi lõppu, välja arvatud juhul, kui viivitus ei oleks taotletavate õiguspäraste eesmärkide saavutamiseks tõhus.

ARTIKKEL 9.11

Märgistamine ja etiketamine

1. Lepinguosalised kinnitavad, et nende tehnilised normid, mis hõlmavad või käsitlevad üksnes märgistamist või etiketamist, on tehniliste kaubandustõkete lepingu artikli 2.2 põhimõtetega kooskõlas.

2. Välja arvatud juhul, kui see on vajalik tehniliste kaubandustõkete lepingu artiklis 2.2 osutatud õiguspäraste eesmärkide saavutamiseks, peab lepinguosaline, kes nõuab toodete kohustuslikku märgistamist või etiketamist, tegema järgmist:

a) nõudma üksnes teavet, mis on oluline toote tarbijate või kasutajate jaoks, või teavet, mis näitab toote vastavust kohustuslikele tehnilistele nõuetele;

- b) mitte nõudma toodete märgistuse või etikettide eelnevat heakskiitmist, registreerimist või sertifitseerimist ega tasu maksmist muul viisil tema kohustuslikele tehnilistele nõuetele vastavate toodete oma turule laskmise eeltingimusena;
- c) juhul kui ta nõuab ettevõtjate kordumatute registreerimisnumbrite kasutamist, väljastama sellise numbri teise lepinguosalise ettevõtjatele põhjendamatu viivitusega ja mittediskrimineerivalt;
- d) tingimusel et see ei ole kaupa importiva lepinguosalise nõutava teabe puhul eksitavad, vastuolulised ega segadusse ajavad, lubama järgmist:
- i) teabe esitamine muudes keeltes lisaks kaupa importiva lepinguosalise riigis nõutavale keelele;
 - ii) rahvusvaheliselt aktsepteeritavaid nomenklatuure, piktogramme, sümboleid või graafilisi kujutisi ja
 - iii) täiendav teave lisaks kaupa importiva lepinguosalise riigis nõutavale teabele;
- e) nõustuma, et märgistamine, sealhulgas täiendav märgistamine või märgistuse parandamine, toimub impordiriigi tolliladudes või muudel kindlaksmääratud aladel alternatiivina päritoluriigis toimuvale märgistamisele, välja arvatud juhul, kui rahvatervise või ohutuse huvides on nõutav, et märgistamist teostavad heakskiidetud isikud, ning
- f) püüdma aktsepteerida mittepüsivaid või eemaldatavaid etikette või asjakohase teabe esitamist pigem saatedokumentides kui tootele füüsiliselt kinnitatud etiketil.

ARTIKKEL 9.12

Tehnilised arutelud ja konsultatsioonid

1. Lepinguosaline võib taotleda teiselt lepinguosaliselt teavet kõikide käesoleva peatükiga hõlmatud küsimuste kohta. Teine lepinguosaline esitab selle teabe mõistliku aja jooksul.
2. Kui lepinguosaline leiab, et teise lepinguosalise kavandataval tehnilisel normil või vastavushindamismenetlusel võib olla märkimisväärne kahjulik mõju lepinguosaliste vahelisele kaubandusele, võib ta taotleda tehnilisi arutelusid seoses selle meetmega seotud murega. Taotlus esitatakse kirjalikult ja selles märgitakse:
 - a) meede;
 - b) käesoleva peatüki sätteid, millega taotleva lepinguosalise mured on seotud, ja
 - c) taotluse põhjused, sealhulgas kirjeldus taotluse esitanud lepinguosalise murede kohta, mis on meetmega seotud.
3. Lepinguosaline esitab käesoleva artikli kohase taotluse teise lepinguosalise kontaktpunktile, mis on määratud artikli 9.13 kohaselt.
4. Lepinguosalise taotlusel kohtuvad lepinguosalised lõikes 2 osutatud taotluses väljendatud kartuste arutamiseks isiklikult või video- või telekonverentsi teel 60 päeva jooksul alates taotluse esitamise kuupäevast. Lepinguosalised teevad kõik endast oleneva, et võimalikult kiiresti saavutada küsimuses vastastikku rahuldav lahendus.

5. Kui taotluse esitanud lepinguosaline peab küsimust kiireloomuliseks, võib ta taotleda, et teise lepinguosalisega kohtutaks lühema aja jooksul. Teine lepinguosaline võtab seda taotlust arvesse.
6. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolev artikkel ei piira kummagi lepinguosalise õigusi ja kohustusi, mis tulenevad 31. peatükist.

ARTIKKEL 9.13

Kontaktpunktid

1. Kumbki lepinguosaline määrab kontaktpunkti, mis hõlbustab käesoleva peatüki kohast koostööd ja kooskõlastamist, ning teatab teisele lepinguosalisele selle kontaktandmed. Lepinguosaline teatab teisele lepinguosalisele viivitamata nende kontaktandmete muutumisest.
2. Kontaktpunktid teevad koostööd, et hõlbustada käesoleva peatüki rakendamist ja lepinguosaliste vahelist koostööd kõigis tehniliste kaubandustõketega seotud küsimustes.
Kontaktpunktid:
 - a) korraldavad artiklis 9.12 osutatud tehnilisi arutelusid ja konsultatsioone;
 - b) käsitlevad viivitamata teise lepinguosalise tõstatatud küsimusi, mis on seotud standardite, tehniliste normide või vastavushindamismenetluste väljatöötamise, vastuvõtmise, kohaldamise või jõustamisega;
 - c) korraldavad lepinguosalise taotlusel käesoleva peatükiga seotud küsimustes arutelusid ning

- d) vahetavad teavet standardite, tehniliste normide ja vastavushindamismenetlustega seotud arengusuundumuste kohta valitsusvälistel, piirkondlikel ja mitmepoolsetel foorumitel.
3. Kontaktpunktid suhtlevad üksteisega mis tahes kokkulepitud viisil, mis on nende ülesannete täitmiseks asjakohane.

ARTIKKEL 9.14

Tehniliste kaubandustõkete allkomitee

Artikli 33.4 lõike 1 kohaselt moodustatud tehniliste kaubandustõkete allkomitee (edaspidi „allkomitee“):

- a) teostab järelevalvet käesoleva peatüki rakendamise ja haldamise üle;
- b) tõhustab koostööd standardite, tehniliste normide ja vastavushindamismenetluste väljatöötamisel ja parandamisel;
- c) määrab kindlaks vastastikust huvi pakkuvad prioriteetsed valdkonnad käesoleva peatüki raames tehtava edasise töö jaoks ja kaalub uute algatuste ettepanekuid;
- d) jälgib ja arutab tehniliste kaubandustõkete lepingu raames toimuvaid arengusuundumusi ning
- e) võtab muid meetmeid, mis lepinguosaliste arvates abistaksid neid käesoleva peatüki ja tehniliste kaubandustõkete lepingu rakendamisel.

10. PEATÜKK

INVESTEERINGUTE LIBERALISEERIMINE

ARTIKKEL 10.1

Kohaldamisala

1. Käesolevat peatükki kohaldatakse lepinguosalise poolt tema territooriumil vastu võetud või kehtima jäetud meetmete suhtes, mis mõjutavad teise lepinguosalise investori ettevõtte asutamist või hõlmatud ettevõtte tegutsemist mis tahes majandustegevusalal.
2. Käesolevat peatükki ei kohaldata järgmise suhtes:
 - a) audiovisuaalteenused;
 - b) riigisisene merekabotaaž¹ või

¹ Ilma et see piiraks sellise tegevuse ulatust, mida võib asjaomaste riigisiseste õigusnormide alusel käsitada kabotaažina, hõlmab käesoleva peatüki kohane riigisisene merekabotaaž reisijate või kauba vedu Tšiilis või liikmesriigis asuvast sadamast või kohast teise Tšiilis või samas liikmesriigis asuvasse sadamasse või kohta, sh asjaomase riigi mandrilaval, nagu on sätestatud ÜRO mereõiguse konventsioonis, ning ühest ja samast Tšiilis või liikmesriigis asuvast sadamast või kohast algavat ja seal lõppevat liiklust.

c) riigisised ja rahvusvahelised regulaarsed ja mitteregulaarsed lennuteenused ja lennuteenustega seotud tugiteenused¹ ning liiklusõiguste teostamisega otseselt seotud teenused, välja arvatud:

- i) õhusõidukite remondi- ja hooldusteenused, mille ajal õhusõiduk on kasutusest kõrvaldatud;
- ii) lennutransporditeenuste müük ja turustamine;
- iii) arvutipõhise ettetellimissüsteemi teenused ning
- iv) maapealne teenindus.

3. Käesolevat peatükki ei kohaldata lepinguosalise vastu võetud või kehtima jäetud meetmete suhtes, mis on seotud teise lepinguosalise finantsasutustega, teise lepinguosalise investoritega või nende investorite investeringutega finantsasutustesse selle lepinguosalise territooriumil, nagu on määratletud artiklis 18.2.

4. Artikleid 10.5, 10.6, 10.8, 10.9 ja 10.10 ei kohaldata riigihangete suhtes.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et lennuteenused või lennuteenustega seotud tugiteenused hõlmavad järgmisi teenuseid: lennutransport; õhusõiduki abil osutatavad teenused, mille põhieesmärk ei ole kaupade või reisijate vedu, näiteks tuletõrje, lennutreening, vaatamisväärsustega tutvumine, pritsimine, seire, kaardistamine, pildistamine, langevarjuhüpped, purilennuki pukseerimine, kopteriga tehtavad tõstetööd raie- ja ehitustöödel ning muud õhus osutatavad põllumajandus-, tööstus- ja kontrolliteenused; õhusõidukite rentimine koos meeskonnaga; ja lennujaamateenused.

5. Artikleid 10.5, 10.6, 10.8 ja 10.10 ei kohaldata lepinguosalise antud subsiidiumide, sealhulgas valitsuse toetatavate laenude, tagatiste ja kindlustuse suhtes.

ARTIKKEL 10.2

Mõisted

1. Käesolevas peatükis ning 10-A, 10-B ja 10-C lisas kasutatakse järgmisi mõisteid:
 - a) „tegevus, mida viiakse ellu valitsuse ülesannete täitmisel“ – tegevus, sealhulgas teenused, mida ei viida ellu äriatel alustel ega konkureerides ühe või mitme ettevõtjaga;
 - b) „õhusõidukite remondi- ja hooldustööd“ – toimingud, mida tehakse kasutusest kõrvaldatud lennuki või selle osaga ja mille hulka ei kuulu niinimetatud liinihooldus;
 - c) „arvutipõhise ettetellimissüsteemi teenused“ – teenused, mida osutab arvutipõhine andmetöötlussüsteem, mis sisaldab teavet lennuettevõtjate sõiduplaanide, pakkumiste, hindade ja hinnareeglite kohta ning mille kaudu saab pileteid ette tellida ja väljastada;
 - d) „hõlmatud ettevõtte“ – ühe lepinguosalise territooriumil asuv ettevõtte, mille on vastavalt punktile h asutanud teise lepinguosalise investor kohaldatava õiguse kohaselt ja mis oli olemas käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval või on asutatud pärast seda;

- e) „piiriülene teenuste osutamine“ – teenuse osutamine:
- i) ühe lepinguosalise territooriumilt teise lepinguosalise territooriumile või
 - ii) ühe lepinguosalise territooriumil teise lepinguosalise teenusetarbijale;
- f) „majandustegevus“ – igasugune tööstuslik, kaubanduslik või kutsealane tegevus või käsitöenduslik tegevus, sealhulgas teenuste osutamine, välja arvatud tegevus, mida tehakse valitsuse ülesannete täitmisel;
- g) „ettevõtte“ – juriidiline isik, filiaal või asutatud esindus;
- h) „asutamine“ – ettevõtte asutamine, sealhulgas omandamine¹ ühe lepinguosalise investori poolt teise lepinguosalise territooriumil;

¹ Mõiste „omandamine“ hõlmab kapitaliosalust juriidilises isikus eesmärgiga luua või säilitada püsivaid majandussidemeid.

- i) „maapealne teenindus“ – lennujaamas tasu eest või lepingu alusel järgmiste teenuste osutamine: lennuettevõtja esindamine, juhtimine ja järelevalve; reisijate teenindamine; pagasikäitlus; seisuplatsiteenused; toitlustamine, v.a toidu valmistamine; lennulasi ja -posti käitlemine; õhusõidukite tankimine, õhusõidukite hooldus ja puhastamine; maismaa- ja meretransport; lennutegevuse korraldamine, meeskonna juhtimine ja lendude planeerimine; maapealse teeninduse hulka ei kuulu: omateenindus; julgestus; liinihooldus; õhusõidukite remont ja hooldus; sellise olulise tsentraliseeritud lennujaamataristu haldamine või käitamine nagu jäätõrjerajatised, kütusejaotussüsteemid, pagasikäitlussüsteemid ja lennujaamasisesed transpordisüsteemid;
- j) „lepinguosalise investor“ – ühe lepinguosalise füüsiline või juriidiline isik, kes püüab asutada, asutab või on asutanud kooskõlas punktiga h ettevõtte teise lepinguosalise territooriumil;
- k) „lepinguosalise juriidiline isik“¹ –
- i) Euroopa Liidu puhul:
- A) Euroopa Liidu või vähemalt ühe selle liikmesriigi õiguse alusel asutatud või organiseeritud juriidiline isik, kes tegeleb Euroopa Liidu territooriumil sisulise äritegevusega,² ning

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolevas määratluses osutatud laevandusettevõtteid peetakse lepinguosalise juriidilisteks isikuteks ainult mereveoteenuste osutamise seotud tegevuse puhul.

² Vastavalt WTO-le saadetud teatisele Euroopa Ühenduse asutamislepingu kohta (WT/REG39/1) peab Euroopa Liit „tegelikku ja püsivat seost“ liikmesriigi majandusega, nagu see on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 54, samaväärseks mõistega „sisuline äritegevus“.

- B) laevandusettevõtted, mis on asutatud väljaspool Euroopa Liitu, kuid on liikmesriigi füüsiliste isikute valitseva mõju all ning mille laevad on registreeritud liikmesriigis ja sõidavad liikmesriigi lipu all;
- ii) Tšiili puhul:
- A) Tšiili õiguse alusel asutatud või organiseeritud juriidiline isik, kes tegeleb Tšiili territooriumil sisulise äritegevusega, ning
- B) laevandusettevõtted, mis on asutatud väljaspool Tšiilit, kuid kontrollitakse Tšiili füüsiliste isikute poolt, kelle laevad on registreeritud Tšiilis ja sõidavad Tšiili lipu all;
- l) „tegevus“ – ettevõtte puhul selle juhtimine, majandamine, käigushoidmine, kasutamine, sellest kasu saamine või selle müük või muus vormis käsutamine ühe lepinguosalise investori poolt teise lepinguosalise territooriumil;
- m) „lennutransporditeenuste müük ja turustamine“ – asjaomase lennuettevõtja võimalus vabalt müüa ja turustada oma lennutransporditeenuseid, sealhulgas kõik turundusaspektid, nagu turu-uuringud, reklaam ja turustamine; selle tegevuse hulka ei kuulu lennutransporditeenuste hinnakujundus ega kohaldatavad tingimused, ning
- n) „teenus“ – kõikide sektorite kõik teenused, välja arvatud teenused, mida osutatakse valitsuse ülesannete täitmisel.

ARTIKKEL 10.3

Õigus kehtestada õigusnorme

Lepinguosalised kinnitavad õigust kehtestada oma territooriumil õigusnorme, et saavutada õiguspäraseid poliitikaeesmärke, näiteks rahvatervise, sotsiaalteenuste, hariduse, ohutuse, keskkonna, sh kliimamuutuste, avaliku kõlbluse, sotsiaal- või tarbijakaitse, eraelu puutumatus ja andmekaitse või kultuurilise mitmekesisuse edendamise ja kaitsmise valdkonnas.

ARTIKKEL 10.4

Seos teiste peatükkidega

1. Kui käesoleva peatüki ja 18. peatüki vahel esineb vastuolu, on vastuolu ulatuses ülimuslik 18. peatükk.
2. Lepinguosalise nõue, et teise lepinguosalise teenuseosutaja peab piiriülese teenuse osutamise tingimusena esitama võlakirja või muud liiki finantstagatise, ei muuda käesolevat peatükki iseenesest kohaldatavaks selle piiriülese teenuseosutamise suhtes. Käesolevat peatükki kohaldatakse meetmete suhtes, mille lepinguosaline on seoses antud võlakirja või finantstagatisega kehtestanud või kehtima jätnud, kui selline võlakiri või finantstagatis on hõlmatud ettevõtte.

ARTIKKEL 10.5

Turulepääs

Sektorites või allsektorites, kus on võetud turulepääsu kohustusi, ei võta lepinguosaline vastu ega jäta kehtima kogu oma territooriumil ega üheski selle territooriumi osas meetmeid seoses teise lepinguosalise investori või hõlmatud ettevõtete turulepääsuga asutamise või tegevuse kaudu ning:

- a) piiravad nende ettevõtete arvu, mis võivad teostada konkreetset majandustegevust, arvuliste kvootide, monopolide, ainuõiguste või majandusvajaduste testi nõudega;
- b) piiravad tehingute või vara üldväärtust arvuliste kvootide või majandusvajaduste testi nõudega;
- c) piiravad toimingute koguarvu või toodangu üldkogust, väljendatuna kinnitatud arvuliste ühikutena kvootide või majanduslike vajaduste testi nõude vormis¹;
- d) piiravad või näevad ette, et teise lepinguosalise investor võib majandustegevusega tegeleda teatavat liiki juriidilise isiku või ühissettevõtte kaudu, või

¹ Punktid a, b ja c ei hõlma meetmeid, mida võetakse põllumajandus- või kalandustoodete tootmise piiramiseks.

- e) piiravad selliste füüsiliste isikute koguarvu, keda võib rakendada teatavas sektoris või keda ettevõtte võib rakendada ja kes on vajalikud ning otseselt seotud konkreetse majandustegevusega, arvuliste kvootide või majandusvajaduste testi nõudega.

ARTIKKEL 10.6

Võrdne kohtlemine

1. Kumbki lepinguosaline kohtleb teise lepinguosalise investoreid ja hõlmatud ettevõtteid seoses nende asutamisega vähemalt sama soodsalt, nagu ta kohtleb sarnastes olukordades¹ enda investoreid ja nende ettevõtteid.
2. Kumbki lepinguosaline kohtleb teise lepinguosalise investoreid ja hõlmatud ettevõtteid seoses nende tegevusega vähemalt sama soodsalt, nagu ta kohtleb sarnastes olukordades² enda investoreid ja nende ettevõtteid.
3. Kohtlemine, mida lepinguosaline peab lõigete 1 ja 2 kohaselt võimaldama, tähendab:
 - a) Tšiili piirkondliku või kohaliku omavalitsuse puhul vähemalt sama soodsat kohtlemist kui soodsaim kohtlemine, mida see valitsustasand võimaldab sarnastes olukordades oma territooriumil Tšiili investoritele ja nende ettevõtetele;

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et see, kas kohtlemist võimaldatakse „sarnastes olukordades“, nõuab juhtumi- ja faktipõhist analüüsi ning sõltub olukordadest tervikuna.

² Suurema selguse huvides olgu märgitud, et see, kas kohtlemist võimaldatakse „sarnastes olukordades“, nõuab juhtumi- ja faktipõhist analüüsi ning sõltub olukordadest tervikuna.

- b) liikmesriigi valitsuse puhul vähemalt sama soodsat kohtlemist kui kõige soodsam kohtlemine, mida see valitsus võimaldab sarnastes olukordades oma territooriumil oma investoritele ja nende ettevõtetele¹.

ARTIKKEL 10.7

Riigihanked

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et ettevõtteid, mida käsitatakse hõlmatud ettevõtetena, koheldakse seoses meetmetega, mis käsitlevad kaupade või teenuste ostmist hankeüksuse poolt valitsuse ülesannete täitmiseks, vähemalt sama soodsalt, nagu koheldakse sarnastes olukordades tema enda ettevõtteid.
2. Käesolevas artiklis sätestatud võrdse kohtlemise kohustuse täitmise suhtes kohaldatakse artiklis 21.3 sätestatud julgeoleku- ja ülderandeid.

ARTIKKEL 10.8

Enamsoodustusrežiim

1. Kumbki lepinguosaline kohtleb teise lepinguosalise investoreid ja hõlmatud ettevõtteid seoses nende asutamisega vähemalt sama soodsalt, nagu ta kohtleb sarnastes olukordades² kolmanda riigi investoreid ja nende ettevõtteid.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et liikmesriigi valitsuse võimaldatav kohtlemine hõlmab vajaduse korral piirkondliku ja kohaliku omavalitsuse tasandit.

² Suurema selguse huvides olgu märgitud, et see, kas kohtlemist võimaldatakse „sarnastes olukordades“, nõuab juhtumi- ja faktipõhist analüüsi ning sõltub olukordadest tervikuna.

2. Kumbki lepinguosaline kohtleb teise lepinguosalise investoreid ja hõlmatud ettevõtteid seoses nende tegevusega vähemalt sama soodsalt, nagu ta kohtleb sarnastes olukordades¹ kolmanda riigi investoreid ja nende ettevõtteid.

3. Lõikeid 1 ja 2 ei tõlgendata nii, nagu kohustaks need lepinguosalist laiendama teise lepinguosalise investoritele või hõlmatud ettevõtetele mis tahes kohtlemist tulenevalt meetmetest, millega nähakse ette standardite tunnustamine, sealhulgas füüsilisele isikule või ettevõttele majandustegevuseks tegevusloa, litsentsi või sertifikaadi andmise standardite või kriteeriumide või usaldatavusnõuete tunnustamine.

4. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et lõigetes 1 ja 2 osutatud kohtlemise hulka ei kuulu investeerimisvaidluste lahendamise menetlused ega mehhanismid, mis on sätestatud muudes rahvusvahelistes investeerimislepingutes või kaubanduslepingutes. Muude rahvusvaheliste lepingute või kaubanduslepingute sisulised sätted iseenesest ei kujuta endast lõigetes 1 ja 2 osutatud kohtlemist ega saa seega põhjustada käesoleva artikli rikkumist, kui lepinguosaline ei ole meetmeid võtnud ega kehtima jätnud. Meetmed, mida lepinguosalise nende sisuliste sätete alusel võtab, võivad endast kujutada käesoleva artikli kohast kohtlemist ja seega põhjustada käesoleva artikli rikkumise.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et see, kas kohtlemist võimaldatakse „sarnastes olukordades“, nõuab juhtumi- ja faktipõhist analüüsi ning sõltub olukordadest tervikuna.

ARTIKKEL 10.9

Toimimisnõuded

1. Lepinguosaline ei tohi seoses lepinguosalise või kolmanda riigi ettevõtte asutamisega või ettevõtte tegevusega selle lepinguosalise territooriumil kehtestada ega pöörata täitmisele järgmisi nõudeid või kohustusi:
 - a) eksportida kaupa või teenust teataval tasemel või teatava protsendimäära ulatuses;
 - b) saavutada omamaise sisu teatav tase või protsendimäär;
 - c) osta ja kasutada oma territooriumil toodetud kaupu või osutatud teenuseid või anda eeliseid sellistele kaupadele või teenustele või osta kaupu või teenuseid oma territooriumil asuvatelt füüsilistelt isikutelt või ettevõtetelt;
 - d) siduda impordi maht või väärtus mis tahes viisil ekspordi mahu või väärtusega või selle ettevõttega seotud välisvaluuta sissevoolu summaga;
 - e) piirata sellise ettevõtte toodetavate kaupade või osutatavate teenuste müüki oma territooriumil, sidudes sellise müügi mis tahes viisil oma ekspordi mahu või väärtusega või välisvaluutatuluga;
 - f) anda tehnoloogia, tootmisprotsess või muud konfidentsiaalsed teadmised üle oma territooriumil asuvale füüsilisele isikule või ettevõttele;
 - g) tarnida kaupa, mida ettevõtte toodab, või teenuseid, mida ta osutab konkreetsele piirkondlikule või maailmaturule, ainult lepinguosalise territooriumilt;

- h) paigutada peakontor, mis on sellel investoril maailma teatava piirkonna jaoks, mis on laiem kui selle lepinguosalise territoorium, või maailmaturu jaoks, oma territooriumile;
- i) palgata kindel arv või protsent oma kodanikke;
- j) piirata ekspordi või ekspordiks müüki või
- k) seoses mis tahes litsentsilepinguga, mis kehtib nõude kehtestamise või täitmisele pööramise või kohustuse või kokkuleppe täitmisele pööramise ajal, või tulevase litsentsilepinguga,¹ mille investor ja selle lepinguosalise territooriumil asuv füüsiline või juriidiline isik või muu üksus vabal tahtel sõlmivad, kui nõue kehtestatakse või pööratakse täitmisele või kohustus või kokkuleppe pööratakse täitmisele viisil, mis kujutab endast otsest sekkumist kõnealusesse litsentsilepingusse selle lepinguosalise kohtuväliste valitsusfunktsioonide täitmisel, kehtestada:
- i) litsentsitasu määr või summa, mis jääb allapoole teatavat litsentsilepingus kehtestatud taset, või
- ii) teatav litsentsilepingu kehtivusaja kestus.

2. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et lõike 1 punkti k ei kohaldata, kui litsentsileping on sõlmitud investori ja lepinguosalise vahel.

¹ Käesolevas punktis osutatud litsentsileping on leping, mis käsitleb tehnoloogia, tootmisprotsessi või muu omandiõigusega kaitstud teabe litsentsimist.

3. Lepinguosaline ei sea oma territooriumil lepinguosalise või kolmanda riigi ettevõtte asutamise või tegevusega seotud eelise saamise või jätkuva saamise tingimuseks ühegi järgmise nõude täitmist:

- a) saavutada omamaise sisu teatav tase või protsendimäär;
- b) osta ja kasutada oma territooriumil toodetud kaupu või osutatud teenuseid või anda eelis sellistele kaupadele või teenustele või osta kaupu või teenuseid oma territooriumil asuvatelt füüsilistelt isikutelt või ettevõtetelt;
- c) siduda impordi maht või väärtus mis tahes viisil ekspordi mahu või väärtusega või selle ettevõttega seotud välisvaluuta sissevoolu summaga;
- d) piirata sellise ettevõtte toodetavate kaupade või osutatavate teenuste müüki oma territooriumil, sidudes sellise müügi mis tahes viisil oma ekspordi mahu või väärtusega või välisvaluutatuluga, või
- e) piirata ekspordi või ekspordiks müüki.

4. Lõiget 3 ei tõlgendata nii, nagu takistaks see lepinguosalisel seoses lepinguosalise või kolmanda riigi investori ettevõtte asutamise või tegevusega seada eelise saamise või jätkuva saamise tingimuseks vastavust nõudele paigutada tootmine oma territooriumile või pakkuda teenust, koolitada või kasutada töötajaid, ehitada või laiendada teatavaid rajatisi või tegeleda teadus- ja arendustegevusega oma territooriumil.

5. Lõike 1 punkte f ja k ei kohaldata, kui:
- a) lepinguosaline lubab intellektuaalomandi õiguse kasutamist vastavalt TRIPS-lepingu artiklile 31 või 31*bis* või võtab vastu või jätab kehtima andmete või ärisaladuse alla kuuluva teabe avaldamist nõudvad meetmed, mis kuuluvad TRIPS-lepingu artikli 39 lõike 3 kohaldamisalasse ja on sellega kooskõlas, või
 - b) nõude kehtestab või pöörab täitmisele või kohustuse või kokkuleppe pöörab täitmisele kohus, halduskohus või konkurentsiasutus, et kõrvaldada kohtu- või haldusmenetluse tulemusena kindlaks tehtud tava, mis kujutab endast lepinguosalise konkurentsioiguse rikkumist.
6. Lõike 1 punkte a, b ja c ning lõike 3 punkte a ja b ei kohaldata kaupade või teenuste kvalifitseerumisenõuete suhtes seoses ekspordi edendamises ja välisabi programmides osalemisega.
7. Lõike 3 punkte a ja b ei kohaldata importiva lepinguosalise kehtestatud nõuete suhtes, mis on seotud soodustariifidele või sooduskvootidele kvalifitseerumiseks vajalike kaupade sisuga.
8. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolevat artiklit ei tõlgendata nii, nagu kohustaks see lepinguosalist lubama konkreetse teenuse piiriülest osutamist, kui ta võtab vastu või jätab kehtima sellise teenuse osutamise suhtes piirangud või keelud, mis on kooskõlas 10-A, 10-B ja 10-C lisas loetletud sektorite, allsektorite või tegevusvaldkondade suhtes kehtestatud reservatsioonide, tingimuste või kvalifikatsioonidega.
9. Käesolev artikkel ei piira lepinguosalise kohustusi, mis on võetud WTO asutamislepingu alusel.

ARTIKKEL 10.10

Kõrgem juhtkond ja juhatus

Lepinguosaline ei nõua, et hõlmatud ettevõtte nimetaks juhatuse või kõrgema juhtkonna liikmetena, näiteks tegevjuhtideks või juhtideks, ametisse teatava kodakondsusega füüsilisi isikuid.

ARTIKKEL 10.11

Nõuetele mittevastavad meetmed

1. Artikleid 10.6, 10.8, 10.9 ja 10.10 ei kohaldata järgmise suhtes:
 - a) olemasolev nõuetele mittevastav meede, mille jätab kehtima:
 - i) Euroopa Liidu puhul:
 - A) Euroopa Liit, nagu on sätestatud 10-A-1 liites;
 - B) liikmesriigi keskvalitsus, nagu on sätestatud 10-A-1 liites;
 - C) liikmesriigi piirkondlik omavalitsus, nagu on sätestatud 10-A-1 liites või
 - D) kohalik omavalitsus, ning

ii) Tšiili puhul:

A) keskvalitsus, nagu on sätestatud 10-A-2 liites;

B) piirkondlik omavalitsus, nagu on sätestatud 10-A-2 liites või

C) kohalik omavalitsus;

b) käesoleva lõike punktis a osutatud mittevastava meetme pikendamine või kiire uuendamine või

c) käesoleva lõike punktis a nimetatud mittevastava meetme muutmine sel määral, et muudatus ei vähenda meetme, nagu see oli olemas vahetult enne muutmist, vastavust artiklile 10.6, 10.8, 10.9 või 10.10.

2. Artikleid 10.6, 10.8, 10.9 ja 10.10 ei kohaldata lepinguosalise meetmete suhtes, mis on seotud sektorite, allsektorite või tegevusega, mis on sätestatud tema loendis 10-B lisas.

3. Lepinguosaline ei nõua ühegi meetme alusel, mis võetakse vastu pärast käesoleva lepingu jõustumiskuupäeva ja mis on hõlmatud tema 10-B lisas esitatud reservatsioonidega, et teise lepinguosalise investor peab tulenevalt oma kodakondsusest müüma või muul viisil võõrandama meetme jõustumise ajal olemasoleva hõlmatud ettevõtte.

4. Artiklit 10.5 ei kohaldata lepinguosalise ühegi meetme suhtes, mis on kooskõlas 10-C lisas sätestatud kohustustega.

5. Artikleid 10.6 ja 10.8 ei kohaldata lepinguosalise ühegi meetme suhtes, mis kujutab endast erandit või kõrvalekaldumist TRIPS-lepingu artiklist 3 või 4, nagu on ette nähtud kõnealuse lepingu artiklites 3, 4 ja 5 sätestatud erijuhtudel.

6. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et artikleid 10.6 ja 10.8 ei tõlgendata nii, nagu takistaksid need lepinguosalist kehtestamast teabele esitatavaid nõudeid, sealhulgas statistika tarbeks, seoses teise lepinguosalise investorite või hõlmatud ettevõtete asutamise või nende tegevusega, tingimusel et see ei ole vahend nimetatud artiklitest tulenevatest lepinguosalise kohustustest kõrvalehoidmiseks.

ARTIKKEL 10.12

Eeliste andmisest keeldumine

Lepinguosaline võib keelduda andmast teise lepinguosalise investorile või hõlmatud ettevõttele käesolevast peatükist tulenevaid eeliseid, kui keelduv lepinguosaline võtab vastu või jätab kehtima meetmed, mis on seotud rahvusvahelise rahu ja julgeoleku säilitamisega, sealhulgas inimõiguste kaitsega, ja:

- a) millega keelatakse tehingud kõnealuse investori või hõlmatud ettevõttega, või
- b) mida rikutaks või mille järgimisest hoitaks kõrvale, kui kõnealusele investorile või hõlmatud ettevõttele antaks käesolevast peatükist tulenevad eelised, sealhulgas juhul, kui nende meetmetega keelatakse tehingud isikuga, kes kumbagi neist omab või kontrollib.

ARTIKKEL 10.13

Teenuste ja investeeringute allkomitee

Teenuste ja investeeringute allkomitee (edaspidi „allkomitee“) moodustatakse artikli 33.4 lõike 1 kohaselt. Investeeringutega seotud küsimuste käsitlemisel jälgib allkomitee käesoleva peatüki ning 10-A, 10-B ja 10-C lisa nõuetekohast rakendamist ning tagab nende nõuetekohase rakendamise.

11. PEATÜKK

PIIRIÜLENE TEENUSKAUBANDUS

ARTIKKEL 11.1

Kohaldamisala

1. Käesolevat peatükki kohaldatakse lepinguosalise meetmete suhtes, mis mõjutavad teise lepinguosalise teenuseosutajate piiriülest teenuskaubandust. Nende meetmete hulka kuuluvad meetmed, mis mõjutavad:
 - a) teenuse tootmist, jaotamist, turustamist, müüki ja osutamist;
 - b) teenuse ostmist või kasutamist või selle eest tasumist;
 - c) seoses teenuse osutamisega selliste teenuste kättesaadavust ja kasutamist, mida lepinguosaline peab üldiselt üldsusele pakkuma, sealhulgas jaotus-, transpordi- ja telekommunikatsioonivõrgud, ning
 - d) võlakirja või muu finantstagatise esitamist teenuse osutamise tingimusena.
2. Käesolevat peatükki ei kohaldata järgmise suhtes:
 - a) artiklis 18.2 määratletud finantsteenused;

- b) audiovisuaalteenused;
- c) riigisisene merekabotaaž¹;
- d) riigisisesed ja rahvusvahelised regulaarsed ja mitteregulaarsed lennuteenused ja lennuteenustega seotud tugiteenused² ning liiklusõiguste teostamisega otseselt seotud teenused, välja arvatud:
- i) õhusõidukite remondi- ja hooldusteenused, mille ajal õhusõiduk on kasutusest kõrvaldatud;
 - ii) lennutransporditeenuste müük ja turustamine;
 - iii) arvutipõhise ettetellimissüsteemi teenused ning
 - iv) maapealne teenindus;

¹ Ilma et see piiraks sellise tegevuse ulatust, mida võib asjaomaste riigisiseste õigusnormide alusel käsitada kabotaažina, hõlmab käesoleva peatüki kohane riigisisene merekabotaaž reisijate või kauba vedu Tšiilis või liikmesriigis asuvast sadamast või kohast teise Tšiilis või samas liikmesriigis asuvasse sadamasse või kohta, sh asjaomase riigi mandrilaval, nagu on sätestatud ÜRO mereõiguse konventsioonis, ning ühest ja samast Tšiilis või liikmesriigis asuvast sadamast või kohast algavat ja seal lõppevat liiklust.

² Suurema selguse huvides olgu märgitud, et lennuteenused või lennuteenustega seotud tugiteenused hõlmavad järgmisi teenuseid: lennutransport; õhusõiduki abil osutatavad teenused, mille põhieesmärk ei ole kaupade või reisijate vedu, näiteks tuletõrje, lennutreening, vaatamisväärsustega tutvumine, pritsimine, seire, kaardistamine, pildistamine, langevarjuhüpped, purilennuki pukseerimine, kopteriga tehtavad tõstetööd raie- ja ehitustöödel ning muud õhus osutatavad põllumajandus-, tööstus- ja kontrolliteenused; õhusõidukite rentimine koos meeskonnaga; ja lennujaamateenused.

- e) riigihanked ning
- f) lepinguosalise või riigi osalusega ettevõtte antud subsiidiumid ja toetused, sealhulgas valitsuse toetatavad laenud, tagatised ja kindlustus.

ARTIKKEL 11.2

Mõisted

Käesolevas peatükis ning 10-A, 10-B ja 10-C lisas kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „õhusõidukite remondi- ja hooldustööd“ – toimingud, mida tehakse kasutusest kõrvaldatud lennuki või selle osaga ja mille hulka ei kuulu nn liinihooldus;
- b) „arvutipõhise ettetellimissüsteemi teenused“ – teenused, mida osutab arvutipõhine andmetötlussüsteem, mis sisaldab teavet lennuettevõtjate sõiduplaanide, pakkumiste, hindade ja hinnareeglite kohta ning mille kaudu saab pileteid ette tellida ja väljastada;
- c) „piiriülene teenuskaubandus“ ehk „piiriülene teenuste osutamine – teenuse osutamine:
 - i) ühe lepinguosalise territooriumilt teise lepinguosalise territooriumile või
 - ii) ühe lepinguosalise territooriumil teise lepinguosalise teenusetarbijale;

- d) „ettevõtte“ – juriidiline isik, filiaal või asutatud esindus;
- e) „maapealne teenindus“ – järgmiste teenuste osutamine lennujaamas tasu eest või lepingu alusel: lennuettevõtja esindamine, juhtimine ja järelevalve; reisijate teenindamine; pagasikäitlus; seisuplatsiteenused; toitlustamine, v.a toidu valmistamine; lennulasi ja -posti käitlemine; õhusõidukite tankimine; õhusõidukite teenindamine ja puhastamine; maismaa- ja meretransport lennutegevuse korraldamine, meeskonna juhtimine ja lendude planeerimine; maapealse teeninduse hulka ei kuulu: omateenindus; julgustus; liinihooldus; õhusõidukite remont ja hooldus; sellise olulise tsentraliseeritud lennujaamataristu haldamine või käitamine nagu jäätõrjerajatised, kütusejaotussüsteemid, pagasikäitlussüsteemid ja lennujaamasisesed transpordisüsteemid;
- f) „lepinguosalise juriidiline isik“¹ –
- i) Euroopa Liidu puhul:
- A) Euroopa Liidu või vähemalt ühe selle liikmesriigi õiguse alusel asutatud või organiseeritud juriidiline isik, kes tegeleb Euroopa Liidu territooriumil sisulise äritegevusega,² ning

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolevas määratluses osutatud laevandusettevõtteid peetakse lepinguosalise juriidilisteks isikuteks ainult mereveoteenuste osutamisega seotud tegevuse puhul.

² Vastavalt WTO-le saadetud teatisele Euroopa Ühenduse asutamislepingu kohta (WT/REG39/1) peab Euroopa Liit „tegelikku ja püsivat seost“ liikmesriigi majandusega, nagu see on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 54, samaväärseks mõistega „sisuline äritegevus“.

- B) laevandusettevõtted, mis on asutatud väljaspool Euroopa Liitu, kuid on liikmesriigi füüsiliste isikute valitseva mõju all ning mille laevad on registreeritud liikmesriigis ja sõidavad liikmesriigi lipu all;
- ii) Tšiili puhul:
- A) Tšiili õiguse alusel asutatud või organiseeritud juriidiline isik, kes tegeleb Tšiili territooriumil sisulise äritegevusega, ning
- B) laevandusettevõtted, mis on asutatud väljaspool Tšiilit, kuid on Tšiili füüsiliste isikute valitseva mõju all ning mille laevad on registreeritud Tšiilis ja sõidavad Tšiili lipu all;
- g) „lennutransporditeenuste müük ja turustamine“ – asjaomaste lennuettevõtjate võimalus vabalt müüa ja turustada oma õhutransporditeenuseid, sealhulgas turunduse kõik aspektid, nagu turu-uuringud, reklaam ja turustamine; selle tegevuse hulka ei kuulu lennutransporditeenuste hinnakujundus ega kohaldatavad tingimused;
- h) „teenus“ – mis tahes sektori teenus, välja arvatud teenused, mida osutatakse valitsuse funktsioonide täitmisel;
- i) „teenus, mida osutatakse valitsuse ülesannete täitmisel“ – teenus, mida ei osutata ärielistel alustel ega konkureerides ühe või mitme teenuseosutajaga, ning
- j) „lepinguosalise teenuseosutaja“ – lepinguosalise füüsiline või juriidiline isik, kes pakub või osutab teenust.

ARTIKKEL 11.3

Õigus kehtestada õigusnorme

Lepinguosalised kinnitavad veel kord õigust kehtestada oma territooriumil õigusnorme, et saavutada õiguspäraseid poliitikaeesmärke, näiteks rahvatervise, sotsiaalteenuste, hariduse, ohutuse, keskkonna, sealhulgas kliimamuutuste, avaliku kõlbluse, sotsiaal- või tarbijakaitse, eraelu puutumatus ja andmekaitse või kultuurilise mitmekesisuse edendamise ja kaitsmise valdkonnas.

ARTIKKEL 11.4

Võrdne kohtlemine

1. Kumbki lepinguosaline võimaldab teise lepinguosalise teenustele ja teenuseosutajatele vähemalt sama soodsat kohtlemist, nagu ta võimaldab sarnases olukorras oma teenustele ja teenuseosutajatele.
2. Lõike 1 alusel lepinguosalise võimaldatud kohtlemine tähendab:
 - a) Tšiili piirkondliku või kohaliku omavalitsuse puhul kohtlemist, mis ei ole vähem soodne kui soodsaim kohtlemine, mida see valitsustasand võimaldab sarnastes olukordades oma teenustele ja teenuseosutajatele;
 - b) liikmesriigi valitsuse puhul kohtlemist, mis ei ole vähem soodne kui kõige soodsam kohtlemine, mida see valitsus võimaldab sarnastes olukordades oma teenustele ja teenuseosutajatele.

3. Lepinguosaline võib täita lõikes 1 kehtestatud nõude, kui ta võimaldab teise lepinguosalise teenustele ja teenuseosutajatele vormiliselt samasugust või vormiliselt teistsugust kohtlemist kui see, mida ta võimaldab oma teenustele ja teenuseosutajatele.
4. Vormiliselt samasugust või vormiliselt teistsugust kohtlemist peetakse ebasoodsamaks, kui see muudab konkurentsitingimused ühe lepinguosalise teenuste või teenuseosutajate jaoks soodsamaks, võrreldes teise lepinguosalise teenuseosutajatega.
5. Käesolevat artiklit ei tõlgendata nii, nagu nõuaks see lepinguosaliselt asjaomaste teenuste või teenuseosutajate välismaisest olemusest tuleneva ebasoodsa konkurentsiolukorra hüvitamist.

ARTIKKEL 11. 5

Enamsoodustusrežiim

1. Kumbki lepinguosaline võimaldab teise lepinguosalise teenustele ja teenuseosutajatele vähemalt sama soodsat kohtlemist, nagu ta võimaldab sarnases olukorras kolmanda riigi teenustele ja teenuseosutajatele.
2. Lõiget 1 ei tõlgendata nii, nagu kohustaks see lepinguosalist laiendama teise lepinguosalise teenustele ja teenuseosutajatele mis tahes kohtlemist tulenevalt meetmetest, millega nähakse ette standardite tunnustamine, sealhulgas füüsilisele isikule või ettevõttele majandustegevuseks tegevusloa, litsentsi või sertifikaadi andmise standardite või kriteeriumide või usaldatavusnõuete tunnustamine.

3. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et lõikes 1 nimetatud kohtlemise hulka ei kuulu vaidluste lahendamise menetlused ega mehhanismid, mis on sätestatud muudes rahvusvahelistes lepingutes või kaubanduslepingutes. Muude rahvusvaheliste lepingute või kaubanduslepingute sisulised sätted iseenesest ei kujuta endast lõikes 1 osutatud kohtlemist ega saa seega põhjustada käesoleva artikli rikkumist, kui lepinguosaline ei ole meetmeid kehtestanud ega kehtima jätnud. Meetmed, mida lepinguosalise nende sisuliste sätete alusel võtab, võivad endast kujutada käesoleva artikli kohast kohtlemist ja seega põhjustada käesoleva artikli rikkumise.

ARTIKKEL 11.6

Kohalik kohalolu

Lepinguosaline ei nõua piiriülese teenuseosutamise tingimusena, et teise lepinguosalise teenuseosutaja asutaks või säilitaks tema territooriumil ettevõtte või oleks seal resident.

ARTIKKEL 11.7

Turulepääs

Sektorites ja allsektorites, kus on võetud turulepääsu kohustusi, ei võta lepinguosaline vastu ega jäta kehtima kogu oma territooriumil ega üheski selle territooriumi osas meetmeid,

- a) millega piiratakse:
- i) teenuseosutajate arvu kas arvuliste kvootidega, monopolidega, teenuse osutamise ainuõigustega või majandusvajaduste testi nõudega;
 - ii) teenustealaste tehingute või vara üldväärtust arvuliste kvootide või majandusvajaduste testi nõudega;
 - iii) teenustealaste tehingute koguarvu või teenuste üldmahtu, väljendatuna kinnitatud arvuliste ühikutena kvootides või majandusvajaduste testi nõude vormis,¹ või
 - iv) selliste füüsiliste isikute koguarvu, keda võib rakendada konkreetses teenuste sektoris või keda teenuseosutaja võib rakendada ja kes on vajalikud ning otseselt seotud konkreetse teenuse osutamisega, arvuliste kvootide või majandusvajaduste testi nõude kaudu, või

¹ Käesolev punkt ei hõlma lepinguosalise meetmeid, millega piiratakse teenuste osutamise sisendeid.

- b) millega piiratakse või nõutakse juriidilise isiku või ühissettevõtte konkreetseid vorme, mille kaudu teenuseosutaja võib teenust osutada.

ARTIKKEL 11.8

Nõuetele mittevastavad meetmed

1. Artikleid 11.4, 11.5 ja 11.6 ei kohaldata järgmise suhtes:
- a) olemasolev nõuetele mittevastav meede, mille jätab kehtima:
- i) Euroopa Liidu puhul:
- A) Euroopa Liit, nagu on sätestatud 10-A-1 liites;
 - B) liikmesriigi keskvalitsus, nagu on sätestatud 10-A-1 liites;
 - C) liikmesriigi piirkondlik omavalitsus, nagu on sätestatud 10-A-1 liites või
 - D) kohalik omavalitsus ning

ii) Tšiili puhul:

A) keskvalitsus, nagu on sätestatud 10-A-2 liites;

B) piirkondlik omavalitsus, nagu on sätestatud 10-A-2 liites või

C) kohalik omavalitsus;

b) käesoleva lõike punktis a nimetatud mittevastava meetme pikendamine või kiire uuendamine või

c) käesoleva artikli punktis a osutatud mittevastava meetme muutmine sel määral, et muudatus ei vähenda meetme, nagu see oli olemas vahetult enne muutmist, vastavust artiklitele 11.4, 11.5 ja 11.6.

2. Artikleid 11.4, 11.5, ja 11.6 ei kohaldata lepinguosalise meetmete suhtes, mis on seotud sektorite, allsektorite või tegevusega, mis on sätestatud tema loendis 10-B lisas.

3. Artiklit 11.7 ei kohaldata lepinguosalise meetmete suhtes, mis on seotud sektorite, allsektorite või tegevusega, mille osas on võetud kohustus 10-C lisa kohaselt.

ARTIKKEL 11.9

Eeliste andmisest keeldumine

Lepinguosaline võib keelduda andmast teise lepinguosalise teenuseosutajale käesolevast peatükist tulenevaid eeliseid, kui keelduv lepinguosaline võtab vastu või jätab kehtima meetmed, mis on seotud rahvusvahelise rahu ja julgeoleku säilitamisega, sealhulgas inimõiguste kaitsega, ja:

- a) millega keelatakse tehingud kõnealuse teenuseosutajaga või isikuga, kes on nende omanik või kontrollib kõnealust teenuseosutajat, või
- b) mida rikutaks või millest hiilitaks kõrvale, kui sellele teenuseosutajale antaks käesolevas peatükis sätestatud eelised.

ARTIKKEL 11.10

Teenuste ja investeeringute allkomitee

Teenuste ja investeeringute allkomitee (edaspidi „allkomitee“) moodustatakse artikli 33.4 lõike 1 kohaselt. Teenustega seotud küsimuste käsitlemisel jälgib allkomitee käesoleva peatüki, 12., 13., 14., 15., 16., 17. ja 19. peatüki ning 10-A, 10-B, 10-C, 12-A, 12-B, 12-C, 14-A ja 14-B lisa nõuetekohast rakendamist ning tagab nende nõuetekohase rakendamise.

12. PEATÜKK

FÜÜSILISTE ISIKUTE AJUTINE KOHALOLEK ÄRILISEL EESMÄRGIL

ARTIKKEL 12.1

Kohaldamisala

1. Käesolevat peatükki kohaldatakse lepinguosalise meetmete suhtes, mis on seotud majandustegevuse elluviimisega, milleks on vajalik järgmiste isikute sisenemine lepinguosalise territooriumile ja seal ajutiselt viibimine: teise lepinguosalise füüsilised isikud, kes on ettevõtte asutamise seoses ärivisiidil olevad isikud, investorid, ettevõtteiselselt üle viidud töötajad, lühiajalisel ärivisiidil olevad isikud, lepingulised teenuseosutajad ja vabakutselised.
2. Käesolevat peatükki ei kohaldata artikli 11.1 lõike 2 punktides b, c ja d osutatud sektorite suhtes.
3. Käesolevat peatükki ei kohaldata selliste meetmete suhtes, mis mõjutavad ühe lepinguosalise füüsilisi isikuid, kes püüavad pääseda teise lepinguosalise tööturule, ega rahvuse, kodakondsuse, alalise elu- või töökohaga seotud meetmete suhtes.
4. Käesolev leping ei takista lepinguosalist rakendamast meetmeid, millega reguleeritakse teise lepinguosalise füüsiliste isikute sisenemist tema territooriumile või nende ajutist viibimist tema territooriumil, sealhulgas meetmeid, mis on vajalikud tema piiride puutumatus kaitseks ja füüsiliste isikute korrakohaseks piiriületuseks, tingimusel et neid meetmeid ei rakendata viisil, mis muudaks olematuks või vähendaks kasu, mida teine lepinguosaline saab käesoleva lepingu alusel.

5. Ainuüksi asjaolu, lepinguosaline nõuab teise lepinguosalise isikutelt viisat, ei tõlgendata nii, nagu muudetakse või vähendatakse teise lepinguosalise käesoleva lepingu kohast kasu.
6. Niivõrd kui ei võeta käesoleva peatüki kohaseid kohustusi, kohaldatakse endiselt kõiki lepinguosalise õiguses sätestatud nõudeid, mis käsitlevad füüsiliste isikute sisenemist ja ajutist viibimist, sealhulgas viibimisaega käsitlevaid õigusnorme.
7. Olenemata käesolevast peatükist kohaldatakse endiselt kõiki lepinguosalise õiguses sätestatud töö- ja sotsiaalkindlustusmeetmeid käsitlevaid nõudeid, sealhulgas miinimumpalka ja palgaalaseid kollektiivlepinguid käsitlevaid õigusnorme.
8. Käesoleva peatüki kohaseid füüsiliste isikute ärilisel eesmärgil sisenemise ja ajutise viibimisega seotud kohustusi ei kohaldata juhul, kui sisenemise ja ajutise viibimise eesmärk või tagajärg seisneb töö- või juhtimisvaidlustesse või -läbirääkimistesse sekkumises või nende tulemuste muul viisil mõjutamises või sellises vaidluses osaleva füüsilise isiku töölevõtmises.

ARTIKKEL 12.2

Mõisted

1. Käesoleva peatüki ning 12-A, 12-B ja 12-C lisa suhtes kohaldatakse artiklites 10.2 ja 11.2 esitatud mõisteid, välja arvatud artikli 10.2 lõike 1 punktis j sätestatud lepinguosalise investori mõiste.

2. Käesolevas peatükis ning 12-A, 12-B ja 12-C lisas kasutatakse järgmisi mõisteid:
- a) „äriteenuste müügiesindajad“ – lühiajalisel ärivisiidil olevad isikud, kes:
- i) esindavad lepinguosalise teenuseosutajat või kaubatarnijat, et pidada kõnealuse teenuseosutaja või kaubatarnija nimel läbirääkimisi teenuste või kaupade müügi üle või sõlmida teenuste või kaupade müügi lepinguid, sealhulgas: osalevad koosolekutel või konverentsidel; konsulteerivad ärikolleegidega ning võtavad vastu tellimusi või peavad teise lepinguosalise territooriumil asuva ettevõttega läbirääkimisi lepingute üle;
 - ii) ei osuta teenust lepingu raames, mille on sõlminud ühelt poolt ettevõtte, mis ei ole äriliselt esindatud selle lepinguosalise territooriumil, kus lühiajalisel ärivisiidil olev isik ajutiselt viibib, ja teiselt poolt kõnealusel territooriumil asuv tarbija; ning
 - iii) ei ole vahendajad;
- b) „ettevõtte asutamise eesmärgil ärivisiidil olevad isikud“ – lepinguosalise juriidilise isiku juures juhtival kohal töötavad füüsilised isikud, kes vastutavad asjaomasele juriidilisele isikule kuuluva ettevõtte asutamise eest, kes ei paku ega osuta teenuseid ega tegele majandustegevusega, mis on vajalik muuks, kui vajalik ettevõtte asutamiseks, ega saa teise lepinguosalise territooriumil asuvast allikast tasu;

- c) „lepingulised teenuseosutajad“ – füüsilised isikud, kes töötavad ühe lepinguosalise sellise juriidilise isiku heaks, kes ei ole asutatud teise lepinguosalise territooriumil, ei ole personali töölerakendamise ja värbamise teenuseid pakkuv agentuur ega tegutse sellise agentuuri kaudu ning kes on sõlminud teise lepinguosalise territooriumil asuva lõpptarbijaga heauskselt lepingu, et osutada teise lepinguosalise territooriumil teenuseid, mis eeldavad teenuse osutamise lepingu täitmiseks tema töötajate ajutist viibimist selle lepinguosalise territooriumil¹;
- d) „vabakutselised“ – füüsilised isikud, kes osutavad teenuseid ja on asutatud iseenda tööandjana ühe lepinguosalise territooriumil, kuid ei ole asutatud teise lepinguosalise territooriumil ning kes on sõlminud heauskselt lepingu muul viisil kui personali töölerakendamise ja värbamise teenuseid osutava agentuuri kaudu, et osutada teise lepinguosalise lõpptarbijatele teenuseid, mis eeldavad teenuse osutamise lepingu täitmiseks nende ajutist viibimist selle lepinguosalise territooriumil²;
- e) „paigaldajad ja hooldajad“ – lühiajalisel ärivisiidil olevad isikud, kellel on müüja või liisinguandja lepinguliste kohustuste täitmiseks vajalikud eriteadmised, kes osutavad teenuseid või koolitavad töötajaid teenuste osutamiseks vastavalt garantii- või muule teenuslepingule, mis on seotud kaubandus- või tööstusseadmete või -masinate, sealhulgas arvutite ja nendega seotud teenuste müügi või liisimisega ettevõttelt, mis asub väljaspool selle lepinguosalise territooriumi, kuhu siseneda või kus ajutiselt viibida soovitakse, kogu garantii- või teenuslepingu kehtivuse ajal;

¹ Käesolevas punktis osutatud teenuse osutamise leping peab vastama selle lepinguosalise õiguse nõuetele, kelle territooriumil lepingut täidetakse.

² Käesolevas punktis osutatud teenuse osutamise leping peab vastama selle lepinguosalise õiguse nõuetele, kelle territooriumil lepingut täidetakse.

- f) „ettevõttesiseselt üle viidud töötajad“ – füüsilised isikud, kes on töötanud või on olnud partnerid ühe lepinguosalise juriidilises isikus vähemalt ühe aasta ja on ajutiselt üle viidud selle juriidilise isiku ettevõttesse teise lepinguosalise territooriumil ning kes kuuluvad ühte allpool nimetatud kategooriasse:
- i) juhid;
 - ii) spetsialistid;
 - iii) praktikandid;
- g) „investor“ – füüsiline isik, kes asutab teise lepinguosalise territooriumil ettevõtte, mille jaoks see füüsiline isik või tema palganud juriidiline isik on eraldanud märkimisväärse koguse kapitali või on seda tegemas, ning kes arendab või haldab kõnealuse ettevõtte tegevust oma järelevalve- või täidesaatvate volituste piires;
- h) „juhid“ – füüsilised isikud, kes töötavad ühe lepinguosalise juriidilises isikus juhtival ametikohal ning peamiselt suunavad ettevõtte juhtimist teise lepinguosalise territooriumil¹ ja kelle üle teevad üldist järelevalvet või kellele annavad juhiseid peamiselt kõrgema astme juhid, ettevõtte juhatus või aktsionärid või nendega võrdsustatud isikud ning kelle kohustuste hulka kuulub:
- i) ettevõtte või selle osakonna või allüksuse juhtimine;

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et see määratlus ei välista juhte, kes ei täida küll otseselt teenuste tegeliku osutamise seotud ülesandeid, kuid täidavad määratluses kirjeldatud töö käigus ülesandeid, mis on teenuste osutamiseks vajalikud.

- ii) järelevalve ja kontroll teiste järelevalve-, kutse- või juhtimistegevusega seotud töötajate töö üle, ning
 - iii) õigus isiklikult töötajaid tööle võtta ja töölt vabastada või anda soovitusi nende töölevõtmiseks, töölt vabastamiseks või muude tööjõumeetmete võtmiseks;
- i) „lühiajalisel ärivisiidil olevad isikud“ – füüsilised isikud, kes soovivad teise lepinguosalise territooriumile siseneda ja seal ajutiselt viibida, ei tegele otsemüügiga üldsusele ega ei saa tasu vastuvõtva lepinguosalise territooriumil asuvast allikast ja kes kuuluvad ühte järgmistest kategooriatest:
- i) äriteenuste müügiesindajad;
 - ii) paigaldajad ja hooldajad;
- j) „spetsialistid“ – lepinguosalise juriidilises isikus töötavad füüsilised isikud, kellel on ettevõtte tegevusvaldkondade, meetodite või juhtimise seisukohalt olulised eriteadmised; selliste teadmiste hindamisel võetakse peale ettevõtte seisukohalt oluliste teadmiste arvesse ka seda, kas isikul on kõrge kvalifikatsioon, sealhulgas piisav asjakohane töökogemus teatavat laadi töö või tegevuse alal, mis eeldab tehnilisi eriteadmisi, sealhulgas võimalikku kuulumist töötajate hulka, kelle erialal tegutsemiseks on nõutav luba, ning

- k) „praktikandid“ – akadeemilist kraadi omavad füüsilised isikud, kes on ajutiselt üle viidud karjäärivõimaluste edendamise eesmärgil või äritegevuse korralduse või meetoditega seotud väljaõppe saamiseks¹.

ARTIKKEL 12.3

Ettevõttesiseselt üle viidud töötajad,
ettevõtte asutamise eesmärgil ärivisiidil olevad isikud ja investorid

1. Kui 12-A lisas kindlaks määratud asjakohastest tingimustest ja kvalifikatsioonidest ei tulene teisiti, siis lepinguosalised:
 - a) võimaldavad teise lepinguosalise ettevõttesiseselt üle viidud töötajate, ettevõtte asutamisega seoses ärivisiidil olevate isikute ja investorite sisenemist ja ajutist viibimist;
 - b) võimaldavad teise lepinguosalise ettevõttesiseselt üle viidud töötajate töötamist oma territooriumil;
 - c) ei võta kogu oma territooriumil ega üheski territoriaalses allüksuses vastu ega jäta kehtima arvuliste kvootide või majanduslike vajaduste testide nõude vormis piiranguid füüsiliste isikute koguarvule, kellel on lubatud siseneda ettevõtte asutamisega seoses ärivisiidil olevate isikute või investoritena või keda võidakse tööle võtta ettevõttesiseselt üle viidud töötajatena konkreetses sektoris, ning

¹ Vastuvõtvalt ettevõttelt võidakse nõuda, et ta esitaks eelnevaks heakskiitmiseks kogu viibimisaega hõlmava õppekava, mis tõendab, et viibimise eesmärk on väljaõpe. Austria, Hispaania, Leedu, Prantsusmaa, Saksamaa, Tšehhi ja Ungari puhul peab väljaõpe olema seotud omandatud akadeemilise kraadiga.

- d) kumbki lepinguosaline kohtleb teise lepinguosalise ettevõttesiseselt üle viidud töötajaid, ettevõtte asutamise eesmärgil ärivisiidil olevaid isikuid ja investoreid nende ajutise tema territooriumil viibimise ajal vähemalt sama soodsalt kui oma füüsilisi isikuid sarnastes olukordades.
2. Lubatav riigis viibimise kestus on järgmine:
- a) Tšiili puhul kuni kaks aastat, mida võib pikendada ilma alalise elamisloa taotlemise nõudeta, tingimusel et riigis viibimise aluseks olevad tingimused on endiselt täidetud, ning
- b) Euroopa Liidu puhul juhtide ja spetsialistide puhul kuni kolm aastat; praktikantide ja investorite puhul kuni üks aasta; asutamise eesmärgil ärivisiidil olevate isikute puhul kuni 90 päeva kuue kuu jooksul.

ARTIKKEL 12.4

Lühiajalisel ärivisiidil olevad isikud

1. Kui artikli 10.1 lõikes 2 sätestatud kohaldamisala erandid ning 12-A lisas kindlaks määratud asjaomased tingimused ja kvalifikatsioonid ei näe ette teisiti, lubab lepinguosaline lühiajalisel ärivisiidil olevatel isikutel siseneda oma territooriumile ja seal ajutiselt viibida, ilma et ta nõuaks tööluba, majandusvajaduste testi või muid samalaadse eesmärgiga eelneva heakskiitmise menetlusi.

2. Kui lepinguosalise lühiajalisel ärivisiidil olevad isikud osutavad tarbijale teenust selle lepinguosalise territooriumil, kus nad ajutiselt viibivad, peab kõnealune lepinguosaline kohtlema neid seoses asjaomase teenuse osutamisega vähemalt sama soodsalt kui oma teenuseosutajaid sarnases olukorras.

3. Lubatav viibimise kestus on kuni 90 päeva mis tahes 12-kuulise ajavahemiku jooksul.

ARTIKKEL 12.5

Lepingulised teenuseosutajad ja vabakutselised

1. Kumbki lepinguosaline lubab oma territooriumile sisenda ja seal ajutiselt viibida teise lepinguosalise lepingulistel teenuseosutajatel seoses 12-B lisas kindlaks määratud sektorite, allsektorite ja tegevusega, kui selles kirjeldatud asjaomastes tingimustes ja kvalifikatsioonides ei ole sätestatud teisiti ning eeldusel, et:

- a) füüsilised isikud osutavad teenust sellise juriidilise isiku töötajatena, kes on sõlminud teenuslepingu kuni 12 kuuks;
- b) teise lepinguosalise territooriumile sisenevad füüsilised isikud on osutanud neid teenuseid punktis a osutatud juriidilise isiku töötajana vähemalt teise lepinguosalise territooriumile sisenemise taotluse esitamisele vahetult eelnenud aasta jooksul ning neil on kõnealuse taotluse esitamise seisuga vähemalt kolmeaastane kutsealane töökogemus, mis on saadud pärast täisealiseks saamist lepingu esemeks olevas tegevusvaldkonnas;

- c) teise lepinguosalise territooriumile sisenevatel füüsilistel isikutel peab olema:
- i) kõrgharidus või kvalifikatsioon, mis tõendab samaväärsel tasemel teadmisi,¹ ning
 - ii) kutsekvalifikatsioon, kui seda nõutakse teatud tegevusalal tegutsemiseks vastavalt selle lepinguosalise õigusnormidele, kus teenust osutatakse;
- d) füüsiline isik saa teise lepinguosalise territooriumil viibimise ajal teenuste osutamise eest muud tasu kui see töötasu, mida maksab juriidiline isik füüsilise isiku tööandjana, ning
- e) käesoleva artikli alusel antud juurdepääs on seotud üksnes lepingu esemeks oleva teenusega ega anna õigust kasutada selle lepinguosalise kutsenimetust, kelle territooriumil teenust osutatakse.

2. Kumbki lepinguosaline lubab oma territooriumile siseneda ja seal ajutiselt viibida teise lepinguosalise vabakutselistel seoses 12-B lisas kindlaks määratud sektorite, allsektorite ja tegevusega, kui selles kirjeldatud asjaomastes tingimustes ja kvalifikatsioonides ei ole sätestatud teisiti ning eeldusel, et:

- a) sõlmitud lepingu kestus ei ületa 12 kuud;

¹ Kui akadeemiline kraad või kvalifikatsioon ei ole omandatud selle lepinguosalise territooriumil, kus teenust osutatakse, võib see lepinguosaline hinnata, kas see akadeemiline kraad või kvalifikatsioon on tema territooriumil nõutavaga samaväärne.

- b) füüsilistel isikutel on riiki sisenemise ja seal ajutise viibimise taotluse esitamise kuupäeva seisuga vähemalt kuueaastane erialane töökogemus lepingu objektiks olevas tegevusvaldkonnas;
- c) teise lepinguosalise territooriumile sisenevatel füüsilistel isikutel on:
- i) kõrgharidus või kvalifikatsioon, mis tõendab samaväärsel tasemel teadmisi,¹ ning
 - ii) kutsekvalifikatsioonid, kui neid nõutakse teatud tegevusalal tegutsemiseks vastavalt selle lepinguosalise õigusnormidele, kus teenust osutatakse;
- d) käesoleva artikli alusel antud juurdepääs on seotud üksnes lepingu esemeks oleva teenusega; see ei anna õigust kasutada selle lepinguosalise kutsenimetust, kelle territooriumil teenust osutatakse.
3. Lepinguosaline ei võta vastu ega jäta kehtima arvuliste kvootide või majanduslike vajaduste testi nõude vormis piiranguid teise lepinguosalise lepinguliste teenuseosutajate või vabakutseliste koguarvule, kellel lubatakse oma territooriumile siseneda ja seal ajutiselt viibida.
4. Lepinguosaline kohtleb teise lepinguosalise lepingulisi teenuseosutajaid ja vabakutselisi seoses nende teenuste osutamisega oma territooriumil vähemalt sama soodsalt kui oma teenuseosutajaid sarnastes olukordades.

¹ Kui akadeemiline kraad või kvalifikatsioon ei ole omandatud selle lepinguosalise territooriumil, kus teenust osutatakse, võib see lepinguosaline hinnata, kas see akadeemiline kraad või kvalifikatsioon on tema territooriumil nõutavaga samaväärne.

5. Lubatav riigis viibimise kestus on järgmine:
- a) Euroopa Liidu puhul kokku kuni kuus kuud 12-kuulise ajavahemiku või lepingu kehtivusaja jooksul, olenevalt sellest, kumb periood on lühem, ning
 - b) Tšiili puhul kuni üks aasta, mida võib pikendada järgnevateks perioodideks, tingimusel et riigis viibimise aluseks olevad tingimused on endiselt täidetud.

ARTIKKEL 12.6

Nõuetele mittevastavad meetmed

Niivõrd kui asjaomane meede mõjutab füüsiliste isikute sisenemist või ajutist viibimist ärilisel eesmärgil, ei kohaldata artikli 12.3 lõike 1 punkte c ja d ning artikli 12.5 lõikeid 3 ja 4 järgmise suhtes:

- a) lepinguosalise kehtiv nõuetele mittevastav meede järgmistel tasanditel:
 - i) Euroopa Liidu puhul:
 - A) Euroopa Liidu tasandil, nagu on kindlaks määratud 10-A-1 liites;
 - B) liikmesriigi keskvalitsuse tasandil, nagu on kindlaks määratud 10-A-1 liites;
 - C) liikmesriigi piirkondliku valitsuse tasandil, nagu on kindlaks määratud 10-A-1 liites või

- D) muu kui punktis C osutatud kohaliku omavalitsuse tasandil ning
- ii) Tšiili puhul:
- A) keskvalitsuse tasandil, nagu on kindlaks määratud 10-A-2 liites;
 - B) piirkondliku valitsuse tasandil, nagu on kindlaks määratud 10-A-2 liites või
 - C) kohaliku omavalitsuse tasandil;
- b) käesoleva lõike punktis a nimetatud mittevastava meetme pikendamine või kiire uuendamine;
- c) käesoleva artikli punktides a ja b osutatud mittevastavate meetmete muutmine, niivõrd kui muutmisega ei vähendata vahetult enne muutmist olemas olnud meetme vastavust artikli 12.3 lõike 1 punktidele c ja d ning artikli 12.5 lõigetele 3 ja 4, või
- d) lepinguosalise mis tahes meede, mis vastab 10-B lisas kindlaks määratud tingimusele või kvalifikatsioonile.

ARTIKKEL 12.7

Läbipaistvus

1. Lepinguosaline teeb üldsusele kättesaadavaks artikli 12.1 lõikes 1 osutatud teabe teise lepinguosalise füüsiliste isikute sisenemise ja ajutise viibimise kohta.

2. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud teave sisaldab vajaduse korral järgmisi andmeid:
- a) sisenemise ja ajutise viibimisega seotud viisa, loa või muu samalaadse dokumendi kategooria;
 - b) nõutavad dokumendid ja täidetavad tingimused;
 - c) taotluse esitamise viis ja võimalused, kus seda saab esitada, näiteks konsulaaresindustes või internetis;
 - d) taotluse esitamise lõivud ja taotluse menetlemiseks kuluv ligikaudne aeg;
 - e) iga käesoleva lõike punktis a kirjeldatud loaliigi kohane pikim viibimisaeg;
 - f) kõigi võimalike pikendamiste või uuendamiste tingimused;
 - g) kaasasolevaid ülalpeetavaid isikuid käsitlevad normid;
 - h) läbivaatamise või edasikaebamise kord ning
 - i) asjakohased üldkohaldatavad õigusnormid füüsiliste isikute sisenemise ja ajutise viibimise kohta.

3. Seoses käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 osutatud teabega püüab lepinguosaline viivitamata teavitada teist lepinguosalist mis tahes uute nõuete ja menetluste kehtestamisest ning muudatustest nõuetes ja menetlustes, mis mõjutavad esimesena nimetatud lepinguosalise territooriumile sisenemiseks, seal ajutiseks viibimiseks ja vajaduse korral töötamiseks antud loa tulemuslikku kohaldamist.

ARTIKKEL 12.8

Vaidluste lahendamise kohaldamata jätmine

Peatükki 31 ei kohaldata riiki sisenemise ja seal ajutise viibimise loa andmisest keeldumise suhtes, välja arvatud juhul, kui küsimus puudutab tavapärast tegevust.

13. PEATÜKK

RIIGISISENE REGULEERIMINE

ARTIKKEL 13.1

Kohaldamisala ja mõisted

1. Käesolevat peatükki kohaldatakse lepinguosalise meetmete suhtes, mis on seotud litsentsimisnõuete ja -menetluste, kvalifikatsiooninõuete ja kvalifitseerimismenetluste ning tehniliste standarditega,¹ mis mõjutavad:
 - a) piiriülest teenuste osutamist;
 - b) teenuse osutamist või muud majandustegevust, mis toimub ettevõtte asutamise või hõlmatud ettevõtte tegutsemise kaudu, või
 - c) teenuse osutamist lepinguosalise füüsiliste isikute teatavate kategooriate viibimise kaudu teise lepinguosalise territooriumil, nagu on sätestatud artiklis 12.1.
2. Käesolevat peatükki kohaldatakse üksnes neis sektorites, kus lepinguosaline on võtnud 10., 11. ja 12. peatüki alusel erikohustusi, ja kõnealuste erikohustuste kohaldamise ulatuses.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolevat peatükki kohaldatakse ainult selliste tehniliste standarditega seotud meetmete suhtes, mis mõjutavad teenuskaubandust.

3. Olenemata lõikest 2, ei kohaldata käesolevat peatükki litsentsimisnõuete ja -menetluste, kvalifikatsiooninõuete ja -menetluste ning tehniliste standardite suhtes, mis on seotud järgmisega:

- a) põhikemikaalide ja muude keemiatoodete tootmine;
- b) kummitoodete tootmine;
- c) plasttoodete tootmine;
- d) elektrimootorite, -generaatorite ja trafode tootmine;
- e) akude ning primaarelementide ja -patareide tootmine ning
- f) metalli- ning mittemetallijäätmete ja -jääkide ringlussevõtt.

4. Olenemata lõikest 1 ei kohaldata käesolevat peatükki lepinguosalise meetmete suhtes niivõrd, kui need kujutavad endast kohustuste loenditega seotud piiranguid lähtuvalt artiklitest 10.5 ja 10.6, artikli 10.11 lõigetest 1 ja 2, artiklitest 11.4, 11.6 ja 11.7, artikli 11.8 lõigetest 1 ja 2, artikli 12.3 lõikest 1, artikli 12.4 lõikest 2, artikli 12.5 lõikest 1 ning artiklist 12.6.

5. Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „luba“ – lõike 1 punktides a, b ja c osutatud tegevuse elluviimise luba, mis saadakse menetluse tulemusena, mida taotleja peab järgima, et tõendada vastavust litsentsimisnõuetele, kvalifikatsiooninõuetele või tehnilistele standarditele;

- b) „pädev asutus“ – kesk-, piirkondliku või kohaliku tasandi valitsusasutus või kesk-, piirkondliku või kohaliku tasandi valitsusasutuse või -organi delegeeritud ülesandeid täitev valitsusväline organ, kellel on õigus teha otsuseid loa andmise kohta teenuse osutamiseks, sealhulgas ettevõtte asutamise kaudu, või loa andmise kohta muu majandustegevusega tegelemiseks;
- c) „litsentsimismenetlus“ – haldus- või menetluseeskiri, mida füüsiline või juriidiline isik peab järgima loa taotlemisel, sealhulgas selle muutmisel või pikendamisel, et tõendada litsentsimisnõuete täitmist;
- d) „litsentsimisnõuded“ – kvalifikatsiooninõuete hulka mittekuuluvad sisulised nõuded, millele füüsiline või juriidiline isik peab vastama, et luba saada, muuta või pikendada;
- e) „kvalifikatsioonimenetlus“ – haldus- või menetluseeskiri, mida füüsiline või juriidiline isik peab järgima, et tõendada loa saamiseks kehtestatud kvalifikatsiooninõuete täitmist, ning
- f) „kvalifikatsiooninõuded“ – sisulised nõuded, mis on seotud füüsilise isiku pädevusega osutada teatavat teenust ja millele füüsiline isik peab vastama, et luba saada, seda muuta või pikendada.
6. Käesolevas peatükis kasutatakse ka artiklis 10.2 ja 11.2 sätestatud mõisteid.

ARTIKKEL 13.2

Litsentsimise ja kvalifitseerimise tingimused

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et litsentsimisnõuete, litsentsimismenetluse, kvalifikatsiooninõuete ja kvalifikatsioonimenetlusega seotud meetmed põhinevad kriteeriumidel, mis takistavad pädevaid asutusi kasutamast oma hindamisvolitusi meelevaldselt¹.
2. Lõikes 1 osutatud kriteeriumid on:
 - a) selged;
 - b) objektiivsed ja läbipaistvad ning
 - c) üldsusele ja huvitatud isikutele eelnevalt kättesaadavad.
3. Tehniliste standardite vastuvõtmisel julgustab kumbki lepinguosaline oma pädevaid asutusi võtma vastu tehnilisi standardeid, mis on välja töötatud avatud ja läbipaistvate menetluste käigus, ning julgustab kõiki tehnilisi standardeid välja töötavaid organeid, sh asjaomaseid rahvusvahelisi organisatsioone,² kasutama avatud ja läbipaistvaid menetlusi.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et selliste kriteeriumide hulka võivad muu hulgas kuuluda pädevus ja suutlikkus osutada teenust või viia ellu muud majandustegevust, sealhulgas teha seda viisil, mis on kooskõlas lepinguosalise regulatiivsete nõuetega, näiteks tervishoiu- ja keskkonnanõuetega. Pädevad asutused võivad otsustada, kui suurt kaalu igale kriteeriumile omistada.

² Mõiste „asjaomased rahvusvahelised organisatsioonid“ viitab rahvusvahelistele organisatsioonidele, mille liikmesus on avatud mõlema lepinguosalise asjaomastele organitele.

4. Kui lube on, antakse luba välja niipea, kui nõuetekohase läbivaatuse käigus on kindlaks tehtud, et loa saamise tingimused on täidetud.
5. Kui konkreetseks tegevuseks antavate litsentside arv on olemasolevate loodusressursside või tehnilise võimsuse vähesuse tõttu piiratud, kohaldab kumbki lepinguosaline valikumenetlust, mis kindlustab võimalikele kandidaatidele täieliku erapooletuse ja läbipaistvuse, sealhulgas eelkõige piisava teabe menetluse alustamise, läbiviimise ja lõpetamise kohta.
6. Valikumenetluse reeglite kehtestamisel võib kumbki lepinguosaline võtta arvesse õiguspäraseid poliitikaeesmärke, sealhulgas tervise, ohutuse, keskkonnakaitse ja kultuuripärandi säilitamisega seotud kaalutlusi, kui lõikest 5 ei tulene teisiti.

ARTIKKEL 13.3

Litsentsimis- ja kvalifikatsioonimenetlus

1. Litsentsimis- ja kvalifikatsioonimenetlus peab olema selge ja eelnevalt avalikustatud ega tohi endast kujutada teenuse osutamise või muu majandustegevuse piirangut. Kumbki lepinguosaline tagab, et need menetlused ja formaalsused on võimalikult lihtsad ega muuda teenuse osutamist või muud majandustegevust põhjendamatult keeruliseks ega lükka seda edasi.

2. Kui luba on nõutav, avaldab kumbki lepinguosaline viivitamata või teeb muul viisil üldsusele kättesaadavaks teabe, mida taotleja vajab sellise loa saamise, säilitamise, muutmise ja pikendamise nõuete ja korra järgimiseks. Selline teave peab sisaldama järgmist, niivõrd kui see on olemas:

- a) nõuded ja menetlused;
- b) asjaomaste pädevate asutuste kontaktandmed;
- c) tasud;
- d) tehnilised normid;
- e) taotluste kohta tehtud otsuste edasikaebamise või läbivaatamise kord;
- f) litsentside ja kvalifikatsioonide tingimuste täitmise järelevalve või tagamise kord;
- g) võimalused üldsuse osalemiseks, näiteks ärakuulamise või märkuste esitamise kaudu ja
- h) taotluse menetlemise eeldatav ajakava.

3. Loatasu,¹ mida taotlejatel tuleb võib-olla maksta, peab olema mõistlik ja läbipaistev ega tohi endast kujutada asjaomase teenuse osutamise või asjaomase majandustegevuse piirangut.
4. Kumbki lepinguosaline tagab, et menetlused, mida pädevad asutused loa andmise käigus kasutavad, ja otsused, mida nad teevad, on kõikide taotlejate suhtes erapooletud. Pädev asutus teeb oma otsuse sõltumatult ega ole aruandekohustuslik ühegi isiku ees, kes osutab sellist teenust või tegeleb sellise majandustegevusega, mille jaoks luba nõutakse.
5. Kui on kehtestatud konkreetsed taotluste esitamise tähtajad, antakse taotlejale mõistlik aeg taotluse esitamiseks. Võimaluse korral peaks pädev asutus elektroonilisi taotlusi vastu võtma samadel autentsustingimustel kui paber kandjal taotlusi.
6. Kui taotlus on esitatud, alustab pädev asutus selle menetlemist asjatult viivitamata. Kumbki lepinguosaline püüab kehtestada taotluse menetlemise soovitusliku ajakava ning tagab taotleja taotluse korral ja põhjendamatu viivituseeta, et pädev asutus annab teavet taotluse staatuse kohta. Kumbki lepinguosaline tagab, et taotluse menetlemine, sealhulgas lõpliku otsuse tegemine, viiakse lõpule mõistliku aja jooksul pärast täieliku taotluse esitamise kuupäeva.

¹ Loatasud ei sisalda loodusvarade kasutamise tasusid, enampakkumise, pakkumismenetluse ja muude mittediskrimineerivate kontsessiooni andmise viisidega seotud makseid ega kohustuslikke makseid universaalteenuse osutamise eest.

7. Kui pädev asutus leiab, et taotlus ei ole täielik, teatab ta sellest võimaluse korral mõistliku tähtaja jooksul pärast taotluse kättesaamist taotlejale ja täpsustab, millist teavet tuleb veel esitada, et taotluse saaks tunnistada täielikuks, ning annab taotlejale võimaluse puudused taotluses kõrvaldada.
8. Pädev asutus aktsepteerib originaaldokumentide asemel dokumentide koopiaid, mis on kinnitatud lepinguosalise õiguse kohaselt, välja arvatud juhul, kui pädev asutus vajab originaaldokumente selleks, et kaitsta tegevusloa andmise protsessi usaldusväärsust.
9. Kui pädev asutus lükkab taotluse tagasi, teatatakse taotlejale sellest kirjalikult ja põhjendamatu viivitusega kas taotleja enda palvel või pädeva asutuse algatusel. Põhimõtteliselt teatatakse taotlejale taotluse tagasilükkamise põhjustest ja otsuse edasikaebamise tähtajast. Taotlejal on lubatud taotlus mõistliku ajavahemiku jooksul uuesti esitada.
10. Kumbki lepinguosaline tagab, et kui luba on antud, jõustub see asjatu viivitusega ja kooskõlas loas määratud tingimustega.
11. Kui loa saamiseks on vaja sooritada eksam, tagab pädev asutus, et sellised eksamid toimuvad mõistliku sagedusega, ja annab taotlejatele piisavalt aega, et taotleda eksami sooritamist.

ARTIKKEL 13.4

Läbivaatamine

Kui GATSi VI artikli lõikega 4 seotud läbirääkimiste tulemused jõustuvad, vaatavad lepinguosalisel need tulemused ühiselt läbi. Kui ühise läbivaatamise käigus leitakse, et selliste tulemuste inkorporeerimine käesolevasse lepingusse parandaks selles sisalduvaid põhimõtteid, otsustavad lepinguosalisel ühiselt, kas inkorporeerida sellised tulemused käesolevasse lepingusse.

ARTIKKEL 13.5

Üldkohaldatavate meetmete haldamine

Kumbki lepinguosaline tagab, et kõiki teenuskaubandust mõjutavaid üldkohaldatavaid meetmeid rakendatakse mõistlikult, objektiivselt ja erapooletult.

ARTIKKEL 13.6

Haldusotsuste edasikaebamine

Kumbki lepinguosaline asutab või säilitab kohtu, vahekohtu või halduskohtu või menetlused, mis kahju kannatanud investori või teenuseosutaja taotluse korral võimaldavad viivitama läbi vaadata haldusotsused, mis mõjutavad ettevõtte asutamist, piiriülest teenuste osutamist või füüsiliste isikute ajutist ärilisel eesmärgil riigis viibimist, ja vajaduse korral kasutada asjakohaseid õiguskaitsevahendeid. Kui kõnealused menetlused sõltuvad asutusest, kellele on usaldatud asjaomase haldusotsuse tegemine, tagab kumbki lepinguosaline, et menetlused näevad ette objektiivse ja erapooletu läbivaatamise.

14. PEATÜKK

KUTSEKVALIFIKATSIOONIDE VASTASTIKUNE TUNNUSTAMINE

ARTIKKEL 14.1

Kutsekvalifikatsioonide vastastikune tunnustamine

1. Käesolev peatükk ei takista lepinguosalist nõudmast, et füüsilistel isikutel peab olema sellel territooriumil, kus tegevust teostatakse, asjaomase tegevusvaldkonna jaoks nõutav kvalifikatsioon või töökogemus.
2. Kumbki lepinguosaline julgustab oma territooriumil tegutsevaid asjaomase tegevusvaldkonna kutseorganisatsioone või ametiasutusi välja töötama ja esitama artiklis 11.10 osutatud teenuste ja investeeringute allkomiteele ühiseid soovitusi kutsekvalifikatsioonide vastastikuse tunnustamise kohta. Ühiste soovitustele tuleb lisada tõenditel põhinev hinnang järgmise kohta:
 - a) kavandatava kutsekvalifikatsioonide vastastikuse tunnustamise kokkuleppe (edaspidi „vastastikuse tunnustamise kokkulepe“) majanduslik väärtus ning
 - b) vastavate kordade kokkusobivus, st mil määral on kummagi lepinguosalise kohaldatavad tegevuslubade, litsentsimise, tegevuse ja sertifitseerimise nõuded omavahel kooskõlas.

3. Pärast ühise soovitusel kättesaamist vaatab teenuste ja investeeringute allkomitee selle kooskõla käesoleva lepinguga mõistliku aja jooksul läbi. Pärast sellist läbivaatamist võib kõnealune allkomitee töötada välja otsuse vastastikuse tunnustamise kokkuleppe kohta, et määrata kindlaks 14-B lisas sätestatud vastastikuse tunnustamise kord või seda muuta, ja soovitada kaubandusnõukogul see otsus artikli 33.1 lõike 6 punkti a kohaselt vastu võtta¹.
4. Käesoleva artikli lõikes 3 osutatud kokkuleppega nähakse ette Euroopa Liidus omandatud kutsekvalifikatsioonide ja Tšiilis omandatud kutsekvalifikatsioonide tunnustamise tingimused 10., 11., 12. või 19. peatükiga hõlmatud tegevuse korral.
5. Kui töötatakse välja käesoleva artikli lõikes 2 osutatud ühiseid soovitusi ja kui kaubandusnõukogu hindab, kas võtta vastu käesoleva artikli lõikes 3 osutatud kokkulepe, võetakse arvesse 14-A lisas sätestatud suuniseid kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kokkulepete kohta.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et vastastikuse tunnustamise kokkuleppe tulemusel ei tunnustata kutsekvalifikatsioone automaatselt, vaid nähakse mõlema lepinguosalise ühistes huvides ette tingimused, mille kohaselt pädevad asutused kvalifikatsioone tunnustavad.

15. PEATÜKK

KÄTTETOIMETAMISTEENUSED

ARTIKKEL 15.1

Kohaldamisala ja mõisted

1. Käesolevas peatükis on esitatud õigusraamistiku põhimõtted, mis on kohaldatavad kõikide kättetoimetamisteenuste suhtes.
2. Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:
 - a) „kättetoimetamisteenused“ – posti- ja kulleri- või kiirkulleriteenused, sealhulgas postisaadetiste kogumine, sortimine, vedu ja kättetoimetamine;
 - b) „kiirkulleriteenused“ – postisaadetiste kogumine, sortimine, vedu ja kättetoimetamine kiiremini ja usaldusväärsemalt, mis võib hõlmata selliseid lisaväärtuselemente nagu kogumine lähtekohast, isiklik kättetoimetamine adressaadile, saadetise liikumise jälgimine, sihtkoha ja adressaadi muutmise võimalus veo ajal või kättesaamiskinnitus;
 - c) „kiirpostiteenused“ – rahvusvahelised kiirkulleriteenused, mida osutatakse Express Mail Service Cooperative'i kaudu, mis on Ülemaailmse Postiliidu määratud postiettevõtjate vabatahtlik ühendus;

- d) „litsents“ – luba, mille pädev reguleeriv asutus annab üksikule kättetoimetamisteenuse osutajale ja milles on kindlaks määratud kättetoimetamisteenuste sektorile omased menetlused, kohustused ja nõuded;
- e) „postisaadetis“ – saadetis, mis oma lõplikul kujul kaalub kuni 31,5 kg ja mida veab mis tahes liiki avalik-õiguslik või eraõiguslik kättetoimetamisteenuste osutaja ning mis võib sisaldada kirja, postipakki, ajalehte või kataloogi;
- f) „postimonopol“ – ainuõigus osutada kindlaksmääratud kättetoimetamisteenuseid lepinguosalise territooriumil vastavalt selle lepinguosalise õigusele, ning
- g) „universaalteenus“ – kindlaksmääratud kvaliteediga kättetoimetamisteenuse püsiv osutamine kõikjal selle lepinguosalise territooriumil kõikidele kasutajatele vastuvõetava hinnaga.

ARTIKKEL 15.2

Universaalteenus

1. Kummalgi lepinguosalisel on õigus kindlaks määrata, millise universaalteenuse osutamise kohustuse ta soovib kehtima jätta. Kumbki lepinguosaline, kes jätab kehtima universaalteenuse osutamise kohustuse, haldab seda läbipaistvalt, mittediskrimineerivalt ja erapooletult kõikide kättetoimetamisteenuse osutajate puhul, kelle suhtes kohustus kehtib.
2. Kui lepinguosaline nõuab, et sissetuleva kiirpostiteenuse osutamine toimuks universaalteenuse alusel, ei kohtle ta seda teenust soodsamalt kui muid rahvusvahelisi kiirkulleriteenuseid.

ARTIKKEL 15.3

Turgu moonutavate tavade vältimine

Kumbki lepinguosaline tagab, et ei kättetoimetamisteenuste osutajad, kelle suhtes kehtib universaalteenuse osutamise kohustus, ega postimonopolid ei kasuta turgu moonutavaid tavasid, nagu

- a) universaalteenuse osutamise kohustuse hulka kuuluva teenuse osutamisest või postimonopolist saadud tulu kasutamine selleks, et ristsubsideerida kiirkulleriteenuse või sellise kättetoimetamisteenuse osutamist, mis ei kuulu universaalteenuse osutamise kohustuse hulka, või
- b) tarbijate, näiteks ettevõtete, suurpostitajate või konsolideerijate põhjendamatu eristamine seoses tariifide või muude tingimustega selliste teenuste puhul, mis kuuluvad universaalteenuse osutamise kohustuse või postimonopoli hulka.

ARTIKKEL 15.4

Loa

1. Kui lepinguosaline nõuab kättetoimetamisteenuste osutamiseks loa olemasolu, teeb ta üldsusele kättesaadavaks järgmise teabe:

- a) kõik litsentsimisnõuded ja ajavahemik, mis tavaliselt on vajalik litsentsitaotluse kohta otsuse tegemiseks, ning
- b) litsentsi tingimused.

2. Litsentsiga seotud menetlused, kohustused ja nõuded peavad olema läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja põhinema objektiivsetel kriteeriumidel.
3. Kui pädev asutus tegevusloa taotluse tagasi lükkab, teatab ta taotlejale kirjalikult tegevusloa andmisest keeldumise põhjustest. Kumbki lepinguosaline kehtestab või säilitab apellatsioonimenetluse organi kaudu, mis on litsentsi taotlemise menetluses osalevatest pooltest sõltumatu. Kõnealune organ võib olla erikohus või kohus.

ARTIKKEL 15.5

Reguleerivate asutuste sõltumatus

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et ükski kättetoimetamisteenuste reguleerimise eest vastutav asutus ei ole aruandekohustuslik ühegi kättetoimetamisteenuse osutaja ees ning et reguleeriva asutuse otsused ja menetlused on erapooletud, mittediskrimineerivad ja läbipaistvad kõigi tema territooriumil asuvate turuosaliste suhtes.
2. Kumbki lepinguosaline tagab, et kättetoimetamisteenuste reguleerimise eest vastutav asutus täidab oma ülesandeid õigeaegselt ning et tal on piisavad rahalised ja inimressursid.

16. PEATÜKK

TELEKOMMUNIKATSIOONITEENUSED

ARTIKKEL 16.1

Kohaldamisala

1. Käesolevas peatükis on sätestatud õigusraamistiku põhimõtted telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste pakkumiseks, mis on liberaliseeritud vastavalt 10. ja 11. peatükile.
2. Käesolevat peatükki ei kohaldata teenuste suhtes, mille kaudu pakutakse telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste abil edastatavat sisu või teostatakse selle sisu suhtes toimetust vastutust.

ARTIKKEL 16.2

Mõisted

Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „seotud vahendid“ – telekommunikatsioonivõrgu või -teenusega seotud teenused, füüsiline taristu ja muud vahendid, mis võimaldavad või toetavad teenuste osutamist kõnealuse võrgu või teenuse kaudu või võivad seda teha ning mille hulka võivad kuuluda ehitised või ehitiste sissepääsud, hoonesisesed juhtmestikud, antennid, tornid ja muud tugikonstruktsioonid, kaablikanalisisatsioon, juhtmed, mastid, pääsuluugid ja kaablikapid;

- b) „olulised vahendid“ – üldkasutatava telekommunikatsioonivõrgu või -teenuse vahendid:
- i) mida pakub ainult üks või valdavalt üks teenuseosutaja või piiratud arv teenuseosutajaid ja
 - ii) mille asendamine teenuse osutamiseks ei ole majanduslikult või tehniliselt teostatav;
- c) „vastastikune sidumine“ – selliste üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrkude ühendamine, mida kasutavad samad või erinevad telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkujad, et võimaldada ühe teenuseosutaja kasutajatel suhelda sama või teise teenuseosutaja kasutajatega või kasutada teise teenuseosutaja osutatavaid teenuseid, olenemata sellest, kas neid teenuseid osutavad asjaomased teenuseosutajad või muu teenuseosutaja, kellel on võrgule juurdepääs;
- d) „internetiühenduse teenused“ – üldkasutatavad telekommunikatsiooniteenused, mis võimaldavad lepinguosalise territooriumil juurdepääsu internetile ja seega ühendust praktiliselt kõigi internetiga ühendatud lõpp-punktidega, olenemata kasutatavast võrgutehnoloogiast ja lõppseadmest;
- e) „püsiliin“ – telekommunikatsiooniteenused või -vahendid, sealhulgas virtuaalsed teenused või vahendid, millega kasutajale eraldatakse läbilaskevõime kahe või enama kindlaksmääratud punkti vahel sihtotstarbeliseks kasutamiseks või kättesaadavaks tegemiseks;
- f) „peamine teenuseosutaja“ – telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkuja, kes selle tõttu, et olulised vahendid on tema kontrolli all, või oma turupositsiooni kasutades võib oluliselt mõjutada asjaomasel telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste turul osalemise tingimusi hinna ja pakkumise osas;

- g) „võrguelemendid“ – telekommunikatsiooniteenuse osutamisel kasutatavad vahendid või seadmed, sealhulgas nende vahendite või seadmetega pakutavad omadused, funktsioonid ja võimalused;
- h) „numbri liikuvus“ –
- i) Euroopa Liidu puhul taotluse esitanud abonendi võimalus säilitada püsivõrgu liini puhul samas kohas sama kategooria üldkasutatavate telekommunikatsiooniteenuste osutaja vahetamise korral olemasolev telefoninumber, ilma et see kahjustaks kvaliteeti, usaldusväarsust ja mugavust, ning
 - ii) Tšiili puhul lõppkasutaja võimalus säilitada taotluse korral üldkasutatavate telekommunikatsiooniteenuste osutajate vahetamise korral olemasolev telefoninumber, ilma et see kahjustaks kvaliteeti, usaldusväarsust ja mugavust;
- i) „üldkasutatav telekommunikatsioonivõrk“ – telekommunikatsioonivõrk, mida kasutatakse üksnes või peamiselt üldkasutatavate telekommunikatsiooniteenuste osutamiseks võrgu lõpp-punktide vahel;
- j) „üldkasutatav telekommunikatsiooniteenus“ – üldsusele pakutav telekommunikatsiooniteenus;
- k) „abonent“ – füüsiline või juriidiline isik, kes on sõlminud üldkasutatavate telekommunikatsiooniteenuste osutajaga lepingu selliste teenuste osutamise kohta;
- l) „telekommunikatsioon“ – signaalide edastamine ja vastuvõtmine elektromagnetiliste vahendite abil;

- m) „telekommunikatsioonivõrk“ – ülekandesüsteemid ja vajaduse korral kommutatsiooni- või marsruutimisseadmed ning muud vahendid, sealhulgas mitteaktiivsed võrguelemendid, mis võimaldavad signaale edastada ja vastu võtta kaabli, raadio-, optiliste või muude elektromagnetiliste vahendite abil;
- n) „telekommunikatsiooni reguleeriv asutus“ – asutus või asutused, millele lepinguosaline on teinud ülesandeks käesoleva peatükiga hõlmatud telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste reguleerimise¹;
- o) „telekommunikatsiooniteenus“ – teenus, mis seisneb tervikuna või peamiselt signaalide, sealhulgas ringhäälingusignaalide edastamises ja vastuvõtmises telekommunikatsioonivõrkude, sealhulgas ringhäälinguks kasutatavate võrkude kaudu;
- p) „universaalteenus“ – kindlaksmääratud kvaliteediga teenuste miinimumkogum, mis tuleb teha kättesaadavaks kõigile kasutajatele lepinguosalise territooriumil, olenemata nende geograafilisest asukohast, ja taskukohase hinnaga, ning
- q) „kasutaja“ – füüsiline või juriidiline isik, kes kasutab üldkasutatavat telekommunikatsioonivõrku või -teenust.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et telekommunikatsiooni reguleerivad asutused on kõik asutused, kellele lepinguosaline on teinud ülesandeks käesolevas peatükis sätestatud kohustuste täitmise.

ARTIKKEL 16.3

Telekommunikatsiooni reguleeriv asutus

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema telekommunikatsiooni reguleeriv asutus on telekommunikatsioonivõrkude, -teenuste või -seadmete pakkujatest õiguslikult eraldiseisev ja funktsionaalselt sõltumatu ning et tema telekommunikatsiooni reguleeriva asutuse otsused ja kasutatavad menetlused on kõikide turul osalejate suhtes erapooletud.
2. Lepinguosaline, kes säilitab telekommunikatsioonivõrkude, -teenuste või -seadmete pakkujate suhtes omandiõiguse või kontrolli nende üle, tagab telekommunikatsiooni reguleeriva funktsiooni tõhusa struktuurilise eraldatuse omandi või kontrolliga seotud toimingutest.
3. Telekommunikatsiooni reguleerivate asutuste sõltumatuse ja erapooletuse huvides tagab kumbki lepinguosaline, et tema telekommunikatsiooni reguleerival asutusel ei ole finantshuve ega käitaja- või juhirolli üheski telekommunikatsioonivõrkude, -teenuste ega -seadmete pakkujas.
4. Kumbki lepinguosaline tagab, et telekommunikatsioonivõrkude, -teenuste ja -seadmete pakkujad ei mõjuta telekommunikatsiooni reguleeriva asutuse otsuseid ega menetlusi.
5. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema telekommunikatsiooni reguleerival asutusel on regulatiivne võim ja järelevalvevolitused ning piisavad rahalised ja inimressursid, et täita käesolevas peatükis sätestatud kohustuste täitmise tagamiseks talle määratud ülesandeid. Sellist võimu tuleb teostada läbipaistvalt ja õigeaegselt. Need ülesanded avaldatakse hõlpsasti juurdepääsetaval ja arusaadaval kujul, eelkõige juhul, kui kõnealuste ülesannete täitmine on määratud mitmele organile.

6. Kumbki lepinguosaline peab andma oma telekommunikatsiooni reguleerivale asutusele õiguse tagada, et telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste pakkujad esitavad talle taotluse korral viivitamata kogu teabe, sealhulgas finantsteabe, mida telekommunikatsiooni reguleeriv asutus vajab, et täita oma ülesandeid kooskõlas käesoleva peatükiga. Esitatavat teavet töödeldakse kooskõlas konfidentsiaalsusnõuetega.

7. Kumbki lepinguosaline tagab, et telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste kasutajal ja pakkujal, keda telekommunikatsiooni reguleeriva asutuse otsus mõjutab, on õigus vaidlustada see otsus telekommunikatsiooni reguleerivast asutusest ja teistest otsusest mõjutatud pooltest sõltumatus apellatsiooniasutuses. Kuni kaebuse lahendamiseni jääb telekommunikatsiooni reguleeriva asutuse otsus kehtima, välja arvatud juhul, kui selle asutuse lepinguosalise õiguse kohaselt kohaldatakse ajutisi meetmeid.

ARTIKKEL 16.4

Tegevusluba telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkumiseks

1. Kui lepinguosaline nõuab telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkumiseks luba, määrab ta mõistliku ajavahemiku, mida telekommunikatsiooni reguleeriv asutus tavaliselt vajab loataotluse kohta otsuse tegemiseks, teatab sellest taotlejale läbipaistval viisil ja püüab teha taotluse kohta otsuse teatavakstehtud tähtaja jooksul¹.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolev artikkel ei takista lepinguosalist lubamast telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkumist lihtsalt sellest teatades, ilma et tuleks oodata telekommunikatsiooni reguleeriva asutuse otsust.

2. Kõik loa andmise kriteeriumid ja kohaldatavad menetlused peavad olema võimalikult lihtsad, objektiivsed, läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja proportsionaalsed. Kõik loale kehtestatud ja sellega seotud kohustused ja tingimused peavad olema mittediskrimineerivad, läbipaistvad, proportsionaalsed ja seotud pakutavate teenustega.

3. Kumbki lepinguosalise tagab, et taotlejale esitatakse tegevusloa andmisest keeldumise või tegevusloa kehtetuks tunnistamise või pakkujaspetsiifiliste tingimuste kehtestamise põhjused kirjalikult. Sellise keeldumise, kehtetuks tunnistamise või tingimuste kehtestamise korral peab taotlejal olema võimalik pöörduda apellatsiooniasutuse poole.

4. Pakkujatelt nõutavad haldustasud peavad olema objektiivsed, läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja proportsionaalsed halduskuluga, mida põhjendatult kantakse käesolevas peatükis sätestatud kohustuste haldamisel, kontrollimisel ja täitmise tagamisel¹.

ARTIKKEL 16.5

Vastastikune sidumine

Ilma et see piiraks artikli 16.9 kohaldamist, tagab kumbki lepinguosaline, et tema territooriumil üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkujal on õigus ja teise üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkuja taotluse korral ka kohustus pidada läbirääkimisi vastastikuse sidumise üle eesmärgiga pakkuda oma territooriumil üldkasutatavaid telekommunikatsioonivõrke või -teenuseid.

¹ Haldustasude hulka ei kuulu maksed piiratud ressursside kasutamise õiguse eest ega kohustuslikud maksed universaalteenuse osutamise eest.

ARTIKKEL 16.6

Juurdepääs ja kasutamine

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et igale teise lepinguosalise teenuseosutajale võimaldatakse juurdepääs üldkasutatavatele telekommunikatsioonivõrkudele või -teenustele ning nende kasutamine mõistlikel ja mittediskrimineerivatel¹ tingimustel kooskõlas muu hulgas lõigetega 2–5.
2. Kumbki lepinguosaline tagab, et teise lepinguosalise teenuseosutajatel on juurdepääs igale tema territooriumil või piiriüleselt pakutavale üldkasutatavale telekommunikatsiooniteenusele, sealhulgas püsiliinidele, ning kui lõikest 5 ei tulene teisiti, tagab, et sellistel teenuseosutajatel on lubatud sel eesmärgil
 - a) osta või rentida ja liita terminali- või muid seadmeid, mis ühendatakse võrku ja mis on vajalikud nende teenuste osutamiseks;
 - b) ühendada renditud või nende omandis olevad püsiliinid üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrkudega või muu telekommunikatsiooniteenuse osutaja renditud või omandis olevate püsiliinidega, ning
 - c) kasutada enda valitud operatsiooniprotokolle, et osutada mis tahes muid teenuseid kui need, mida on vaja, et tagada telekommunikatsiooniteenuste kättesaadavus üldsusele.

¹ Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab „mittediskrimineeriv“ enamsoodustusrežiimi kohtlemist ja võrdset kohtlemist, nagu on määratletud artiklites 10.6, 10.8, 11.4 ja 11.5, samuti tingimusi, mis ei ole vähem soodsad kui need, mida sarnases olukorras võimaldatakse mis tahes teistele sarnaste üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste kasutajatele.

3. Kumbki lepinguosaline tagab, et teise lepinguosalise teenuseosutaja võib kasutada üldkasutatavaid telekommunikatsioonivõrke ja -teenuseid teabe edastamiseks tema territooriumil või piiriüleselt, sealhulgas ettevõttesiseseks sideks, samuti juurdepääsuks kummagi lepinguosalise territooriumil andmebaasides sisalduvale või muul viisil masinloetaval kujul salvestatud teabele.
4. Olenemata lõikest 3 võib lepinguosaline võtta selliseid meetmeid, mis on vajalikud teabevahetuse turvalisuse ja konfidentsiaalsuse tagamiseks, arvestades nõuet, mille kohaselt neid meetmeid ei rakendata nii, et need kujutaksid endast meelevaldse või õigustamatu diskrimineerimise vahendeid või teenuskaubanduse varjatud piiranguid.
5. Kumbki lepinguosaline tagab, et üldkasutatavatele telekommunikatsioonivõrkudele ja -teenustele juurdepääsu ja nende kasutamise suhtes ei kehtestata muid tingimusi kui need, mis on vajalikud selleks, et
- a) tagada üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste pakkujate avalike teenuste osutamise kohustused, eelkõige nende suutlikkus teha oma teenused üldsusele kättesaadavaks, või
 - b) kaitsta üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste tehnilist terviklikkust.

ARTIKKEL 16.7

Telekommunikatsioonialaste vaidluste lahendamine

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkujate vahelise vaidluse korral, mis on seotud käesolevast peatükist tulenevate õiguste või kohustustega, teeb tema telekommunikatsiooni reguleeriv asutus vaidluses osaleva poole taotlusel vaidluse lahendamiseks siduva otsuse mõistliku aja jooksul.
2. Kumbki lepinguosaline tagab, et telekommunikatsiooni reguleeriva asutuse otsus tehakse üldsusele kättesaadavaks, võttes arvesse tema õigusnormide kohast äriteabe konfidentsiaalsuse nõuet. Telekommunikatsiooni reguleeriv asutus esitab vaidluses osalevatele pooltele kõik otsuse põhjendused. Vaidluses osalevatel pooltel on õigus see otsus artikli 16.3 lõike 7 kohaselt edasi kaevata.
3. Kumbki lepinguosaline tagab, et lõigetes 1 ja 2 osutatud kord ei takista kumbagi vaidluses osalevat poolt pöördumast kohtusse kooskõlas lepinguosalise õigusnormidega.

ARTIKKEL 16.8

Peamiste teenuseosutajate suhtes kohaldatavad konkurentsi tagamise meetmed

Kumbki lepinguosaline võtab või jätab kehtima asjakohased meetmed, et üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste pakkujad, kes kas üksi või üheskoos moodustavad peamise teenuseosutaja, ei saaks alustada või jätkata konkurentsivastast tegevust, sealhulgas:

- a) konkurentsivastase ristsubsideerimise kasutamine;
- b) konkurentidelt saadud teabe kasutamine konkurentsivastasel viisil ja
- c) sellise tehnilisi vahendeid käsitleva teabe ja asjakohase kommertsteabe varjamine teiste teenuseosutajate eest, mis on neile teenuste osutamiseks vajalik.

ARTIKKEL 16.9

Vastastikune sidumine peamiste teenuseosutajatega

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et peamised teenuseosutajad, kes pakuvad üldkasutatavaid telekommunikatsioonivõrke või -teenuseid, võimaldavad vastastikust sidumist võrgu igas punktis, kus see on tehniliselt teostatav. Peamised teenuseosutajad tagavad sellise vastastikuse sidumise
 - a) mittediskrimineerivatel tingimustel (sealhulgas tariifide, tehniliste standardite ja spetsifikatsioonide, kvaliteedi ja hoolduse osas) ning kvaliteediga, mis ei ole halvem kui see, mida pakutakse peamise teenuseosutaja enda või tema tütarettevõtjate või muude sidusettevõtjate samasuguste teenuste puhul;
 - b) õigeaegselt ning läbipaistvatel, majanduslikku teostatavust silmas pidades mõistlikel ja piisavalt eristatud tingimustel, sealhulgas tariifide, tehniliste standardite, spetsifikatsioonide, kvaliteedi ja hoolduse osas, et teenuseosutaja ei peaks maksma võrguelementide ega vahendite eest, mida ta osutatava teenuse jaoks ei vaja, ja
 - c) taotluse korral lisaks võrgu lõpp-punktidele, mida pakutakse enamikule kasutajatest, ka muudes punktides tasu eest, mis kajastab vajalike lisarajatiste ehitamise kulusid.
2. Kumbki lepinguosaline teeb üldsusele kättesaadavaks menetlused, mida kohaldatakse peamise teenuseosutajaga vastastiku sidumise suhtes.
3. Kumbki lepinguosaline tagab, et peamised teenuseosutajad teevad vastavalt vajadusele üldsusele kättesaadavaks kas oma vastastikuse sidumise lepingud või vastastikuse sidumise standardpakkumised.

ARTIKKEL 16.10

Juurdepäas peamiste teenuseosutajate oluliste vahenditele

Kumbki lepinguosaline annab oma telekommunikatsiooni reguleerivale asutusele õiguse nõuda, et tema territooriumil asuv peamine teenuseosutaja teeb oma olulised vahendid üldkasutatava telekommunikatsioonivõrgu või -teenuste osutamiseks kättesaadavaks telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkujatele mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel, välja arvatud juhul, kui telekommunikatsiooni reguleeriva asutuse kogutud faktide ja turu hindamise põhjal ei ole see tõhusa konkurentsi saavutamiseks vajalik. Peamise teenuseosutaja oluliste vahendite hulka võivad kuuluda võrguelemendid, püsiliiniteenused ja nendega seotud vahendid.

ARTIKKEL 16.11

Piiratud ressursid

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et piiratud ressursside, sealhulgas raadiospektri, numbrite ja trassirajamisõiguste jaotamine ja kasutusõiguste andmine on avatud, objektiivne, õigeaegne, läbipaistev, mittediskrimineeriv ja proportsionaalne ning vastab üldise huvi eesmärkidele. Kasutusõigustega seotud menetlused, tingimused ja kohustused põhinevad objektiivsetel, läbipaistvatel, mittediskrimineerivatel ja proportsionaalsetel kriteeriumidel.
2. Kumbki lepinguosaline tagab, et teave eraldatud sagedusalade jooksva kasutamise kohta tehakse avalikult kättesaadavaks, kuid valitsuse erieesmärkideks eraldatud raadiospektri täpsustamist ei nõuta.

3. Lepinguosalise spektri jaotamise ja eraldamise ning sageduste haldamise meetmed ei ole iseenesest vastuolus artiklitega 10.5 ja 11.7. Sellest tulenevalt jääb kummalegi lepinguosalisele õigus kehtestada ja kohaldada spektri ja sageduste haldamise meetmeid, mis võivad piirata telekommunikatsiooniteenuste osutajate arvu, tingimusel et seda tehakse kooskõlas käesoleva lepinguga. Siia hulka kuulub võimalus võtta sagedusala eraldamisel arvesse olemasolevaid ja tulevasi vajadusi ning spektri kättesaadavust.

ARTIKKEL 16.12

Numbri liikuvus

Kumbki lepinguosaline tagab, et tema territooriumil asuvad üldkasutatavate telekommunikatsiooniteenuste osutajad tagavad õigeaegselt mõistlikel tingimustel numbri liikuvuse.

ARTIKKEL 16.13

Universaalteenus

1. Kummalgi lepinguosalisel on õigus kindlaks määrata, mis liiki universaalteenuse osutamise kohustusi ta soovib säilitada, ning otsustada nende kohustuste ulatuse ja rakendamise üle.
2. Universaalteenuse osutamise kohustusi ei käsitata iseenesest konkurentsivastastena, kui neid hallatakse proportsionaalsel, läbipaistval, objektiivsel ja mittediskrimineerival viisil. Selliste kohustuste haldamine peab olema konkurentsi suhtes neutraalne ega tohi olla koormavam, kui on lepinguosalise kindlaks määratud universaalteenuse jaoks vaja.

3. Kumbki lepinguosaline tagab, et universaalteenuse osutajate määramise menetlused on avatud kõigile üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkujatele, ning määrab universaalteenuse osutajad kindlaks tõhusa, läbipaistva ja mittediskrimineeriva mehhanismi abil.

4. Kui lepinguosaline otsustab rahastada universaalteenuse osutamist teenuseosutaja poolt, tagab ta, et selline rahastus ei ületa universaalteenuse osutamise kohustusest tulenevat netokulu.

ARTIKKEL 16.14

Teabe konfidentsiaalsus

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkujad, kes saavad artiklite 16.5, 16.6, 16.9 või 16.10 kohaste kokkulepete üle peetavate läbirääkimiste käigus mõnelt teiselt telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkujalt konfidentsiaalset teavet, kasutavad seda teavet üksnes selleks otstarbeks, mille jaoks see on antud, ning peavad alati kinni selle teabe konfidentsiaalsuse tagamise nõudest.

2. Kumbki lepinguosaline tagab telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste kaudu toimuva telekommunikatsiooni ja sellega seotud andmeliikluse andmete konfidentsiaalsuse, eeldusel et meetmeid, mida ta selleks võtab, ei kohaldata viisil, mis kujutaks endast meelevaldset või õigustamatut diskrimineerimist või teenuskaubanduse varjatud piiranguid.

ARTIKKEL 16.15

Välisaktsiaosalus

Ärilise kohaloleku kaudu telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste, v.a avalik-õigusliku raadioringhäälingu pakkumise suhtes ei kehtesta lepinguosaline ühissetevõtte nõudeid ega piira väliskapitali osalust välisaktsiaosaluse suurima lubatud protsendimääraga või üksiku välisinvesteeringu või kõigi välisinvesteeringute maksimaalse lubatud kogusummaga.

ARTIKKEL 16.16

Avatud ja mittediskrimineeriv internetiühendus

1. Kumbki lepinguosaline võtab vastu ja jätab kehtima meetmed tagamaks, et internetiühenduse teenuste osutajad võimaldavad nende teenuste kasutajatel pääseda ligi oma valitud teabele, sisule ja teenustele ning neid levitada.
2. Lõige 1 ei piira lepinguosalise õigusnormide kohaldamist, mis on seotud kõnealuses lõikes osutatud teabe, sisu või teenuste seaduslikkusega.
3. Olenemata lõikest 1 võivad internetiühenduse teenuste osutajad rakendada mittediskrimineerivaid,¹ mõistlikke, läbipaistvaid ja proportsionaalseid võrguhaldusmeetmeid, mis on kooskõlas lepinguosalise õigusnormidega.

¹ Võttes arvesse lepinguosalise õigusnormides sätestatud erandeid.

4. Kumbki lepinguosaline võtab vastu ja jätab kehtima meetmed tagamaks, et internetiühenduse teenuste osutajad võimaldavad nende teenuste kasutajatel kasutada enda valitud seadmeid, tingimusel et sellised seadmed ei kahjusta muude seadmete, võrgu ega võrgu kaudu pakutavate teenuste turvalisust.

ARTIKKEL 16.17

Rahvusvaheline mobiilside rändlus

1. Lepinguosalised püüavad teha koostööd rahvusvaheliste mobiilsideteenuste läbipaistvate ja mõistlike rändlustasude edendamiseks viisil, mis võib aidata edendada lepinguosalistevahelise kaubanduse kasvu ja suurendada tarbijate heaolu.
2. Kumbki lepinguosaline võib rahvusvaheliste rändlustasude ja rändlusteenuste tehnoloogiliste alternatiivide läbipaistvuse ja konkurentsivõime suurendamiseks võtta näiteks järgmisi meetmeid:
 - a) tagada, et teave jaehindade kohta on üldsusele kergesti kättesaadav ning
 - b) vähendada takistusi rändlusteenuste tehnoloogiliste alternatiivide kasutamisel, mille puhul ühe lepinguosalise kasutajad, kes külastavad teise lepinguosalise territooriumi, saaksid seal juurdepääsu telekommunikatsiooniteenustele oma valitud seadet kasutades.

17. PEATÜKK

RAHVUSVAHELISED MERETRANSPORDITEENUSED

ARTIKKEL 17.1

Kohaldamisala, mõisted ja põhimõtted

1. Käesolevas peatükis sätestatakse rahvusvaheliste meretransporditeenuste liberaliseerimise põhimõtted vastavalt 10., 11. ja 12. peatükile.
2. Käesolevas peatükis, 10., 11. ja 12. peatükis ning 10-A, 10-B ja 10-C lisas kasutatakse järgmisi mõisteid:
 - a) „konteinerjaama- ja depooteenused“ – toimingud, mis seisnevad konteinerite hoiustamises sadamaaladel või sisemaal, et neid täis või tühjaks laadida, neid remontida ja neid saadetise jaoks ette valmistada;
 - b) „tollivormistusteenused“ või „tollimaakleri teenused“ – toimingud, mis seisnevad kaubasaadetiste impordi, ekspordi või transiidiga seotud tolliformaalsuste sooritamises teise isiku nimel, olenemata sellest, kas see on teenuseosutaja põhitegevus või täiendab tema põhitegevust;
 - c) „uksest ukseni või mitmeliigiline transport“ – veose transport, mille korral kasutatakse rohkem kui üht transpordiliiki, sealhulgas rahvusvahelist merevedu, ning mis toimub üheainsa veodokumendi alusel;

- d) „fiiderteenus“ – lepinguosalise territooriumist väljapoole jäävasse sihtkohta suunduva rahvusvahelise veose, eelkõige konteinerlasti meritsi ette- ja edasivedu lepinguosalise territooriumil asuvate sadamate vahel;
- e) „ekspedeerimisteenus“ – tegevus, mis seisneb lastisaatjate nimel veotegevuse korraldamises ja järelevalves veo- ja abiteenuste tellimise, dokumentide koostamise ja äriteabe andmise kaudu;
- f) „rahvusvaheline veos“ – veos, mida transporditakse ühe lepinguosalise territooriumil asuva sadama ja teise lepinguosalise või kolmanda riigi sadama vahel, või ühe liikmesriigi ja teise liikmesriigi sadamate vahel;
- g) „rahvusvahelised mereveoteenused“ – reisijate või lasti transport merelaevadega ühe lepinguosalise sadama ja teise lepinguosalise või kolmanda riigi sadama vahel, sealhulgas otselepingute alusel muude transporditeenuste osutajatega, et tagada uksest ukseni või mitmeliigiline transport üheainsa veodokumendi alusel, kuid mitte selliste muude transporditeenuste osutamine;
- h) „laevade agenteerimisteenused“ – toimingud, mis seisnevad asjaomases geograafilises piirkonnas ühe või enama laevaliini või laevandusettevõtja ärihuvide esindamises agendina järgmistel eesmärkidel:
- i) meretranspordi ja sellega seotud teenuste turustamine ja müük pakkumise tegemisest arve esitamiseni, meretranspordi veokirjade väljastamine ettevõtjate nimel, vajalike abiteenuste ost ja edasimüük, dokumentide koostamine ja äriteabe andmine, või

- ii) ettevõtjate nimel tegutsemine, korraldades vajaduse korral laevade sadamaskäike ja lasti vastuvõtmist;
 - i) „meretranspordi abiteenused“ – mereveoste käitlemisteenused, tollivormistusteenused, konteinerjaama- ja depoteenused, laevade agenteerimisteenused ja mereveoste ekspedeerimisteenused, ning
 - j) „mereveoste käitlemisteenus“ – stividorettevõtjate, sealhulgas terminalioperaatorite tegevus, välja arvatud otsene kaitöötajate tegevus, juhul kui nende töö on korraldatud stividor- ja terminaliettevõtjatest sõltumatult; mõiste alla kuulub järgmise tegevuse korraldamine ja järelevalve:
 - i) laevade lastimine ja lossimine;
 - ii) veoste kinnitamine ja kinnitustest lahtivõtmine ning
 - iii) veoste vastuvõtmine või väljastamine ning enne lastimist või pärast lossimist hoiustamine.
3. Võttes arvesse rahvusvaheliste meretransporditeenuste liberaliseerimise praegust taset lepinguosaliste vahel, kohaldatakse järgmisi põhimõtteid:
- a) lepinguosalisel rakendavad tõhusalt põhimõtet, mis tagab kaubanduslikel ja mittediskrimineerivatel alustel piiramatut juurdepääsu rahvusvahelisele mereveoturule ja -kaubandusele, ning

- b) kumbki lepinguosaline võimaldab laevadele, mis sõidavad teise lepinguosalise lipu all või mida käitavad teise lepinguosalise teenuseosutajad, vähemalt sama soodsaid tingimusi kui oma laevadele, sealhulgas seoses juurdepääsuga sadamatele, sadamate taristu ja teenuste ning meretranspordi abiteenuste kasutamisega ning sellega seotud tasude ja lõivude, tolliteenuste, kaikohtade ning peale- ja mahalaadimisvahenditega.
4. Lõikes 3 nimetatud põhimõtete rakendamisel lepinguosalisel:
- a) ei kehtesta meretransporditeenuste, sealhulgas puist- ja vedellastivedude ja liinivedude lepingutes, mis nad tulevikus kolmandate riikidega sõlmivad, lastijaotusklausleid ja kaotavad mõistliku tähtaja jooksul lastijaotusklauslid, kui need sisalduvad varasemates lepingutes, ning
- b) kaotavad alates käesoleva lepingu jõustumiskuupäevast ühepoolsed meetmed ning haldus-, tehnilised ja muud takistused, mis võivad varjatult piirata rahvusvaheliste meretransporditeenuste vaba pakkumist või põhjustada selles valdkonnas ebavõrdset kohtlemist, ning hoiduvad edaspidi neid kehtestamast.
5. Kumbki lepinguosaline lubab teise lepinguosalise rahvusvaheliste meretransporditeenuste osutajatel asutada oma territooriumil ettevõtte ja käitada seda, lähtudes 10-A, 10-B ja 10-C lisas esitatud erikohustuste loendis sätestatud tingimustest.

6. Kumbki lepinguosaline teeb teise lepinguosalise rahvusvaheliste meretransporditeenuste osutajatele, mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel kättesaadavaks järgmised sadamateenused: lootsiteenused, puksiirabi, toiduainete, kütuse ja veega varustamine, prügi ja ballastvee kõrvaldamine, sadamakapteni teenused, navigeerimisabi, laeva tööks vajalikud maismaatugiteenused, sealhulgas side-, vee- ja elektrivarustus, avariiremondirajatised ning reidi-, kai- ja sildumisteenused.

7. Kumbki lepinguosaline lubab teise lepinguosalise rahvusvaheliste meretransporditeenuste osutajatel paigutada ümber nende omanduses olevaid või renditud tühje konteinereid, mida ei veeta tasu eest lastina, Tšiili sadamate vahel või liidu liikmesriigi sadamate vahel.

18. PEATÜKK

FINANTSTEENUSED

ARTIKKEL 18.1

Kohaldamisala

1. Käesolevat peatükki kohaldatakse lepinguosalise vastu võetud või kehtima jäetud meetmega seoses järgmisega:
 - a) teise lepinguosalise finantsasutused;
 - b) teise lepinguosalise investorid ja nende investorite finantsasutused lepinguosalise territooriumil või
 - c) piiriülene finantsteenuste kaubandus.
2. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et 10. peatükki kohaldatakse meetme suhtes, mis on
 - a) seotud lepinguosalise investoriga artikli 10.2 lõike 1 punktis d määratletud hõlmatud ettevõttes, mis ei ole finantsasutus, kuid osutab finantsteenust teise lepinguosalise territooriumil või sellisele hõlmatud ettevõttele, ning
 - b) muu kui finantsteenuste osutamisega seotud meede, mis on seotud lepinguosalise investoriga või hõlmatud ettevõttega, mille see investor on asutanud teise lepinguosalise territooriumil ja mis on finantsasutus.

3. 10. ja 11. peatüki sätteid kohaldatakse käesoleva peatüki kohaldamisalasse kuuluvate meetmete suhtes ainult sellisel määral, mil need sätted on inkorporeeritud käesolevasse peatükki ja muudetud selle osaks.
4. Artiklid 10.12 ja 11.9 inkorporeeritakse käesolevasse peatükki ja muudetakse selle osaks.
5. Käesolevat peatükki ei kohaldata lepinguosalise vastu võetud või kehtima jäetud meetmega seoses järgmisega:
- a) keskpanga, rahandusametuse või mõne muu avalik-õigusliku üksuse tegevus raha- või valuutakursipoliitika osana;
 - b) tegevus või teenused, mis moodustavad riikliku pensioni- või sotsiaalkindlustussüsteemi osa, või
 - c) tegevus või teenused lepinguosalise nimel lepinguosalise tagatisega või kasutades lepinguosalise rahalisi ressursse, sealhulgas tema avaliku sektori asutuste omi.
6. Olenemata lõikest 5, kohaldatakse käesolevat peatükki ulatuses, milles lepinguosaline lubab oma finantsasutustel lõike 5 punktis b või c osutatud tegevust teha või teenuseid osutada, konkureerides avalik-õigusliku üksuse või finantsasutusega.
7. Artikleid 18.3 ja 18.5–18.9 ei kohaldata riigihangete suhtes.
8. Artikleid 18.3 ja 18.5–18.8 ei kohaldata lepinguosalise antud subsiidiumide, sealhulgas valitsuse toetatavate laenude, tagatiste ja kindlustuse suhtes.

ARTIKKEL 18.2

Mõisted

Käesolevas peatükis ja 18. lisas kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „lepinguosalise piiriüleste finantsteenuste osutaja“ – lepinguosalise isik, kes tegeleb finantsteenuste osutamisega selle lepinguosalise territooriumil ja soovib osutada või osutab finantsteenust selle teenuse piiriülese osutamise teel;
- b) „piiriülene finantsteenuste osutamine“ või „piiriülene finantsteenuste kaubandus“ – finantsteenuste osutamine:
 - i) ühe lepinguosalise territooriumilt teise lepinguosalise territooriumile või
 - ii) lepinguosalise territooriumil selle lepinguosalise isiku poolt teise lepinguosalise teenusetarbijale;
- c) „finantsasutus“ – ühe või mitme finantsteenuse osutaja, kes on seoses nende teenuste osutamisega reguleeritud kui finantsasutus või kelle kui finantsasutuse üle tehakse järelevalvet selle lepinguosalise õiguse kohaselt, kelle territooriumil on tema asukoht, sealhulgas ühe lepinguosalise territooriumil asuv sellise finantsteenuste osutaja filiaal, mille peakontor asub teise lepinguosalise territooriumil;

d) „finantsteenus“ – rahalise iseloomuga teenus, sealhulgas kindlustus ja kindlustusega seotud teenused, pangandus- ja muud finantsteenused (välja arvatud kindlustus). Finantsteenuste hulka kuulub järgmist liiki tegevus:

i) kindlustus ja kindlustusega seotud teenused:

A) otsekindlustus (sealhulgas kaaskindlustus):

1) elukindlustus ning

2) kahjukindlustus;

B) edasikindlustus ja retrotsessioon;

C) kindlustuse vahendamine, näiteks tegevus maakleri ja kindlustusagendina, ja

D) kindlustuse lisateenused, nagu nõustamine, kindlustusmatemaatika, riskihindamine ja kahjukäsitus, ning

ii) panga- ja muud finantsteenused (välja arvatud kindlustus):

A) hoiuste ja muude tagasimakstavate rahaliste vahendite vastuvõtmine üldsuselt;

B) iga liiki laenamine, sealhulgas tarbijakrediit, hüpoteeklaen, faktooring ja äritehingute finantseerimine;

C) kapitalirent;

- D) kõik makse- ja rahaedastusteenused, sealhulgas krediit-, makse- ja deebetkaardid, reisisšekid ja pangavekslid;
- E) tagatis- ja garantiitehingud;
- F) kauplemine oma või klientide arvel kas börsil, börsivälisel turul või mõnel muul viisil järgmisega:
- 1) rahaturu instrumendid (sealhulgas tšekid, vekslid, hoiusesertifikaadid);
 - 2) välisvaluuta;
 - 3) tuletistooted, sealhulgas futuurid ja optioonid;
 - 4) valuutakursi ja intressimäära instrumendid, sealhulgas sellised finantsinstrumendid nagu vahetustehingud ja intressiforvardid;
 - 5) vabalt võõrandavad väärtpaberid või
 - 6) muud vabalt kaubeldavad maksevahendid ja finantsvarad, sealhulgas väärismetallikangid;
- G) osalemine igat liiki väärtpaberite emissioonides, sealhulgas väärtpaberite emissiooni tagamine ja väärtpaberite paigutamine agendina kas riiklikus või erasektoris, ja selle tegevusega seotud teenuste osutamine;
- H) rahamaakleri tegevus;

- I) vara haldamine, nagu sularahahaldus ja portfelli valitsemine, kõik ühisinvesteeringute valitsemise vormid, pensionifondi haldamine ning deponeerimis-, hoiustamis- ja usaldusteenused;
- J) finantsvarade, sealhulgas väärtpaberite, tuletistoodete ja teiste vabalt kaubeldavate maksevahenditega seotud arveldus- ja kliirimisteenused;
- K) finantsteabe vahendamine ja edastamine ning finantsandmete töötlemine ja asjakohase tarkvara pakkumine ning
- L) nõustamis-, vahendamis- ja muud finantsabiteenused seoses alapunktides A–K loetletud tegevusega, sealhulgas krediidiinfo ja -analüüs, investeeringute ja väärtpaberiportfelliga seotud uuringud ja nõustamine ning nõustamine äriühingute omandamise ja restruktureerimise ning strateegia küsimustes;
- e) „lepinguosalise teenuseosutaja“ – lepinguosalise füüsiline või juriidiline isik, kes soovib osutada või osutab finantsteenust, välja arvatud avalik-õiguslik üksus;
- f) „lepinguosalise investor“ – ühe lepinguosalise füüsiline või juriidiline isik, kes püüab asutada, asutab või on asutanud finantsasutuse teise lepinguosalise territooriumil;

- g) „lepinguosalise juriidiline isik“ –
- i) Euroopa Liidu puhul: Euroopa Liidu või vähemalt ühe selle liikmesriigi õiguse alusel asutatud või organiseeritud juriidiline isik, kes tegeleb Euroopa Liidu territooriumil sisulise äritegevusega,¹ ning
 - ii) Tšiili puhul: Tšiili õiguse alusel asutatud või organiseeritud juriidiline isik, kes tegeleb Tšiili territooriumil sisulise äritegevusega;
- h) „uus finantsteenuse“ – finantsilist laadi teenus, sealhulgas olemasolevate ja uute toodetega või toote kättetoimetamisviisiga seotud teenused, mida ükski finantsteenuste osutaja lepinguosalise territooriumil ei osuta, kuid mida osutatakse teise lepinguosalise territooriumil;
- i) „avalik-õiguslik üksus“ –
- i) lepinguosalise valitsus, keskpang või rahandusasutus või lepinguosalise omanduses olev või tema kontrollitav üksus, mille peamine ülesanne on täita valitsuse või valitsustegevusega seotud ülesandeid, välja arvatud peamiselt kaubanduslikel tingimustel finantsteenuseid osutav institutsioon, või
 - ii) erasektori üksus, mis täidab ülesandeid, mis on tavaliselt keskpangal või rahandusasutusel, ning

¹ Vastavalt WTO-le saadetud teatisele Euroopa Ühenduse asutamislepingu kohta (WT/REG39/1) peab Euroopa Liit „tegelikku ja püsivat seost“ liikmesriigi majandusega, nagu see on sätestatud ELi toimimise lepingu artiklis 54, samaväärseks mõistega „sisuline äritegevus“.

- j) „iseregulatsiooniorgan“ – valitsusväline organ, sealhulgas väärtpaberi- või futuuribörs või -turg, kliiringuasutus või muu organisatsioon või ühendus, millel on õigusakti alusel või keskvalitsuse, piirkondliku või omavalitsuse või ametiasutuse poolt delegeerituna reguleerimis- või järelevalvevolitused finantsteenuste osutajate või finantsasutuste üle, kui see on asjakohane.

ARTIKKEL 18.3

Võrdne kohtlemine

1. Kumbki lepinguosaline kohtleb teise lepinguosalise finantsasutustesse investeerivaid investoreid ja hõlmatud ettevõtteid, mis on finantsasutused, seoses nende asutamisega vähemalt sama soodsalt, nagu ta kohtleb sarnastes olukordades¹ enda finantsasutustesse investeerivaid investoreid ja nende ettevõtteid, mis on finantsasutused.
2. Kumbki lepinguosaline kohtleb teise lepinguosalise finantsasutustesse investeerivaid investoreid ja hõlmatud ettevõtteid, mis on finantsasutused, seoses nende tegevusega vähemalt sama soodsalt, nagu ta kohtleb sarnastes olukordades² enda finantsasutustesse investeerivaid investoreid ja nende ettevõtteid, mis on finantsasutused.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et see, kas kohtlemist võimaldatakse „sarnastes olukordades“, nõuab juhtumi- ja faktipõhist analüüsi ning sõltub olukordadest tervikuna.

² Suurema selguse huvides olgu märgitud, et see, kas kohtlemist võimaldatakse „sarnastes olukordades“, nõuab juhtumi- ja faktipõhist analüüsi ning sõltub olukordadest tervikuna.

3. Kohtlemine, mida lepinguosaline peab lõigete 1 ja 2 kohaselt võimaldama, tähendab:
- a) Tšiili piirkondliku või kohaliku omavalitsuse puhul vähemalt sama soodsat kohtlemist kui kõige soodsam kohtlemine, mida see valitsemistasand võimaldab sarnastes olukordades oma territooriumil Tšiili finantsasutustesse investeerivatele investoritele ja nende ettevõtetele, mis on finantsasutused;
 - b) liikmesriigi valitsuse puhul vähemalt sama soodsat kohtlemist kui kõige soodsam kohtlemine, mida see valitsus võimaldab sarnastes olukordades oma territooriumil selle liikmesriigi finantsasutustesse investeerivatele investoritele ja nende finantsasutustest ettevõtetele¹.

ARTIKKEL 18.4

Riigihanked

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et teise lepinguosalise finantsasutusi, mis on asutatud tema territooriumil, koheldakse vähemalt sama soodsalt kui tema enda finantsasutusi sarnastes olukordades seoses meetmetega, mis käsitlevad kaupade või teenuste ostmist hankeüksuse poolt valitsuse ülesannete täitmiseks.
2. Käesolevas artiklis sätestatud võrdse kohtlemise kohustuse täitmise suhtes kohaldatakse endiselt artiklis 21.3 määratletud julgeoleku- ja ülderandeid.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et liikmesriigi valitsuse võimaldatav kohtlemine hõlmab vajaduse korral piirkondliku ja kohaliku omavalitsuse tasandit.

ARTIKKEL 18.5

Enamsoodustusrežiim

1. Kumbki lepinguosaline kohtleb teise lepinguosalise finantsasutustesse investeerivaid investoreid ja hõlmatud ettevõtteid, mis on finantsasutused, seoses nende asutamisega vähemalt sama soodsalt, nagu ta kohtleb sarnastes olukordades¹ finantsasutustesse investeerivaid kolmanda riigi investoreid ja nende ettevõtteid, mis on finantsasutused.
2. Kumbki lepinguosaline kohtleb teise lepinguosalise finantsasutustesse investeerivaid investoreid ja hõlmatud ettevõtteid, mis on finantsasutused, seoses nende tegevusega vähemalt sama soodsalt, nagu ta kohtleb sarnastes olukordades² finantsasutustesse investeerivaid kolmanda riigi investoreid ja nende ettevõtteid, mis on finantsasutused.
3. Lõikeid 1 ja 2 ei tõlgendata nii, nagu kohustaksid need lepinguosalist laiendama teise lepinguosalise finantsasutustesse investeerivatele investoritele või hõlmatud ettevõtetele, mis on finantsasutused, mis tahes kohtlemist tulenevalt meetmetest, millega nähakse ette standardite tunnustamine, sealhulgas füüsilisele isikule või ettevõttele majandustegevuseks tegevusloa, litsentsi või sertifikaadi andmise standardite või kriteeriumide või usaldatavusnõuete tunnustamine.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et see, kas kohtlemist võimaldatakse „sarnastes olukordades“, nõuab juhtumi- ja faktipõhist analüüsi ning sõltub olukordadest tervikuna.

² Suurema selguse huvides olgu märgitud, et see, kas kohtlemist võimaldatakse „sarnastes olukordades“, nõuab juhtumi- ja faktipõhist analüüsi ning sõltub olukordadest tervikuna.

4. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et lõigetes 1 ja 2 osutatud kohtlemise hulka ei kuulu investeerimisvaidluste lahendamise menetlused ega mehhanismid, mis on sätestatud muudes rahvusvahelistes investeerimislepingutes või kaubanduslepingutes. Muude rahvusvaheliste lepingute või kaubanduslepingute sisulised sätted iseenesest ei kujuta endast lõigetes 1 ja 2 osutatud kohtlemist ega saa seega põhjustada käesoleva artikli rikkumist, kui lepinguosaline ei ole meetmeid võtnud ega kehtima jätnud. Meetmed, mida lepinguosalise nende sisuliste sätete alusel võtab, võivad endast kujutada käesoleva artikli kohast kohtlemist ja seega põhjustada käesoleva artikli rikkumise.

ARTIKKEL 18.6

Turulepääs

1. Liidete 18-1 ja 18-2 B jaos loetletud sektorites või allsektorites, kus on võetud turulepääsu kohustused, ei võta lepinguosaline kogu oma territooriumil ega üheski territooriumi osas vastu ega jäta kehtima meedet seoses teise lepinguosalise investori turulepääsuga finantsasutuste asutamise või tegevuse kaudu ning:

- a) piirab finantsasutuste arvu kas arvuliste kvootide, monopolide, teenuse ainuosutajate või majandusvajaduste testi nõude kaudu;
- b) piirab finantsteenuste tehingute või vara üldväärtust arvuliste kvootide või majandusvajaduste testi nõude kaudu;

- c) piirab finantsteenustealaste tehingute koguarvu või finantsteenuste üldmahtu, väljendatuna kinnitatud arvuliste ühikutena kvootides või majandusvajaduste testi nõudena;
- d) piirab selliste füüsiliste isikute koguarvu, keda võib rakendada teatavas finantsteenuste sektoris või keda finantsasutus võib rakendada ja kes on vajalikud ning otseselt seotud konkreetse finantsteenuse osutamisega, arvuliste kvootide või majandusvajaduste testi nõude kaudu, või
- e) millega piiratakse või nõutakse juriidilise isiku või ühissettevõtte konkreetseid vorme, mille kaudu finantsasutus võib teenust osutada.

2. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolev artikkel ei takista lepinguosalist nõudmast, et finantsasutus osutaks teatud finantsteenuseid eraldi juriidilise isiku kaudu, kui lepinguosalise õiguse kohaselt ei tohi finantsasutuse pakutavaid finantsteenuseid osutada ühe ja sama üksuse kaudu.

ARTIKKEL 18.7

Piiriülene finantsteenuste osutamine

1. Artiklid 11.4, 11.5, 11.6 ja 11.7 inkorporeeritakse käesolevasse peatükki ja muudetakse selle osaks ning neid kohaldatakse piiriüleste finantsteenuste osutajate suhtes, kes osutavad liidete 18-1 ja 18-2 A jaos kindlaks määratud finantsteenuseid.

2. Lepinguosaline lubab oma territooriumil asuvatel isikutel ja oma füüsilistel isikutel olenemata asukohast osta finantsteenuseid teise lepinguosalise piiriüleste finantsteenuste osutajatelt, kelle asukoht on tema territooriumil. See kohustus ei nõua, et lepinguosaline lubaks niisugustel teenuseosutajatel tegeleda oma territooriumil äritegevusega või müügipakkumisi teha. Selle kohustuse tähenduses võib lepinguosaline määratleda mõisted „äritegevusega tegelema“ ja „müügipakkumisi tegema“, tingimusel et need mõisted ei ole vastuolus käesoleva artikli lõikega 1.
3. Ilma et see piiraks piiriülese finantsteenuste kaubanduse usaldatavusnõuete kohaldamist, võib lepinguosaline kehtestada teise lepinguosalise piiriüleste finantsteenuste osutajate ja finantsinstrumentide suhtes registreerimis- või loanõude.

ARTIKKEL 18.8

Kõrgem juhtkond ja juhatus

Lepinguosaline ei nõua, et teise lepinguosalise finantsasutus, mis on asutatud tema territooriumil, nimetaks juhatuse või kõrgema juhtkonna liikmetena, nt tegevjuhtide või juhtidena ametisse teatava kodakondsusega füüsilisi isikuid.

ARTIKKEL 18.9

Toimimisnõuded

1. Lepinguosaline ei tohi seoses lepinguosalise või kolmanda riigi finantsasutuse asutamisega või tegevusega selle lepinguosalise territooriumil kehtestada või pöörata täitmisele järgmisi nõudeid või kohustusi:
 - a) eksportida kaupa või teenust teataval tasemel või teatava protsendimäära ulatuses;
 - b) saavutada omamaise sisu teatav tase või protsendimäär;
 - c) osta ja kasutada oma territooriumil toodetud kaupu või osutatud teenuseid või anda eelis sellistele kaupadele või teenustele või osta kaupu või teenuseid oma territooriumil asuvatelt füüsilistelt isikutelt või ettevõtetelt;
 - d) siduda impordi maht või väärtus mis tahes viisil ekspordi mahu või väärtusega või sellise finantsasutusega seotud välisvaluuta sissevoolu summaga;
 - e) piirata sellise finantsasutuse toodetavate kaupade või osutatavate teenuste müüki oma territooriumil, sidudes sellise müügi mis tahes viisil oma ekspordi mahu või väärtusega või välisvaluuta sissevooluga;
 - f) anda tehnoloogia, tootmisprotsess või muud konfidentsiaalsed teadmised üle oma territooriumil asuvale füüsilisele isikule või ettevõttele;
 - g) tarnida kaupa, mida ta toodab, või teenuseid, mida ta osutab konkreetse piirkondliku turu või maailmaturu jaoks, ainult selle lepinguosalise territooriumilt;

- h) paigutada peakontor, mis on sellel finantsasutusel maailma teatava piirkonna jaoks, mis on laiem kui selle lepinguosalise territoorium, või maailmaturu jaoks, oma territooriumile;
- i) palgata kindel arv või protsent oma kodanikke või
- j) piirata ekspordi või ekspordiks müüki.

2. Lepinguosaline ei tohi seada oma territooriumil seoses lepinguosalise või kolmanda riigi finantsasutuse asutamise või tegevusega eelise saamise või jätkuva saamise tingimuseks ühegi järgmise nõude täitmist:

- a) saavutada omamaise sisu teatav tase või protsendimäär;
- b) osta ja kasutada oma territooriumil toodetud kaupu või osutatud teenuseid või anda eelis sellistele kaupadele või teenustele või osta kaupu või teenuseid oma territooriumil asuvatelt füüsilistelt isikutelt või ettevõtetelt;
- c) siduda impordi maht või väärtus mis tahes viisil ekspordi mahu või väärtusega või sellise finantsasutusega seotud välisvaluuta sissevoolu summaga;
- d) piirata sellise finantsasutuse toodetavate kaupade või osutatavate teenuste müüki oma territooriumil, sidudes sellise müügi mis tahes viisil oma ekspordi mahu või väärtusega või välisvaluuta sissevooluga, või
- e) piirata ekspordi või ekspordiks müüki.

3. Lõiget 2 ei tõlgendata nii, nagu takistaks see lepinguosalist seadmast oma territooriumil lepinguosalise investori või kolmanda riigi finantsasutuse asutamise või tegevusega seotud eelise saamise või jätkuva saamise tingimuseks vastavust nõudele paigutada tootmine selle lepinguosalise territooriumile või osutada teenust, koolitada või palgata töötajaid, ehitada või laiendada teatavaid rajatisi või viia läbi teadus- ja arendustegevust selle lepinguosalise territooriumil.
4. Lõike 1 punkti f ei kohaldata, kui
- a) lepinguosaline lubab intellektuaalomandi õiguse kasutamist vastavalt TRIPS-lepingu artiklitele 31 või 31*bis* või võtab vastu või jätab kehtima andmete või ärisaladuse alla kuuluva teabe avaldamist nõudvad meetmed, mis kuuluvad TRIPS-lepingu artikli 39 lõike 3 kohaldamisalasse ja on sellega kooskõlas, või
 - b) nõude või kohustuse kehtestab või pöörab täitmisele kohus, halduskohus või konkurentsiasutus, et kõrvaldada kohtu- või haldusmenetluse tulemusena kindlaks tehtud tava, mis kujutab endast lepinguosalise konkurentsioiguse rikkumist.
5. Lõike 1 punkte a, b ja c ning lõike 2 punkte a ja b ei kohaldata kaupade või teenuste kvalifitseerumisenõuete suhtes seoses ekspordi edendamise ja välisabi programmides osalemisega.
6. Lõike 2 punkte a ja b ei kohaldata importiva lepinguosalise kehtestatud nõuete suhtes, mis on seotud soodustariifide või sooduskvootide kohaldamiseks vajaliku kaupade sisuga.

7. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolevat artiklit ei tõlgendata nii, nagu kohustaks see lepinguosalist lubama osutada konkreetset teenust piiriüleselt, kui ta võtab vastu või jätab kehtima sellise teenuse osutamise suhtes piirangud või keelud, mis on kooskõlas 18. lisas loetletud sektorite, allsektorite või tegevusvaldkondade suhtes kehtestatud reservatsioonide, tingimuste või kvalifikatsioonidega.

8. Käesolev artikkel ei piira lepinguosalise kohustusi, mis on võetud WTO asutamislepingu alusel.

ARTIKKEL 18.10

Nõuetele mittevastavad meetmed

1. Artikleid 18.3, 18.5, 18.7, 18.8, ja 18.9 ei kohaldata järgmise suhtes:

a) olemasolev nõuetele mittevastav meede, mille jätab kehtima:

i) Euroopa Liidu puhul:

A) Euroopa Liit, nagu on sätestatud 18-1 liite C jaos;

B) liikmesriigi keskvalitsus, nagu on sätestatud 18-1 liite C jaos;

C) liikmesriigi piirkondlik omavalitsus, nagu on sätestatud 18-1 liite C jaos või

D) kohalik omavalitsus, ning

ii) Tšiili puhul:

A) keskvalitsus, nagu on sätestatud 18-2 liite C jaos;

B) piirkondlik omavalitsus, nagu on sätestatud 18-2 liite C jaos või

C) kohalik omavalitsus;

- b) käesoleva lõike punktis a nimetatud mittevastava meetme pikendamine või kiire uuendamine, või
- c) käesoleva lõike punktis a nimetatud mittevastava meetme muutmine sel määral, et muudatus ei vähenda meetme, nagu see oli olemas vahetult enne muutmist, vastavust artiklile 18.3, 18.5, 18.7, 18.8 või 18.9.

2. Artikleid 18.3, 18.5, 18.7, 18.8 ja 18.9 ei kohaldata lepinguosalise meetmete suhtes, mis on seotud sektorite, allsektorite või tegevusega, mille see lepinguosaline on kandnud vastavalt kas 18-1 liite või 18-2 liite D jakku.

3. Lepinguosaline ei nõua ühegi meetme alusel, mis võetakse vastu pärast käesoleva lepingu jõustumiskuupäeva ja on hõlmatud kas 18-1 liite või 18-2 liite D jaoga, et teise lepinguosalise investor peab tulenevalt tema kodakondsusest müüma või muul viisil võõrandama meetme jõustumise ajal olemasoleva finantsasutuse.

4. Artiklit 18.6 ei kohaldata lepinguosalise meetmete suhtes, mis on seotud sektorite, allsektorite või tegevusega, mille see lepinguosaline on kandnud kas 18-1 liite või 18-2 liite B jakku.

5. Kui lepinguosaline on sätestanud 10-A või 10-B lisas reservatsiooni artiklite 10.6, 10.8, 10.9, 10.10, 11.4 või 11.5 suhtes, kujutab reservatsioon endast vajaduse korral ühtlasi reservatsiooni artiklite 18.3, 18.5, 18.7, 18.8 või 18.9 suhtes, niivõrd kui reservatsioonis sätestatud meede, sektor, allsektor või tegevus on hõlmatud käesoleva peatükiga.

ARTIKKEL 18.11

Usaldatavusnõuetega seotud erand

1. Ükski käesoleva lepingu säte ei keela lepinguosalisel võtta vastu või jätta kehtima meetmeid usaldatavusnõuetega seotud põhjustel, nagu:
 - a) investorite, hoiustajate, kindlustusvõtjate või selliste isikute kaitse, kelle suhtes finantsteenuse osutajal on usaldussuhtest tulenev kohustus, või
 - b) lepinguosalise finantssüsteemi terviklikkuse ja stabiilsuse tagamine.
2. Kui niisugused meetmed on vastuolus käesoleva lepingu muude sätetega, ei kasutata neid lepinguosalise käesolevast lepingust tulenevate ülesannete või kohustuste vältimise vahendina.

ARTIKKEL 18.12

Teabe käsitlemine

Ühtegi käesoleva lepingu sätet ei tõlgendata nii, nagu oleks lepinguosaline kohustatud avalikustama üksiklientide äritegevuse või kontodega seotud teavet või avaliku sektori asutuste valduses olevat salajast või ärisaladuse alla kuuluvat teavet.

ARTIKKEL 18.13

Riigisisesed õigusnormid ja läbipaistvus

1. Lepinguosalise meetmete suhtes, mis kuuluvad käesoleva peatüki kohaldamisalasse, ei kohaldata 13. peatükki, välja arvatud artikli 13.1 lõike 5 punktid c–f, ega 29. peatükki.
2. Kumbki lepinguosaline teeb praktilises ulatuses ja oma õigusega kooskõlas oleval viisil järgmist:
 - a) avaldab eelnevalt:
 - i) üldkohaldatavad õigusnormid, mida ta kavatses vastu võtta käesoleva peatüki kohaldamisalasse kuuluvates küsimustes, või
 - ii) dokumendid, milles on piisavalt üksikasju selliste võimalike uute õigusnormide kohta, et võimaldada huvitatud isikutel ja teisel lepinguosalisel hinnata, kas ja kuidas need võivad oluliselt mõjutada nende huve;

- b) annab huvitatud isikutele ja teisele lepinguosalisele piisava võimaluse esitada märkusi punktis a osutatud kavandatavate õigusnormide või dokumentide kohta;
- c) võtab punkti b kohaselt esitatud märkusi arvesse ning
- d) jätab mõistliku ajavahemiku punkti a alapunkti i kohase õigusnormide avaldamise ja kuupäeva vahele, millest alates peavad finantsteenuste osutajad neid järgima.

3. Käesolevat artiklit kohaldatakse lepinguosalise meetmete suhtes, mis on seotud litsentsimisnõuete ja -menetlustega ning kvalifikatsiooninõuete ja -menetlustega, ning ainult sektorites, mille suhtes lepinguosaline on võtnud käesoleva peatüki alusel erikohustusi, ning ulatuses, milles neid erikohustusi kohaldatakse.

4. Kui lepinguosaline võtab vastu või jätab kehtima finantsteenuse osutamise tegevusloa andmisega seotud meetmed, tagab ta järgmise:

- a) need meetmed põhinevad objektiivsetel ja läbipaistvatel kriteeriumidel¹;
- b) loaandmismenetlused on erapooletud ja piisavad, et taotlejad saaksid tõendada, et nad vastavad nõuetele, kui neid on, ning
- c) loaandmismenetlused iseenesest ei takista põhjendamatult nõuete täitmist.

¹ Selliste kriteeriumide hulka võivad muu hulgas kuuluda pädevus ja suutlikkus osutada teenust, sealhulgas teha seda viisil, mis on kooskõlas lepinguosalise regulatiivsete nõuetelega. Pädevad asutused võivad otsustada, kui suurt kaalu igale kriteeriumile omistada.

5. Kui lepinguosaline nõuab finantsteenuse osutamiseks luba,¹ avaldab ta viivitamata või teeb muul viisil üldsusele kättesaadavaks teabe, mida taotleja vajab sellise loa saamise, kehtima jätmise, muutmise ja pikendamise nõuete ja korra järgimiseks. Selline teave sisaldab võimaluse korral muu hulgas järgmist:

- a) sellise loa saamise, kehtima jätmise, muutmise ja pikendamise nõuded ja kord;
- b) asjaomaste pädevate asutuste kontaktandmed;
- c) taotluste kohta tehtud otsuste edasikaebamise või läbivaatamise kord;
- d) litsentside ja kvalifikatsioonide tingimuste täitmise järelevalve või tagamise kord ning
- e) üldsuse kaasamise võimalused, näiteks ärakuulamise või märkuste kaudu.

6. Kui lepinguosaline nõuab finantsteenuse osutamiseks luba, peavad selle lepinguosalise pädevad asutused

- a) lubama taotlejal võimaluse piires taotluse esitada igal ajal kogu aasta jooksul²;

¹ Käesolevas peatükis tähendab „luba“ finantsteenuse osutamise luba, mis on saadud menetluse tulemusel, mida taotleja peab järgima, et tõendada vastavust litsentsimis- või kvalifikatsiooninõuetele.

² Suurema selguse huvides olgu märgitud, et pädevad asutused ei ole kohustatud alustama taotluste läbivaatamist väljaspool oma ametlikku tööaega.

- b) andma taotluse esitamiseks mõistliku aja, kui taotluste esitamiseks on konkreetsed tähtajad;
- c) alustama taotluse menetlemist asjatult viivitamata;
- d) püüdma võtta vastu elektroonilisi taotlusi samadel autentsustingimustel kui paberkandjal taotlusi ning
- e) aktsepteerima originaaldokumentide asemel dokumentide koopiaid, mis on kinnitatud lepinguosalise õiguse kohaselt, välja arvatud juhul, kui nad vajavad originaaldokumente, et kaitsta loa andmise protsessi usaldusväärsust.

7. Kumbki lepinguosaline tagab, et loaandmismenetlused ja -formaalsused on võimalikult lihtsad, ei muuda finantsteenuse osutamist põhjendamatult keeruliseks ega lükka seda edasi.

8. Kumbki lepinguosaline püüab kehtestada taotluse menetlemise soovitusliku ajakava ning tagab taotleja palvel ja põhjendamatult viivituseeta, et pädev asutus annab teavet taotluse staatuse kohta.

9. Kui pädev asutus leiab, et taotlus ei ole lepinguosalise õigusnormide kohaselt menetlemiseks valmis, teeb ta mõistliku tähtaja jooksul ja mõistlikul määral järgmist:

- a) teatab taotlejale, et taotlus ei ole täielik;
- b) määrab taotleja palvel kindlaks lisateabe, mida on vaja, et taotlus oleks täielik, või annab muid juhiseid selle kohta, miks taotlust ei peeta täielikuks, ning

c) annab taotlejale võimaluse¹ esitada lisateavet, mida on vaja, et taotlus oleks täielik.

10. Kui aga ükski lõike 9 punktides a, b ja c sätestatud meetmetest ei ole teostatav ja taotlus lükatakse mittetäielikkuse tõttu tagasi, tagavad pädevad asutused sellegipoolest, et nad teatavad taotlejale sellest mõistliku aja jooksul.

11. Kumbki lepinguosaline tagab seoses loatasudega,² et tema pädevad asutused esitavad taotlejatele tasude tabeli või teabe selle kohta, kuidas tasude summad kindlaks määratakse, ning et nad ei kasuta tasusid lepinguosalise kohustuste vältimiseks.

12. Pädev asutus teeb oma otsuse sõltumatult ega tohi olla aruandekohustuslik ühegi isiku ees, kes osutab sellist teenust, mille jaoks litsentsi või luba nõutakse.

13. Kumbki lepinguosaline tagab, et taotluse menetlemine, sealhulgas lõpliku otsuse tegemine, viiakse lõpule mõistliku aja jooksul pärast täieliku taotluse esitamise kuupäeva ja et taotlejale teatatakse taotluse kohta tehtud otsusest võimaluste piires kirjalikult.

¹ Selle võimaluse andmine ei tähenda, et pädev asutus peab tähtaegu pikendama.

² Loatasud ei sisalda loodusvarade kasutamise tasusid, enampakkumise, pakkumismenetluse ja muude mittediskrimineerivate kontsessiooni andmise viisidega seotud makseid ega kohustuslikke makseid universaalteenuse osutamise eest.

14. Kui pädev asutus lükkab taotluse tagasi, teatatakse taotlejale sellest kirjalikult ja põhjendamatu viivitusega kas taotleja enda palvel või pädeva asutuse algatusel. Taotlejale teatatakse võimaluste piires taotluse tagasilükkamise põhjustest ja selle otsuse edasikaebamise ajakavast. Taotlejal peab olema lubatud esitada taotlus mõistliku tähtaja jooksul uuesti.
15. Kui loa saamiseks on vaja sooritada eksam, tagab pädev asutus, et sellised eksamid toimuvad mõistliku sagedusega, ja annab taotlejatele piisavalt aega, et taotleda eksami sooritamist.
16. Kumbki lepinguosaline tagab, et kui luba on antud, jõustub see asjatu viivitusega ja kooskõlas loas või litsentsis määratud tingimustega.

ARTIKKEL 18.14

Uued finantsteenused lepinguosalise territooriumil

1. Lepinguosaline lubab teise lepinguosalise finantsasutusel, välja arvatud filiaalil, osutada uusi finantsteenuseid, mida lepinguosaline lubaks oma õiguse alusel osutada oma finantsasutustel sarnases olukorras, tingimusel et uue finantsteenuse kasutuselevõtt ei eelda uute õigusnormide vastuvõtmist ega kehtivate õigusnormide muutmist.

2. Lepinguosaline võib määrata institutsioonilise ja juriidilise vormi, mille kaudu võib osutada uut finantsteenust, ja võib nõuda teenuse osutamiseks luba. Sellise loa nõudmise korral tehakse otsus mõistliku ajavahemiku jooksul ja loa andmisest võidakse keelduda üksnes usaldatavusnõuetega seotud kaalutlustel.

3. Käesolev artikkel ei takista lepinguosalise finantseerimisasutusel taotleda teiselt lepinguosaliselt, et see kaaluks loa andmist sellise finantsteenuse osutamiseks, mida ei osutata kummagi lepinguosalise territooriumil. Niisuguse taotluse suhtes kohaldatakse selle lepinguosalise õigust, kes taotluse saab, ja selle suhtes ei kohaldata käesolevas artiklis sätestatud kohustusi.

ARTIKKEL 18.15

Iseregulatsiooniorganid

Kui lepinguosaline nõuab, et selleks, et osutada selle lepinguosalise territooriumil või territooriumile finantsteenust, peab teise lepinguosalise finantsasutus või piiriülese finantsteenuse osutaja olema iseregulatsiooniorgani liige, osalema selles või tal peab olema sellele juurdepääs, tagab esimene lepinguosaline, et iseregulatsiooniorgan järgib artiklites 10.6, 10.8, 11.4 ja 11.5 sätestatud kohustusi.

ARTIKKEL 18.16

Makse- ja kliiringsüsteemid

Kumbki lepinguosaline tagab võrdse kohtlemise tingimustel teise lepinguosalise finantsasutustele, kes on asutatud tema territooriumil, juurdepääsu avalik-õiguslike üksuste makse- ja kliiringsüsteemidele ning tavalises äritegevuses kättesaadavatele ametlikele rahastamis- ja refinantseerimisallikatele. Käesolev artikkel ei võimalda juurdepääsu lepinguosalise viimase instantsi laenajatele.

ARTIKKEL 18.17

Finantsteenuste allkomitee

1. Artikli 33.4 lõike 1 alusel moodustatud finantsteenuste allkomitee (edaspidi „allkomitee“) koosneb lepinguosaliste esindajatest, kes vastutavad finantsteenuste eest.
2. Allkomitee teeb järgmist:
 - a) jälgib käesoleva peatüki rakendamist;
 - b) arutab finantsteenustega seotud küsimusi, mille lepinguosaline on talle suunanud; ning

- c) peab finantsteenuste sektori reguleerimise alast dialoogi, et parandada lepinguosaliste teadmisi teineteise reguleerivatest raamistikest, ja teeb koostööd rahvusvaheliste standardite väljatöötamisel.

ARTIKKEL 18.18

Tehnilised arutelud ja konsultatsioonid

1. Lepinguosaline võib taotleda tehnilisi arutelusid ja konsultatsioone teise lepinguosalisega mis tahes küsimuses, mis tuleneb käesolevast lepingust ja mõjutab finantsteenuseid. Teine lepinguosaline kaalub taotlust heasoovlikult. Lepinguosalised teatavad oma arutelude ja konsultatsioonide tulemustest allkomiteele.
2. Kumbki lepinguosaline tagab, et selliste tehniliste arutelude ja konsultatsioonide korral kuuluvad tema delegatsiooni finantsteenuste valdkonna asjakohaste eriteadmistega ametnikud.
3. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolevat artiklit ei tõlgendata nii, nagu kohustaks see lepinguosalist
 - a) kalduma kõrvale oma asjakohastest õigusnormidest, mis käsitlevad teabe jagamist finantsvaldkonna reguleerivate asutuste vahel, või lepinguosaliste finantsasutuste vahelise lepingu või kokkuleppe nõuetest, või
 - b) nõudma reguleerivatelt asutustelt mis tahes meetmete võtmist, mis sekkuksid konkreetsesse regulatiivsetesse, järelevalve-, haldus- või õiguskaitseküsimustesse.

4. Ühtegi käesoleva artikli sätet ei tõlgendata nii, nagu takistaks see lepinguosalist nõudmast järelevalve eesmärgil teavet teise lepinguosalise territooriumil asuva finantsasutuse või piiriülese finantsteenuse osutaja kohta või pöördumast teise lepinguosalise pädeva reguleeriva asutuse poole, et teavet saada.

5. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolev artikkel ei piira kummagi lepinguosalise 31. peatüki kohaseid õigusi ja kohustusi.

ARTIKKEL 18.19

Vaidluste lahendamine

1. 31. peatükki, sealhulgas 31-A ja 31-B lisa kohaldatakse käesoleva artikliga muudetud kujul selliste vaidluste lahendamise suhtes, mis on seotud käesoleva peatüki kohaldamise ja tõlgendamisega.

2. Lisaks artiklis 31.9 sätestatud nõuetele peavad vahekohtu liikmetel olema eriteadmised või kogemused finantsteenuste õiguse või praktika alal, mille hulka võib kuuluda finantsasutuste reguleerimine, kui lepinguosalisel ei lepi kokku teisiti.

3. Allkomitee soovib kaubanduskomiteel koostada nimekiri vähemalt 15 isikust, kes täidavad lõikes 2 osutatud nõudeid, kes soovivad ja saavad osaleda komisjoni töös. Kaubanduskomitee koostab selle nimekirja hiljemalt aasta pärast käesoleva lepingu jõustumist. Nimekiri koosneb kolmest alamnimekirjast:

a) üks alamnimekiri, mis koostatakse Euroopa Liidu ettepanekute alusel;

- b) üks alamnimetiri, mis koostatakse Tšiili ettepanekute alusel, ning
- c) üks alamnimetiri isikutest, kes ei ole kummagi lepinguosalise kodanikud ja täidavad vahekohtu eesistuja ülesandeid.
4. Igasse alamnimetirja kantakse vähemalt viis isikut. Kaubanduskomitee tagab, et nimetirjas on alati kõnealune miinimumarv inimesi.
5. Käesoleva peatüki kohaldamisel asendab käesoleva artikli lõikes 3 osutatud nimetiri, kui see on koostatud, artikli 31.8 lõike 1 kohaselt koostatud nimetirja.

19. PEATÜKK

DIGIKAUBANDUS

A JAGU

ÜLDSÄTTED

ARTIKKEL 19.1

Kohaldamisala

1. Käesolevat peatükki kohaldatakse elektrooniliste vahendite abil toimuva kaubanduse suhtes.
2. Käesolevat peatükki ei kohaldata audiovisuaalteenuste suhtes.

ARTIKKEL 19.2

Mõisted

1. Käesoleva peatüki suhtes kohaldatakse artiklites 10.2 ja 11.2 esitatud mõisteid.

2. Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:
- a) „tarbija“ – füüsiline isik, või kui see on asjaomase lepinguosalise õigusnormidega ette nähtud, juriidiline isik, kes kasutab või taotleb üldkasutatavat telekommunikatsiooniteenust eesmärkidel, mis ei ole seotud tema kaubandus-, äri-, ega töölase tegevusega;
 - b) „otseturundusteated“ – igasugune kommertsreklaam, mille raames füüsiline või juriidiline isik edastab üldkasutatavat telekommunikatsiooniteenust kasutades reklaami otse lõppkasutajatele ning mis hõlmab vähemalt elektronpostisõnumeid ning tekst- ja multimeediasõnumeid;
 - c) „elektrooniline autentimine“ – teenus, mis võimaldab kinnitada
 - i) füüsilise või juriidilise isiku e-identiteeti või
 - ii) elektrooniliste andmete päritolu ja terviklust;
 - d) „e-tempel“ – juriidilise isiku kasutatavad elektroonilised andmed, mis on lisatud muudele elektroonilistele andmetele või on nendega loogiliselt seotud, et tagada nende muude andmete päritolu ja terviklus;
 - e) „e-allkiri“ – elektroonilised andmed, mis on lisatud muudele elektroonilistele andmetele või on nendega loogiliselt seotud ning
 - i) mida füüsiline isik kasutab selleks, et väljendada nõustumist seotud elektrooniliste andmetega, ning

- ii) mis on nendega seotud elektrooniliste andmetega ühendatud nii, et igasugune edaspidine elektrooniliste andmete muutmine on tuvastatav;
- f) „elektroonilised usaldusteenused“ – elektrooniline teenus, mis koosneb e-allkirjade, e-templite, e-ajatemplite, e-andmevahetuse, veebisaitide autentimise teenuste ja nende teenustega seotud sertifikaatide loomisest, kontrollimisest ja kinnitamisest;
- g) „lõppkasutaja“ – füüsiline isik või juriidiline isik, kes kasutab või taotleb üldkasutatavat telekommunikatsiooniteenust kas tarbijana või, kui see on asjaomase lepinguosalise õigusnormidega ette nähtud, kaubandus-, äri- või tööalastel eesmärkidel;
- h) „isikuandmed“ – isikuandmed artikli 1.3 punktis u määratletud tähenduses ning
- i) „üldkasutatav telekommunikatsiooniteenus“ – artikli 16.2 punktis j määratletud üldkasutatav telekommunikatsiooniteenus.

ARTIKKEL 19.3

Õigus kehtestada õigusnorme

Lepinguosalised kinnitavad veel kord õigust kehtestada oma territooriumil õigusnorme, et saavutada õiguspäraseid poliitikaeesmärke, näiteks rahvatervise, sotsiaalteenuste, hariduse, ohutuse, keskkonna, sealhulgas kliimamuutuste, avaliku kõlbluse, sotsiaal- või tarbijakaitse, eraelu puutumatus ja andmekaitse või kultuurilise mitmekesisuse edendamise ja kaitsmise valdkonnas.

ARTIKKEL 19.4

Erandid

Käesolev peatükk ei takista lepinguosalisi vastu võtmast või kehtima jätmast artiklite 18.11, 32.1 ja 32.2 kohaselt meetmeid avaliku huviga seotud põhjustel, mis on sätestatud vastavates artiklites.

B JAGU

ANDMEEDASTUS JA ISIKUANDMETE KAITSE

ARTIKKEL 19.5

Piiriülene andmeedastus

Lepinguosalised tegutsevad kindlalt selle nimel, et tagada piiriülene andmeedastus, eesmärgiga hõlbustada digikaubandust. Selleks ei piira lepinguosaline piiriülest andmeedastust lepinguosaliste vahel:

- a) nõudes selle lepinguosalise territooriumil olevate andmetöötlusseadmete või võrguelementide kasutamist andmete töötlemiseks, sealhulgas kehtestades kohustuse kasutada andmetöötlusseadmeid või võrguelemente, mis on lepinguosalise territooriumil sertifitseeritud või heaks kiidetud;
- b) nõudes, et andmete säilitamiseks või töötlemiseks peavad need andmed asuma selle lepinguosalise territooriumil;
- c) keelates säilitamise või töötlemise teise lepinguosalise territooriumil või

- d) seades piiriülese andmeedastuse tingimuseks selle lepinguosalise territooriumil asuvate andmetöötlusseadmete või võrguelementide kasutamise või andmete asumise selle lepinguosalise territooriumil.

ARTIKKEL 19.6

Isikuandmete ja eraelu puutumatuse kaitse

1. Kumbki lepinguosaline tunnistab, et isikuandmete ja eraelu puutumatuse kaitse on põhiõigus ning et sellega seotud ranged standardid aitavad suurendada usaldust digikaubanduse vastu ja soodustavad kaubanduse arengut.
2. Kumbki lepinguosaline võib võtta vastu või jätta kehtima meetmed, mida ta peab vajalikuks isikuandmete ja eraelu puutumatuse kaitse tagamiseks, sealhulgas piiriülest isikuandmete edastamist käsitlevate õigusnormide vastuvõtmise ja kohaldamise kaudu. Ükski käesoleva lepingu säte ei mõjuta isikuandmete ja eraelu puutumatuse kaitset, mis on tagatud kummagi lepinguosaliste meetmetega.

C JAGU

ERISÄTTED

ARTIKKEL 19.7

Elektronilise edastuse suhtes kohaldatavad tollimaksud

Lepinguosaline ei kehtesta tollimakse ühe lepinguosalise isiku ja teise lepinguosalise isiku vahelise elektroonilise edastuse suhtes.

ARTIKKEL 19.8

Eelneva loa puudumise põhimõte

1. Lepinguosaline ei nõua eelnevat luba üksnes põhjusel, et teenust osutatakse internetis¹, ega võta vastu ega jäta kehtima ühtegi muud samaväärse toimega nõuet.
2. Lõiget 1 ei kohaldata telekommunikatsiooniteenuste, ringhäälinguteenuste, hasartmänguteenuste, õigusalaste esindusteenuste ega notari või samaväärse kutseala teenuste suhtes, kui need on otseselt ja eriomaselt seotud avaliku võimu teostamisega.

¹ Teenust osutatakse internetis, kui seda osutatakse elektrooniliselt ja isikud ei viibi üheaegselt kohal.

ARTIKKEL 19.9

Lepingute elektrooniline sõlmimine

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema õigusnormidega on lubatud lepinguid sõlmida elektrooniliselt ning et tema lepinguliste protsesside suhtes kehtestatud õigusnõuded ei loo takistusi elektrooniliselt sõlmitud lepingute kasutamisele ega too kaasa selliste lepingute õiguslike tagajärgede ja kehtivuse äravõtmist põhjusel, et leping on sõlmitud elektrooniliselt.
2. Lõiget 1 ei kohaldata järgmise suhtes:
 - a) ringhäälinguteenused, hasartmänguteenused ja õigusabiteenused;
 - b) notarite või samaväärsete kutsealade teenused, mis on otseselt ja eriomaselt seotud avaliku võimu teostamisega, ning
 - c) lepingud, millega kehtestakse või antakse üle kinnisvaraga seotud õigusi, lepingud, mis seaduse alusel nõuavad kohtute, ametivõimude või avalikku võimu teostavate kutsealade kaasamist, käendus- ja tagatislepingud, mille käendajaks või tagatise andjaks on isikud, kes tegutsevad eesmärkidel, mis ei ole seotud nende kaubandus-, äri-, kutse- või tööalase tegevusega, ning perekonnaõiguse või pärimisõigusega reguleeritavad lepingud.

ARTIKKEL 19.10

Elektroonilised usaldus- ja autentimisteenused

1. Lepinguosaline ei keeldu tunnistamast elektroonilise usaldusteenuse või elektroonilise autentimisteenuse õiguslikku kehtivust ega nende vastuvõetavust tõendina kohtu- või haldusmenetluses üksnes põhjusel, et teenust osutatakse elektrooniliselt.
2. Lepinguosaline ei võta vastu ega jäta kehtima meetmeid:
 - a) millega keelatakse e-tehingu pooltel määrata vastastikku kindlaks oma tehingu jaoks sobivad elektroonilise autentimise meetodid, või
 - b) mis ei võimaldaks e-tehingu pooltel kohtu- või haldusasutustes tõendada, et nende e-tehing vastab elektrooniliste usaldusteenuste ja elektroonilise autentimise õiguslikele nõuetele.
3. Olenemata lõikest 2 võib lepinguosaline teatavat liiki e-tehingute puhul nõuda, et elektroonilise autentimise või elektroonilise usaldusteenuse meetod peab
 - a) olema sertifitseeritud selle lepinguosalise õiguse kohaselt akrediteeritud asutuse poolt või
 - b) vastama teatavatele toimimisstandarditele, mis on objektiivsed, läbipaistvad ja mittediskrimineerivad ning seotud üksnes asjaomase e-tehingute liigi eriomadustega.

ARTIKKEL 19.11

Tarbijate usaldus internetis

1. Lepinguosalised tunnistavad, et on tähtis suurendada tarbijate usaldust digikaubanduse vastu. Kumbki lepinguosaline võtab vastu või jätab kehtima meetmed, millega tagatakse e-kaubandustehinguid tegevate tarbijate tõhus kaitse, sealhulgas meetmed, millega
 - a) keelatakse pettused ja petturlikud äritavad;
 - b) kohustatakse kaupade ja teenuste pakkujaid tegutsema heas usus ja järgima ausaid äritavasid, sealhulgas keelatakse neil tarbijatelt tellimata kaupade ja teenuste eest tasu nõuda;
 - c) nõutakse, et kaupade või teenuste tarnijad annaksid tarbijatele selget ja põhjalikku teavet oma isiku ja kontaktandmete,¹ samuti kaupade või teenuste, tehingu ja kohaldatavate tarbijaõiguste kohta, ning
 - d) antakse tarbijatele juurdepääs õiguskaitsele, sealhulgas õigus kasutada õiguskaitsevahendeid, kui kauba või teenuse eest on tasutud, kuid kaupa ei ole tarnitud või teenust ei ole osutatud kokkulepitud viisil.
2. Lepinguosalised tunnistavad oma riiklike tarbijakaitseasutuste või muude asjaomaste asutuste vahelise koostöö tähtsust lepinguosalistevahelise e-kaubandusega seotud tegevuses, et suurendada tarbijate usaldust.

¹ Vahendajate puhul kuuluvad isiku- ja kontaktandmete hulka ka kauba tegeliku tarnija või teenuse tegeliku osutaja isik ja kontaktandmed.

ARTIKKEL 19.12

Tellimata otseturundusteaded

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et lõppkasutajaid kaitstakse soovimatute otseturundusteadete eest tõhusalt.
2. Kumbki lepinguosaline võtab vastu või jätab kehtima tellimata otseturundusteadete suhtes meetmed, mille kohaselt:
 - a) peavad tellimata otseturundusteadete saatjad tagama, et saajatel oleks võimalik vältida nende teadete jätkuvat saamist, või
 - b) on otseturundusteadete saamiseks vaja teate saaja nõusolekut vastavalt kummagi lepinguosalise õigusnormidele.
3. Kumbki lepinguosaline tagab, et otseturundusteaded on sellistena selgelt äratuntavad, neist nähtub selgelt, kelle nimel neid saadetakse, ning need sisaldavad vajalikku teavet, mis võimaldab lõppkasutajatel nõuda tasuta ja mis tahes ajal nende saatmise lõpetamist.

ARTIKKEL 19.13

Lähtekoodi kohustusliku edastamise või sellele juurdepääsu keeld

1. Lepinguosaline ei nõua teise lepinguosalise füüsilisele või juriidilisele isikule kuuluva tarkvara lähtekoodi edastamist ega juurdepääsu sellele. Käesolev lõige ei kehti puhkudel, kui teise lepinguosalise isik edastab lähtekoodi vabatahtlikult või annab sellele juurdepääsu ärilistel alustel, näiteks riigihanketehingu või vabalt läbi räägitud lepingu raames. Käesolev lõige ei takista lepinguosalise isikut litsentsimast oma tarkvara tasuta ja avatud lähtekoodiga.
2. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et artikleid 18.11, 32.1 ja 32.2 võib kohaldada lepinguosalise meetmete suhtes, mis on vastu võetud või kehtima jäetud sertifitseerimismenetluse raames.
3. Ükski käesoleva artikli säte ei mõjuta:
 - a) kohtu, halduskohtu või konkurentsiameti nõudeid konkurentsidiiguse rikkumise heastamiseks;
 - b) intellektuaalomandiõiguste kaitset ja jõustamist ega
 - c) lepinguosalise õigust võtta meetmeid vastavalt artiklile 21.3.

ARTIKKEL 19.14

Digikaubandusega seotud koostöö regulatiivsetes küsimustes

1. Lepinguosalised teevad koostööd, vahetades teavet oma vastavate õigusaktide kohta ja nende rakendamise kohta digikaubandusest tulenevates regulatiivsetes küsimustes, sealhulgas:
 - a) koostalitlusvõimeliste piiriüleste elektrooniliste usaldus- ja autentimisteenuste tunnustamine ja hõlbustamine;
 - b) otseturundusteadete käsitlemine;
 - c) tarbijate kaitse internetis ning
 - d) muud digikaubanduse arengu seisukohast olulised regulatiivsed küsimused.
2. Lepinguosalised peavad dialoogi, mis põhineb lõikes 1 osutatud teabevahetusel.
3. Käesolevat artiklit ei kohaldata lepinguosalise selliste õigusnormide ja meetmete suhtes, mis käsitlevad isikuandmete ja eraelu puutumatus kaitset, sealhulgas piiriülest isikuandmete edastamist.

ARTIKKEL 19.15

Läbivaatamine

Lepinguosalise taotlusel vaatab artiklis 11.10 osutatud teenuste ja investeeringute allkomitee läbi käesoleva peatüki rakendamise, pidades eelkõige silmas digikaubandust mõjutavaid asjakohaseid muutusi, mis võivad tuleneda uuest ärimudelist või tehnoloogiast. Teenuste ja investeeringute allkomitee esitab kaubanduskomiteele aruande oma järelduste kohta ja võib anda vajalikke soovitusi.

20. PEATÜKK

KAPITALI LIIKUMINE, MAKSED JA ÜLEKANDED NING AJUTISED KAITSEMEETMED

ARTIKKEL 20.1

Eesmärk ja kohaldamisala

Käesoleva peatüki eesmärk on võimaldada käesoleva lepingu alusel liberaliseeritud tehingutega seotud kapitali ja maksete vaba liikumist¹.

ARTIKKEL 20.2

Arvelduskonto

Ilma et see piiraks lepingu muude sätete kohaldamist, lubab kumbki lepinguosaline teha makseid ja ülekandeid, mis on seotud jooksevkonto tehingutega, mis kuuluvad käesoleva lepingu kohaldamisalasse, vabalt konverteeritavas valuutas vastavalt 22. juulil 1944 New Hampshire'is Bretton Woodsis vastu võetud Rahvusvahelise Valuutafondi põhikirja artiklitele.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesoleva peatüki suhtes kohaldatakse 20. lisa.

ARTIKKEL 20.3

Kapitali liikumine

Ilma et see piiraks käesoleva lepingu muude sätete kohaldamist, tagab kumbki lepinguosaline maksebilansi kapitali- ja finantskonto tehingute puhul kapitali vaba liikumise investeringute ja muude tehingute liberaliseerimise eesmärgil, nagu on sätestatud 10., 11. ja 18. peatükis.

ARTIKKEL 20.4

Kapitali liikumist, makseid ja ülekandeid käsitlevate õigusnormide kohaldamine

1. Artikleid 20.2 ja 20.3 ei tõlgendata nii, nagu takistaksid need lepinguosalist kohaldamast oma õigusnorme, mis käsitlevad:
 - a) pankrotti, maksejõuetust või võlausaldajate õiguste kaitset;
 - b) finantsinstrumentide, nt väärtpaberite, futuuride või tuletisinstrumentide emiteerimist, nendega kauplemist või tehingute tegemist;
 - c) finantsaruandlust või kapitali liikumise, maksete või ülekannete arvestuse pidamist, kui see on vajalik õiguskaitse- või finantsjärelevalveasutuste abistamiseks;
 - d) kuritegusid, väärtegusid, kelmusi või pettusi;
 - e) kohtu- või haldusmenetlustes antud korralduste või tehtud otsuste täitmise tagamist, või

f) sotsiaalkindlustust, riiklikke pensioniskeeme või kohustuslikke säästuskeeme.

2. Lõikes 1 osutatud õigusnorme kohaldatakse erapooletul ja mittediskrimineerival viisil ja mitte viisil, mis kujutaks endast kapitali liikumise, maksete või ülekannete varjatud piiramist.

ARTIKKEL 20.5

Ajutised kaitsemeetmed

Erandlike asjaolude korral, kui esineb tõsiseid probleeme Euroopa Liidu majandus- ja rahaliidu toimimises, võib Euroopa Liit kõige rohkem kuueks kuuks kehtestada või jätta kehtima kapitali liikumise, maksete või ülekannetega seotud kaitsemeetmed. Need meetmed piirduvad rangelt vajalikuga.

ARTIKKEL 20.6

Piirangud maksebilansi ja välisrahastusega seotud raskuste korral

1. Kui lepinguosalisel tekib tõsiseid maksebilansiraskusi või välisrahastusega seotud raskusi või on oht, et neid võib tekkida, võib ta võtta vastu või jätta kehtima piiravaid meetmeid kapitali liikumise, maksete või ülekannete suhtes¹.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et tõsised maksebilansiraskused või välisrahastusega seotud raskused või nende oht võivad muu hulgas olla tingitud raha- või vahetuskursipoliitikaga seotud tõsistest raskustest või nende ohust.

2. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud meetmed:
- a) peavad olema vastavuses Rahvusvahelise Valuutafondi põhikirjaga, nagu see on kohaldatav;
 - b) ei tohi minna kaugemale sellest, mida on vaja, et käesoleva artikli lõikes 1 osutatud olukorraga toime tulla;
 - c) peavad olema ajutised ja need tuleb järk-järgult kõrvaldada, kui käesoleva artikli lõikes 1 osutatud olukord paraneb;
 - d) ei tohi tekitada põhjendamatut kahju teise lepinguosalise kaubanduslikele, majanduslikele ega finantshuvidele ning
 - e) ei tohi olla diskrimineerivad võrreldes nendega, mida võetakse kolmandate riikide suhtes sarnases olukorras.
3. Kumbki lepinguosaline võib võtta või jätta kehtima piiravaid meetmeid kaubavahetuse suhtes, et kaitsta oma välist finantspositsiooni või maksebilanssi. Sellised meetmed peavad olema kooskõlas GATT 1994 ja 1994. aasta üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe maksebilansisätete käsitusleppega.
4. Kumbki lepinguosaline võib vastu võtta või jätta kehtima piiravaid meetmeid teenuskaubanduse suhtes, et kaitsta oma välist finantspositsiooni või maksebilanssi. Sellised meetmed peavad olema kooskõlas GATSi XII artikliga.
5. Lepinguosaline, kes võtab vastu või jätab kehtima lõigetes 1 ja 2 osutatud meetmed, teatab nendest viivitamata teisele lepinguosalisele.

6. Kui käesoleva artikli kohaselt võetakse vastu või jäetakse kehtima piiravad meetmed, konsulteerivad lepinguosalisel viivitamata teenuste ja investeeringute allkomitees, välja arvatud juhul, kui selliseid konsultatsioone peetakse muudel foorumitel, mille liikmed on mõlemad lepinguosalisel. Konsultatsioonide käigus analüüsitakse meetmete võtmise põhjustanud maksebilansiraskusi või väliseid finantsraskusi, võttes muu hulgas arvesse järgmisi tegureid:

- a) raskuste laad ja ulatus;
- b) väline majandus- ja kaubanduskeskkond ning
- c) võimalikud alternatiivsed parandusmeetmed.

7. Lõikes 6 osutatud konsultatsioonidel käsitletakse piiravate meetmete vastavust lõigetele 1 ja 2. Need konsultatsioonid peavad võimaluse korral põhinema kõikidel asjaomastel Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) esitatud statistilistel või muudel andmetel ning nende järeldustes võetakse arvesse IMF-i hinnangut asjaomase lepinguosalise maksebilansile ja välisele finantsolukorrale.

21. PEATÜKK

RIIGIHANKED

ARTIKKEL 21.1

Mõisted

Käesolevas peatükis ning 21-A ja 21-B lisas kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „kommertskaubad ja -teenused“ – kaubad ja teenused, mida tavaliselt müüakse või pakutakse müügiks turul valitsusvälistele ostjatele ja mida sellised ostjad ostavad tavaliselt turult valitsemisega mitte seotud eesmärkidel;
- b) „ehitusteenus“ – teenus, mille eesmärk on mis tahes vahenditega ehitada hooneid ja tsiviilrajatise ÜRO ühtse tooteklassifikaatori (CPC) 51. alajao tähenduses;
- c) „elektrooniline oksjon“ – elektrooniliste seadmete abil toimuv järkjärguline protsess, mille käigus tarnijad esitavad hankemenetlusega kriteeriumitega seotud pakkumuse uue hinna või muu mõõdetava uue väärtuse, mis ei ole hind, või mõlemad, mille tulemusel tekib või muutub pakkumuste pingerida;
- d) „kirjalik“ või „kirjalikult“ – sõnade ja arvudega esitatud väljend, mida saab lugeda ja taasesitada ning hiljem edastada; mõiste võib hõlmata elektrooniliselt edastatavat ja salvestatavat teavet;

- e) „piiratud pakkumismenetlus“ – hange, mille puhul hankeüksus võtab ühendust tema enda valitud tarnija või tarnijatega;
- f) „meede“ – õigusakt, eeskiri, menetlus, haldussuunis või -tava või hankeüksuse mis tahes toiming, mis on seotud käesoleva lepinguga hõlmatud hankega;
- g) „korduvkasutatav loetelu“ – loetelu, mida hankeüksus kavatseb kasutada rohkem kui ühel korral ja mis hõlmab tarnijaid, kelle hankeüksus on tunnistanud loetellu kandmise tingimustele vastavaks;
- h) „kavandatava hanke teade“ – hankeüksuse avaldatav teade, milles kutsutakse huvitatud tarnijaid esitama osalemistaotlusi, pakkumusi või mõlemaid;
- i) „korvamismeetmed“ – tingimused või kohustused, mis edendavad kohalikku arengut või parandavad lepinguosalise maksebilanssi, näiteks kodumaise sisu kasutamine, tehnoloogia litsentsimine, investeerimis-, vastuostu- jms toimingud või nõuded;
- j) „avatud pakkumismenetlus“ – hankemenetlus, mille puhul võivad pakkumuse esitada kõik huvitatud tarnijad;
- k) „hankeüksus“ – 21-A või 21-B lisa A, B või C jao kohaldamisalasse kuuluv üksus;
- l) „kvalifitseeritud tarnija“ – tarnija, kelle hankeüksus on tunnistanud osalemistingimustele vastavaks;
- m) „valikpakkumismenetlus“ – hankemenetlus, mille puhul hankeüksus kutsub pakkumusi esitama üksnes kvalifitseeritud tarnijaid;

- n) „teenused“ – hõlmab ehitusteenuseid, kui ei ole sätestatud teisiti;
- o) „standard“ – dokument, mille on heaks kiitnud tunnustatud asutus ning millega nähakse üldiseks ja korduvaks kasutamiseks ette tooteid ja teenuseid ning nendega seotud protsesse ja tootmismeetodeid käsitlevad normid, suunised või omadused, mille järgimine ei ole kohustuslik; standard võib sisaldada või käsitleda ka üksnes kauba, teenuse, tootmistehnoloogia või -meetodi termineid, sümboleid, pakendamise-, tähistamis- või märgistusnõudeid;
- p) „tarnija“ – isik või isikute rühm, kes pakub või saab pakkuda kaupu ja teenuseid, ning
- q) „tehniline kirjeldus“ – hanketingimus, milles
- i) määratakse kindlaks järgmine:
 - A) hangitavate kaupade omadused, sealhulgas kvaliteet, toime, ohutus ja mõõtmed, või kaupade tootmise protsessid ja viisid, või
 - B) hangitavate teenuste omadused, sealhulgas kvaliteet, toime ja ohutus, või teenuste osutamise protsessid ja viisid, või
 - ii) käsitletakse toote või teenuse suhtes kehtivaid termineid, sümboleid või pakendamise-, tähistamis- või märgistusnõudeid.

ARTIKKEL 21.2

Kohaldamisala ja katvus

1. Käesolevat peatükki kohaldatakse kõikide käesoleva lepinguga hõlmatud hankega seotud meetmete suhtes, olenemata sellest, kas hange korraldatakse üksnes või osaliselt elektrooniliste vahenditega.
2. Käesolevas peatükis tähendab „käesoleva lepinguga hõlmatud hange“ valitsuse ülesannete täitmiseks teostatavat hanget:
 - a) mille puhul hangitakse kaupu või teenuseid või nende mis tahes kombinatsiooni,
 - i) nagu on sätestatud 21-A või 21-B lisas ning
 - ii) hanke eesmärk ei ole äriotstarbeline müük või edasimüük või kasutamine äriotstarbeliseks müügiks või edasimüügiks ette nähtud kaupade tootmisel või teenuste osutamisel;
 - b) mis toimub mis tahes lepingulisel alusel, sealhulgas ostmise, liisimine, rentimise või üürimise teel koos väljaostuvõimalusega või ilma selleta;
 - c) mille väärtus on käesoleva artikli punktide 6–8 kohaste hinnangute järgi artikli 21.6 kohase teate avaldamise ajal võrdne 21-A või 21-G lisas sätestatud vastava künnisega või ületab seda künnist;
 - d) mille teostab hankeüksus ning

e) mis ei ole muul viisil käesoleva artikli lõike 3 ega 21-A või 21-B lisa kohaldamisalast välja jäetud.

3. Kui 21-A või 21-B lisas ei ole ette nähtud teisiti, ei kohaldata käesolevat peatükki järgmise suhtes:

a) maa, olemasolevate hoonete ja muu kinnisvara või nendega seotud õiguste omandamine või üürimine;

b) lepinguosalise lepinguvälised kokkulepped või mis tahes vormis antav abi, sealhulgas koostöölepingud, toetused, laenud, subsiidiumid, paigutused omakapitali, tagatised ja maksusoodustused;

c) fiskaalasutuse teenuste ja depooteenuste, reguleeritud finantsasutuste likvideerimise ja juhtimise teenuste ning riigivõla, sealhulgas laenude, riigi võlakirjade, vekslite ja muude väärtpaberite müügi, tagasiostu või levitamise seotud teenuste hange või soetamine;

d) avaliku sektori töölepingud;

e) hanked, mis korraldatakse:

i) spetsiaalselt rahvusvahelise abi, sealhulgas arenguabi andmiseks;

ii) rahvusvahelise lepingu erimenetluse või -klausli alusel, mis käsitleb sõjaväeüksuste paiknemist või ühist projekti rakendamist asjaomasele lepingule alla kirjutanud riikide poolt, või

iii) rahvusvahelise organisatsiooni erimenetluse või -klausli alusel või mida rahastatakse rahvusvahelise toetuse, laenu või muu abiga, juhul kui kohaldatav menetlus või klausel ei ole käesoleva peatükiga kooskõlas, või

f) finantsteenused.

4. Käesolevat peatükki kohaldatakse kõikidele hangetele, mis on hõlmatud 21-A või 21-B lisaga, mille puhul lepinguosaliste kohustused on sätestatud järgmiselt:

- a) 21-A ja 21-B lisa A jaos keskvalitsusasutused, mille hanked on hõlmatud käesoleva peatükiga;
- b) 21-A ja 21-B lisa B jaos keskvalitsusest madalama taseme valitsusasutused, mille hanked on hõlmatud käesoleva peatükiga;
- c) 21-A ja 21-B lisa C jaos kõik muud üksused, mille hanked on hõlmatud käesoleva peatükiga;
- d) 21-A ja 21-B lisa D jaos käesoleva peatükiga hõlmatud kaubad;
- e) 21-A ja 21-B lisa E jaos käesoleva peatükiga hõlmatud teenused, v.a ehitusteenused;
- f) 21-A ja 21-B lisa F jaos käesoleva peatükiga hõlmatud ehitusteenused;
- g) 21-A ja 21-B lisa G jaos käesoleva peatükiga hõlmatud ehitustööde kontsessioonid;

- h) 21-A ja 21-B lisa H jaos esitatud üldmärkused;
- i) 21-A ja 21-B lisa I jaos meediakanalid, mille kaudu lepinguosaline avaldab oma hanketeateid, lepingu sõlmimise teateid ja muud oma riigihangete süsteemiga seotud teavet, nagu on sätestatud käesolevas peatükis;
- j) 21-B lisa J jaos sätestatud ümberarvestuskurss, mida tuleb kasutada künnisväärtuste puhul.
5. Kui hankeüksus nõuab seoses käesoleva lepinguga hõlmatud hankega, et isik, kes ei kuulu 21-A ega 21-B lisa alla, korraldaks hanke vastavalt konkreetsetele tingimustele, kohaldatakse selliste tingimuste suhtes artiklit 21.4 *mutatis mutandis*.
6. Selleks et teha hanke väärtuse hindamisel kindlaks, kas tegemist on käesoleva lepinguga hõlmatud hankega, hankeüksus:
- a) ei jaga hanget eraldi hangeteks ega vali ega kasuta konkreetset hindamismeetodit hanke väärtuse hindamiseks eesmärgiga täielikult või osaliselt välistada käesoleva peatüki kohaldamine hanke suhtes ning
- b) esitab hanke arvestusliku suurima koguväärtuse hanke kogukestuse lõikes, olenemata sellest, kas leping sõlmitakse ühe või enama tarnijaga, võttes arvesse kõiki tasustamise vorme, sealhulgas:
- i) lisatasud, teenustasud, vahendustasud ja intressid ning
- ii) kui hankes on ette nähtud optioonivõimalus, siis kõnealuste optioonide kogumaksumus.

7. Kui hanke üksiknõude tulemusena sõlmitakse rohkem kui üks leping või sõlmitakse lepingud eraldi osade suhtes (edaspidi „korduvlepingud“), võetakse hinnangulise suurima kogumaksumuse arvutamisel aluseks järgmine:

- a) eelneva 12 kuu jooksul või hankeüksuse eelneva eelarveaasta jooksul sõlmitud sama tüüpi kauba või teenuse korduvlepingute maksumus, mida on võimaluse korral korrigeeritud, et võtta arvesse prognoositud muutusi järgmise 12 kuu jooksul hangitavate kaupade ja teenuste koguses ja maksumuses, või
- b) esialgse lepingu sõlmimisele järgneva 12 kuu jooksul või hankeüksuse eelarveaasta jooksul hangitava sama tüüpi kauba või teenuse korduvlepingute hinnanguline maksumus.

8. Hangete puhul, kus kaupa või teenust hangitakse liisimise, rentimise, üürimise või järeelmaksuga ostu teel, või hangete puhul, mille koguhind ei ole kindlaks määratud, on hindamise alus järgmine:

- a) tähtajaliste lepingute puhul:
 - i) kui lepingu kestus on 12 kuud või vähem, siis hinnanguline suurim maksumus kogu kestuse jooksul;
 - ii) kui lepingu kestus ületab 12 kuud, siis hinnanguline suurim kogumaksumus, sealhulgas mis tahes hinnanguline jääkmaksumus;
- b) tähtajatute lepingute puhul hinnanguline kuumakse, mis on korrutatud 48ga;
- c) kui ei ole kindel, kas leping sõlmitakse tähtajalise lepinguna, kohaldatakse punkti b.

ARTIKKEL 21.3

Julgeoleku- ja ülderandid

1. Ühtki käesoleva peatüki sätet ei tõlgendata nii, nagu takistaks see lepinguosalist võtmast meetmeid või avalikustamast teavet, kui ta peab seda vajalikuks, et kaitsta oma olulisi julgeolekuhuve, mis on seotud relvade, laskemoona või sõjavarustuse hangete või riigi julgeoleku või riigikaitse seisukohalt hädavajalike hangetega.
2. Võttes arvesse nõuet, et selliseid meetmeid ei kohaldata viisil, mis kujutaks endast samasugustes tingimustes oleva lepinguosalise meelevaldset või põhjendamatu diskrimineerimist või rahvusvahelise kaubanduse varjatud piiramist, ei tõlgendata ühtki käesoleva peatüki sätet nii, nagu takistaks see lepinguosalist kehtestamast ja võtmast meetmeid, mis on:
 - a) vajalikud kõlbluse, avaliku korra ja ohutuse kaitseks;
 - b) vajalikud inimeste, loomade või taimede elu või tervise kaitseks;
 - c) vajalikud intellektuaalomandi kaitseks või
 - d) seotud puuetega inimeste, heategevusorganisatsioonide või vangide töö tulemusena valmistatud kaupade ja osutatavate teenustega.
3. Lepinguosalisel on kokku leppinud, et lõike 2 alapunktis b nimetatud meetmete hulka kuuluvad keskkonnameetmed, mis on vajalikud inimeste, loomade või taimede elu ja tervise kaitseks.

ARTIKKEL 21.4

Üldpõhimõtted

Diskrimineerimiskeeld

1. Kumbki lepinguosaline ja tema hankeüksused kohtlevad iga käesoleva lepinguga hõlmatud hankega seotud meetme puhul teise lepinguosalise kaupu ja teenuseid ning teise lepinguosalise tarnijaid, kes selliseid kaupu ja teenuseid pakuvad, kohe ja tingimusteta vähemalt sama soodsalt, kui asjaomane lepinguosaline, kaasa arvatud tema hankeüksused, kohtleb oma kaupu, teenuseid ja tarnijaid.
2. Käesoleva lepinguga hõlmatud hankega seotud meetmete puhul lepinguosalisel ja nende hankeüksused:
 - a) ei kohtle mõnda kohapealset tarnijat tema välismaise kuuluvuse või omandiõiguse määra põhjal vähem soodsalt kui teisi kohapealseid tarnijaid või
 - b) ei diskrimineeri kohapealset tarnijat selle alusel, et kaup või teenus, mida see tarnija selle konkreetse hanke jaoks pakub, pärineb teiselt lepinguosaliselt.

Elektrooniliste vahendite kasutamine

3. Lepinguosalised tagavad, et kogu suhtlus ja teabevahetus, mis on seotud käesoleva lepinguga hõlmatud hankega, sealhulgas hanketeabe, teadete ja hankedokumentide avaldamise ja pakkumuste vastuvõtmisega, toimub elektrooniliste vahendite abil. Kui hankeüksus korraldab käesoleva lepinguga hõlmatud hanke elektroonilisel teel, peab ta:

- a) tagama, et hanke korraldamisel kasutatakse muu hulgas ka autentimiseks ja andmete krüptimiseks IT-süsteeme ja tarkvara, mis on vabalt kättesaadavad ja muude vabalt kättesaadavate IT-süsteemide ja tarkvaraga koostalitlusvõimelised;
- b) kehtestama ja säilitama mehhanisme, millega tagatakse osalemistaotluste ja pakkumuste terviklus, sealhulgas fikseeritakse nende vastuvõtmise aeg ning välistatakse neile loata juurdepääs, ning
- c) kasutama hankemenetlustes teadete ja hankedokumentide avaldamiseks ning võimalikult suures ulatuses pakkumuste esitamiseks elektroonilisi teabe- ja sidevahendeid.

Hanke korraldamine

4. Hankeüksus korraldab käesoleva lepinguga hõlmatud hanke läbipaistval ja erapooletul viisil, mis:

- a) on kooskõlas käesoleva peatükiga, kasutades selliseid meetodeid nagu avatud hankemenetlus, valikhankemenetlus ja piiratud hankemenetlus, ning

b) ennetab huvide konflikte ja korrupsiooni vastavalt asjaomasele õigusele.

Päritolureeglid

5. Käesoleva peatükiga hõlmatud riigihanke puhul ei kohalda lepinguosaline teisest lepinguosalisest imporditavate kaupade suhtes päritolureegleid, mis erinevad nendest päritolureeglitest, mida lepinguosaline kohaldab tavapärase kaubanduse raames samade kaupade impordi suhtes.

Korvamismeetmed

6. Käesoleva lepinguga hõlmatud hankega seoses ei tohi lepinguosaline ega tema hankeüksused üheski hankeetapis taotleda, võtta arvesse, kehtestada ega jõustada korvamismeetmeid.

Meetmed, mis ei ole hangetele eriomased

7. Lõikeid 1 ja 2 ei kohaldata järgmise suhtes: tollimaks ja muud maksud, mis on kehtestatud impordi suhtes või sellise impordiga seoses, selliste tollimaksude ja muude maksudega maksustamise meetod, ning muud teenuskaubandust mõjutavad meetmed peale käesoleva lepinguga hõlmatud hankeid reguleerivate meetmete.

Korruptsioonivastased meetmed

8. Kumbki lepinguosaline tagab, et ta on võtnud kasutusele asjakohased meetmed korruptsiooniga tegelemiseks ja selle tõkestamiseks oma riigihangetes. Nende meetmete hulka võivad kuuluda menetlused, millega võetakse lepinguosalise hangetes osalemise õigus kas tähtajatult või kindlaksmääratud ajavahemikuks tarnijatelt, kelle kohta on selle lepinguosalise õigusasutused lõpliku otsusega kindlaks teinud, et nad on selle lepinguosalise territooriumil seoses riigihangetega osalenud altkäemaksus, pettuses või muus ebaseaduslikus tegevuses. Kumbki lepinguosaline tagab ka selle, et tal on kehtestatud põhimõtted ja menetlused, millega hangetes osalevate või neid mõjutavate isikute võimalik huvide konflikt võimalikult suures ulatuses kõrvaldada või seda ohjata.

ARTIKKEL 21.5

Teave hankesüsteemi kohta

1. Kumbki lepinguosaline:
 - a) avaldab viivitamata seadused, määrused, kohtuotsused, üldkohaldatavad haldusotsused, õigusnormidest tulenevad standardsed lepingupunktid, millele viidatakse hanketeadetes või -dokumentides, samuti käesoleva lepinguga hõlmatud hanke korra ja selles tehtavad muudatused, asjaomases elektroonilises või paberväljaandes, mis on riigi tasandil ametlikult selleks määratud, laia levikuga ja pidevalt üldsusele kättesaadav, ning
 - b) selgitab neid taotluse korral teisele lepinguosalisele.

2. 21-A ja 21-B lisa I jagu sisaldab nimekirja järgmisest:
- a) elektroonilised ja paberväljaanded, kus asjaomane lepinguosaline avaldab lõikes 1 sätestatud teabe;
 - b) elektroonilised ja paberväljaanded, kus asjaomane lepinguosaline avaldab artikli 21.6, artikli 21.8 lõike 9 ja artikli 21.17 lõikega 2 nõutud teated, ning
 - c) veebisaitide aadressid, kus asjaomane lepinguosaline avaldab:
 - i) artikli 21.17 lõike 4 kohase hankestatistika või
 - ii) oma teated sõlmitud hankelepingute kohta vastavalt artikli 21.17 lõikele 5.
3. Kumbki lepinguosaline teatab artiklis 21.21 nimetatud allkomiteele viivitamata igast muudatusest teda käsitlevas teabes, mis on esitatud vastavalt kas 21-A lisa või 21-B lisa I jaos.

ARTIKKEL 21.6

Teated

Kavandatava hanke teade

1. Hankeüksus avaldab iga käesoleva lepinguga hõlmatud hanke kohta kavandatava hanke teate, välja arvatud artiklis 21.14 sätestatud asjaoludel.

2. Kui käesolevas peatükis ei ole sätestatud teisiti, sisaldab iga kavandatava hanke teade järgmist:

- a) hankeüksuse nimi ja aadress ning muud andmed, mis on vajalikud hankeüksusega kontakteerumiseks ning selleks, et saada kõik vajalikud hankedokumendid, ning vajaduse korral teave nende hinna ja maksetingimuste kohta;
- b) hanke kirjeldus, sealhulgas hangitavate kaupade ja teenuste laad ja kogus või eeldatav kogus, kui täpne kogus ei ole teada;
- c) korduvlepingute puhul võimaluse korral edaspidiste kavandatava hanke teadete eeldatav avaldamise aeg;
- d) valikuvõimaluste kirjeldus;
- e) kaupade tarnimise ja teenuste osutamise ajakava või lepingu kestus;
- f) kasutatav hankemeetod ning teave selle kohta, kas tegemist on läbirääkimistega hanke või elektroonilise oksjoniga;
- g) vajaduse korral hankes osalemise taotluste esitamise aadress ja tähtpäev;
- h) pakkumuste esitamise aadress ja tähtpäev;

- i) keeled, milles võib esitada pakkumuse või osalemistaotluse, juhul kui need võib esitada muus keeles kui selle lepinguosalise ametlik keel, kelle hankeüksus hanke korraldab;
- j) tarnijatele kehtestatud osalemistingimuste loetelu koos lühikirjeldustega, sealhulgas nõuded tarnijate esitatavate konkreetsete dokumentide ja tõendite kohta, kui neid nõudeid ei ole esitatud hankedokumentides, mis tehakse kõikidele huvitatud tarnijatele kättesaadavaks samaaegselt kavandatava hanke teatega;
- k) kui hankeüksus kavatseb vastavalt artikli 21.8 lõikele 5 kutsuda hankes osalema piiratud arvu kvalifitseeritud tarnijaid, siis tarnijate valiku kriteeriumid ja hankes osalema lubatavate tarnijate arv, ning
- l) mäрге, et hange on hõlmatud käesoleva peatükiga.

Kokkuvõtlik teade

3. Iga kavandatava hanke puhul avaldab hankeüksus kavandatava hanke teatega samal ajal ühes WTO ametlikus keeles vabalt kättesaadava kokkuvõtliku teate¹. Kokkuvõtlik teade sisaldab vähemalt järgmist teavet:

- a) hanke sisu;

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et WTO ametlikud keeled on inglise, hispaania ja prantsuse keel.

- b) pakkumuse või hankes osalemise või korduvkasutatavasse loetellu kandmise taotluse esitamise viimane kuupäev ning
- c) aadress, kust saab taotleda hankedokumente.

Plaanitud hanke teadaanne

4. Hankeüksustel soovitatakse avaldada igal eelarveaastal võimalikult varakult teadaanne hankeplaanide kohta (edaspidi „plaanitud hanke teadaanne“). Plaanitud hanke teadaanne peaks sisaldama hanke sisu ja kavandatava hanke teate avaldamise ligikaudset kuupäeva.

5. 21-A või 21-B lisa B või C jao alla kuuluv hankeüksus võib kasutada plaanitud hanke teadaannet kavandatava hanke teatena, tingimusel et plaanitud hanke teadaanne sisaldab käesoleva artikli lõikes 2 osutatud teavet ulatuses, mis on üksusele kättesaadav, ja märget, et huvitatud tarnijad peaksid väljendama hankeüksusele oma huvi hanke vastu.

Teateid käsitlevad üldreeglid

6. Kavandatava hanke teated, kokkuvõtlikud teated ja plaanitud hanke teadaanded on vahetult kättesaadavad elektrooniliselt ja tasuta ühtse internetiportaali kaudu. Teateid võib lisaks avaldada ka ajakohases laia levikuga paberväljaandes ja need jäävad üldsusele kättesaadavaks vähemalt teates märgitud aja lõpuni.

Kumbki lepinguosaline loetleb asjakohased elektroonilised ja paberväljaanded vastavalt 21-A või 21-B lisa I jaos.

7. Olenemata lõikes 6 sätestatud nõuetest, mis käsitlevad juurdepääsu kavandatud hanke teadetele, kokkuvõtlikele teadetele ja plaanitud hangete teadaannetele elektrooniliselt tasuta ühtse juurdepääsupunkti kaudu, loob Tšiili alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast ja kolmeaastaseks üleminekuperioodiks kuni ühtse juurdepääsupunkti täieliku toimimiseni ajutise alternatiivina ühtsele juurdepääsupunktile digivärava, mis peab olema tasuta kättesaadav ja kus peavad olema lingid platvormidele või veebisaitidele, kus teateid avaldatakse. Värav sisaldab linke kuni neljale veebisaidile, mis on järgmised:

- a) *Mercado público*;
- b) *Ministerio de Obras Públicas*;
- c) *Dirección General de Concesiones* ning
- d) *Diario Oficial*.

8. Lepinguosalised vaatavad käesoleva artikli lõiget 7 korrapäraselt läbi, sealhulgas arutelu artiklis 21.21 osutatud allkomitees, eelkõige ühtse juurdepääsupunkti rakendamise seisu üle.

ARTIKKEL 21.7

Osalemistingimused

1. Hankeüksus esitab hankes osalemiseks ainult need tingimused, mis on olulised tagamaks, et tarnija vastab õiguslikult ja finantsiliselt hanke nõuetele ning on äriselt ja tehniliselt suutlik asjaomast hankelepingut täitma.
2. Osalemistingimuste kehtestamisel hankeüksus
 - a) ei esita tingimust, et hankes osalemiseks peab tarnija olema varem sõlminud mõne lepinguosalise hankeüksusega ühe või mitu lepingut;
 - b) võib nõuda varasemat tegevuskogemust, kui see on hanke tingimuste seisukohalt oluline ning
 - c) ei nõua, et hanke tingimus oleks asjaomane varasem kogemus lepinguosalise territooriumil.
3. Hinnates, kas tarnija vastab osalemistingimustele, hankeüksus:
 - a) hindab tarnija finantsilist, ärilist ja tehnilist suutlikkust, lähtudes tema äritegevusest nii selle lepinguosalise territooriumil, kelle hankeüksus hanke korraldab, kui ka väljaspool seda, ning

- b) lähtub hindamisel tingimustest, mille hankeüksus on eelnevalt hanketeates või hankedokumentides sätestanud.
4. Lepinguosaline ja tema hankeüksused võivad tõendusmaterjali olemasolu korral ja tingimusel, et käesolevat lõiget ei kohaldata viisil, mis kujutaks endast meelevaldset või põhjendamatu diskrimineerimist lepinguosaliste vahel, välistada tarnija järgmistel põhjustel:
- a) pankrot;
 - b) valeandmete esitamine;
 - c) olulised või püsivad puudused ühest või mitmest varasemast lepingust tuleneva olulise nõude või kohustuse täitmisel;
 - d) kohtuotsused raskete kuritegude ja muude raskete süütegude kohta;
 - e) raske eksimine ametialaste käitumisreeglite vastu või tegevus või tegevusetus, mis vähendab tarnija ärilist usaldusväarsust, või
 - f) maksude maksmata jätmine.

ARTIKKEL 21.8

Tarnijate kvalifitseerimine

Registreerimissüsteemid ja kvalifitseerimismenetlused

1. Lepinguosaline ja tema hankeüksused võivad pidada tarnijate registreerimise süsteemi, mille kaudu huvitatud tarnijad peavad registreeruma ja esitama teatavat teavet. Sellisel juhul tagab lepinguosaline, et huvitatud tarnijatel on elektrooniliste vahendite kaudu juurdepääs registreerimissüsteemi puudutavale teabele ja et nad võivad taotleda registreerimist igal ajal. Pädev asutus teatab neile mõistliku tähtaja jooksul taotluse rahuldamise või tagasilükkamise otsusest. Taotluse tagasilükkamise korral põhjendatakse otsust igakülgselt.
2. Kumbki lepinguosaline tagab, et
 - a) tema hankeüksused teevad jõupingutusi, et minimeerida kvalifitseerimismenetluste erinevusi, ning
 - b) kui tema hankeüksused peavad registreerimissüsteeme, teevad nad jõupingutusi, et minimeerida erinevusi kõnealuste süsteemide vahel.
3. Lepinguosaline, sealhulgas tema hankeüksused, ei võta vastu ega kasuta registreerimissüsteemi või kvalifitseerimismenetlust, mille eesmärk on tekitada teise lepinguosalise tarnijatele asjatuid takistusi hankes osalemiseks või mille tulemuseks on sellised takistused.

Piiratud hankemenetlus

4. Kui hankeüksus kavatab kasutada piiratud hankemenetlust, tuleb tal:
 - a) esitada kavandatava hanke teates vähemalt artikli 21.6 lõike 2 punktides a, b, f, g, j, k ja l ette nähtud teave ning kutsuda tarnijaid üles esitama osalemistaotlust, ning
 - b) esitada kvalifitseeritud tarnijatele, keda ta teavitab vastavalt artikli 21.12 lõike 3 punktile b, pakkumuste esitamise tähtaja alguseks vähemalt artikli 21.6 lõike 2 punktides c, d, e, h ja i osutatud teave.

5. Hankeüksus lubab konkreetses hankes osaleda kõigil kvalifitseeritud tarnijatel, välja arvatud juhul, kui hankeüksus teatab kavandatava hanke teates, et hankes lubatakse osalema vaid piiratud arv tarnijaid, ning esitab tarnijate arvu piiramise kriteeriumid või põhjenduse. Pakkumiskutse adresseeritakse nii mitmele tarnijale, nagu on vaja konkurentsi tagamiseks.

6. Kui hankedokumente ei tehta alates lõikes 4 osutatud teate avaldamise kuupäevast avalikult kättesaadavaks, tagab hankeüksus, et need tehakse kõikidele lõike 5 kohaselt väljavalitud kvalifitseeritud tarnijatele kättesaadavaks üheaegselt.

Korduvkasutatavad loetelud

7. Hankeüksus võib pidada korduvkasutatavat tarnijate loetelu, tingimusel et teade, millega huvitatud tarnijaid kutsutakse taotlema loetellu kandmist:

- a) avaldatakse igal aastal ning
- b) tehakse elektroonilise avaldamise korral püsivalt kättesaadavaks mõne 21-A ja 21-B lisa I jaos loetletud asjakohase kanali kaudu.

8. Lõikega 7 ette nähtud teade sisaldab järgmist:

- a) nende kaupade ja teenuste või kauba- ja teenuseliikide kirjeldus, mille hankimiseks loetelu kasutatakse;
- b) osalemistingimused, millele tarnijad peavad loetellu kandmiseks vastama, ning meetodid, mida hankeüksus kasutab tarnija nõuetele vastavuse kontrollimiseks;
- c) hankeüksuse nimi ja aadress ning muud andmed, mida on vaja temaga kontakteerumiseks ning kõigi vajalike loeteluga seotud dokumentide saamiseks;
- d) loetelu kehtivusaeg ja selle kehtivuse pikendamise või lõpetamise viis, või kui kehtivusaega ei esitata, siis märge selle kohta, millisel viisil teatatakse loetelu kasutamise lõpetamisest, ning
- e) märge, et loetelu võib kasutada käesoleva peatükiga hõlmatud hanke puhul.

9. Kui korduvkasutatav loetelu kehtib kolm aastat või vähem, võib hankeüksus olenemata lõikest 7 avaldada lõikes 7 osutatud teate ainult üks kord loetelu kehtivusaja algul, tingimusel et:

- a) teates esitatakse loetelu kehtivusaeg ja teatatakse, et rohkem teateid ei avaldata ning
- b) teade avaldatakse elektrooniliselt ja see on kogu kehtivusaja jooksul pidevalt kättesaadav.

10. Hankeüksus lubab tarnijatel taotleda igal ajal enda kandmist korduvkasutatavasse loetellu ja kannab kõik kvalifitseeritud tarnijad loetellu mõistlikult lühikese aja jooksul.

11. Kui tarnija, kes ei ole kantud korduvkasutatavasse loetellu, esitab korduvkasutataval loetelul põhinevas hankes osalemise taotluse ja kõik nõutud dokumendid artikli 21.12 lõikes 2 sätestatud ajavahemiku jooksul, peab hankeüksus taotlusega tutvuma. Hankeüksus ei jäta tarnijat hankemenetlusest kõrvale selle tõttu, et tal ei ole piisavalt aega taotlusega tutvuda, välja arvatud erijuhul, kui hanke keerukusest tingituna ei suuda üksus pakkumuste esitamiseks lubatud ajavahemiku jooksul taotluse läbivaatamist lõpule viia.

21-A või 21-B lisa B ja C jaos loetletud üksused

12. 21-A või 21-B lisa B ja C jao kohaldamisalasse kuuluv hankeüksus võib kasutada teadet, milles tarnijaid kutsutakse üles taotlema korduvkasutatavasse loetellu kandmist, kavandatava hanke teatena, kui:

- a) teade avaldatakse kooskõlas käesoleva artikli lõikega 7 ning see sisaldab käesoleva artikli lõikes 8 nõutud teavet ja kogu artikli 21.6 lõikes 2 nõutud teavet, mis on kättesaadav, ning märget selle kohta, et see teade kujutab endast kavandatava hanke teadet või et edaspidi saavad korduvkasutatava loetelu alla kuuluvate hangete teateid ainult korduvkasutatavasse loetellu kuuluvad tarnijad, ning
- b) hankeüksus esitab tarnijatele, kes on talle teatanud oma huvist konkreetse hanke vastu, kiiresti piisavalt teavet, mis võimaldab neil hinnata oma huvi hankes osaleda, sealhulgas kogu ülejäänud teabe, mida nõutakse artikli 21.6 lõike 2 kohaselt, niivõrd kui kõnealune teave on kättesaadav.

13. 21-A või 21-B lisa B või C jao kohaldamisalasse kuuluv hankeüksus võib võimaldada tarnijal, kes on käesoleva artikli lõike 10 kohaselt taotlenud enda kandmist korduvkasutatavasse loetellu, esitada asjaomase hanke raames pakkumuse, kui hankeüksusele jääb piisavalt aega, et kindlaks teha, kas tarnija vastab osalemistingimustele.

Teave hankeüksuse otsuste kohta

14. Hankeüksus teatab hankes osalemise taotluse või korduvkasutatavasse loetellu kandmise taotluse esitanud tarnijale viivitamata oma otsuse tema taotluse kohta.

15. Kui hankeüksus lükkab tarnija hankes osalemise või korduvkasutatavasse loetellu kandmise taotluse tagasi, ei tunnista teda enam kvalifitseerunuks või kustutab ta korduvkasutatavast loetelust, teatab üksus sellest tarnijale viivitamata ja esitab taotlusel talle viivitamata oma otsuse kirjaliku põhjenduse.

ARTIKKEL 21.9

Tehnilised nõuded

1. Hankeüksus ei koosta, ei võta vastu ega kohalda tehnilisi kirjeldusi ega näe ette vastavushindamismenetlust, mille eesmärk on luua tarbetuid takistusi rahvusvahelisele kaubandusele või mille tulemuseks on sellised takistused.
2. Hangitavate kaupade ja teenuste tehnilisi kirjeldusi ette nähes peab hankeüksus võimaluse korral:
 - a) esitama tehnilises kirjelduses pigem toimivus- ja funktsionaalsed nõuded, mitte disaini või tunnuste kirjelduse ning
 - b) võtma tehniliste kirjelduste aluseks rahvusvahelised standardid, kui need standardid on olemas, või kui selliseid rahvusvahelisi standardeid ei ole olemas, võtma aluseks riigisiseseid tehnilised normid, tunnustatud riigisiseseid standardid või ehitusnormid.

3. Kui tehnilistes kirjeldustes kasutatakse disaini või tunnuste kirjelduse näitajaid, peaks hankeüksus võimaluse korral lisama hankedokumentidesse näiteks sõnad „või samaväärne“ näitamaks, et ta võtab arvesse samaväärsete kaupade või teenuste pakkumusi, kui need vastavad selgelt hanke tingimustele.
4. Hankeüksus ei näe ette tehnilisi kirjeldusi, mis sisaldavad konkreetse kaubamärgi või kaubanime, patendi, autoriõiguse, disainilahenduse või tüübi, teatava päritolu, tootja või tarnijaga seotud nõudeid või viiteid, välja arvatud juhul, kui hankeeset ei ole võimalik muul viisil piisavalt täpselt või arusaadavalt kirjeldada, ja tingimusel et üksus lisab hankedokumentidesse näiteks sõnad „või samaväärne“.
5. Hankeüksus ei tohi isikult, kellel võivad olla ärihuvid seoses teatava hankega, konkurentsi piiramist põhjustaval viisil küsida ega vastu võtta nõuandeid, mida võidakse kasutada selle hanke tehniliste kirjelduste koostamisel või vastuvõtmisel.
6. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et lepinguosaline ja tema hankeüksused võivad koostada, vastu võtta või kohaldada vastavalt käesolevale artiklile tehnilisi kirjeldusi loodusvarade kaitse edendamiseks või keskkonna kaitsmiseks.

ARTIKKEL 21.10

Hankedokumendid

1. Hankeüksus esitab tarnijatele hankedokumendid, mis sisaldavad kogu vajalikku teavet, et tarnijad saaksid koostada ja esitada nõuetekohase pakkumuse. Kui seda ei ole juba kavandatava hanke teates tehtud, esitatakse kõnealustes dokumentides täielik kirjeldus järgmise kohta:
 - a) hanke kirjeldus, sealhulgas hangitavate kaupade või teenuste laad ja kogus või eeldatav kogus, kui täpne kogus ei ole teada; nõuded muu hulgas tehnilise kirjelduse, vastavushindamise, plaanide, jooniste või juhendite kohta;
 - b) tarnijate osalemistingimused, sealhulgas sellise teabe ja selliste dokumentide loetelu, mille tarnija peab osalemistingimustele vastamiseks esitama;
 - c) kõik hindamiskriteeriumid, mida hankeüksus kohaldab lepingu sõlmimisel, ning kõnealuste kriteeriumide osakaal, kui hind ei ole ainus kriteerium;
 - d) kui hankeüksus korraldab hanke elektrooniliselt, siis autentimis- ja andmete krüptimise nõuded või muud nõuded seoses teabe elektroonilise esitamisega;
 - e) kui hankeüksus korraldab elektroonilise oksjoni, siis oksjoni pidamise reeglid, sealhulgas hindamiskriteeriumidega seotud pakkumuse elemendid, mis on oksjoni läbiviimise aluseks;

- f) kui pakkumused avatakse avalikult, siis nende avamise kuupäev, kellaeg ja koht ning vajaduse korral pakkumuste avamisele lubatud isikute nimekiri;
- g) muud nõuded või tingimused, sealhulgas maksetingimused ja pakkumuse esitamise viisile seatud piirangud, näiteks kas pakkumusi esitatakse elektrooniliselt või paberil, ning
- h) kaupade kohaletoimetamise või teenuse osutamise kuupäevad.

2. Hangitavate kaupade kohaletoimetamise või teenuste osutamise kuupäeva kehtestamisel võtab hankeüksus arvesse selliseid tegureid nagu hanke keerukus, allhangete eeldatav maht ning realistlik aeg kaupade tootmiseks, laost väljastamiseks ja tarnekohast transportimiseks või teenuste osutamiseks.

3. Kavandatava hanke teates või hankedokumentides sätestatud hindamiskriteeriumid võivad muu hulgas sisaldada hinda ja muid kulutegureid, kvaliteediandmeid, tehnilist väärtust, keskkonnanäitajaid ja tarnetingimusi.

4. Hankeüksus peab viivitamata:

- a) tegema hankedokumentid kättesaadavaks, et huvitatud tarnijatel oleks piisavalt aega esitada nõuetekohane pakkumus;
- b) esitama taotluse korral hankedokumentid igale huvitatud tarnijale ning

- c) vastama huvitatud või hankes osaleva tarnija esitatud mõistlikele päringutele kummagi lepinguosalise seadusega sätestatud ajavahemiku jooksul tingimusel, et küsitud teave ei anna kõnealusele tarnijale eelist teiste tarnijate ees.

Muudatused

5. Kui hankeüksus muudab kavandatava hanke teates või osalevatele tarnijatele esitatud hankedokumentides sätestatud kriteeriume või nõudeid või kui ta muudab või avaldab uuesti hanketeate või hankedokumendid, edastab ta kõik sellised muudatused või muudetud või uuesti avaldatud teate või hankedokumendid kirjalikult
- a) kõikidele teabe muutmise või uuesti avaldamise ajal hankes osalevatele tarnijatele, kui need tarnijad on hankeüksusele teada, kõikidel muudel juhtudel aga samal viisil, kui ta esitas algse teabe, ning
- b) piisavalt varakult, võttes arvesse hanke olemust ja keerukust, et tarnijatel oleks aega oma pakkumusi vajaduse korral muuta ja need uuesti esitada.

ARTIKKEL 21.11

Keskkonnavalasid ja sotsiaalsed kaalutlused

1. Lepinguosaline võib lubada oma hankeüksustel kasutada terve hankemenetluse käigus keskkonnavalasid ja sotsiaalseid kaalutlusi, tingimusel et need ei ole diskrimineerivad, vastavad artikli 21.4 lõike 6 kohasele korvamiskeelule ja on seotud lepingu esemega.

2. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et keskkonnaalaseid ja sotsiaalseid kaalutlusi ei koostata, võeta vastu ega kohaldata viisil, mis kujutab endast meelevaldset või põhjendamatu diskrimineerimist lepinguosaliste vahel või kaubanduse varjatud piiramist.

ARTIKKEL 21.12

Ajavahemikud

1. Hankeüksus jätab oma mõistlikest vajadustest lähtudes tarnijatele piisavalt aega osalemistaotluste ja nõuetele vastavate pakkumuste koostamiseks ja esitamiseks, võttes seejuures arvesse selliseid tegureid nagu:

- a) hanke laad ja keerukus;
- b) allhangete eeldatav maht ning
- c) juhul kui ei kasutata elektroonilisi vahendeid, siis ka aeg, mis on vajalik pakkumuse edastamiseks kodu- ja välismaalt.

Tähtajad, sealhulgas pikendatud tähtajad peavad olema kõikidele huvitatud või osalevatele tarnijatele ühesugused.

2. Valikpakkumismenetlust kasutav hankeüksus määrab osalemistaotluste esitamise tähtpäeva, mis üldjuhul ei ole varem kui 25 päeva pärast kavandatava hanke teate avaldamise kuupäeva. Kui kiireloomulistel juhtudel, mida hankeüksus on nõuetekohaselt põhjendanud, ei saa sellist tähtaega kasutada, võib seda lühendada kuni kümne päevani.

3. Välja arvatud lõigetes 4, 5, 7 ja 8 sätestatud juhtudel, kehtestab hankeüksus pakkumuste esitamise tähtpäeva, mis ei ole varem kui 40 päeva alates kuupäevast, mil:

- a) avaldatakse kavandatava hanke teade, kui tegemist on avatud pakkumismenetlusega, või
- b) juhul kui kasutatakse valikhankemenetlust, teatab hankeüksus tarnijatele, et nad kutsutakse esitama pakkumusi, olenemata sellest, kas kasutatakse korduvkasutatavat loetelu või mitte.

4. Hankeüksus võib lühendada lõike 3 kohast pakkumuste esitamise tähtaega kuni kümne päevani, kui:

- a) hankija on avaldanud planeeritud hanget käsitleva teate, mis on ette nähtud artikli 21,6 lõikes 4, mitte vähem kui 40 päeva ja mitte rohkem kui 12 kuud enne hanke eelteate avaldamist, kusjuures planeeritud hanget käsitlevas teates on esitatud järgmine teave:
 - i) hanke kirjeldus;
 - ii) pakkumuse või osalemistaotluse esitamise ligikaudne tähtpäev;
 - iii) märge, et huvitatud tarnijad peaksid hankeüksusele väljendama oma huvi hanke vastu;
 - iv) aadress, kust saab hankedokumente ning
 - v) kogu kättesaadav teave, mida kavandatava hanke teade peab artikli 21.6 lõike 2 kohaselt sisaldama;

- b) hankeüksus märgib korduvat laadi lepingute puhul algses kavandatava hanke teates, et edaspidistes teadetes sätestatakse pakkumuste esitamise tähtajad vastavalt käesolevale lõikele, või
- c) hankeüksus ei saa nõuetekohaselt põhjendatud kiireloomulistel juhtudel kasutada lõike 3 kohast pakkumuste esitamise tähtaega.

5. Hankeüksus võib lühendada lõike 3 kohast pakkumuste esitamise tähtaega viie päeva võrra igal järgmisel põhjusel:

- a) kavandatava hanke teade avaldatakse elektrooniliselt;
- b) kõik hankedokumendid tehakse alates kavandatava hanke teate avaldamise kuupäevast elektrooniliselt kättesaadavaks ning
- c) hankeüksus võimaldab teha pakkumusi elektrooniliselt.

6. Juhul kui kasutatakse lõiget 5 koostoimes lõikega 4, ei tohi lõike 3 kohane pakkumuste esitamise tähtaeg olla mingil juhul lühem kui kümme päeva alates kavandatava hanke teate avaldamisest.

7. Juhul kui hankeüksus ostab kommertskaupu või -teenuseid või nende kombinatsiooni, võib ta olenemata muudest käesoleva artikli sätetest lühendada lõike 3 kohast pakkumuste esitamise tähtaega vähemalt 13 päevani, kui ta avaldab elektrooniliselt ühel ja samal ajal nii kavandatava hanke teate kui ka hankedokumendid. Kui hankeüksus võimaldab lisaks teha kommertskaupade või -teenuste pakkumusi elektrooniliselt, võib ta lühendada lõike 3 kohast tähtaega kuni kümne päevani.

8. Kui 21-A või 21-B lisa B või C jao kohane hankeüksus on valinud kõik kvalifitseeritud tarnijad või piiratud arvu kvalifitseeritud tarnijaid, võib pakkumuste esitamise tähtaja kehtestada hankeüksuse ja valitud tarnijate vastastikusel kokkuleppel. Sellise kokkuleppe puudumise korral peab tähtaeg olema vähemalt 10 päeva.

ARTIKKEL 21.13

Läbirääkimised

1. Lepinguosaline võib käesoleva lepinguga hõlmatud hanke puhul sätestada, et tema hankeüksused peavad tarnijatega läbirääkimisi, kui

- a) hankeüksus on artikli 21.6 lõike 2 alusel nõutavas kavandatava hanke teates osutanud kavatsusele pidada läbirääkimisi või
- b) hindamisel ilmneb, et ükski pakkumus ei ole kavandatava hanke teates või hankedokumentides sätestatud hindamiskriteeriumide kohaselt selgelt kõige soodsam.

2. Hankeüksus:

- a) tagab, et läbirääkimistel osalevate tarnijate kõrvalejätmine toimub kavandatava hanke teates või hankedokumentides sätestatud hindamiskriteeriumide kohaselt, ning
- b) määrab pärast läbirääkimiste lõppu allesjäänud osalevatele tarnijatele ühise tähtpäeva uute või muudetud pakkumuste esitamiseks.

ARTIKKEL 21.14

Piiratud pakkumismenetlus

1. Tingimusel, et hankeüksus ei kasuta seda sätet konkurentsi vältimiseks tarnijate vahel ega viisil, millega diskrimineeritakse teise lepinguosalise tarnijaid või kaitstakse omamaiseid tarnijaid, võib ta kasutada piiratud hankemenetlust ja otsustada mitte kohaldada artikleid 21.6, 21.7, 21.8 ja 21.10 ning artikleid 21.12, 21.13, 21.15 ja 21.16 järgmiste asjaolude korral:

- a) kui:
 - i) pakkumusi ei esitatud või tarnijad ei esitanud osalemistaotlusi;
 - ii) ei ole esitatud ühtki hankedokumentide olulistele nõuetele vastavat pakkumust;
 - iii) ükski tarnija ei vastanud osalemistingimustele või
 - iv) pädev asutus kuulutas esitatud pakkumused konkurentide kokkuleppeks, eeldusel et hankedokumentide nõudeid ei ole oluliselt muudetud;
- b) kui kaupu või teenuseid saab tarnida üksnes konkreetne tarnija ja puuduvad mõistlikud alternatiivsed või asenduskaubad või -teenused ühel järgmistest põhjustest:
 - i) hangitakse kunstiteost;

- ii) patente, autoriõiguste ja muude ainuõiguste tõttu või
 - iii) konkurents puudub tehnilistel põhjustel;
- c) kui esialgne kaupade tarnija või teenuste osutaja hangib täiendavaid kaupu või teenuseid, mis ei olnud hõlmatud esialgse hankega, ning kui sellise kaupade tarnija või teenuste osutaja vahetamine
- i) ei ole võimalik majanduslikel ja tehnilistel põhjustel, mis tulenevad näiteks olemasolevate seadmete, tarkvara, teenuste või paigaldiste vahetatavus- ja koostalitlusnõudest, ning
 - ii) põhjustaks hankeüksusele olulist ebamugavust või märkimisväärset lisakulu;
- d) kui ja niivõrd kui see on rangelt vajalik kiireloomulise olukorra tõttu, mis on tingitud sündmustest, mida hankeüksus ei võinud ette näha, ei ole avatud või valikhanke korras olnud võimalik saada kaupu või teenuseid õigeks ajaks;
- e) kaubaturult ostetavate kaupade korral;
- f) kui hankeüksus hangib prototüüpi või esimest toodet või teenust, mis on välja töötatud tema tellimusel teatava teadusuuringut, katsetus-, uurimis- või esialgset arendustööd käsitleva lepingu alusel ja selle raames; esimese toote või teenuse esialgne arendustöö võib hõlmata piiratud ulatuses tootmist või teenuse osutamist, et võtta arvesse kohapealse katsetamise tulemusi ja tõendada, et kaup või teenus sobib masstootmiseks või -tarnimiseks kooskõlas vastuvõetavate kvaliteedistandarditega, kuid ei hõlma masstootmist ega -tarnimist eesmärgiga saavutada kaubanduslik tasuvus või katta teadus- ja arendustööde kulu;

- g) ostude korral, mis tehakse üksnes lühiajaliselt kehtival eriti soodsatel tingimustel, mis tulenevad erakorralisest realiseerimisest, näiteks likvideerimisest, pankrotivara haldamisest või pankrotist, mitte aga tavaliste ostude korral tavapärastelt tarnijatelt, või
- h) kui leping sõlmitakse ideekonkursi võitjaga, tingimusel et
- i) konkursi korraldus vastas käesoleva peatüki põhimõtetele, eelkõige seoses kavandatava hanke teate avaldamisega ning
 - ii) konkursil osalejaid hindas sõltumatu komisjon eesmärgiga selgitada välja võitja, kellega sõlmitakse leping.

2. Hankeüksus koostab iga lõike 1 alusel sõlmitud lepingu kohta kirjaliku aruande. Aruanne sisaldab hankeüksuse nime, hangitud kaupade või teenuste maksumust ja laadi ning märkust lõikes 1 sätestatud asjaolude ja tingimuste kohta, mis õigustavad piiratud pakkumismenetluse kasutamist.

ARTIKKEL 21.15

Elektroonilised oksjonid

Kui hankeüksus kavatseb käesoleva lepinguga hõlmatud hanke korraldada elektroonilise oksjonina, esitab ta igale osalejale enne elektroonilise oksjoni algust

- a) teabe automaatse hindamismeetodi kohta, mida kasutatakse oksjoni käigus automaatseks pakkumuste pingerea koostamiseks ja muutmiseks, sealhulgas hankedokumentides sätestatud hindamiskriteeriumidel põhineva matemaatilise valemi;
- b) pakkumuse elementide esialgse hindamise tulemused, kui leping kavatsetakse sõlmida kõige soodsama pakkumuse tegijaga ning
- c) muu olulise teabe oksjoni korraldamise kohta.

ARTIKKEL 21.16

Pakkumuste läbivaatamine ja lepingute sõlmimine

Pakkumuste läbivaatamine

1. Hankeüksus võtab pakkumused vastu, avab need ja vaatab need läbi nii, et hankemenetlus on läbipaistev ja erapooletu ning säilib pakkumuste konfidentsiaalsus.

2. Hankeüksus ei karista ühtegi tarnijat selle eest, et sai tema pakkumuse kätte pärast pakkumuste esitamise tähtaega, kui hilinemine on tingitud üksnes hankeüksuse väärast tegevusest.

3. Kui hankeüksus pakub ühele tarnijale võimalust parandada pakkumuste avamise ja lepingu sõlmimise otsustamise vahelisel ajal tahtmatud vormivead, tuleb tal sama võimalust pakkuda kõikidele osalevatele tarnijatele.

Lepingute sõlmimine

4. Selleks et pakkumust saaks lepingu sõlmimise üle otsustamisel arvesse võtta, peab see olema tehtud kirjalikult, vastama avamise ajal teadetes ja hankedokumentides sätestatud olulistele nõuetele ja tulema tarnijalt, kes vastab osalemistingimustele.

5. Välja arvatud juhul, kui hankeüksus jõuab järeldusele, et lepingu sõlmimine ei ole avalikes huvides, sõlmib ta lepingu tarnijaga, kes on hankeüksuse hinnangul suuteline täitma lepingutingimusi ja kes ainuüksi teadetes ja hankedokumentides sätestatud hindamiskriteeriumide kohaselt on esitanud:

a) soodsaima pakkumuse või

b) madalaima hinnaga pakkumuse, kui hind on ainus kriteerium.

6. Kui hankeüksusele esitatakse pakkumus, mille hind on teiste pakkumustega võrreldes ebaharilikult madal, võib ta kontrollida tarnijat, kas tarnija vastab osalemistingimustele ja on suuteline lepingutingimusi täitma.

7. Hankeüksus ei tee valikuid, ei tühista hanget ega muuda sõlmitud lepinguid viisil, mis ei ole kooskõlas käesolevast peatükist tulenevate kohustustega.

8. Kumbki lepinguosaline teeb endast kõik, et sätestada võitja väljaselgitamise ja lepingu sõlmimise vaheline ooteaeg, et tagasi lükatud pakkujatele jääks piisavalt aega lepingu sõlmimise otsus läbi vaadata ja vaidlustada.

ARTIKKEL 21.17

Hanketeabe läbipaistvus

Tarnijatele esitatav teave

1. Hankeüksus teavitab osalevaid tarnijaid viivitamata ja tarnija taotluse korral kirjalikult sellest, kelle ta on kuulutanud hanke võitjaks. Kooskõlas artikli 21.18 lõigetega 2 ja 3 esitab hankeüksus tagasi lükatud tarnija taotlusele selgituse, miks üksus ei valinud tema pakkumust ja millised olid võitnud tarnija pakkumuse suhtelised eelised.

Teabe avaldamine sõlmitud lepingu kohta

2. Hankeüksus avaldab hiljemalt 72 päeva pärast iga käesoleva peatükiga hõlmatud lepingu sõlmimist teate 21-A ja 21-B lisa I jaos loetletud asjakohases paber- või elektroonilises väljaandes. Kui hankeüksus avaldab teate üksnes elektroonilises väljaandes, peab teave jääma mõistliku tähtaja jooksul vabalt kättesaadavaks. Teade sisaldab vähemalt järgmist teavet:

- a) hangitud kaupade või teenuste kirjeldus;
- b) hankeüksuse nimi ja aadress;
- c) eduka tarnija nimi ja aadress;
- d) eduka pakkumuse maksumus või lepingu sõlmimisel arvesse võetud kõrgeima ja madalaima hinnaga pakkumus;
- e) lepingu sõlmimise kuupäev ning
- f) kasutatud hankemeetod ja juhul, kui artikli 21.14 kohaselt kasutati piiratud pakkumismenetlust, siis selle kasutamist õigustavate asjaolude kirjeldus.

Dokumentide ja aruannete säilitamine ning elektrooniline jälgitavus

3. Hankeüksus säilitab vähemalt kolm aastat alates lepingu sõlmimisest järgmise:
 - a) dokumendid ja aruanded käesoleva lepinguga hõlmatud hankega seotud hankemenetluste ja sõlmitud lepingute kohta, sealhulgas artikli 21.14 alusel nõutavad aruanded, ning
 - b) andmed, millega tagatakse käesoleva lepinguga hõlmatud hanke elektroonilisel korraldamisel asjakohane jälgitavus.

Statistiliste andmete vahetamine

4. Teise lepinguosalise taotlusel ja pidades silmas artiklis 21.21 osutatud allkomitees peetavaid arutelusid, teeb kumbki lepinguosaline teisele lepinguosalisele kättesaadavaks käesoleva lepinguga hõlmatud kaupade, teenuste ja ehitusteenuste hanke statistika, sealhulgas võimalikult suures ulatuses statistika ehitustööde kontsessioonide kohta. Kooskõlas artikliga 21.23 teevad lepinguosalsed koostööd, et saavutada parem arusaam teineteise riigihangete statistikast.
5. Kui lepinguosaline nõuab, et käesoleva artikli lõike 2 kohased sõlmitud lepinguid käsitlevad teated tuleb avaldada elektrooniliselt, ja kui sellised teated on üldsuselekättesaadavad ühe andmebaasi kaudu vormis, mis võimaldab selle peatükiga hõlmatud lepinguid analüüsida, võib lepinguosaline artiklis 21.21 osutatud allkomiteele andmete edastamise asemel esitada lingi veebisaidile koos juhistega, mida on vaja selliste andmete kättesaamiseks ja kasutamiseks.

ARTIKKEL 21.18

Teabe avalikustamine

Teabe esitamine lepinguosalistele

1. Teise lepinguosalise taotluse korral annab lepinguosaline viivitamata teavet, mis võimaldab kindlaks teha, kas hange korraldati õiglaselt, erapooletult ja käesoleva peatüki kohaselt, sealhulgas teabe võitnud pakkumuse näitajate ja suhteliste eeliste kohta. Kui kõnealuse teabe avalikustamine võib mõjutada tulevasi hankeid, avaldab teabe saanud lepinguosaline selle teistele tarnijatele alles pärast nõupidamist teabe esitanud lepinguosalisega ja tema nõusolekul.

Teabe avalikustamata jätmine

2. Olenemata käesoleva peatüki muudest sätetest ei anna lepinguosaline ega tema hankeüksused ühelegi tarnijale teavet, mis võiks kahjustada konkreetse tarnija seaduslikke ärihuve või ausat konkurentsi tarnijate vahel, välja arvatud seadusega või teabe esitanud tarnija kirjaliku loaga nõutud ulatuses.

3. Käesolevat peatükki ei tõlgendata nii, et lepinguosaline ja tema hankeüksused, ametiasutused ja läbivaatavad organid peaksid avalikustama konfidentsiaalset teavet, kui selline avalikustamine võiks

- a) kahjustada õiguskaitset;
- b) kahjustada ausat konkurentsi tarnijate vahel;

- c) kahjustada konkreetsete isikute õigustatud ärihuve, sealhulgas nende intellektuaalomandi kaitset, või
- d) olla muul viisil vastuolus avalike huvidega.

ARTIKKEL 21.19

Riigisisene läbivaatamise kord

1. Kumbki lepinguosaline kehtestab õigeaegse, tulemusliku, läbipaistva ja mittediskrimineeriva haldusliku või kohtuliku läbivaatamise korra, mille abil tarnija, kellel on või on olnud huvid seoses käesoleva lepinguga hõlmatud hankega, võib vaidlustada

- a) käesoleva peatüki sätete rikkumise või
- b) kui tarnijal ei ole lepinguosalise õiguse kohaselt õigust vaidlustada otseselt käesoleva peatüki sätete rikkumist, siis nende meetmete täitmata jätmise, mille lepinguosaline on võtnud käesoleva peatüki rakendamiseks.

Vaidlustamise kord on kirjalik ja see tehakse üldiselt kättesaadavaks.

2. Kui tarnija esitab seoses käesoleva lepinguga hõlmatud hankega, mille vastu tal on või on olnud huvi, kaebuse lõikes 1 nimetatud rikkumise või täitmata jätmise kohta, kutsub lepinguosaline, kelle hankeüksus käesoleva lepinguga hõlmatud hanget korraldab, hankeüksust ja tarnijat üles leidma kaebusele lahendust konsultatsioonide teel. Hankeüksus vaatab sellised kaebused läbi erapooletult ja õigeaegselt ning nii, et see ei mõjuta tarnija osalemist käimasolevates ega tulevastes käesoleva lepinguga hõlmatud hangetes ega tema õigust taotleda haldusliku või kohtuliku läbivaatamismenetluse kaudu parandusmeetmete võtmist.

3. Igale tarnijale võimaldatakse vaidlustuse ettevalmistamiseks ja esitamiseks piisav aeg, mis ei ole mingil juhul lühem kui kümme päeva alates hetkest, mil tarnija sai või oleks pidanud saada teada vaidlustamise aluseks olevast asjaolust.
4. Selleks asutab või määrab kumbki lepinguosaline vähemalt ühe erapooletu haldus- või õigusasutuse, mis on tema hankeüksusest sõltumatu ning mis võtab vastu ja vaatab läbi tarnijate vaidlustusi seoses käesoleva lepinguga hõlmatud hangetega.
5. Kui vaidlustamise vaatab esimesena läbi muu kui lõikes 4 osutatud asutus, tagab lepinguosaline, et tarnijal on õigus algne otsus edasi kaevata erapooletule haldus- või õigusasutusele, mis ei sõltu hankeüksusest, mille hanget ta vaidlustab.
6. Kui läbivaatav asutus ei ole kohus, tagab kumbki lepinguosaline, et läbivaatava asutuse otsuseid on võimalik kohtusse edasi kaevata või et läbivaatav asutus näeb ette menetlused, millega tagatakse, et
- a) hankeüksus vastab vaidlustamisele kirjalikult ja esitab läbivaatavale asutusele kõik asjakohased dokumendid;
 - b) menetlusosalistel (edaspidi „menetlusosalised“) on õigus olla ära kuulatud enne kui läbivaatav organ teeb vaidluses otsuse;
 - c) menetlusosalistel on õigus võtta endale esindaja ja saatja;
 - d) menetlusosalistel on õigus osaleda kõikides menetlustoimingutes;

- e) menetlusosalistel on õigus taotleda avalikku menetlust ja kutsuda tunnistajaid ning
 - f) läbivaatav asutus teeb otsuse või esitab soovitusel õigeaegselt ja kirjalikult ning põhjendab iga otsust või soovitusel.
7. Kumbki lepinguosaline võtab vastu või jätab kehtima korra, millega nähakse ette
- a) ajutised kiirmeetmed, et tarnijal oleks võimalik hankes edasi osaleda. Need ajutised meetmed võivad kaasa tuua hankemenetluse peatamise. Selles korras võib olla ette nähtud, et selliste meetmete kohaldamise üle otsustamisel võib arvesse võtta nende ülekaalukalt ebasoodsaid tagajärgi asjakohastele huvidele, sealhulgas avalikele huvidele. Meetmete võtmata jätmist põhjendatakse kirjalikult, ning
 - b) parandusmeetmed või tekkinud kahju hüvitamine, kui läbivaatav asutus on teinud kindlaks, et lõikes 1 osutatud rikkumine või eiramine on aset leidnud. Tekkinud kahju hüvitamine võib piirduda pakkumuse ettevalmistus- või vaidlustamiskuluga või mõlemaga.

ARTIKKEL 21.20

Katvuse muudatused ja parandused

1. Euroopa Liit võib muuta või parandada 21-A lisa ja Tšiili võib muuta või parandada 21-B lisa.

Muudatused

2. Kui lepinguosaline kavatseb muuta oma lisa lõike 1 kohaselt, teeb ta järgmist:
 - a) teatab teisele lepinguosalisele sellest kirjalikult ja
 - b) esitab teates ettepaneku teha teise lepinguosalise jaoks sobivad kompenseerivad kohandused, mis võimaldaksid säilitada katvuse ulatuses, mis on võrreldav muudatuse-eelse kaetusega.
3. Olenemata käesoleva artikli lõike 2 punktist b ei pea lepinguosaline esitama kompenseerivaid kohandusi, kui muudatus puudutab hankeüksust, mille üle lepinguosaline on tegelikult kaotanud oma kontrolli või mõju. Loetakse, et valitsus on tegelikult kaotanud kontrolli või mõju käesoleva lepinguga hõlmatud hanke üle, mida korraldab 21-A või 21-B lisa A, B või C jaos loetletud hankeüksus, selle hankeüksuse hankega seotud ulatuses, kui hankeüksus on avatud konkurentsile turgul, millele juurdepääs ei ole piiratud.
4. Kui lepinguosaline teatab teisele lepinguosalisele lõike 2 kohaselt oma lisa kavandatavast muutmisest, esitab teine lepinguosaline kirjaliku vastuväite, kui ta vaidlustab selle, et
 - a) lõike 2 punkti b alusel kavandatud kohandus on piisav, et säilitada katvus tasemel, mis on võrreldav vastastikku kokku lepitud tasemega, või
 - b) muudatus on seotud hankeüksusega, mille üle lepinguosaline on lõike 3 kohaselt tegelikult kaotanud kontrolli või mõju.

Teine lepinguosaline esitab kirjaliku vastuväite 45 päeva jooksul pärast käesoleva artikli lõike 2 punktis a osutatud teate kättesaamist. Kui lepinguosaline ei esita kirjalikku vastuväidet kõnealuse ajavahemiku jooksul, loetakse, et ta on kohanduse või muudatusega nõus, sealhulgas 31. peatüki tähenduses.

Parandused

5. Lepinguosalised käsitlevad järgmisi 21-A või 21-B lisa tehtavaid muudatusi puhtformaalset laadi parandustena, tingimusel et need ei mõjuta käesoleva peatükiga ette nähtud vastastikku kokku lepitud katvust:

- a) üksuse nime muutmine;
- b) kahe või enama 21-A või 21-B lisa A, B või C jaos loetletud üksuse ühinemine;
- c) 21-A või 21-B lisa A, B või C jaos loetletud üksuse jagunemine kaheks või enamaks üksuseks, mis kõik lisatakse 21-A või 21-B lisa samas jaos loetletud üksuste hulka.

6. Kui lepinguosaline teeb ettepaneku vastavalt kas 21-A lisa või 21-B lisa parandamiseks, teatab ta sellest teisele lepinguosalisele iga kahe aasta järel pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva.

7. Lepinguosaline võib esitada teisele lepinguosalisele vastuväite kavandatud paranduse kohta 45 päeva jooksul pärast kõnealuse teate kättesaamisest. Vastuväite esitamise korral esitab lepinguosaline põhjendused selle kohta, miks kavandatud paranduse puhul ei ole tema arvates tegemist lõikes 5 sätestatud muudatusega, ning kirjeldab kavandatud paranduse mõju käesoleva peatükiga ette nähtud vastastikku kokku lepitud katvusele. Kui 45 päeva jooksul pärast teate kättesaamist ei ole kirjalikku vastuväidet esitatud, siis loetakse, et lepinguosaline on kavandatud parandusega nõus.

Konsultatsioonid ja vaidluste lahendamine

8. Kui teine lepinguosaline vaidlustab kavandatava muudatuse või paranduse 45 päeva jooksul, püüavad lepinguosalisel pärast teate kättesaamist lahendada küsimuse konsultatsioonide teel. Kui lepinguosalisel ei jõua kokkuleppele 60 päeva jooksul pärast vastuväite kättesaamist, võib lepinguosaline, kes soovib muuta või parandada oma lisa, lasta asja lahendada käesoleva lepingu kohases vaidluste lahendamise menetluses. Kavandatav muudatus või parandus jõustub üksnes siis, kui mõlemad lepinguosalisel on selles kokku leppinud, või lõpliku otsuse alusel 31. peatükis sätestatud korras.

9. Kui käesoleva artikli lõike 8 kohase konsultatsioonimenetluse käigus kokkuleppele ei jõuta, ei vabasta see lepinguosalisel kohustusest pidada konsultatsioone 31. peatüki alusel.

ARTIKKEL 21.21

Riigihangete allkomitee

Lepinguosalise taotlusel tuleb artikli 33.4 lõike 1 kohaselt moodustatud riigihangete allkomitee (edaspidi „allkomitee“) kokku, et tegeleda käesoleva peatüki rakendamise ja toimimisega seotud küsimustega, nagu:

- a) riigihangetega seotud küsimused, mille lepinguosaline on komiteele edastanud;
- b) lepinguosalisel koostöötegevuse seiramine vastavalt artiklile 21.23;

- c) väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate käesoleva lepinguga hõlmatud hangetes osalemise hõlbustamine, nagu on sätestatud artiklis 21.22, ning
- d) arutelud artikli 21.6 lõike 7 kohase ühtse juurdepääsupunkti rakendamise seisu üle.

ARTIKKEL 21.22

Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate osalemise hõlbustamine

1. Lepinguosalised tunnistavad väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (edaspidi „VKE-d“) olulist panust majanduskasvu ja tööhõivesse ning VKE-de riigihangetes osalemise hõlbustamise tähtsust.
2. Lepinguosalised tunnistavad elektrooniliste hangete tähtsust selles, et need tagavad läbipaistvuse ja seeläbi hõlbustavad VKE-de osalemist hankemenetlustes.
3. Lepinguosalised tunnistavad ka mõlema lepinguosalise tarnijate ja eelkõige VKE-de vaheliste äriliitude, sealhulgas ühise pakkumismenetlustes osalemise tähtsust.
4. Lepinguosalised võivad:
 - a) anda teavet meetmete kohta, mida nad kasutavad VKE-de riigihangetes osalemise toetamiseks, edendamiseks, julgustamiseks või hõlbustamiseks;
 - b) teha koostööd mehhanismide väljatöötamisel, et anda VKE-dele teavet käesoleva peatükiga hõlmatud hangetes osalemise vahendite kohta.

5. Selleks et hõlbustada VKE-de osalemist käesoleva lepinguga hõlmatud hangetes, teeb kumbki lepinguosaline võimaluste piires järgmist:

- a) esitab VKE-de määratluse elektroonilises portaalis;
- b) püüab teha kõik hankedokumendid tasuta kättesaadavaks;
- c) võtab muid meetmeid, mis on ette nähtud selleks, et hõlbustada VKE-de osalemist käesoleva peatükiga hõlmatud riigihangetes, tingimusel et sellised meetmed ei diskrimineeri teise lepinguosalise ettevõtteid.

ARTIKKEL 21.23

Koostöö

1. Lepinguosalised teevad kõik endast oleneva, et arendada koostöötegevust, et saavutada parem arusaamine oma vastavatest riigihankesüsteemidest ja parem juurdepääs oma turgudele sellistes küsimustes nagu:

- a) kogemuste ja teabe vahetamine näiteks õigusraamistiku, parimate tavade ja statistika küsimustes;
- b) tarnijate osalemise hõlbustamine käesoleva lepinguga hõlmatud hangetes, eelkõige VKE-de puhul;
- c) elektrooniliste vahendite väljatöötamine ja ulatuslikum kasutuselevõtt riigihankesüsteemides;

- d) suutlikkuse suurendamine, soodustades valitsusametnike ja hankeüksuste töötajate vahelist õppimist üksteise kogemustest, et täita käesoleva peatüki sätteid.
2. Lepinguosalised teatavad artiklis 21.21 osutatud allkomiteele kõigist sellistest tegevustest.

ARTIKKEL 21.24

Lisaläbirääkimised

Artiklis 21.21 osutatud riigihangete allkomitee vaatab käesoleva peatüki toimimise üle ja võib hiljemalt neli aastat pärast käesoleva lepingu jõustumist teha kaubanduskomiteele ettepaneku soovitada lepinguosalistel pidada täiendavaid läbirääkimisi, et veelgi hõlbustada turulepääsu.

22. PEATÜKK

RIIGI OSALUSEGA ETTEVÕTTED, ERI- VÕI EELISÕIGUSEGA ETTEVÕTTED NING MÄÄRATUD MONOPOLID

ARTIKKEL 22.1

Kohaldamisala

1. Pooled kinnitavad oma õigusi ja kohustusi, mis tulenevad GATT 1994 XVII artikli lõigetest 1–3, GATT 1994 XVII artikli tõlgendamise käsitusleppesest ning GATSi VIII artikli lõigetest 1, 2 ja 5.
2. Käesolevat peatükki kohaldatakse riigi osalusega ettevõtte, eri- või eelisõigustega ettevõtte ja määratud monopoli (edaspidi „üksus“) suhtes, kes tegeleb äritegevusega. Kui üksus tegeleb nii ärilise kui ka mitteärilise tegevusega,¹ hõlmab see peatükk ainult äritegevust.
3. Käesolevat peatükki kohaldatakse riigi osalusega ettevõtete, eri- või eelisõigustega ettevõtete ja määratud monopolide suhtes kõigil valitsemistasanditel.

¹ Mitteärilise tegevuse hulka võivad kuuluda õiguspärase avaliku teenuse ülesande täitmine või mis tahes tegevused, mis on otseselt seotud riigikaitse või avaliku julgeoleku tagamisega.

4. Käesolevat peatükki ei kohaldata lepinguosaliste hangete suhtes, mille eesmärk on osta kaupa või teenust valitsuse tarbeks ja mitte äriotstarbeliseks edasimüügiks või äriotstarbeliseks müügiks ette nähtud kauba tarnimiseks või teenuse osutamiseks, olenemata sellest, kas kõnealune hange on käesoleva lepinguga hõlmatud hange, nagu see on määratletud artiklis 21.2.

5. Käesolevat peatükki ei kohaldata teenuste suhtes, mida osutatakse valitsuse ülesannete täitmisel.

6. Käesolevat peatükki ei kohaldata riigi osalusega ettevõtete, eri- või eelisõigustega ettevõtete ega määratud monopolide suhtes juhtudel, kus üksuse äritegevusest saadud aastatulu on vähemalt ühel kolmest eelnevast järjestikusest eelarveaastast olnud väiksem kui 100 miljonit eriarveldusühikut (SDRi)¹.

7. Artiklit 22.4 ei kohaldata käesoleva lepingu kohaldamisalast välja jäävate teenusesektorite suhtes.

8. Artiklit 22.4 ei kohaldata, kui lepinguosalise riigi osalusega ettevõtte, eri- või eelisõigustega ettevõtte või määratud monopol ostab ja müüb kaupu või teenuseid vastavalt järgmisele:

- a) kehtiv nõuetele mittevastav meede, mille lepinguosaline jätab kehtima või mida ta jätkab, uuendab või muudab kooskõlas artiklitega 10.11, 11.8 või 18.10, nagu on sätestatud 10-A lisas esitatud lepinguosalise loendis, või
- b) artiklite 10.11, 11.8 või 18.10 osutatud nõuetele mittevastav meede, mille lepinguosaline võtab vastu või jätab kehtima seoses allsektorite või tegevusaladega, mis on nimetatud 10-B lisas esitatud lepinguosalise loendis.

¹ Esimese viie aasta jooksul alates käesoleva lepingu jõustumisest on künnis alla 200 miljoni SDRi.

ARTIKKEL 22.2

Mõisted

Käesolevas peatükis ja 22. lisas kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „äritegevus“ – ettevõtte tegevus, mille lõpptulemusena toodetakse kaupa või osutatakse teenust, mida müüakse asjaomasel turul ettevõtja määratud koguses ja hindadega ning mille eesmärk on teenida kasumit¹;
- b) „äriõigused“ – hinna-, kvaliteedi-, kättesaadavus-, turustatavus-, veokaalutlused ja muud ostu- või müügingimused või muud asjaolud, mida asjaomasel tegevusalal või tööstusharus turumajanduse põhimõtete kohaselt tegutsev eraettevõtte tavaliselt arvestab, kui ta teeb äriotsuseid;
- c) „määrama“ – monopoli kehtestama või lubama või selle tegevusulatust laiendama, et hõlmata veel mõni kaup või teenus;
- d) „määratud monopol“ – üksus, sealhulgas üksuste grupp või valitsusasutus, mis on lepinguosalise territooriumi asjaomasel turul määratud teatava kauba või teenuse ainutarnijaks või -ostjaks; ainuüksi asjaolu tõttu, et mingile üksusele on antud intellektuaalomandi ainuõigused, ei loeta seda üksust veel monopoliks;

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et „äritegevus“ ei hõlma sellise ettevõtte tegevust, mis tegutseb mittetulunduslikul alusel või mis tegutseb kulude katmise põhimõttel.

- e) „eri- või eelisõigustega ettevõtte“¹ – avaliku või erasektori ettevõtja, kellele lepinguosaline on andnud *de jure* või *de facto* eri- või eelisõigused; lepinguosaline annab eri- või eelisõigused, kui ta määrab kaks või enam ettevõtjat, kellel on luba tarnida teatavat kaupa või osutada teatavat teenust – võttes arvesse konkreetset valdkondlikku määrust, mille alusel õigus või eelisõigus on antud –, või piirab selliste ettevõtjate arvu kahe või enamaga, välja arvatud kooskõlas objektiivsete, proportsionaalsete ja mittediskrimineerivate kriteeriumidega, mõjutades seeläbi oluliselt teiste ettevõtjate võimalusi tarnida sama kaupa või osutada sama teenust samas geograafilises piirkonnas ja sisuliselt samaväärsetel tingimustel;
- f) „teenus, mida osutatakse valitsuse ülesannete täitmisel“ – teenus, mida osutatakse valitsuse ülesannete täitmisel, nagu see on määratletud GATSi I artikli lõike 3 punktis c, sealhulgas kohaldataval juhul vastavalt GATSi finantsteenuseid käsitleva lisa määratlusele, ning
- g) „riigi osalusega ettevõtte“ – ettevõtte, mida omab või kontrollib lepinguosaline².

ARTIKKEL 22.3

Üldsätted

Ilma et see piiraks lepinguosaliste käesoleva peatüki kohaseid õigusi ja kohustusi, ei takista ükski selle peatüki säte kumbagi lepinguosalist asutamast või säilitamast riigi osalusega ettevõtteid, määramast või säilitamast monopole ega andmast ettevõtetele eri- või eelisõigusi.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et üksikutele ettevõtetele litsentsi andmine jagamaks nappi ressursi kooskõlas objektiivsete, proportsionaalsete ja mittediskrimineerivate kriteeriumidega ei kujuta eriõigust ega -privileegi.

² Omandi või kontrolli kindlakstegemiseks uuritakse kõiki asjakohaseid õiguslikke ja faktilisi asjaolusid üksikjuhtumipõhiselt.

ARTIKKEL 22.4

Mittediskrimineeriv kohtlemine ja ärilised kaalutlused

1. Lepinguosaline tagab, et iga tema riigi osalusega ettevõtte, eri- või eelisõigustega ettevõtte ja määratud monopol teeb oma äritegevuses järgmist:
 - a) lähtub kauba või teenuse ostmisel ja müümisel ärilistest kaalutlustest, välja arvatud siis, kui ta täidab oma avaliku teenuse ülesande tingimust, mis ei ole vastuolus käesoleva lõike punktiga b või c;
 - b) kauba või teenuse ostmisel:
 - i) kohtleb teise lepinguosalise ettevõtja tarnitud kaupa või osutatud teenust vähemalt sama soodsalt kui asjaomase lepinguosalise enda ettevõtjate tarnitud samasugust kaupa või osutatud teenust ning
 - ii) kohtleb artikli 10.2 lõike 1 punktis d määratletud hõlmatud ettevõtte pakutavat kaupa või teenust kõnealuse lepinguosalise territooriumil vähemalt sama soodsalt kui samasugust kaupa või samasugust teenust, mida pakuvad selle lepinguosalise territooriumi asjaomasel turul tegutsevad ettevõtted, mis on selle lepinguosalise investorite investeeringud, ning
 - c) kauba või teenuse müümisel:
 - i) kohtleb teise lepinguosalise ettevõtet vähemalt sama soodsalt kui lepinguosalise enda ettevõtteid ja

- ii) kohtleb artikli 10.2 lõike 1 punktis d määratletud hõlmatud ettevõtet kõnealuse lepinguosalise territooriumil vähemalt sama soodsalt kui lepinguosalise territooriumi asjaomasel turul tegutsevaid ettevõtteid, mis on kõnealuse lepinguosalise investorite investeeringud.
2. Lõikega 1 ei keelata riigi osalusega ettevõtetel, eri- või eelisõigustega ettevõtetel ega määratud monopolidel
- a) osta või tarnida kaupu või teenuseid erinevatel tingimustel, sealhulgas erinevatel hinnatingimustel, kui sellised erinevad tingimused on kehtestatud kooskõlas äriliste kaalutlustega, või
- b) keelduda kaupade või teenuste ostmisest või tarnimisest, kui keeldumine on kooskõlas äriliste kaalutlustega.

ARTIKKEL 22.5

Reguleeriv raamistik

1. Vajaduse korral kasutavad lepinguosalsed parimal viisil rahvusvahelisi standardeid, sealhulgas OECD suuniseid riigi osalusega äriühingute üldjuhtimise kohta, kui see on asjakohane.
2. Kumbki lepinguosaline tagab, et iga reguleeriv asutus või muu reguleerivat funktsiooni täitev asutus, mille lepinguosaline asutab või säilitab:
- a) on sõltumatu kõigist ettevõtetest, mille tegevust lepinguosaline reguleerib, ega ole nende ees aruandekohustuslik, et tagada regulatiivsete ülesannete tulemuslikkus, ning

- b) tegutseb samasuguste asjaolude korral erapooletult¹ kõigi ettevõtete, sealhulgas riigi osalusega ettevõtete, eri- või eelisõigustega ettevõtete ja määratud monopolide suhtes, mida ta reguleerib².
3. Kumbki lepinguosaline kohaldab oma õigusnorme riigi osalusega ettevõtete, eri- või eelisõigustega ettevõtete ja määratud monopolide suhtes järjekindlalt ja mittediskrimineerivalt.

ARTIKKEL 22.6

Läbipaistvus

1. Lepinguosaline (edaspidi „taotluse esitanud lepinguosaline“), kellel on põhjust arvata, et teise lepinguosalise riigi osalusega ettevõtte, eri- või eelisõigustega ettevõtte või määratud monopoli äritegevus kahjustab tema käesoleva peatüki kohaseid huve, võib taotleda, et teine lepinguosaline (edaspidi „taotluse saanud lepinguosaline“) esitaks kirjalikult teavet selle üksuse äritegevuse kohta seoses käesoleva peatüki rakendamisega.
2. Taotluse esitanud lepinguosaline lisab lõike 1 kohasesse taotlusesse selgituse selle kohta, kuidas tema arvates võib üksuse tegevus mõjutada tema käesoleva peatüki kohaseid huve, ning täpsustab, millist lõikes 3 loetletud teavet ta taotleb.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et reguleeriva asutuse erapooletust tema reguleeriva funktsiooni täitmisel hinnatakse kõnealuse reguleeriva asutuse üldise tegevuse alusel.

² Suurema selguse huvides olgu märgitud, et nende sektorite puhul, kus lepinguosalisel on selle lepingu teistes peatükkides kokku leppinud reguleeriva asutuse konkreetsetes kohustustes, on ülimuslikud nende teiste peatükkide asjaomased sätted.

3. Taotluse saanud lepinguosaline esitab vastavalt lõigetele 1 ja 2 järgmise teabe:
- a) üksuse omandiõigus ja hääleõiguste struktuur, näidates ära lepinguosalisele, tema riigi osalusega ettevõtetele, eri- või eelisõigustega ettevõtetele või määratud monopolidele üksuses kuuluva kumulatiivse osaluse ning kumulatiivse hääleõiguste osakaalu;
 - b) lepinguosalisele, tema riigi osalusega ettevõtetele, eri- või eelisõigustega ettevõtetele või määratud monopolidele kuuluvate eriaktsiate või -hääleõiguste või muude õiguste kirjeldus, kui need õigused erinevad sellise üksuse lihtaktsiatega seotud õigustest;
 - c) üksuse organisatsiooniline struktuur ja juhatuse või muu samaväärse organi koosseis;
 - d) kirjeldus selle kohta, millised valitsusasutused või avalik-õiguslikud asutused üksust reguleerivad või kontrollivad; nende valitsusasutuste või avalik-õiguslike asutuste poolt tema suhtes kehtestatud aruandlusnõuete kirjeldus ning nende valitsusasutuste või avalik-õiguslike asutuste õigused ja tavad seoses üksuse kõrgema juhtkonna ja juhatuse või muu samaväärse juhtorgani liikmete ametisse nimetamise, ametist vabastamise või tasustamisega;
 - e) üksuse aastatulu ja koguvara viimase kolme aasta jooksul, mille kohta on andmed kättesaadavad;
 - f) võimalikud erandid, immunitetid ja nendega kaasnevad meetmed, mida üksuse suhtes kohaldatakse taotluse saanud poole õigusnormide alusel, ning

g) avalikult kättesaadav täiendav teave üksuse kohta, sealhulgas majandusaasta aruanded ja kolmanda osapoole tehtud auditid.

4. Lõigetega 1, 2 ja 3 ei nõuta üheltki lepinguosaliselt sellise konfidentsiaalse teabe avalikustamist, mille avalikustamine oleks vastuolus tema õigusnormidega või mis takistaks õiguskaitset või oleks muul viisil vastuolus avalike huvidega või kahjustaks teatavate ettevõtete õigustatud ärihuve.

5. Kui küsitud teave ei ole taotluse saanud lepinguosalisele kättesaadav, põhjendab see lepinguosaline seda taotluse esitanud lepinguosalisele kirjalikult.

ARTIKKEL 22.7

Lepinguosalisega seotud lisa

1. Artiklit 22.4 ei kohaldata riigi osalusega ettevõtete või määratud monopolide nõuetele mittevastava tegevuse suhtes, mille lepinguosaline on loetlenud oma 22. lisa olevas loendis vastavalt lepinguosalise loendi tingimustele.

2. Ühe lepinguosalise taotlusel võib kaubandusnõukogu võtta vastu otsuse 22. lisa muutmise kohta vastavalt artikli 33.1 lõike 6 punktile a ning kaalub igal juhul 22. lisa muudatusi viie aasta jooksul alates käesoleva lepingu jõustumisest.

23. PEATÜKK

KONKURENTSIPOLIITIKA

ARTIKKEL 23.1

Põhimõtted

Lepinguosalised tunnistavad vaba ja moonutamata konkurentsi tähtsust kaubanduses ja investeerimises. Lepinguosalised tunnistavad, et konkurentsivastased tavad võivad kahjustada turgude nõuetekohast toimimist ning vähendada kaubanduse liberaliseerimisest tulenevat kasu.

ARTIKKEL 23.2

Reguleeriv raamistik

1. Kumbki lepinguosaline jätab kehtima konkurentsioiguse normid või võtab need vastu ning neid kohaldatakse kõigi majandussektorite¹ suhtes ja nendes käsitletakse tõhusalt järgmisi tavasid:
 - a) ettevõtjatevahelised kokkulepped, ettevõtjate ühenduste otsused ja kooskõlastatud tegevus, mille eesmärk või mõju on konkurentsi vältimine, piiramine või moonutamine;

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et põllumajandussektori suhtes kohaldatakse Euroopa Liidu konkurentsioigust kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrusega (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 671).

- b) turgu valitseva seisundi kuritarvitamine ühe või enama ettevõtja poolt ning
- c) ettevõtjate ühinemised, mis märkimisväärselt takistavad tõhusat konkurentsi, eelkõige turgu valitseva seisundi loomise või tugevdamise tagajärjel.
2. Kumbki lepinguosaline tagab, et kõikide avaliku ja erasektori ettevõtjate suhtes kohaldatakse lõikes 1 osutatud konkurentsioigust.
3. Kummagi lepinguosalise konkurentsioiguse kohaldamine ei tohiks takistada kõnealustele ettevõtjatele määratud ühegi konkreetse avalikku huvi pakkuva ülesande täitmist *de jure* ega *de facto*. Lepinguosalise konkurentsioigusest peaks tohtima erandeid teha üksnes avalikku huvi pakkuvate ülesannetega seoses ning need peaksid piirduma sellega, mis on rangelt vajalik soovitud avaliku poliitika eesmärgi saavutamiseks, ning olema läbipaistvad.

ARTIKKEL 23.3

Rakendamine

1. Kumbki lepinguosaline säilitab funktsionaalselt sõltumatu konkurentsiasutuse, kelle ülesanne on täielikult kohaldada artiklis 23.2 osutatud konkurentsioigust ja tagada selle tulemuslik täitmine ning kellel on selleks nõuetekohased volitused ja vajalikud ressursid.
2. Kumbki lepinguosaline kohaldab riigisisest konkurentsioigust läbipaistvalt ja mittediskrimineerivalt, järgides õiglase menetluse põhimõtteid ja asjaomaste ettevõtjate õigust kaitsele, olenemata nende kodakondsusest või riikkondsusest ja omandiõigusest.

ARTIKKEL 23.4

Koostöö

1. Lepinguosalised tunnistavad, et koostöö edendamine oma konkurentsipoliitika ja selle jõustamisega seotud küsimustes on nende ühistes huvides.
2. Koostöö hõlbustamiseks võivad lepinguosaliste konkurentsiasutused vahetada teavet kooskõlas nende vastavates õigusnormides sätestatud konfidentsiaalsusnormidega.
3. Lepinguosaliste konkurentsiasutused kooskõlastavad võimaluste piires ja vajaduse korral täitetoiminguid samades või omavahel seotud tegevustes või juhtumites.

ARTIKKEL 23.5

Konsultatsioonid

1. Selleks, et lepinguosalisel üksteist paremini mõistaks, või selleks, et lahendada käesoleva peatüki tõlgendamise või kohaldamisega seotud konkreetseid küsimusi, alustavad lepinguosalisel emma-kumma lepinguosalise taotlusel viivitamata konsultatsioone käesoleva peatüki tõlgendamise või kohaldamisega seotud küsimustes¹. Konsultatsioone taotleval lepinguosalisel osutab asjakohasel juhul, kuidas konkreetne küsimus mõjutab lepinguosalistevahelist kaubandust või investeeringuid.

¹ Euroopa Liidu nimel on koostööpartner Euroopa Komisjoni konkurentsi peadirektoraat.

2. Et hõlbustada lõikes 1 osutatud konsultatsioone, püüab kumbki lepinguosaline anda teisele lepinguosalisele asjakohast mittekonfidentsiaalset teavet.

ARTIKKEL 23.6

Vaidluste lahendamise korra kohaldamata jätmine

Käesoleva peatüki suhtes ei kohaldata 31. peatükki.

24. PEATÜKK

SUBSIIDIUMID

ARTIKKEL 24.1

Põhimõtted

Lepinguosalised nõustuvad, et subsidiume võib anda, kui see on vajalik avaliku poliitika eesmärkide saavutamiseks. Lepinguosalised tunnistavad siiski, et teatavad subsidiumid võivad kahjustada turgude nõuetekohast toimimist ning vähendada kaubanduse liberaliseerimisest tulenevat kasu ja konkurentsi. Seetõttu ei anna lepinguosaline põhimõtteliselt subsidiume, kui need mõjutavad või tõenäoliselt mõjutavad negatiivselt lepinguosalistevahelist kaubandust või konkurentsi.

ARTIKKEL 24.2

Mõiste ja kohaldamisala

1. Käesoleva peatüki kohaldamisel tähendab „subsiidium“ meetet, mis vastab subsidiumide ja tasakaalustusmeetmete lepingu artiklis 1.1 sätestatud tingimustele, olenemata sellest, kas seda antakse kaupu tarnivale ettevõttele või teenuseid osutavale ettevõttele¹.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolev artikkel ei piira WTOs või sellega seotud mõnepoolsetel foorumitel edaspidi teenuste subsidiumide määratluse üle peetavate arutelude tulemusi.

2. Käesolevat peatükki kohaldatakse nende subsiidiumide suhtes, mis on tasakaalustusmeetmete lepingu artikli 2 kohaselt erisubsiidiumid.
3. Käesolevat peatükki kohaldatakse mis tahes ettevõtetele, sealhulgas era- ja avaliku sektori ettevõtetele antavate subsiidiumide suhtes.
4. Kumbki lepinguosaline tagab, et üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtetele antavate subsiidiumide suhtes kohaldatakse käesolevas peatükis sätestatud norme niivõrd, kuivõrd nende normide kohaldamine ei takista õiguslikult ega tegelikult nendele ettevõtetele määratud konkreetsete ülesannete täitmist. Määratud ülesanded peavad olema läbipaistvad ning käesolevas peatükis sätestatud normide kohaldamise piiramine või neist kõrvalekaldumine ei tohi minna kaugemale sellest, mis on määratud ülesannete täitmiseks vajalik.
5. Artiklit 24.5 ei kohaldata kaubavahetusega seotud subsiidiumide suhtes, mis on hõlmatud põllumajanduslepingu 1. lisaga.
6. Artikleid 24.5 ja 24.6 ei kohaldata audiovisuaalsektori suhtes.
7. Artikleid 24.5 ja 24.6 ei kohaldata subsiidiumide suhtes, mida antakse selleks, et toetada põlisrahvaste ja nende kogukondade majandusarengut¹. Sellised subsiidiumid peavad olema sihipärased, proportsionaalsed ja läbipaistvad.
8. Artikleid 24.5 ja 24.6 ei kohaldata nende subsiidiumide suhtes, mida antakse loodusõnnetuste või muude erakorraliste sündmustega tekitatud kahju korvamiseks.

¹ Käesoleva lõike kohaldamisel käsitatakse põlisrahvaid ja nende kogukondi kummagi lepinguosalise õigusaktides määratletud tähenduses. Euroopa Liidu puhul hõlmavad tema õigusaktid nii Euroopa Liidu kui ka iga liikmesriigi õigust.

9. Artiklit 24.5 ei kohaldata nende subsiidiumide suhtes, mida antakse ajutiselt majanduslikule hädaolukorrale reageerimiseks¹. Sellised subsiidiumid peavad olema proportsionaalsed ja suunatud majandusliku hädaolukorra lahendamisele.

10. Kaubandusnõukogu võib võtta vastu otsuse, millega muudetakse käesoleva artikli lõikes 1 esitatud „subsiidiumi“ määratlust niivõrd, kuivõrd see on seotud teenuseid osutavate ettevõtetega, et võtta arvesse WTOs või sellega seotud mõnepoolsetel foorumitel selles küsimuses tulevikus peetavate arutelude tulemusi vastavalt artikli 33.1 lõike 6 punktile a.

ARTIKKEL 24.3

Seos WTO asutamislepinguga

Käesolevas peatükis sätestatu ei piira lepinguosalise õigusi ega kohustusi, mis tulenevad GATSi XV artiklist, GATT 1994 XVI artiklist, tasakaalustusmeetmete lepingust ja põllumajanduslepingust.

¹ „Majanduslik hädaolukord“ – majandussündmus, mis põhjustab lepinguosalise majanduses tõsiseid häireid. Euroopa Liidu puhul tähendab „lepinguosalise majandus“ Euroopa Liidu või selle ühe või mitme liikmesriigi majandust.

ARTIKKEL 24.4

Läbipaistvus

1. Oma territooriumil antud või säilitatud subsiidiumi kohta teeb kumbki lepinguosaline kättesaadavaks järgmise teabe:

- a) subsiidiumi õiguslik alus ja otstarve;
- b) subsiidiumi vorm;
- c) subsiidiumi suurus või subsiidiumi jaoks eelarvest eraldatud summa ja
- d) võimaluse korral subsiidiumi saaja nimi.

2. Lepinguosaline täidab käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud nõudeid järgmise kaudu:

- a) WTO subsiidiumide ja tasakaalustusmeetmete lepingu artikli 25 kohane teade, tingimusel et see teade sisaldab kogu käesoleva artikli lõikes 1 osutatud teavet ja esitatakse vähemalt iga kahe aasta järel;
- b) põllumajanduslepingu artikli 18 kohane teade või
- c) avaldamine lepinguosalise poolt või tema nimel üldsusele kättesaadaval veebisaidil subsiidiumi andmise või säilitamise aastale järgneva kalendriaasta 31. detsembriks.

ARTIKKEL 24.5

Konsultatsioonid

1. Kui lepinguosaline leiab, et teise lepinguosalise antud subsiidiumil on või võib olla negatiivne mõju tema kaubandushuvidetele või konkurentsile, võib ta (edaspidi „taotluse esitanud lepinguosaline“) väljendada oma muret kirjalikult teisele lepinguosalisele (edaspidi „taotluse saanud lepinguosaline“) ja taotleda sellel teemal konsultatsioone. Selline taotlus peab sisaldama selgitust selle kohta, kuidas subsiidiumil on või võib olla negatiivne mõju taotluse esitanud lepinguosalise kaubandushuvidetele või konkurentsile.
2. Lõike 1 kohaldamisel võib taotluse esitanud lepinguosaline nõuda taotluse saanud lepinguosaliselt subsiidiumi kohta järgmist teavet:
 - a) subsiidiumi õiguslik alus ja poliitiline eesmärk või otstarve;
 - b) subsiidiumi vorm;
 - c) subsiidiumi kuupäevad ja kestus ning muud sellega seotud tähtajad;
 - d) subsiidiumi saamise kriteeriumid;
 - e) subsiidiumi kogusumma või aastane summa, mis on eelarvest sellele subsiidiumile eraldatud;
 - f) võimaluse korral subsiidiumi saaja nimi ning
 - g) muu teave, mis võimaldab hinnata subsiidiumi negatiivset mõju.

3. Taotluse saanud lepinguosaline esitab lõike 2 kohaselt taotletud teabe kirjalikult hiljemalt 60 päeva jooksul pärast taotluse kättesaamise kuupäeva.
4. Kui taotluse saanud lepinguosaline ei esita lõigete 2 ja 3 kohaselt nõutud teavet tervikuna või osaliselt, põhjendab ta seda kirjalikult.
5. Kui taotluse esitanud lepinguosaline leiab pärast nõutud teabe saamist ja konsultatsioone, et asjaomasel subsiidiumil on või võib olla märkimisväärne negatiivne mõju tema kaubandushuvidele või konkurentsile, teeb taotluse saanud lepinguosaline kõik endast oleneva, et see mõju kõrvaldada või seda minimeerida.

ARTIKKEL 24.6

Tingimustega seotud subsiidiumid

1. Järgmiste subsiidiumide andmisel kohaldab kumbki lepinguosaline järgmisi tingimusi:
 - a) subsiidiumide puhul, mille puhul valitsus vastutab otseselt või kaudselt teatavat liiki ettevõtjate võlgade või kohustuste tagamise eest, ei ole võlgade või kohustuste katmine nende võlgade või kohustuste suuruse või valitsuse vastutuse kestuse suhtes piiramatult, ning

- b) maksejõuetutele või raskustes ettevõtjatele antavate subsiidiumide puhul (näiteks laenu ja garantiid, sularahatoetus, kapitalisüstid, vara üleandmine turuväärtusest madalama hinnaga ja maksuvabastused), mille kestus on üle ühe aasta, on koostatud realistlikel prognoosidel põhinev usaldusväärne restruktureerimiskava eesmärgiga tagada mõistliku aja jooksul maksejõuetu või raskustes oleva ettevõtja pikaajalise elujõulisuse taastamine, ning et ettevõtja, välja arvatud väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad, kannavad ise osa restruktureerimise kuludest.
2. Lõike 1 punkti b ei kohaldata subsiidiumide suhtes, mida antakse ettevõtjatele ajutise likviidsustoetusena laenu tagatiste või laenudena, piirates neid summaga, mis on vajalik raskustes äriühingu tegevuse jätkamiseks seni, kuni võetakse vastu restruktureerimis- või likvideerimiskava.
3. Käesolevat artiklit kohaldatakse üksnes subsiidiumide suhtes, mis kahjustavad või tõenäoliselt võivad kahjustada teise lepinguosalise kaubandust ja konkurentsi.
4. Käesolevat artiklit ei kohaldata subsiidiumide suhtes:
- a) mida antakse selleks, et tagada äriühingu korraldane turult lahkumine, või
- b) mille kumulatiivsed summad või eelarved on kolme järjestikuse aasta jooksul ettevõtte kohta väiksemad kui 170 000 SDRi.

ARTIKKEL 24.7

Subsiidiumide kasutamine

Kumbki lepinguosaline tagab, et ettevõtted kasutavad subsiidiume üksnes selgelt määratletud poliitikaeesmärgil, milleks need anti¹.

ARTIKKEL 24.8

Vaidluste lahendamise korra kohaldamata jätmine

Artikli 24.5 lõike 5 suhtes ei kohaldata 31. peatükki.

ARTIKKEL 24.9

Konfidentsiaalsus

1. Lepinguosalised võtavad käesoleva peatüki alusel teavet vahetades arvesse piiranguid, mis tulenevad kummagi lepinguosalise ameti- ja ärisaladuse nõudeid käsitlevatest õigusaktidest, ning tagavad ärisaladuse ja muu konfidentsiaalse teabe kaitse.
2. Kui lepinguosaline edastab käesoleva peatüki alusel teavet, säilitab teavet saav lepinguosaline selle teabe konfidentsiaalsuse.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et kui lepinguosaline on loonud sel eesmärgil asjakohased õigusraamistikud ja haldusmenetlused, loetakse kohustus täidetuks.

25. PEATÜKK

INTELLEKTUAALOMAND

A JAGU

ÜLDSÄTTED

ARTIKKEL 25.1

Eesmärgid

1. Käesoleva peatüki eesmärgid on järgmised:
 - a) soodustada lepinguosaliste vahel innovaatiliste ja loovate kaupade ja teenuste tootmist ja turustamist, et aidata suurendada lepinguosaliste majanduse kestlikkust ja kaasavust;
 - b) lihtsustada ja reguleerida lepinguosalistevahelist kaubandust ning vähendada sellise kaubanduse moonutusi ja takistusi ning
 - c) saavutada asjakohane ja tõhus intellektuaalomandiõiguste kaitse tase ja intellektuaalomandi õiguskaitse tagamine.
2. Käesoleva peatüki suhtes kohaldatakse *mutatis mutandis* TRIPS-lepingu artiklis 7 sätestatud eesmäärke.

ARTIKKEL 25.2

Kohaldamisala

1. Kumbki lepinguosaline täidab oma kohustusi, mis tulenevad intellektuaalomandit käsitlevatest rahvusvahelistest lepingutest, mille osaline ta on, sealhulgas TRIPS-lepingust.
2. Käesolevas peatükis täiendatakse ja täpsustatakse kummagi lepinguosalise õigusi ja kohustusi, mis tulenevad TRIPS-lepingust ning muudest intellektuaalomandi valdkonnas sõlmitud rahvusvahelistest lepingutest.
3. Ükski käesoleva peatüki säte ei takista lepinguosalist kohaldamast oma õigusaktide sätteid, millega kehtestatakse rangemad standardid intellektuaalomandiõiguste kaitseks ja tagamiseks, tingimusel et need sätted on kooskõlas käesoleva peatükiga. Kumbki lepinguosaline võib vabalt kindlaks määrata asjakohase meetodi käesoleva peatüki rakendamiseks oma õigussüsteemis ja -praktikas.

ARTIKKEL 25.3

Põhimõtted

1. Käesoleva peatüki suhtes kohaldatakse *mutatis mutandis* TRIPS-lepingu artiklis 8 sätestatud põhimõtteid.

2. Võttes arvesse riigisiseste süsteemide avaliku poliitika eesmäärke, tunnistavad lepinguosalisel vajadust teha oma intellektuaalomandi süsteemi kaudu, järgides seejuures läbipaistvuse põhimõtteid ning võttes arvesse asjaomaste sidusrühmade, sealhulgas õiguste omajate, kasutajate ja üldsuse huve, järgmist:

- a) edendada innovatsiooni ja loomingulisust ning
- b) hõlbustada teabe, teadmiste, tehnoloogia, kultuuri ja kunsti levikut.

ARTIKKEL 25.4

Mõisted

Käesolevas peatükis ning 25-A, 25-B ja 25-C lisas kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „Berni konventsioon“ – Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsioon, koostatud 9. septembril 1886 Bernis ja muudetud 28. septembril 1979;
- b) „intellektuaalomand“ – kõik intellektuaalomandiõiguste kategooriad, mis kuuluvad käesoleva peatüki B jao 1.–7. alajao või TRIPS-lepingu II osa 1.–7. jao kohaldamisalasse; intellektuaalomandi kaitse hõlmab kaitset ebaausa konkurentsi eest Pariisi konventsiooni artikli 10*bis* alusel;
- c) „Pariisi konventsioon“ – 20. märtsi 1883. aasta tööstusomandi kaitse Pariisi konventsioon, viimati läbi vaadatud 14. juulil 1967 Stockholmis ja muudetud 28. septembril 1979;

- d) „Rooma konventsioon“ – teoste esitajate, fonogrammitootjate ja ringhäälinguorganisatsioonide kaitse rahvusvaheline konventsioon, koostatud 26. oktoobril 1961 Roomas ning
- e) „WIPO“ – Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsioon.

ARTIKKEL 25.5

Võrdne kohtlemine

1. Käesoleva peatükiga hõlmatud intellektuaalomandiõiguste kõigi kategooriate puhul kohtleb kumbki lepinguosaline teise lepinguosalise kodanikke intellektuaalomandiõiguste kaitse¹ puhul vähemalt sama soodsalt kui enda kodanikke, võttes arvesse erandeid, mis on juba sätestatud vastavalt Pariisi konventsioonis, Berni konventsioonis, Rooma konventsioonis või integraalskeeme käsitlevas intellektuaalomandi lepingus, mis sõlmiti Washingtonis 26. mail 1989, ning 20. detsembril 1996 Genfis sõlmitud WIPO esituste ja fonogrammide lepingus (WPPT). Teoste esitajate, fonogrammitootjate ja ringhäälinguorganisatsioonide puhul kehtib see kohustus ainult nende õiguste kohta, mis on sätestatud käesolevas peatükis.

¹ Käesoleva lõike kohaldamisel hõlmab mõiste „kaitse“ nii neid asjaolusid, mis mõjutavad intellektuaalomandiõiguste kättesaadavust, omandamist, ulatust, säilimist ja elluviimist, kui ka asjaolusid, mis mõjutavad käesolevas peatükis konkreetselt käsitletud intellektuaalomandiõiguste kasutamist. Lisaks hõlmab käesoleva lõike kohaldamisel mõiste „kaitse“ meetmeid, mille eesmärk on vältida tõhusatest tehnilistest meetmetest kõrvalehoidmist, ja meetmeid, mis on seotud õiguste teostamist käsitleva teabega.

2. Lepinguosaline võib kasutada lõike 1 alusel lubatud erandeid seoses oma kohtu- ja haldusmenetlustega, sealhulgas nõuda, et teise lepinguosalise kodanik määraks tema territooriumil menetluskäsitluste kättetoimetamise aadressi või nimetaks tema territooriumil esindaja, kui sellised erandid vastavad järgmistele tingimustele:

- a) need on vajalikud selleks, et tagada vastavus asjaomase lepinguosalise õigusnormidele, mis ei ole vastuolus käesoleva peatükiga, ja
- b) neid ei kohaldata viisil, mis kujutaks endast kaubanduse varjatud piiramist.

3. Lõiget 1 ei kohaldata WIPO egiidi all sõlmitud mitmepoolsetes lepingutes sätestatud menetluste suhtes, mis on seotud intellektuaalomandiõiguste omandamise või säilimisega.

ARTIKKEL 25.6

Intellektuaalomand ja rahvatervis

1. Lepinguosalised tunnistavad 14. novembril 2001 Dohas WTO ministrite konverentsil vastu võetud intellektuaalomandiõiguste kaubandusaspektide lepingu ja rahvatervise deklaratsiooni (edaspidi „Doha deklaratsioon“) tähtsust. Lepinguosalised tagavad käesolevas peatükis sätestatud õiguste ja kohustuste tõlgendamisel ning rakendamisel järjepidevuse Doha deklaratsiooniga.
2. Kumbki lepinguosaline rakendab intellektuaalomandiõiguste kaubandusaspektide lepingu artiklit 31*bis* ning selle lisa ja liidet, mis jõustusid 23. jaanuaril 2017.

ARTIKKEL 25.7

Ammendumine

Käesoleva lepingu ükski säte ei takista lepinguosalist otsustamast, kas või millistel tingimustel kohaldatakse tema õigussüsteemi alusel intellektuaalomandiõiguste ammendumist.

B JAGU

INTELLEKTUAALOMANDIÕIGUSTEGA SEOTUD STANDARDID

1. ALAJAGU

AUTORIÕIGUS JA SELLEGA KAASNEVAD ÕIGUSED

ARTIKKEL 25.8

Rahvusvahelised lepingud

1. Kumbki lepinguosaline kinnitab oma siduvat kohustust ja järgib järgmist:
 - a) Berni konventsioon;
 - b) Rooma konventsioon;

- c) WIPO autoriõiguse leping (WCT), mis sõlmiti 20. detsembril 1996 Genfis;
 - d) WPPT ning
 - e) Marrakechi leping avaldatud teostele juurdepääsu lihtsustamise kohta nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega isikutele, sõlmitud 27. juunil 2013 Marrakechis.
2. Kumbki lepinguosaline teeb kõik mõistlikud jõupingutused, et ratifitseerida Pekingi audiovisuaalsete esituste leping, mis võeti vastu Pekingis 24. juunil 2012, või et sellega ühineda.

ARTIKKEL 25.9

Autorid

Kumbki lepinguosaline annab autoritele ainuõiguse lubada või keelata:

- a) oma teoste otsesest või kaudset, ajutist või alalist reprodutseerimist tervikuna või osaliselt mis tahes viisil ja mis tahes vormis;
- b) oma teoste originaalide või nende koopiade igasugust avalikku levitamist müügi teel või muul viisil;
- c) oma teoste edastamist üldsusele kaabliga ja kaablita sidevahendite abil, sealhulgas nende teoste üldsusele kättesaadavaks tegemist nii, et üksikisikud pääsevad neile ligi enda valitud kohas ja ajal, ja

- d) oma arvutiprogrammide või kinematograafiliste teoste originaalide või koopiate rentimist üldsusele kaubanduslikul eesmärgil.

ARTIKKEL 25.10

Esitajad

Kumbki lepinguosaline annab esitajatele ainuõiguse lubada või keelata:

- a) oma esitustest salvestiste¹ tegemist;
- b) oma esituste salvestiste otsest või kaudset, ajutist või alalist reprodutseerimist tervikuna või osaliselt mis tahes viisil ja mis tahes vormis;
- c) oma esituste salvestiste üldsusele levitamist müügi teel või muul viisil;
- d) oma esituste salvestiste üldsusele kättesaadavaks tegemist kaabliga või kaablita sidevahendite abil nii, et üksikisikud pääsevad neile ligi enda valitud kohas ja ajal, ning
- e) oma esituse ülekandmist ringhäälingus kaablita vahendite abil ja nende edastamist üldsusele, kui esitus ise ei ole ülekantav esitus ning kui see ei ole tehtud salvestise põhjal.

¹ „Salvestamine“ – helide või neid esindavate märkide sisestamine kandjale, millelt neid võib vastava seadme abil näha, taasesitada või edastada.

ARTIKKEL 25.11

Fonogrammitootjad

Kumbki lepinguosaline annab fonogrammitootjatele ainuõiguse lubada või keelata:

- a) oma fonogrammide otsest või kaudset, ajutist või alalist reprodutseerimist tervikuna või osaliselt mis tahes viisil ja mis tahes vormis;
- b) oma fonogrammi, sealhulgas selle koopiade üldsusele levitamise kas müügi või muul omandiõiguse ülemineku teel;
- c) oma fonogrammide üldsusele kättesaadavaks tegemist kaabliga või kaablita sidevahendite abil nii, et üksikisikud pääsevad neile ligi enda valitud kohas ja ajal, ja
- d) oma fonogrammide rentimist üldsusele kaubanduslikul eesmärgil.

ARTIKKEL 25.12

Ringhäälinguorganisatsioonid

Kumbki lepinguosaline annab ringhäälinguorganisatsioonidele ainuõiguse lubada või keelata:

- a) oma kaablita sidevahendite abil edastatavate saadete salvestamist;

- b) kaablita sidevahendite abil edastatavate saadete salvestiste otsest või kaudset, ajutist või alalist reprodutseerimist tervikuna või osaliselt mis tahes viisil ja mis tahes vormis ning
- c) oma saadete taasedastamist kaablita sidevahendite abil ja oma saadete edastamist üldsusele,¹ kui selline edastamine toimub kohas, kuhu pääsuks nõutakse üldsuselt sisenemistasu.

ARTIKKEL 25.13

Kaubanduslikel eesmärkidel avaldatud fonogrammide üldsusele ülekandmine ja edastamine²

1. Kumbki lepinguosaline näeb ette esitajate ja fonogrammitootjate õiguse saada kasutajalt ühekordset õiglast tasu, kui kaubanduslikel eesmärkidel avaldatud fonogrammi või sellise fonogrammi reproduktsiooni kasutatakse üldsusele ülekandmiseks või edastamiseks³.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et miski käesolevas lõikes ei takista lepinguosalist määramast tingimusi, mille alusel võib seda õigust kasutada vastavalt Rooma konventsiooni artikli 13 punktile d.

² Kumbki lepinguosaline võib anda esitajatele ja fonogrammitootjatele ulatuslikumaid õigusi kaubanduslikel eesmärkidel avaldatud fonogrammide üldsusele ülekandmiseks ja edastamiseks.

³ Käesoleva artikli tähenduses ei hõlma „üldsusele edastamine“ fonogrammi üldsusele kättesaadavaks tegemist kaabliga või kaablita sidevahendite abil nii, et üksikisikud pääsevad fonogrammidele ligi enda valitud kohas ja enda valitud ajal.

2. Kumbki lepinguosaline tagab, et lõikes 1 osutatud ühekordne õiglase tasu jagatakse asjaomaste esitajate ja fonogrammitootjate vahel. Kumbki lepinguosaline võib kehtestada õigusnormid, millega esitajate ja fonogrammitootjate vahelise kokkuleppe puudumise korral nähakse ette tingimused, mille kohaselt jagavad esitajad ja fonogrammitootjad omavahel kõnealuse ühekordse õiglase tasu.

ARTIKKEL 25.14

Kaitse kehtivuse tähtaeg

1. Teose autori õigused kehtivad autori eluajal ja vähemalt 70 aastat pärast tema surma, olenemata kuupäevast, mil teos üldsusele seaduslikult kättesaadavaks tehakse¹.
2. Ühisloomingu puhul arvestatakse lõikes 1 sätestatud kaitse kehtivuse tähtaega alates viimase elus olnud autori surmast.
3. Anonüümse või pseudonüümi all loodud teose puhul on kaitse kehtivuse tähtaeg vähemalt 70 aastat pärast seda, kui teos üldsusele seaduslikult kättesaadavaks tehakse. Kui autori kasutatud pseudonüüm ei jäta autori isiku suhtes kahtlust või kui autor avaldab oma isiku käesolevas lõikes osutatud aja jooksul, siis kohaldatakse lõikes 1 sätestatud kaitse kehtivuse tähtaega.

¹ Kui lepinguosaline näeb ette eri kaitse kehtivuse tähtaja juhtudel, kui õiguste omajaks on määratud juriidiline isik, on kaitse kehtivuse tähtaeg vähemalt 70 aastat pärast seda, kui teos üldsusele seaduslikult kättesaadavaks tehakse.

4. Kinematograafilise ja audiovisuaalse teose kaitse kehtivuse tähtaeg ei lõpe varem kui 70 aastat pärast viimase elus olnud autori surma. Isikud, keda tuleb pidada kinematograafilise või audiovisuaalse teose autoriteks, määratakse kindlaks lepinguosaliste õigusnormides.
5. Ringhäälinguorganisatsioonide õigused aeguvad 50 aastat pärast saate esmakordse edastamise kuupäeva.
6. Esitajate õigused ei aegu varem kui 50 aastat pärast esituse salvestamise kuupäeva, kuid:
- a) kui esituse salvestis on õiguspäraselt avaldatud või – kui lepinguosaline on selle ette näinud – õiguspäraselt üldsusele edastatud käesolevas lõikes osutatud 50 aasta jooksul, arvestatakse kaitse kehtivuse tähtaega alates esimese sellise avaldamise kuupäevast või – kui lepinguosaline on selle ette näinud – esimese sellise üldsusele edastamise kuupäevast; kui lepinguosaline näeb ette mõlemad võimalused, arvutatakse kaitse kehtivuse tähtaeg olenevalt sellest, kumb sündmus toimub varem, ning
 - b) kui esituse fonogrammil jäädvustatud salvestus on õiguspäraselt avaldatud või – kui lepinguosaline on selle ette näinud – õiguspäraselt üldsusele edastatud käesolevas lõikes osutatud 50 aasta jooksul, on kaitse kehtivuse tähtaeg vähemalt 70 aastat alates esimese sellise avaldamise kuupäevast või – kui lepinguosaline on selle ette näinud – esimese sellise üldsusele edastamise kuupäevast; kui lepinguosaline näeb ette mõlemad võimalused, arvutatakse kaitse kehtivuse tähtaeg olenevalt sellest, kumb sündmus toimub varem.

7. Fonogrammitootjate õigused ei aegu varem kui 50 aastat pärast salvestise tegemist. Kui aga fonogramm on õiguspäraselt avaldatud või kui lepinguosaline on ette näinud, et see edastatakse õiguspäraselt üldsusele kõnealuse ajavahemiku jooksul, aeguvad sellised õigused vähemalt 70 aastat pärast esimese sellise avaldamise kuupäeva või – kui lepinguosaline on nii ette näinud – pärast esimese sellise üldsusele edastamise kuupäeva. Lepinguosalisel võivad võtta vastu või jätta kehtima tõhusad meetmed tagamaks, et 50aastasele kaitsetähtajale järgneva 20 aasta jooksul teenitud kasum jaotatakse esitajate ja fonogrammitootjate vahel õiglaselt.

ARTIKKEL 25.15

Edasimüügiõigus

1. Kumbki lepinguosaline näeb algupärase graafika- või skulptuurteose autorile ette võõrandamatu edasimüügiõiguse, millest ei saa ka ette loobuda ja mis tähendab õigust saada müügihinna põhiosa autoritasu teose igakordse müügi korral pärast teose esmamüüki autori poolt¹.
2. Lõikes 1 osutatud edasimüügiõigust kohaldatakse kõikide edasimüügitehingute suhtes, mis hõlmavad elukutselisi kunstiturul tegutsevaid isikuid, näiteks oksjonikorraldajad, kunstigaleriid ja üldiselt kunstiteoste vahendajad, kes tegutsevad müüjate, ostjate või vahendajatena.

¹ Olenemata sellest artiklist võib Tšiili suhtes jätkata 28. augusti 1970. aasta seaduse nr 17.366 (mida on muudetud 13. oktoobri 2017. aasta seadusega nr 21.045) artikli 36 esimese lõigu kohaldamist litsentsitasude arvutamise suhtes.

3. Kumbki lepinguosaline võib sätestada, et lõikes 1 osutatud edasimüügiõigust ei kohaldata edasimüügi suhtes, kui müüja on teose omandanud otse autorilt vähem kui kolm aastat enne edasimüüki ning edasimüügihind ei ületa teatavat miinimumsummat.

ARTIKKEL 25.16

Õiguste kollektiivne teostamine

1. Lepinguosalised edendavad koostööd oma asjaomaste kollektiivse esindamise organisatsioonide vahel, et soodustada teoste ja muu kaitstud materjali kättesaadavust lepinguosaliste territooriumil ning teoste või muu kaitstud materjali kasutamise seotud õigustest saadava tulu ülekandmist oma asjaomaste kollektiivse esindamise organisatsioonide vahel.
2. Lepinguosalised edendavad kollektiivse esindamise organisatsioonide läbipaistvust, eelkõige seoses õigustest saadava tulu kogumisega, selle tulu suhtes kohaldatavate mahaarvamistega, selle tulu kasutamisega, jaotamispõhimõtetega ja repertuaariga.
3. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema territooriumil asutatud kollektiivse esindamise organisatsioonid, kes esindamislepingu alusel esindavad teist kollektiivse esindamise organisatsiooni, mis on asutatud teise lepinguosalise territooriumil, julgustatakse esindatavale kollektiivse esindamise organisatsioonile võlgnetavaid summasid täpselt, korrapäraselt ja hoolikalt maksma ning esitama esindatavale kollektiivse esindamise organisatsioonile teavet tema nimel kogutud õigustest saadava tulu ja võimalike sellest tulust tehtud mahaarvamiste kohta.

ARTIKKEL 25.17

Piirangud ja erandid

Kumbki lepinguosaline näeb artiklites 25.9 kuni 25.13 sätestatud õiguste suhtes ette piirangud või erandid üksnes teatavatel erijuhtudel, mis ei ole vastuolus teose või muu materjali tavapärase kasutamisega ega kahjusta põhjendamatult õiguste omajate õigustatud huve.

ARTIKKEL 25.18

Tehniliste meetmete kaitse

1. Kumbki lepinguosaline näeb ette piisava õiguskaitse tõhusatest tehnilistest meetmetest kõrvalehoidmise vastu, kui asjaomase teo teinud isik on või peab põhjendatult olema teadlik taotletavast eesmärgist.
2. Kumbki lepinguosaline näeb ette piisava õiguskaitse selliste seadmete, toodete või komponentide tootmise, impordi, levitamise, müügi, rentimise, müügi või rentimise eesmärgil reklaamimise või kaubanduslikul eesmärgil omamise ning selliste teenuste osutamise vastu:
 - a) mida edendatakse, reklaamitakse või turustatakse selleks, et tõhusatest tehnilistest meetmetest kõrvale hoida;
 - b) millel puudub muu märkimisväärne kaubanduslik tähtsus peale tõhusatest tehnilistest meetmetest kõrvalehoidmise või

c) mis on eelkõige kavandatud, valmistatud, kohandatud või osutatud selleks, et tõhusatest tehnilistest meetmetest kõrvale hoida või seda soodustada.

3. Käesoleva alajao kohaldamisel tähendab mõiste „tehniline meede“ mis tahes tehnoloogiat, seadet või komponenti, mille eesmärk tavapärase toimimise puhul on takistada või piirata teoste või muu materjaliga¹ seotud toiminguid, milleks autoriõiguse või sellega kaasnevate õiguste omaja ei ole lepinguosalise õigusaktide kohaselt luba andnud. Tehnilisi meetmeid peetakse tõhusaks juhul, kui õiguste omajad kontrollivad teose või muu sisu kasutamist juurdepääsukontrolli või kaitsevahendi abil, näiteks teose või muu sisu krüptimise, skrambleerimise või muul viisil muutmise või kopeerimiskaitsemehhanismi abil, mis täidab kaitse eesmärki.

4. Olenemata selle artikli lõikes 1 sätestatud õiguskaitsest võib kumbki lepinguosaline võtta õiguste omajate vabatahtlikult võetud meetmete puudumise korral vajaduse järgi asjakohaseid meetmeid tagamaks, et käesoleva artikli kohaselt ette nähtud piisav õiguskaitse tõhusatest tehnilistest meetmetest kõrvalehoidmise vastu ei takista artikli 25.17 kohaselt ette nähtud eranditest või piirangutest kasusaajatel selliste erandite või piirangute kasutamist.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et mõistet „teosed või muu materjal“ ei kohaldata teoste või muu materjali suhtes, mille kaitse kehtivuse tähtaeg on lõppenud.

ARTIKKEL 25.19

Õiguste teostamist käsitleva teabega seotud kohustused

1. Kumbki lepinguosaline näeb ette piisava õiguskaitse iga isiku vastu, kes teadlikult ja ilma loata paneb toime mis tahes järgmise teo, kui see isik on teadlik või võib põhjendatult olla teadlik, et tegu korda saates põhjustab, võimaldab, hõlbustab või varjab ta autoriõiguse või sellega kaasnevate õiguste rikkumist, nagu on sätestatud selle lepinguosalise õigusaktides:
 - a) eemaldab õiguste teostamist käsitleva elektroonilise teabe või muudab seda ning
 - b) levitab, impordib levitamise eesmärgil, kannab ringhäälingus üle, edastab või teeb üldsusele kättesaadavaks käesoleva alajao alusel kaitstud teoseid või muud sisu, millelt on loata kõrvaldatud õiguste teostamist käsitlev elektrooniline teave või millel on seda muudetud.
2. Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab „õiguste teostamist käsitlev teave“ õiguste omajate esitatud teavet, mis identifitseerib teose või muu käesolevas artiklis osutatud materjali, autori või mis tahes muu õiguste omaja, või teavet teose või muu materjali kasutustingimuste kohta ning sellist teavet esindavaid numbreid või koode.
3. Lõiget 2 kohaldatakse juhul, kui kõnealuses lõikes osutatud teave on lisatud käesolevas artiklis osutatud teose või muu materjali koopiale või esitatakse seoses selle edastamisega üldsusele.

2. ALAJAGU

KAUBAMÄRGID

ARTIKKEL 25.20

Rahvusvahelised lepingud

Kumbki lepinguosaline:

- a) järgib märkide rahvusvahelise registreerimise Madridi kokkuleppe protokoll, mis võeti vastu 27. juunil 1989 Madridis ja mida muudeti 12. novembril 2007;
- b) järgib kaubamärgiõiguse lepingut, mis sõlmiti 27. oktoobril 1994 Genfis, ning 15. juuni 1957. aasta märkide registreerimisel kasutatava kaupade ja teenuste rahvusvahelise klassifikatsiooni Nizza kokkulepet, mida muudeti 28. septembril 1979, ning
- c) teeb kõik mõistlikud jõupingutused, et ühineda kaubamärgiõiguse Singapuri lepinguga, mis sõlmiti Singapuris 27. märtsil 2006.

ARTIKKEL 25.21

Kaubamärgist tulenevad õigused

Kumbki lepinguosaline näeb ette, et registreeritud kaubamärgi omanikul on ainuõigus takistada kolmandaid isikuid, kellel ei ole omaniku luba, kasutamast kaubanduses identseid või sarnaseid märke nendega, mille jaoks kaubamärk on registreeritud, kui selline kasutamine põhjustaks tõenäoliselt segiajamist. Juhul kui identsete kaupade või teenuste puhul kasutatakse identseid märke, eldatakse tõenäolist segiajamist.

ARTIKKEL 25.22

Registreerimismenetlus

1. Kumbki lepinguosaline näeb ette kaubamärkide registreerimise süsteemi, mille raames kõik asjaomase kaubamärgiasutuse tehtud lõplikud negatiivsed otsused, sealhulgas registreerimisest osalise keeldumise kohta, on nõuetekohaselt põhjendatud ning need tehakse asjaomasele isikule kirjalikult teatavaks.
2. Kumbki lepinguosaline näeb kolmandatele isikutele ette võimaluse vaidlustada kaubamärgitaotlusi või, kui see on tema õiguse kohaselt asjakohane, kaubamärkide registreeringuid. Vaidlustamismenetlus peab olema võistlev.
3. Kumbki lepinguosaline näeb ette kaubamärgitaotluste ja registreeritud kaubamärkide avaliku elektroonilise andmebaasi.

ARTIKKEL 25.23

Üldtuntud kaubamärgid

Et kaitsta üldtuntud kaubamärke vastavalt Pariisi konventsiooni artiklile *6bis* ning TRIPS-lepingu artikli 16 lõigetele 2 ja 3, kinnitavad lepinguosalisel dokumendi „Ühissoovitus üldtuntud kaubamärkide kaitset käsitlevate sätete kohta“ tähtsust, mille Pariisi Liidu assamblee ja WIPO peaassamblee võtsid vastu 20.–29. septembril 1999 toimunud WIPO liikmesriikide assambleede 34. istungjärgul.

ARTIKKEL 25.24

Erandid kaubamärgist tulenevatest õigustest

1. Kumbki lepinguosaline:
 - a) näeb ette kirjeldavate terminite õiglase kasutamise kui kaubamärkidega antavate õiguste piiratud erandi ning
 - b) võib sätestada muud piiratud erandid.
2. Lõiget 1 kohaldatakse tingimusel, et selliste erandite puhul võetakse arvesse kaubamärgi omanike ja kolmandate isikute seaduslikke huve.

3. Kaubamärk ei anna selle omanikule õigust keelata kolmandal isikul kaubandustegevuse käigus kasutada järgnevat:

- a) oma nime või aadressi;
- b) tähiseid, mis näitavad liiki, kvaliteeti, kvantiteeti, sihtotstarvet, väärtust, geograafilist päritolu, kauba tootmise või teenuse osutamise aega või muid kauba või teenuse omadusi, või
- c) kaubamärki, kui see on vajalik kauba või teenuse sihtotstarbe näitamiseks, eelkõige juhul, kui tegemist on lisaseadme või varuosaga.

4. Lõiget 3 kohaldatakse juhul, kui kolmas isik kasutab seda kooskõlas ausa tööstus- või kaubandustavaga¹.

5. Lepinguosaline võib ette näha, et kaubamärk ei anna selle omanikule õigust keelata kolmandal isikul kasutada kaubandustegevuse käigus varasemat õigust, mis kehtib ainult konkreetses kohas, kui seda õigust tunnustatakse kõnealuse lepinguosalise õigusaktidega, ja kasutatakse selle territooriumi piires, kus seda tunnustatakse.

¹ Teise võimalusena võib lepinguosaline seada sellise kasutamise tingimuseks, et see ei ole eksitav ega tekita segadust asjaomase üldsuse seas.

ARTIKKEL 25.25

Kehtetuks tunnistamise alused

1. Kumbki lepinguosaline näeb ette, et kaubamärgi võib tunnistada kehtetuks, kui seda ei ole asjaomasel territooriumil viie järjestikuse aasta jooksul kasutatud kaupade või teenuste puhul, mille jaoks see registreeriti, ja kasutamata jätmisel ei ole mõistlikke põhjendusi. Siiski võib lepinguosaline ette näha, et keegi ei tohi taotleda kaubamärgi omaniku õiguste tühistamist, kui kaubamärgi tegelik kasutamine on viieaastase perioodi lõpu ja tühistamisaotluse esitamise vahelisel ajal alanud või jätkunud. Kasutamise algust või jätkumist kolme kuu jooksul enne kehtetuks tunnistamise taotluse esitamist, kui see algas kõige varem mittekasutuse viie järjestikuse aasta pikkuse ajavahemiku lõppedes, ei võeta siiski arvesse, kui ettevalmistusi kasutuse alustamiseks või jätkamiseks hakati tegema alles pärast seda, kui omanik sai teada kehtetuks tunnistamise taotluse esitamise võimalusest.
2. Kaubamärgi võib tühistada ka siis, kui pärast selle registreerimise kuupäeva on kaubamärk omaniku tegevuse või tegevusetuse tagajärjel muutunud selle kauba või teenuse üldnimetuseks, mille jaoks see on registreeritud¹.

¹ Kaubamärgi võib tühistada ka siis, kui pärast selle registreerimise kuupäeva on kaubamärgi selle omaniku poolt või loal nende kaupade või teenuste puhul, mille jaoks see on registreeritud, kasutatud selliselt, et kaubamärk võib üldsust eksitada eelkõige kõnealuste kaupade või teenuste olemuse, kvaliteedi või geograafilise päritolu suhtes.

ARTIKKEL 25.26

Pahausksed taotlused

Kaubamärki peab olema võimalik tunnistada kehtetuks, kui taotleja on kaubamärgi registreerimise taotluse esitanud pahauskselt. Kumbki lepinguosaline võib ka ette näha, et sellist kaubamärki ei registreerita.

3. ALAJAGU

DISAINILAHENDUSED¹

ARTIKKEL 25.27

Rahvusvahelised lepingud

Kumbki lepinguosaline teeb kõik mõistlikud jõupingutused, et ühineda 2. juulil 1999 Genfis vastu võetud tööstusdisainilahenduste rahvusvahelise registreerimise Haagi kokkuleppe Genfi redaktsiooniga.

¹ Käesolevas peatükis esitatud viited disainilahendustele käsitatakse viidetena registreeritud tööstusdisainilahendustele.

ARTIKKEL 25.28

Registreeritud disainilahenduste kaitse¹

1. Kumbki lepinguosaline näeb ette sõltumatult loodud uute või originaalsete disainilahenduste kaitse². See kaitse tekib registreerimisel ja annab selle omanikule ainuõiguse vastavalt käesoleva artikli sätetele.
2. Registreeritud disainilahenduse omanikul on õigus takistada kolmandaid isikuid, kellel puudub omaniku nõusolek, vähemalt valmistamast, müümast, importimast ja eksportimast toodet, mis kannab või sisaldab kaitstud disainilahendust, või kasutamast tooteid, mis kannavad või sisaldavad kaitstud disainilahendust, kui selline tegevus toimub kaubanduslikul eesmärgil, kahjustab põhjendamatult disainilahenduse tavapärasest kasutamist või ei ole kooskõlas õiglase kaubandustavaga.
3. Disainilahendus, mida on kasutatud või mis sisaldub mitmeosalise toote koostisosaks olevas tootes, loetakse uueks või originaalseks üksnes:
 - a) juhul, kui koostisosa on pärast mitmeosalisse tootesse paigutamist mitmeosalise toote tavakasutuse käigus nähtav ja

¹ Liit võimaldab kaitset ka registreerimata disainilahendustele, kui on täidetud nõuded, mis on sätestatud nõukogu 12. detsembri 2001. aasta määruses (EÜ) nr 6/2002 ühenduse disainilahenduse kohta (EÜT L 3, 5.1.2002, lk 1).

² Lepinguosaline võib oma õigusaktides sätestada, et võib nõuda ka disainilahenduste eristatavust. Euroopa Liit peab disainilahendust eristatavaks, kui üldmulje, mille see asjatundjast kasutajale jätab, erineb üldmuljest, mille jätab sellisele kasutajale mis tahes disainilahendus, mis on tehtud üldsusele kättesaadavaks.

b) sel määral, mil punktis a osutatud koostisosa nähtavad omadused vastavad uudsuse või originaalsuse tingimustele.

4. Lõike 3 punkti a kohaldamisel tähendab „tavapärane kasutamine“ kasutamist lõppkasutaja poolt, välja arvatud hooldus-, teenindus- või parandustööd.

ARTIKKEL 25.29

Kaitse kestus

Kaitse kestus on vähemalt 15 aastat alates taotluse esitamise kuupäevast.

ARTIKKEL 25.30

Erandid

1. Kumbki lepinguosaline võib disainilahenduste kaitsmisel ette näha piiratud erandeid, tingimusel et sellised erandid ei ole põhjendamatult vastuolus kaitstud disainilahenduste tavapärase kasutamisega ega kahjusta kaitstud disainilahenduse omaniku õigustatud huve põhjendamatult, võttes arvesse kolmandate isikute õigustatud huve.

2. Disainilahenduse kaitse ei laiene disainilahendustele, mis tulenevad peamiselt tehnilistest või funktsionaalsetest kaalutlustest.

3. Disainilahendus ei seisne toote välisomadustes, mida tuleb täpselt sama kuju ja suurusega reprodutseerida selleks, et toodet, milles disainilahendus sisaldub või millel seda on kasutatud, saaks mehaaniliselt ühendada teise tootega või paigutada selle sisse, ümber või külge nii, et kumbki toode saaks täita oma otstarvet.

4. Erandina lõikest 3 võib disainilahendus seisneda disainilahenduses, mille eesmärk on võimaldada mitme vastastikku vahetatava toote kokkupanemist või ühendamist moodulsüsteemi raames.

ARTIKKEL 25.31

Seos autoriõigusega

Disainilahendus on alates kuupäevast, mil see loodi või mis tahes kujul fikseeriti, kaitsekõlblik ka asjaomase lepinguosalise autoriõiguse seaduste alusel. Kumbki lepinguosaline määrab kindlaks sellise kaitse ulatuse ja andmise tingimused, sealhulgas nõutava originaalsuse taseme.

4. ALAJAGU

GEOGRAAFILISED TÄHISED

ARTIKKEL 25.32

Mõiste ja kohaldamisala

1. Käesoleva lepingu kohaldamisel tähendab „geograafiline tähis“ tähist, mis näitab, et kaup on pärit lepinguosalise territooriumilt või selle territooriumi teatavast piirkonnast või kohast, kui kauba teatavat omadust, mainet või muud iseloomulikku tunnust saab olulisel määral seostada kauba geograafilise päritoluga.
2. Käesolevat alajagu kohaldatakse geograafiliste tähiste suhtes, mis näitavad 25-C lisas loetletud toodete päritolu.
3. Lepinguosalised lepivad kokku, et nad kaaluvad pärast käesoleva lepingu jõustumist käesoleva alajaoga hõlmatud geograafiliste tähiste kohaldamisala laiendamist muudele geograafiliste tähiste tooteliikidele, mis ei ole hõlmatud lõikega 2, eelkõige käsitööle, võttes arvesse lepinguosaliste õigusloome arengut.
4. Lepinguosaline kaitseb teise lepinguosalise geograafilisi tähiseid kooskõlas käesoleva alajaoga, kui need geograafilised tähised on päritoluriigis sellisena kaitstud.

ARTIKKEL 25.33

Loetletud geograafilised tähised

Kumbki lepinguosaline, olles vaadanud läbi nii 25-A lisas osutatud teise lepinguosalise õigusaktid kui ka 25-C lisas loetletud teise lepinguosalise geograafilised tähised ning olles vastavalt oma seadustele ja tavadele lõpule viinud nõuetekohased avalikustamise meetmed, kaitsevad teise lepinguosalise 25-C lisas loetletud geograafilisi tähiseid vastavalt käesolevas alajaos sätestatud kaitsetasemele.

ARTIKKEL 25.34

Geograafiliste tähiste loetelu muutmine

1. Lepinguosalisel lepidakse kokku võimaluses muuta 25-C lisas sisalduva geograafiliste tähiste loetelu vastavalt artikli 25.40 lõikele 1. Lepinguosalise tehtavad täiendused enda 25-C lisas sisalduvas geograafiliste tähiste loetelus ei tohi ületada 45 geograafilist tähist iga kolme aasta järel pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva. Lepinguosalisel lisavad uued geograafilised tähised pärast vastulausete ja vastuväidete menetluse lõpuleviimist kooskõlas 25-B lisas sätestatud kriteeriumidega ning pärast geograafiliste tähiste läbivaatamist mõlemat lepinguosalist rahuldaval viisil.
2. Kui 25-C lisas sisalduva geograafiliste tähiste loetelu muudatus on seotud väheolulise muudatusega seoses loetletud geograafilise tähise kirjapildiga või viitega geograafilise piirkonna nimetusele, millele see tähis on antud, kohaldatakse artikli 25.40 lõikes 4 osutatud menetlust.

3. Lõigete 1 või 2 kohane geograafilise tähise täiendamine või muutmine tehakse lepinguosaliste vastastikusel kokkuleppel.

ARTIKKEL 25.35

Geograafiliste tähiste kaitse ulatus

1. 25-C lisas loetletud geograafilisi tähiseid ja artikli 25.34 kohaselt lisatud geograafilisi tähiseid kaitstakse järgmise eest:

- a) geograafilise tähise igasugune kaubanduslik kasutamine toote puhul, mis on sama liiki toode ja mis:
 - i) ei pärine 25-C lisas selle geograafilise tähise jaoks sätestatud päritolukohast või
 - ii) on pärit 25-C lisas kõnealuse geograafilise tähise jaoks sätestatud päritolukohast, kuid ei ole toodetud ega valmistatud kooskõlas kaitstud nimetuse tootekirjeldusega, isegi kui nimetusele on lisatud sellised väljendid nagu „liik“, „tüüp“, „stiil“, „imitatsioon“, „maitse“ või muud sarnased väljendid;
- b) kõigi selliste toodete tähistamise või tutvustamise viiside kasutamine, mis näitavad või lubavad eeldada, et kõnealune toode pärineb mujalt kui sellest geograafilisest piirkonnast, kust see tegelikult pärit on, viisil, mis võib üldsust toote geograafilise päritolu suhtes eksitada;

- c) igasugune kasutamine, mis kujutab endast ebaausat konkurentsi Pariisi konventsiooni artikli 10*bis* tähenduses, sealhulgas geograafilise tähise maine kasutamine või vale või eksitav märgeline toote lähtekoha, päritolu, laadi või oluliste omaduste kohta sise- või välispakendil, reklaammaterjalidel või kaupadega seotud dokumentidel, ning tegevus, mis võib tarbijat toote tegeliku päritolu suhtes eksitada.
2. Kaitstud geograafilised tähised ei muutu lepinguosaliste territooriumil üldmõisteteks.
 3. Vastavalt käesolevale alajaole ei ole kohustust kaitsta geograafilisi tähiseid, mida nende päritoluterritooriumil ei kaitsta või mille kaitse on lõpetatud.
 4. Lepinguosaline ei välista võimalust, et päritoluterritooriumi pädevad asutused võivad geograafilise tähise kaitse või tunnustamise tühistada põhjusel, et kaitstud või tunnustatud nimetus ei vasta enam tingimustele, mille alusel kaitse või tunnustus algelt tema päritoluterritooriumil anti.
 5. Lepinguosalised teavitavad üksteist, kui geograafilist tähist nende päritoluterritooriumil enam ei kaitsta. Selline teavitamine toimub artiklis 25.40 sätestatud korras.
 6. Ükski käesoleva alajao säte ei piira ühegi isiku õigust kasutada äritegevuses enda või oma ärialase eelkäija nime, välja arvatud juhul, kui seda nime kasutatakse üldsuse eksitamise eesmärgil.

7. Käesolevas alajaos sätestatud kaitset kohaldatakse 25-C lisas loetletud geograafiliste tähiste tõlkimise suhtes, kui sellise tõlke kasutamisega kaasneb oht üldsust eksitada.
8. Kui geograafilise tähise tõlge on sama mis üldmõiste või kirjeldav termin, sealhulgas nimi- ja omadussõnad, või tavakeeles tavapäraselt kasutatav termin, näiteks toote üldnimetus lepinguosalise territooriumil, või sisaldab sellist terminit, või kui geograafiline tähis ei ole sama, kuid sisaldab sellist terminit, ei piira käesoleva alajao sätteid ühegi isiku õigust kasutada seda terminit seoses kõnealuse tootega.
9. Käesolevas alajaos sätestatud kaitset ei kohaldata 25-C-1 liites loetletud geograafilise tähisena kaitstud mitmekomponendilise termini üksikkomponendi suhtes, kui üksikkomponent¹ on termin, mida kasutatakse tavapäraselt tavakeeles selle üksikkomponendiga seotud toote üldnimetusena.
10. Ükski käesoleva alajao säte ei takista kasutamast lepinguosalise territooriumil tootega seoses taimesordi või loomatõu nimetust².

¹ Vastavalt liitele 25-C-1, mis sisaldab termineid, millele kaitset ei taotleta.

² 25-C lisas esitatud selgitavates märkustes määratletakse taimesordid ja loomatõud, mille kasutamist ei takistata.

11. Uute geograafiliste tähiste puhul, mida lepinguosaline kavatses lisada artikli 25.34 kohaselt, ei nõuta, et lepinguosaline kaitseks geograafilist tähist, mis on sama terminiga, mida kasutatakse tavapäraselt tavakeeles seotud toote üldnimetusena selle lepinguosalise territooriumil¹.

ARTIKKEL 25.36

Geograafiliste tähiste kasutamise õigus

1. Käesoleva alajao kohaselt geograafilise tähisena kaitstavat nimetust võivad kasutada kõik ettevõtjad, kes turustavad tooteid, mis vastavad asjaomasele spetsifikaadile.
2. Käesoleva alajao kohaselt geograafilise tähisena kaitstud nimetuse suhtes ei saa kasutajad kaitstud nimetust enam registreerida ega selle suhtes muid piiranguid kasutada.

¹ Kui lepinguosaline määrab kindlaks, kas lisada uus geograafiline tähis, on kindlaksmääramisel, kas termin on tema territooriumil tavapäraselt tavakeeles asjaomase kauba üldnimetusena kasutatav termin, lepinguosalise ametiasutustel õigus võtta arvesse seda, kuidas tarbijad seda terminit kõnealuse lepinguosalise territooriumil mõistavad. Tarbijate sellise arusaama kindlaksmääramisel võivad asjakohased tegurid olla: a) usaldusväärsetest allikatest, näiteks sõnastikest, ajalehtedest ja asjakohastelt veebisaitidelt, saadud tõendid selle kohta, kas terminit kasutatakse kõnealusele tootele viitamisel; või b) kuidas selle terminiga tähistatavat toodet turustatakse ja kasutatakse selle lepinguosalise territooriumil toimivas kaubanduses.

ARTIKKEL 25.37

Kaubamärkide ja geograafiliste tähiste seos

1. Lepinguosalisel keelduvad registreerimast kaubamärki, mille kasutamine oleks vastuolus artikliga 25.35 ja mis on seotud sama liiki tootega kui geograafiline tähis, tingimusel et sellise kaubamärgi registreerimise taotlus esitatakse pärast asjaomase lepinguosalise territooriumil geograafilise tähise kaitse taotluse esitamise kuupäeva.
2. Kaubamärgid, mis on registreeritud vastuolus lõikega 1, tunnistatakse kehtetuks *ex officio* või huvitatud poole taotlusel kooskõlas lepinguosaliste õiguse ja tavadega.
3. Artiklis 25.33 nimetatud geograafiliste tähiste puhul on lõigetes 1 ja 2 nimetatud kaitsetaotluse esitamise kuupäev 1. november 2022.
4. Artikli 25.34 kohaselt 25-C lisasse lisatud geograafiliste tähiste puhul on kaitsetaotluse esitamise kuupäev, mil teisele lepinguosalisele edastati geograafilise tähise kaitsmise taotlus, tingimusel et artiklis 25.34 osutatud kaitstud geograafiliste tähiste loetelu muutmise protsess on edukalt lõpule viidud.
5. Lepinguosalisel kaitsevad geograafilisi tähiseid ka juhul, kui on olemas varasem kaubamärk. Heas usus registreeritud varasemat kaubamärki võib uuendada ja tema osas võib teha muudatusi, mis nõuavad uue kaubamärgitaotluse esitamist, tingimusel et need muudatused ei kahjusta geograafiliste tähiste kaitset ja et lepinguosaliste õiguse kohaselt ei ole kaubamärgi kehtetuks tunnistamiseks alust.

6. Käesoleva artikli lõike 5 kohaldamisel tähendab „varasem kaubamärk“ kaubamärki, mille kasutamine on vastuolus artikliga 25.35 ja mille kohta on esitatud registreerimistaotlus või mis on lepinguosalise territooriumil heauskselt kasutusse juurdunud, kui selline võimalus on õigusnormidega ette nähtud, enne kuupäeva, mil geograafilise tähise kaitse taotlus käesoleva lepingu kohaselt teisele lepinguosalisele esitatakse.

ARTIKKEL 25.38

Kaitse tagamine

Kumbki lepinguosaline tagab huvitatud isiku taotlusel haldusmeetmetega artiklites 25.35, 25.36 ja 25.37 sätestatud kaitse. Kumbki lepinguosaline näeb oma õigusaktide ja tavade raames ette täiendavad haldus- ja kohtulikud meetmed, et kaitstud geograafiliste tähiste ebaseaduslikku kasutamist vältida või see lõpetada.

ARTIKKEL 25.39

Üldreeglid

1. Lepinguosaliselt ei saa käesoleva alajao alusel nõuda, et ta kaitseks geograafilise tähisena nimetust, mis on vastuolus taimesordi või loomatõu nimetusega ning mis seetõttu tõenäoliselt eksitab tarbijat toote tegeliku päritolu suhtes.

2. Kui lepinguosaliste geograafilised tähised on homonüümsed, tagab lepinguosaline igale teise lepinguosalise geograafilisele tähisele kaitse, tingimusel et tegelikkuses tehakse piisavalt vahet nimetuste kasutustingimuste ja esitusviisi vahel, et mitte eksitada tarbijat.
3. Kui üks lepinguosaline teeb kolmanda riigiga peetavate kahepoolsete läbirääkimiste raames ettepaneku kõnealuse kolmanda riigi geograafilise tähise kaitsmiseks ning see nimetus on homonüümne teise lepinguosalise geograafilise tähisega, teatab ta sellest teisele lepinguosalisele ja annab talle võimaluse esitada märkusi enne selle geograafilise tähise kaitse alla võtmist.
4. 25-C lisa loetletud geograafilistele tähistele vastavate toodete import, eksport ja turustamine toimub kooskõlas selle lepinguosalise territooriumil kohaldatavate õigusnormidega, kus tooted turule lastakse.
5. Kõiki küsimusi, mis tulenevad kaitstud geograafiliste tähiste tootekirjeldustest, käsitletakse artiklis 25.40 osutatud allkomitees.
6. Käesoleva alajao kohaselt kaitstava geograafilise tähise võib tühistada üksnes see lepinguosaline, kelle territooriumilt toode pärineb. Lepinguosalsed teavitavad üksteist, kui 25-C lisa loetletud geograafilist tähist nende territooriumil enam ei kaitsta. Pärast sellist teavitamist muudetakse 25-C lisa vastavalt artikli 25.40 lõikele 3.
7. Käesolevas alajaos käsitatakse tootekirjeldusena sellist tootekirjeldust ja selle muudatusi, mille on heaks kiitnud selle lepinguosalise ametiasutused, kelle territooriumilt toode pärineb.

ARTIKKEL 25.40

Allkomitee, koostöö ja läbipaistvus

1. Käesoleva alajao kohaldamisel võib artiklis 25.66 osutatud allkomitee soovitada kaubandusnõukogul muuta vastavalt artikli 33.1 lõike 6 punktile a:
 - a) 25-A lisa seoses viidetega lepinguosaliste territooriumil kohaldatavale õigusele;
 - b) 25-B lisa seoses kriteeriumidega, mis lisatakse vastulausete ja vastuväidete menetlusse, ning
 - c) 25-C lisa seoses geograafiliste tähistega.

2. Käesoleva alajao kohaldamisel vastutab artiklis 25.66 osutatud allkomitee järgmise teabe vahetamise eest:
 - a) geograafiliste tähistega seotud seadusandlik ja poliitiline areng;
 - b) geograafilised tähised, et kaaluda nende kaitset vastavalt käesolevale alajaole ning
 - c) muud küsimused, mis pakuvad geograafiliste tähiste valdkonnas ühist huvi.

3. Pärast artikli 25.39 lõikes 6 osutatud teate saamist soovitab allkomitee kaubandusnõukogul muuta 25-C lisa vastavalt käesoleva artikli lõike 1 punktile c, et lõpetada käesoleva lepingu kohane kaitse.

4. Kui loetellu kantud geograafilise tähise kirjapildis või viites geograafilise piirkonna nimetusele, millele see tähis on antud, tehakse väike muudatus, teavitab lepinguosaline allkomitees teist lepinguosalist sellisest muudatusest koos selgitusega. Allkomitee soovib kaubandusnõukogul muuta 25-C lisa vastavalt artikli 33.1 lõike 6 punktile a, tehes sellise väikese muudatuse.
5. Lepinguosalised peavad otse või allkomitee kaudu ühendust kõigis küsimustes, mis on seotud käesoleva alajao rakendamise ja toimimisega. Eelkõige võib lepinguosaline nõuda teiselt lepinguosaliselt teavet tootekirjelduste ja nende muudatuste kohta, samuti haldusõiguskaitse kontaktpunktide kohta.
6. Lepinguosalised võivad teha üldsusele kättesaadavaks käesoleva alajao kohaselt kaitstavate geograafiliste tähiste tootekirjeldused või nende kokkuvõtted ning teise lepinguosalise geograafilistele tähistele vastavad haldusõiguskaitse kontaktpunktid.

ARTIKKEL 25.41

Muu kaitse

1. Käesoleva alajao kohaldamine ei piira lepinguosaliste õigusi ega kohustusi, mis tulenevad WTO asutamislepingust või muust mitmepoolsest intellektuaalomandiõigust käsitlevast kokkulepest, mille osalised on Euroopa Liit ja Tšiili.
2. Käesoleva alajaoga ei piirata õigust taotleda geograafilise tähise tunnustamist ja kaitset lepinguosaliste asjakohaste õigusaktide alusel.

5. ALAJAGU

PATENDID

ARTIKKEL 25.42

Rahvusvahelised lepingud

Kumbki lepinguosaline¹ järgib patendikoostöölepingut, mis sõlmiti Washingtonis 19. juunil 1970 (muudetud 28. septembril 1979, viimati muudetud 3. oktoobril 2001).

ARTIKKEL 25.43

Täiendav kaitse ravimi müügiloa andmise viivituse korral

1. Lepinguosalised tunnistavad, et ravimite suhtes, mida nende asjaomasel territooriumil kaitstakse patendiga, võidakse kohaldada enne turule laskmist müügi- või sanitaarluba.

¹ Euroopa Liidu puhul täidavad käesolevast artiklist tulenevat kohustust liikmesriigid.

2. Kumbki lepinguosaline näeb ette piisava ja tõhusa mehhanismi, millega nähakse ette täiendav kaitse kehtivuse tähtaeg, et hüvitada patendiomanikule tõhusa patendikaitse vähenemine, mis tuleneb põhjendamatutest viivitustest¹ esimese müügiloa või sanitaarloa andmisel tema territooriumil. Täiendav kaitse kehtivuse tähtaeg ei tohi ületada viit aastat.
3. Olenemata lõikest 2 võib kumbki lepinguosaline näha kooskõlas oma õigusnormidega ette täiendava kaitse tootele, mis on kaitstud patendiga ja mille suhtes on kohaldatud müügi- või sanitaarloamenetlust, et hüvitada patendi omanikule tõhusa patendikaitse vähenemine. Sellise täiendava kaitse kestus ei tohi ületada viit aastat².
4. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolevast artiklist tulenevate kohustuste täitmisel võib kumbki lepinguosaline ette näha tingimused ja piirangud eeldusel, et lepinguosaline jätkab käesoleva artikli rakendamist.
5. Kumbki lepinguosaline teeb kõik endast oleneva, et menetleda ravimite müügiloa või sanitaarloa taotlusi tõhusalt ja õigel ajal, vältimaks põhjendamatuid või tarbetuid viivitusi. Et põhjendamatuid viivitusi vältida, võib lepinguosaline vastu võtta või jätta kehtima menetlused, mis kiirendavad müügi- või sanitaarloa taotluse läbivaatamist.

¹ Käesoleva artikli kohaldamisel hõlmab põhjendamatu viivitus seda, kui taotlejale esmase sisulise vastuse andmisega viivitatakse pärast müügi- või sanitaarloa taotluse esitamist üle kahe aasta. Viivituse kestuse kindlakstegemisel ei pea arvesse võtma müügi- või sanitaarloa andmise käigus tekkinud viivitusi, mille on tinginud taotleja, ega ajavahemikku, mille üle müügi- või sanitaarloa taotlust menetleval asutusel puudub kontroll.

² Nimetatud maksimaalne kestus ei piira kaitseperioodi võimalikku edasist pikendamist ravimite puhul, mille kohta on tehtud pediaatrilised uuringud, ja nende uuringute tulemused kajastuvad ravimiteabes.

6. ALAJAGU

AVALIKUSTAMATA TEABE KAITSE

ARTIKKEL 25.44

Ärisaladuste kaitse ulatus

1. Täites oma kohustust järgida TRIPS-lepingut, eelkõige artikli 39 lõikeid 1 ja 2, näeb kumbki lepinguosaline ette asjakohased tsiviilkohtumenetlused ja õiguskaitsevahendid, mida ärisaladuse omaja saab kasutada, et takistada ärisaladuse omandamist, kasutamist või avaldamist ausate äritavadega vastuolus oleval viisil ning et saada sellise tegevuse korral õiguskaitset.
2. Käesolevas alajaos kasutatakse järgmisi mõisteid:
 - a) „ärisaladus“ – teave:
 - i) mis on salajane selles mõttes, et see ei ole tervikuna või üksikosade täpses paigutuses ja kokkupanus üldteada või kergesti kättesaadav nende ringkondade isikutele, kes tavaliselt sedalaadi teabega tegelevad;
 - ii) millel on kaubanduslik väärtus selle salajasuse tõttu ja
 - iii) mille üle seaduslikku kontrolli omav isik on asjaoludest lähtuvalt võtnud vajalikke meetmeid, et hoida seda salajas;

b) „ärisaladuse omaja“ – iga füüsiline või juriidiline isik, kellel on ärisaladuse üle seaduslik kontroll.

3. Käesoleva alajao kohaldamisel loetakse ausate äritavadega vastuolus olevaks vähemalt järgmised tegevused:

a) ärisaladuse omandamine ärisaladuse omaja nõusolekuta, kui see toimub ärisaladuse omaja valduses olevatele dokumentidele, objektidele, materjalidele, ainetele või elektroonilistele failidele, mis sisaldavad ärisaladust või millest saab tuletada ärisaladuse, loata juurdepääsu hankimise, nende omastamise või kopeerimise teel;

b) ärisaladuse omaja nõusolekuta ärisaladuse kasutamine või avalikustamine isiku poolt, kes vastab mis tahes järgmisele tingimusele:

i) ta on omandanud ärisaladuse alapunktis a osutatud viisil;

ii) ta rikub konfidentsiaalsuslepingut või muud kohustust ärisaladust mitte avalikustada või

iii) ta rikub lepingulist või muud ärisaladuse kasutamise piiramise kohustust;

c) ärisaladuse omandamine, kasutamine või avalikustamine, kui seda teeb isik, kes omandamise, kasutamise või avalikustamise ajal teadis või asjaolusid arvestades pidi teadma, et ärisaladus on otseselt või kaudselt saadud teiselt isikult, kes kasutas ärisaladust või avalikustas selle ebaseaduslikult alapunkti b tähenduses.

4. Ükski käesoleva alajao säte ei kohusta kumbagi lepinguosalist käsitama järgmisi tegevusi ausate äritavadega vastuolus olevana:
- a) kui isik avastab või loob asjakohase teabe eraldiseisvalt;
 - b) toote pöördprojekteerimine isiku poolt, kelle valduses see toode on seaduslikult ja kellel ei ole õiguslikult kehtivat kohustust piirata asjaomase teabe omandamist;
 - c) kui teabe omandamine, kasutamine või avalikustamine on nõutav või lubatud vastavalt selle lepinguosalise õigusele või
 - d) töötajate poolt selliste kogemuste ja oskuste kasutamine, mille nad on omandanud ausal viisil oma tavapärasest tööd tehes.
5. Käesolevat alajagu ei tõlgendata nii, et see piirab kummagi lepinguosalise kaitstud sõna- ja teabevabadust, sealhulgas meediavabadust.

ARTIKKEL 25.45

Tsiviilkohtumenetlused ja õiguskaitsevahendid seoses ärisaladustega

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et isikutel, kes osalevad artiklis 25.44 nimetatud tsiviilkohtumenetluses või kellel on juurdepääs kohtumenetluse dokumentidele, ei ole lubatud kasutada või avalikustada ärisaladusi või väidetavaid ärisaladusi, mille pädev õigusasutus on huvitatud isiku nõuetekohaselt põhjendatud taotlusel tuvastanud konfidentsiaalse teabena ja mis on saanud sellele isikule teatavaks menetluses osalemise või dokumentidele juurdepääsu tulemusel.

2. Kumbki lepinguosaline näeb ette, et artiklis 25.44 nimetatud tsiviilkohtumenetluses on õigusasutusel õigus vähemalt:

- a) anda kooskõlas lepinguosalise õigusnormidega korraldus võtta ajutisi meetmeid, et takistada ärisaladuse omandamist, kasutamist või avalikustamist ausate äritavadega vastuolus oleval viisil;
- b) anda korraldus, et takistada ärisaladuse omandamist, kasutamist või avalikustamist ausate äritavadega vastuolus oleval viisil;
- c) mõista isikult, kes teadis või oleks pidanud teadma, et ta omandab, kasutab või avalikustab ärisaladust ausate äritavadega vastuolus oleval viisil, ärisaladuse omaja kasuks välja kahjuhüvitise, mis vastab ärisaladuse sellise omandamise, kasutamise või avalikustamisega tekitatud kahjule;
- d) võtta erimeetmeid, et säilitada sellise ärisaladuse või väidetava ärisaladuse konfidentsiaalsus, mis on saanud teatavaks tsiviilkohtumenetluses, mis käsitleb ärisaladuse väidetavat omandamist, kasutamist ja avalikustamist vastuolus ausate äritavadega; kooskõlas asjaomase lepinguosalise riigisisese õigusega võib selline erimeede olla võimalus:
 - i) piirata juurdepääsu teatavatele dokumentidele tervikuna või osaliselt;
 - ii) piirata juurdepääsu kohtuistungitele ning nende salvestistele ja stenogrammidele;
 - iii) teha kättesaadavaks kohtuotsuse mittekonfidentsiaalne versioon, millest on eemaldatud ärisaladust sisaldavad lõigud või milles neid on redigeeritud;

e) määrata karistusi menetlusosalistele või teistele kohtumenetluses osalevatele isikutele, kes ei täida ärisaladuse või väidetava ärisaladuse kaitsega seoses pädevate õigusasutuste antud korraldusi või keelduvad neid täitmast.

3. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema õigusasutused ei pea kohaldama artiklis 25.44 osutatud kohtumenetlusi ja õiguskaitsevahendeid, kui ausate äritavadega vastuolus olev tegevus toimub tema õigusnormide kohaselt, et paljastada väärkäitumist, väärtegu või ebaseaduslikku tegevust või kaitsta selle lepinguosalise õigustatud huvi, mida on tunnustatud õigusnormidega.

ARTIKKEL 25.46

Ravimitega seotud avalikustamata andmete kaitse

1. Kui lepinguosaline nõuab ravimi – milles kasutatakse uut keemilist ühendit, mida ei ole varem heaks kiidetud – müügi- või sanitaarloa andmise tingimusena avalikustamata katse- või muude andmete esitamist, mis on vajalikud otsustamiseks, kas selle toote kasutamine on ohutu ja tõhus, peab see lepinguosaline niisuguseid andmeid kolmandatele isikutele avalikustamise eest kaitsma, kui nende andmete koostamine nõuab märkimisväärset pingutust, välja arvatud juhul, kui avalikustamine on vajalik ülekaaluka avaliku huvi seisukohast või kui võetakse meetmeid, et tagada andmete kaitse ebaausa kaubanduslikul eesmärgil kasutamise eest.

2. Kumbki lepinguosaline tagab, et vähemalt viie aasta jooksul alates asjaomase lepinguosalise esimese müügi- või sanitaarloa kuupäevast ei viida ravimit, millele on hiljem antud luba esimese müügiloa või sanitaarloa taotluses esitatud prekliiniliste katsete ja kliiniliste uuringute tulemuste alusel, turule ilma esimese müügiloa või sanitaarloa omaniku sõnaselge nõusolekuta.

3. Lepinguosalisel ei ole piiranguid selliste ravimite puhul lühendatud loataotlusmenetluste rakendamisel bioekvivalentsuse ja biosaadavuse uuringute alusel.
4. Kumbki lepinguosaline võib ette näha tingimused ja piirangud käesolevast artiklist tulenevate kohustuste täitmisel, eeldusel et lepinguosaline jätkab käesoleva artikli rakendamist.

ARTIKKEL 25.47

Agrokeemiatoodetega seotud andmete kaitse

1. Kui lepinguosaline nõuab uut keemilist ühendit kasutavale agrokeemiatootele müügiloa andmise tingimusena selle toote ohutust ja tõhusust käsitlevate katsete või uuringuaruannete esitamist, ei anna see lepinguosaline nende katsete või uuringuaruannete alusel luba teisele agrokeemiatootele ilma selle isiku nõusolekuta, kes need eelnevalt esitas, vähemalt kümne aasta jooksul pärast agrokeemiatootete müügiloa andmise kuupäeva.
2. Lepinguosaline võib piirata käesoleva artikli kohast kaitset katsete või uuringuaruannetega, mis vastavad järgmistele tingimustele:
 - a) need on vajalikud loa andmiseks või loa muutmiseks, et lubada agrokeemiatoodete kasutamist muude kultuuride puhul, ning
 - b) need on tõendatult vastavuses hea labori- või katsetava põhimõtetega.

3. Kumbki lepinguosaline võib kehtestada normid selgroogsete loomadega tehtavate dubleerivate katsete vältimiseks.

4. Kumbki lepinguosaline võib käesolevast artiklist tulenevate kohustuste täitmisel ette näha tingimused ja piirangud eeldusel, et lepinguosaline jätkab käesoleva artikli rakendamist.

7. ALAJAGU

TAIMESORDID

ARTIKKEL 25.48

Sordikaitse

Lepinguosalised kaitsevad taimesorte vastavalt rahvusvahelisele uute taimesortide kaitse konventsioonile, mis võeti vastu 2. detsembril 1961 ja vaadati viimati läbi 19. märtsil 1991 Genfis (edaspidi „UPOV konventsioon“), sealhulgas aretaja õigust käsitlevale erandile, millele on osutatud UPOV konventsiooni artiklis 15, ning teevad koostööd, et neid õigusi edendada ja jõustada.

C JAGU

INTELLEKTUAALOMANDI ÕIGUSKAITSE TAGAMINE

1. ALAJAGU

TSIVIIL- JA HALDUSÕIGUSNORMIDE TÄITMISE TAGAMINE

ARTIKKEL 25.49

Üldised kohustused

1. Kumbki lepinguosaline kinnitab veel kord oma TRIPS-lepingust tulenevaid kohustusi ning tagab intellektuaalomandi õiguskaitse tagamise kooskõlas oma õiguse ja tavadega. Lepinguosalised näevad ette käesolevas alajaos sätestatud meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid.
2. Käesolevat jagu ei kohaldata B jao 6. alajaoga hõlmatud õiguste suhtes.
3. Lepinguosaline näeb ette meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid, mis peavad olema õiglased ja erapooletud ning mis ei tohi olla ülemäära keerukad ega kulukad ega sisaldada sobimatuid tähtaegu ega tekitada põhjendamatuid viivitusi.
4. Lõikes 3 osutatud meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid peavad olema ka tõhusad, proportsionaalsed ja heidutavad ning neid tuleb rakendada viisil, mis võimaldab vältida tõkete loomist seaduslikule kaubandusele ning näha ette kaitsemeetmeid nende kuritarvitamise vastu.

5. Ükski käesoleva jao säte ei pane kummalegi lepinguosalisele kohustust:
- a) kehtestada intellektuaalomandi õiguskaitse tagamiseks üldisest õiguskaitsest eraldiseisvat kohtusüsteemi või
 - b) seoses ressursside jagamisega intellektuaalomandi õiguskaitse tagamise ja üldise õiguskaitse vahel.

ARTIKKEL 25.50

Isikud, kellel on õigus taotleda täitemeetmete, menetluste ja õiguskaitsevahendite kohaldamist

Kumbki lepinguosaline tunnistab isikutena, kellel on õigus nõuda käesolevas jaos ja TRIPS-lepingu III jaos sätestatud meetmete, menetluste ja õiguskaitsevahendite rakendamist, järgmisi isikuid:

- a) kummagi lepinguosalise õiguse kohaselt intellektuaalomandiõiguste omajad;
- b) kõik teised isikud, kellel on lubatud neid õigusi kasutada, eelkõige litsentsisaajad, kummagi lepinguosalise õigusnormidega lubatud ulatuses ja vastavate õigusnormide kohaselt;
- c) kummagi lepinguosalise õigusnormidega lubatud ulatuses ja vastavate õigusnormide kohaselt intellektuaalomandiõiguste kollektiivse esindamise organisatsioonid, kes on intellektuaalomandiõiguste omajate üldtunnustatud esindajad;

- d) üksused,¹ kes on kummagi lepinguosalise õigusnormidega lubatud ulatuses ja vastavate õigusnormide kohaselt intellektuaalomandiõiguste omajate üldtunnustatud esindajad.

ARTIKKEL 25.51

Tõendid

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et kui isik on esitanud avalduse ja mõistlikult kättesaadavad tõendid, mis toetavad tema väidet, et tema intellektuaalomandiõigust on rikutud või hakatakse rikkuma, võib pädev õigusasutus ka enne asja sisulise menetluse alustamist kohaldada viivitamata tõhusaid ajutisi meetmeid, et säilitada väidetava rikkumisega seotud asjakohaseid tõendeid, rakendades asjakohaseid kaitsemeetmeid ning tagades konfidentsiaalse teabe kaitse selle lepinguosalise õiguse alusel. Ajutiste meetmete määramisel võtavad õigusasutused arvesse väidetava õiguste rikkuja õigustatud huve.
2. Lõikes 1 nimetatud ajutised meetmed võivad hõlmata üksikasjalikku kirjeldust kas proovide võtmisega või ilma selleta või väidetavalt õigusi rikkuvate kaupade füüsilist arestimist ning asjakohastel juhtudel nende kaupade tootmisel või turustamisel valdavalt kasutatud materjalide ja seadmete ja nendega seotud dokumentide arestimist.
3. Kaubandusliku ulatusega intellektuaalomandiõiguse rikkumise korral võtab kumbki lepinguosaline vajalikud meetmed, et pädevad õigusasutused saaksid vajaduse korral nõuda ühe poole taotlusel vastaspoole käsutuses olevaid panga-, finants- või äridokumente, tagades konfidentsiaalse teabe kaitse.

¹ Tšiili puhul tähendab mõiste „üksused“ liite ja ühendusi. Euroopa Liidu puhul tähendab mõiste „üksused“ kutselisi intellektuaalomandi kaitse organisatsioone.

ARTIKKEL 25.52

Õigus teabele

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et intellektuaalomandiõiguse rikkumist käsitleva tsiviilkohtumenetluse ajal ning vastusena hageja põhjendatud ja proportsionaalsele taotlusele võivad pädevad õigusasutused nõuda, et rikkuja või muu isik esitaks teavet intellektuaalomandiõigust rikkuvate kaupade või teenuste päritolu ja turustusvõrkude kohta.
2. Lõike 1 kohaldamisel tähendab „muu isik“ isikut, kes vastab vähemalt järgmisele:
 - a) kelle valdusest on leitud intellektuaalomandi õigusi rikkuvat kaupa kaubanduslikes kogustes;
 - b) on tabatud intellektuaalomandi õigusi rikkuvate teenuste kaubanduslikus mahus kasutamisel;
 - c) on tabatud intellektuaalomandi õigusi rikkuvate teenuste kaubanduslikus mahus osutamisel või
 - d) kes on käesolevas lõikes osutatud isiku kinnitusel osalenud rikkumisega seotud toodete tootmises, valmistamises või turustamises või rikkumisega seotud teenuste osutamises.
3. Lõikes 1 nimetatud teave võib vastavalt asjakohasusele sisaldada järgmist:
 - a) kaupade või teenuste tootjate, valmistajate, turustajate, tarnijate ning teiste varasemate valdajate, samuti kavandatavate hulgimüüjate ja jaemüüjate nimed ja aadressid ning

- b) toodetud, valmistatud, tarnitud, saadud või tellitud mahud, samuti kõnealuste kaupade või teenuste eest saadud hind.
4. Käesoleva artikli kohaldamine ei piira lepinguosalise õigusaktide kohaldamist, millega
- a) antakse õiguste omajale õigus saada täielikumat teavet;
 - b) reguleeritakse teabe kasutamist tsiviilmenetlustes vastavalt käesolevale artiklile;
 - c) reguleeritakse vastutust teabeõiguse kuritarvitamise eest;
 - d) antakse lõikes 1 osutatud isikule võimalus keelduda teabe andmisest, kui kõnealuse teabe tõttu oleks isik sunnitud tunnistama enda või oma lähisugulaste osalust intellektuaalomandiõiguse rikkumises, või
 - e) reguleeritakse konfidentsiaalsete teabeallikate kaitset ja isikuandmete töötlemist.

ARTIKKEL 25.53

Ajutised meetmed ja kaitsemeetmed

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et õigusasutus saab hageja taotluse korral teha väidetavale õiguste rikkujale ajutise ettekirjutuse, mille eesmärk on tõkestada intellektuaalomandiõiguste vahetu rikkumine või ajutiselt ja asjakohasel juhul korduva rahalise karistuse abil, kui see on ette nähtud selle lepinguosalise õigusaktidega, peatada õiguserikkumise jätkamine või nõuda jätkamise tingimusena tagatist, mis rikkumise tuvastamise korral tagavad õiguste omajale hüvitise maksmise. Kui see on asjakohane, võib ajutise ettekirjutuse samadel tingimustel teha ka kolmandale isikule,¹ kui kõnealune isik kuulub asjaomase õigusasutuse jurisdiktsiooni alla ning kui tema teenuseid kasutatakse intellektuaalomandiõiguste rikkumiseks.
2. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema õigusasutused võivad hageja taotlusel anda korralduse intellektuaalomandiõiguse rikkumise kahtlusega kaubad arestida või üle anda,² et takistada nende sisenemist turustuskanalitesse või seal liikumist.

¹ Käesoleva artikli kohaldamisega seoses võib lepinguosaline näha ette, et „kolmas isik“ hõlmab vahendajat.

² Lepinguosaline võib käesoleva lõike rakendamiseks valida arestimise ja üleandmise vahel.

3. Väidetava kaubanduslikus mahus toime pandud rikkumise korral tagab kumbki lepinguosaline, et õigusasutused võivad anda korralduse ennetavalt arestida väidetava rikkuja vallas- ja kinnisvara, sealhulgas blokeerida tema pangakontod ja muu vara, kui hageja tõendab kahju hüvitamist tõenäoliselt ohustavaid asjaolusid. Selleks võivad pädevad asutused nõuda panga-, finants- ja äridokumentide esitamist või asjakohast juurdepääsu olulisele teabele.

ARTIKKEL 25.54

Õiguskaitsevahendid

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et õigusasutused saavad hageja taotluse korral ja ilma et see piiraks õiguste rikkumisest õiguste omajale tuleneda võiva kahju hüvitamise nõuet, anda korralduse intellektuaalomandiõigusi rikkuvaks tunnistatud kaubad hävitada või vähemalt turustuskanalitest püsivalt kõrvaldada, ilma et selle eest makstaks hüvitist. Õigusasutused võivad vajaduse korral anda ka korralduse hävitada materjalid ja seadmed, mida kõnealuste kaupade loomisel või valmistamisel peamiselt kasutatakse.
2. Kummagi lepinguosalise õigusasutustel on õigus nõuda nimetatud meetmete rakendamist rikkuja kulul, välja arvatud juhul, kui selle tegemata jätmiseks esitatakse konkreetsed põhjused.
3. Õiguskaitsevahendite kasutamise taotluse kaalumisel tuleb silmas pidada rikkumise raskuse ja määratud õiguskaitsevahendi proportsionaalsust ning kolmandate isikute huve.

ARTIKKEL 25.55

Ettekirjutused

Kumbki lepinguosaline tagab, et kui tehakse kohtuotsus, millega tuvastatakse intellektuaalomandiõiguste rikkumine, võivad õigusasutused teha rikkujale ja vajaduse korral kolmandale isikule,¹ kui kõnealune isik kuulub asjaomase õigusasutuse jurisdiktsiooni alla ning kui tema teenuseid kasutatakse intellektuaalomandiõiguste rikkumiseks, ettekirjutuse rikkumine lõpetada.

ARTIKKEL 25.56

Alternatiivsed meetmed

Kumbki lepinguosaline võib ette näha, et asjakohastel juhtudel ning sellise isiku taotluse korral, kelle suhtes tuleb kohaldada artiklis 25.54 või 25.55 sätestatud meetmeid, võib õigusasutus anda korralduse maksta artiklis 25.54 või 25.55 sätestatud meetmete kohaldamise asemel kahju kannatanud isikule rahalist hüvitist, juhul kui asjaomase isiku tegevuses puudus tahtlus või raske hooletus, kui kõnealuste meetmete kohaldamine põhjustaks asjaomasele isikule ebaproportsionaalselt suurt kahju ning kui kahju kannatanud isikule rahalise hüvitise maksmine näib olevat piisavalt rahuldav.

¹ Käesoleva artikli kohaldamisega seoses võib lepinguosaline näha ette, et „kolmas isik“ hõlmab vahendajat.

ARTIKKEL 25.57

Kahjuhüvitis

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et õigusasutused kohustavad kannatanud osapoole avalduse alusel rikkujat, kes teadlikult rikkus või pidi põhjendatult olema rikkumisest teadlik, maksma õiguste omajale piisavat kahjuhüvitist kahju eest, mida õiguste omajale rikkumisega põhjustati.
2. Kahju suuruse kindlaksmääramisel lõike 1 alusel on kummagi lepinguosalise õigusasutustel lubatud võtta väärtuse hindamisel arvesse muu hulgas iga põhjendatud väidet, millele õiguste omaja tugineb, sealhulgas saamata jäänud tulu, rikkumisega seotud kaupade või teenuste väärtus turuhinnas või nende soovituslik jaemüügihind¹. Vähemalt autoriõiguse või sellega kaasnevate õiguste rikkumise korral ning kaubamärgi võltsimise korral näeb kumbki lepinguosaline ette, et tsiviilkohtumenetluses on tema õigusasutustel õigus kohustada rikkujat maksma seda osa tema tulust, mis on saadud rikkumisega, õiguste omajale kahjuhüvitise alternatiivina, täiendusena või selle osana.
3. Lõike 2 alternatiivina võib kumbki lepinguosaline näha ette, et tema õigusasutustel on asjakohastel juhtudel õigus määrata kindlasummaline kahjuhüvitis, tuginedes sellistele elementidele nagu vähemalt sama suur summa kui autoritasu või tasud, mida rikkuja oleks pidanud maksma, kui ta oleks taotlenud kõnealuse intellektuaalomandiõiguse kasutamiseks luba.

¹ Euroopa Liidu jaoks hõlmab see vajaduse korral ka mittemajanduslikke tegureid, näiteks õiguse omanikule tekitatud moraalset kahju.

4. Ükski käesoleva artikli säte ei takista lepinguosalisi sätestamast võimalust, et kui rikkuja ei olnud ega pidanud põhjendatult olema teadlik sellest, et ta tegeleb õigusrikkumisega, võivad tema õigusasutused anda kannatanud poole kasuks korralduse maksta saadud tulu tagasi või maksta kahjuhüvitist, mille suurus võib olla eelnevalt kindlaks määratud.

ARTIKKEL 25.58

Kohtukulud

Kumbki lepinguosaline tagab, et intellektuaalomandi õiguskaitse tagamisega seotud tsiviilkohtumenetluste puhul on tema õigusasutustel vajaduse korral õigus kohustada kaotajat tasuma kohtuasja võitnud poole kohtu- ja muud kulud, nagu on ette nähtud asjaomase lepinguosalise õiguse kohaselt.

ARTIKKEL 25.59

Kohtulahendite avaldamine

Kumbki lepinguosaline tagab, et kohtumenetluste puhul, mis on algatatud intellektuaalomandiõiguste rikkumise tõttu, võivad õigusasutused anda korralduse võtta hageja palvel ja rikkuja kulul asjakohaseid meetmeid, et levitada kohtulahendit käsitlevat teavet, sealhulgas avaldada kohtulahend täielikult või osaliselt.

ARTIKKEL 25.60

Autorsuse või omandiõiguse eeldamine

Lepinguosalised tunnistavad, et käesolevas jaos sätestatud meetmete, menetluste ja õiguskaitsevahendite kohaldamisel:

- a) et käsitada isikut kirjandus- või kunstiteose autorina ja seega anda talle õigus algatada rikkumismenetlus, on piisav, et vastupidiste tõendite puudumise korral esineb autori nimi teosel tavapärasel viisil, ning
- b) punkti a kohaldatakse *mutatis mutandis* autoriõigusega kaasnevate õiguste omajate kaitstud teoste suhtes.

ARTIKKEL 25.61

Haldusmenetlused

Juhul kui mõni tsiviilõiguslik parandusmeede võidakse määrata asja lahendamisel haldusmenetluse käigus, peab menetlus vastama käesolevas alajaos kehtestatud asjakohaste sätetega sisuliselt võrdväärsetele põhimõtetele.

2. ALAJAGU

INTELLEKTUAALOMANDI ÕIGUSKAITSE TAGAMINE PIIRIL

ARTIKKEL 25.62

Piiril rakendatavad meetmed

1. Tollikontrolli all oleva kauba suhtes võtab kumbki lepinguosaline vastu või jätab kehtima korra, mille kohaselt võib õiguste omaja esitada pädevatele asutustele taotluse kahtlase kauba kinnipidamiseks või vabastamise peatamiseks. Käesoleva alajao kohaldamisel tähendab „kahtlane kaup“ kaupa, mille puhul kahtlustatakse rikkumist, mis on seotud kaubamärgi, autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste, geograafilise tähise, patendi, kasuliku mudeli, tööstusdisainilahenduse või integraallülituse topoloogiaga.
2. Kumbki lepinguosaline tagab elektroonilised süsteemid, mille kaudu saavad pädevad asutused rahuldatud või registreeritud taotlusi hallata.
3. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema pädevad asutused ei nõua tasu taotluse menetlemisest või registreerimisest tulenevate halduskulude katmiseks.
4. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema pädevad asutused otsustavad taotluse rahuldamise või registreerimise mõistliku aja jooksul.
5. Kumbki lepinguosaline tagab, et rahuldatud või registreeritud taotlust kohaldatakse mitme saadetise suhtes.

6. Tollikontrolli all oleva kauba puhul tagab kumbki lepinguosaline, et tema toll võib omal algatusel peatada kaubamärgiõiguse või autoriõiguste rikkumises kahtlustatava kauba vabastamise või pidada selle kinni.
7. Toll kasutab riskianalüüsi, et teha kindlaks kahtlustatavad kaubad. Kumbki lepinguosaline rakendab käesolevat punkti kooskõlas oma õigusaktidega.
8. Kumbki lepinguosaline võib kehtestada menetlused, mis võimaldavad hävitada kahtlustatava kauba, ilma et rikkumiste ametlikuks tuvastamiseks oleks vaja algatada haldus- või kohtumenetlust, kui asjaomased isikud on sellise hävitamisega nõus või ei esita sellele vastuväiteid. Kui sellist kaupa ei hävitata, tagab kumbki lepinguosaline, et see kaup kõrvaldatakse väljaspool kommertskanalit viisil, millega välditakse õiguste omajale kahju tekitamist, välja arvatud erandlikel asjaoludel.
9. Kumbki lepinguosaline võib kehtestada korra, mis võimaldab kiiresti hävitada posti- või kiirkullerisaadetistega saadetavad võltsitud kaubamärgiga kaubad ja piraatkaubad.
10. Lepinguosaline võib otsustada mitte kohaldada käesolevat artiklit õiguste omaja poolt või tema nõusolekul kolmandas riigis turule viidava kauba impordi suhtes. Lepinguosaline võib samuti otsustada mitte kohaldada käesolevat artiklit reisijate isiklikus pagasis sisalduvate mittekaubanduslikku laadi kaupade suhtes.
11. Lepinguosaliste tolliasutused peavad korrapärast dialoogi ning edendavad koostööd asjaomaste sidusrühmade ja muude asutustega, kes on kaasatud intellektuaalomandi õiguskaitse tagamisse.
12. Lepinguosalisel teevad koostööd seoses kahtlasi kaupu hõlmava rahvusvahelise kaubandusega. Eelkõige jagavad lepinguosalisel võimalikult palju teavet teist lepinguosalist mõjutava kahtlaste kaupadega kauplemise kohta.

13. Ilma et see piiraks muid koostöövorme, kohaldatakse käesoleva artikli kohaselt lepinguosalise tolli pädevusse kuuluvate intellektuaalomandiõigusi käsitlevate õigusaktide rikkumistega seoses protokoll, mis on lisatud sellele lepingule vastastikuse haldusabi kohta tolliküsimustes.

ARTIKKEL 25.63

Kooskõla GATTi ja TRIPS-lepinguga

Kui tema tolliasutused rakendavad piiril intellektuaalomandi õiguskaitse tagamise meetmeid, siis olenemata sellest, kas need on käesoleva alajaoga hõlmatud või mitte, tagab kumbki lepinguosaline kooskõla oma kohustustega, mis tulenevad GATT 1994st ja TRIPS-lepingust, eelkõige GATT 1994 artiklist V ja TRIPS-lepingu artiklist 41 ja III osa 4. jaost.

D JAGU

LÖPPSÄTTED

ARTIKKEL 25.64

Koostöö

1. Lepinguosalisel teevad koostööd, et toetada käesoleva peatüki kohaselt võetud kohustuste täitmist.

2. Intellektuaalomandiõiguste kaitse ja jõustamisega seotud koostöövaldkonnad võivad hõlmata järgmisi tegevusi:

- a) teabe vahetamine intellektuaalomandiõigusi käsitleva õigusraamistiku ning asjakohaste kaitse- ja õiguskaitse tagamise normide kohta;
- b) lepinguosaliste vahel õigusloome arenguga seotud kogemuste vahetamine;
- c) lepinguosaliste vahel intellektuaalomandi õiguskaitse tagamisega seotud kogemuste vahetamine;
- d) lepinguosaliste vahel kesk- ja piirkondlikul tasandil jõustamise valdkonnas tolli, politsei, haldus- ja õigusasutuste saadud kogemuste vahetamine;
- e) tegevuse koordineerimine võltsitud kauba ekspordi ärahoidmiseks, sealhulgas kolmandate riikidega;
- f) tehniline abi, suutlikkuse suurendamine ning personali vahetamine ja koolitamine;
- g) intellektuaalomandiõiguste kaitsmine ning sellega seotud teabe levitamine muu hulgas äriühingutes ja kodanikuühiskonnas;
- h) üldsuse teadlikkus tarbijatest ja õiguste omajatest ning institutsioonilise koostöö tõhustamine, eelkõige nende intellektuaalomandi ametite vahel;
- i) üldsuse teadlikkuse aktiivne suurendamine ja üldsuse harimine intellektuaalomandiõiguste poliitika alal;

- j) avaliku ja erasektori koostöö, millesse on kaasatud VKEd, sealhulgas VKEdele suunatud üritustel või kogunemistel, mis on seotud intellektuaalomandiõiguste kaitse ja täitmise tagamisega ning nende rikkumiste vähendamisega, ning
- k) tõhusate strateegiate väljatöötamine selleks, et määrata kindlaks sihtrühmad ja teavitusprogrammid eesmärgiga suurendada tarbijate ja meedia teadlikkust intellektuaalomandiõiguste rikkumiste mõjust, sealhulgas riskidest tervisele ja ohutusele ning seosest organiseeritud kuritegevusega.
3. Kumbki lepinguosaline võib teha üldsusele kättesaadavaks B jao 4. alajao kohaselt kaitstavate geograafiliste tähistega seotud tootekirjeldused või nende tootekirjelduste kokkuvõtted ning kontaktpunktid, mis on ette nähtud teise lepinguosalise geograafiliste tähiste kontrollimiseks või haldamiseks.
4. Lepinguosalised peavad otse või artiklis 25.66 osutatud allkomitee kaudu ühendust kõigis küsimustes, mis on seotud käesoleva peatüki rakendamise ja toimimisega.

ARTIKKEL 25.65

Sidusrühmade vabatahtlikud algatused

Kumbki lepinguosaline püüab hõlbustada sidusrühmade vabatahtlike algatusi, mille eesmärk on vähendada intellektuaalomandiõiguste rikkumisi, sealhulgas internetis ja muudes kauplemisskohtades, ning mille raames käsitletakse konkreetseid probleeme ja otsitakse neile praktilisi lahendusi, mis on realistlikud, tasakaalustatud, proportsionaalsed ja kõigile asjaosalistele õiglased, sealhulgas järgmistel viisidel:

- a) kumbki lepinguosaline püüab oma territooriumil viia sidusrühmad konsensuslikult kokku, et hõlbustada vabatahtlike algatusi eesmärgiga leida lahendusi ja lahendada erimeelsusi seoses intellektuaalomandiõiguste kaitsmise ja täitmise tagamisega ning rikkumiste vähendamisega;

- b) kumbki lepinguosaline püüab vahetada teise lepinguosalisega teavet jõupingutuste kohta, mida tehakse selleks, et hõlbustada sidusrühmade vabatahtlikke algatusi oma territooriumil, ning
- c) lepinguosalisel püüavad edendada oma sidusrühmade vahel avatud dialoogi ja koostööd ning julgustada sidusrühmi ühiselt leidma lahendusi ja lahendama erimeelsusi seoses intellektuaalomandiõiguste kaitsmise ja täitmise tagamisega ning nende rikkumiste vähendamiseks.

ARTIKKEL 25.66

Intellektuaalomandi allkomitee

Artikli 33.4 lõike 1 kohaselt moodustatud intellektuaalomandi allkomitee (edaspidi „allkomitee“) seirab ja tagab käesoleva peatüki ning 25-A, 25-B ja 25-C lisa nõuetekohase rakendamise ja toimimise. Samuti täidab allkomitee eriülesandeid, mis on talle antud käesoleva peatükiga, sealhulgas artikliga 25.40.

26. PEATÜKK

KAUBANDUS JA KESTLIK ARENG

A JAGU

ÜHISSÄTTED

ARTIKKEL 26.1

Eesmärgid

1. Lepinguosalised tuletavad meelde keskkonna- ja arenguprogrammi Agenda 21, mis võeti vastu 3.–14. juunil 1992 Rio de Janeiros toimunud ÜRO keskkonna- ja arengukonverentsil, 2002. aasta ülemaailmse kestliku arengu tippkohtumise Johannesburgi rakenduskava, Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) deklaratsiooni sotsiaalse õigluse kohta õiglase üleilmastumise nimel, mille Rahvusvaheline Töökonverents võttis vastu 10. juunil 2008 Genfis toimunud 97. istungjärgul (edaspidi „ILO deklaratsioon sotsiaalse õigluse ja õiglase globaliseerumise kohta“), ÜRO 2012. aasta kestliku arengu konverentsi lõppdokumenti „Soovitud tulevikuvision“ ning kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 ja selle kestliku arengu eesmäärke.
2. Lepinguosalised tunnistavad, et kestlik areng hõlmab majandusarengut, sotsiaalset arengut ja keskkonnakaitset, kusjuures kõik kolm on üksteisest sõltuvad ning üksteist tugevdavad eesmärgiga tagada praeguste ja tulevaste põlvkondade heaolu.

3. Eelnevat silmas pidades on käesoleva peatüki eesmärk tugevdada lepinguosalistevahelisi kaubandus- ja investeerimissuhteid viisil, mis aitab kaasa kestlikule arengule, eelkõige selle töö-¹ ja keskkonnamõõtmele, mis on kaubanduse ja investeringute seisukohast oluline.
4. See peatükk hõlmab koostööpõhist lähenemisviisi, mis rajaneb ühistel väärtustel ja huvidel.

ARTIKKEL 26.2

Reguleerimisõigus ja kaitsetasemed

1. Lepinguosalised tunnistavad kummagi lepinguosalise õigust määrata kindlaks oma kestliku arengu põhimõtted ja prioriteedid, eelkõige kehtestada oma riikliku töö- ja keskkonnakaitse tase ning oma töö- ja keskkonnaprioriteedid ning võtta vastu või muuta vastavalt oma töö- ja keskkonnavalaseid õigusakte ja poliitikat.
2. Punktis 1 osutatud kaitsetase, õigus ja poliitika peavad olema kooskõlas kummagi lepinguosalise kohustusega järgida käesolevas peatükis osutatud mitmepoolseid keskkonnalepinguid ning mitmepoolseid tööstandardeid ja -kokkuleppeid, mille osaline ta on.
3. Kumbki lepinguosaline püüab tagada, et tema keskkonna- ja tööalased õigusnormid ja poliitikameetmed näevad ette keskkonna- ja töökaitse kõrge taseme ja soodustavad seda, ning püüab jätkuvalt parandada oma õigusnormides ja tegevuspõhimõtetes sätestatud keskkonna- ja töökaitse taset.

¹ Käesolevas peatükis osutab mõiste „töö“ ILO strateegilistele eesmärkidele inimväärse töö tagamise suuniste raames, mis on esitatud ILO deklaratsioonis sotsiaalse õigluse kohta õiglase üleilmastumise nimel.

4. Lepinguosaline ei nõrgenda ega vähenda oma keskkonna- ja tööalaste õigusnormidega ette nähtud kaitsetasemeid kaubanduse või investeeringute soodustamise eesmärgil.
5. Lepinguosaline ei või kaubanduse või investeeringute soodustamiseks loobuda või muul viisil kõrvale kalduda oma keskkonna- ja tööalastest õigusnormidest ega pakkuda nendest loobumist või muul viisil kõrvale kaldumist viisil, mis nõrgendab või vähendab kõnealustes õigusnormides ette nähtud kaitsetaset.
6. Lepinguosaline ei jäta järjepideva või korduva tegevuse või tegevusetuse kaudu tõhusalt tagamata oma keskkonna- ja tööalaste õigusnormide täitmist viisil, mis mõjutab kaubandust või investeeringuid.
7. Kummalegi lepinguosalisele jääb õigus kasutada mõistlikku kaalutusõigust ja teha heas usus otsuseid jõustamisvahendite eraldamisel kooskõlas oma keskkonna- ja tööalaste õigusnormide täitmise tagamise prioriteetidega.
8. Lepinguosaline ei kohalda oma keskkonna- ja tööõiguslaseid õigusnorme viisil, mis kujutaks endast varjatud piirangut kaubandusele või investeeringutele.

ARTIKKEL 26.3

Kaubandus ning vastutustundlik ärikäitumine ja tarneahelate juhtimine

1. Lepinguosalised tunnistavad vastutustundliku ettevõtluse või ettevõtja sotsiaalse vastutuse tavade kaudu tarneahelate vastutustundliku juhtimise tähtsust ning kaubanduse rolli kõnealuse eesmärgi saavutamisel.

2. Kooskõlas lõikega 1 teeb kumbki lepinguosaline järgmist:
 - a) edendab vastutustundlikku ärikäitumist või ettevõtja sotsiaalset vastutust, julgustades ettevõtjaid võtma kasutusele asjakohaseid tavasid, mis on kooskõlas rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõtete, standardite ja suunistega, sealhulgas hoolsuskohustuse valdkondlike suunistega, mille lepinguosaline on heaks kiitnud või mida ta toetab, ning
 - b) toetab selliste asjakohaste rahvusvaheliste dokumentide levitamist ja kasutamist, mille kõnealune lepinguosaline on heaks kiitnud või mida ta toetab, nagu OECD suunised hargmaistele ettevõtetele, 1977. aasta novembris Genfis vastu võetud ILO kolmepoolne põhimõtete deklaratsioon hargmaiste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika põhimõtete kohta (edaspidi „ILO kolmepoolne deklaratsioon rahvusvaheliste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika põhimõtete kohta“), ÜRO algatus Global Compact ning ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtted, mille kinnitas ÜRO Inimõiguste Nõukogu 16. juuni 2011. aasta resolutsiooniga 17/4.
3. Lepinguosalisel tunnistavad rahvusvaheliste sektoripõhiste suuniste kasulikkust ettevõtja sotsiaalse vastutuse või vastutustundliku ettevõtluse valdkonnas ning edendavad sellega seoses ühist tööd. Lepinguosalisel rakendavad ka meetmeid, et edendada OECD hoolsuskohustuse suuniste järgimist.
4. Lepinguosalisel tunnistavad, kui oluline on edendada selliste kaupadega kauplemist, mis aitavad parandada sotsiaalseid tingimusi ja edendada keskkonnahoidlikku tava, näiteks keskkonnakaubad ja -teenused, mis aitavad kaasa ressursitõhusale ja vähese süsiniku heitega majandusele, kaupadega, mille tootmine ei ole seotud raadamisega, ning kaupadega, mille suhtes kohaldatakse vabatahtlikke kestlikkuse tagamise kavasid ja mehhanisme.
5. Käesoleva artikliga hõlmatud küsimustes vahetavad lepinguosalisel teavet ja parimaid tavasid ning teevad vajaduse korral koostööd kahepoolset ja piirkondlikul tasandil ning rahvusvahelistel foorumitel.

ARTIKKEL 26.4

Teaduslik ja tehniline teave

1. Kui lepinguosaline kehtestab või rakendab meetmeid, mille eesmärk on kaitsta keskkonda või töötingimusi ning mis võivad mõjutada lepinguosalistevahelist kaubandust või investeeringuid, võtab ta arvesse kättesaadavaid teaduslikke ja tehnilisi tõendeid, eelistatavalt tunnustatud tehnilistelt ja teadusasutustelt saadud tõendeid, samuti asjakohaseid rahvusvahelisi standardeid, suuniseid või soovitusi, kui need on olemas.
2. Kui teaduslikud tõendid või teaduslik teave on ebapiisavad või ebaselged ning lepinguosalise territooriumil on keskkonna märkimisväärse halvenemise oht või oht töötervishoiule ja -ohutusele, võib ta võtta ettevaatuspõhimõttel rajanevaid meetmeid. Sellised meetmed vaadatakse läbi, kui saadakse uut või täiendavat teaduslikku teavet.
3. Kui lõike 2 kohaselt vastu võetud meede mõjutab lepinguosalistevahelist kaubandust või investeeringuid, võib lepinguosaline paluda meetme võtnud lepinguosalisel esitada teavet selle kohta, et meede on kooskõlas tema enda kaitsetasemega, ning taotlema selle küsimuse arutamist kaubanduse ja jätkusuutliku arengu allkomitees.
4. Selliseid meetmeid ei kohaldata viisil, mis kujutaks endast meelevaldset või põhjendamatu diskrimineerimist või kaubanduse või investeeringute varjatud piiramist.

ARTIKKEL 26.5

Läbipaistvus ja head reguleerimistavad

Lepinguosalised tunnistavad läbipaistvuse ja heade reguleerimistavade normide kohaldamise tähtsust vastavalt 28. ja 29. peatükile, pidades silmas eelkõige neid norme, mis annavad huvitatud isikutele võimaluse esitada arvamusi seoses järgmisega:

- a) meetmed, mille eesmärk on kaitsta keskkonda ja töötingimusi ning mis võivad mõjutada kaubandust või investeeringuid, ning
- b) kaubandus- või investeerimismeetmed, mis võivad mõjutada keskkonnakaitset või töötingimusi.

ARTIKKEL 26.6

Üldsuse teadlikkus, teavitamine, osalemine ja menetluslikud tagatised

1. Kumbki lepinguosaline suurendab üldsuse teadlikkust oma töö- ja keskkonnavalastest õigusnormidest, sealhulgas tagades, et tema töö- ja keskkonnavalased õigusnormid ning jõustamis- ja vastavusmenetlused on avalikult kättesaadavad.
2. Kumbki lepinguosaline püüab rahuldada mis tahes isiku teabenõuded selle kohta, kuidas on lepinguosaline käesolevat peatükki rakendanud.
3. Kumbki lepinguosaline kasutab artiklites 33.5, 33.6 ja 33.7 osutatud mehhanisme, et küsida arvamusi käesoleva peatüki rakendamisega seotud küsimustes.

4. Kumbki lepinguosaline näeb ette selle lepinguosalise isikute kirjalike teatiste ja arvamuste kirjaliku esildisena vastuvõtmise käesoleva peatüki rakendamisega seotud küsimustes oma riigisiseste menetluste kohaselt, ning võtab neid nõuetekohaselt arvesse. Lepinguosaline vastab sellistele esildistele kirjalikult ja õigel ajal. Ta võib edastada sellised teated ja arvamused artikli 33.6 kohaselt loodud sisenõuanderühmale ja artikli 26.19 lõike 6 kohaselt määratud teise lepinguosalise kontaktpunktile.
5. Kumbki lepinguosaline tagab kooskõlas oma õigusega juurdepääsu haldus- või kohtumenetlustele isikutele, kellel on teatavas küsimuses seaduslik huvi või kes väidavad, et nende õigust on rikutud, et saaks võtta keskkonna- või tööõiguse rikkumise suhtes meetmeid, sealhulgas kohaldada asjakohaseid õiguskaitsevahendeid.
6. Kumbki lepinguosaline tagab kooskõlas oma õigusega, et lõikes 5 nimetatud menetlused vastavad nõuetekohasele menetlusele ega ole ülemäära kulukad, ei sisalda ebamõistlikke tähtaegu või põhjendamatu viivitusi, pakuvad vajaduse korral õiguskaitset ning on õiglased, erapooletud ja läbipaistvad.

ARTIKKEL 26.7

Koostöötegevus

1. Lepinguosalsed tunnistavad, et keskkonna- ja tööpoliitika kaubandusaspektide valdkonna koostöötegevus on tähtis, sest see aitab saavutada käesoleva lepingu eesmärgid ja rakendada käesolevat peatükki.

2. Koostöötegevust saab arendada ja rakendada rahvusvaheliste ja piirkondlike organisatsioonide ning vajaduse korral kolmandate riikide, ettevõtjate, tööandjate ja töötajate organisatsioonide, haridus- ja teadusorganisatsioonide ning muude valitsusväliste organisatsioonide osalusel.
3. Koostööd tehakse küsimustes ja teemadel, milles lepinguosalisel on kokku leppinud, et käsitleda ühist huvi pakkuvaid küsimusi.
4. Lepinguosalisel võivad teha koostööd käesolevas peatükis sätestatud küsimustes ning muu hulgas järgmises:
- a) kaubanduse ja kestliku arengu töö- ja keskkonnaaspektid rahvusvahelistel foorumitel, sealhulgas eelkõige WTOs, ÜRO kestliku arengu kõrgetasemelisel poliitilisel foorumil, ÜRO Keskkonnaprogrammis (UNEP), ILOs ja mitmepoolsetes keskkonnalepingutes;
 - b) töö- ja keskkonnaalaste õigusaktide ning -standardite mõju kaubandusele ja investeeringutele;
 - c) kaubandus- ja investeerimisõiguse mõju tööle ja keskkonnale ning
 - d) kaubandusaspektid, mis on seotud järgmiste valdkondadega:
 - i) säästvat tarbimist ja tootmist käsitlevad algatused, sealhulgas need, mille eesmärk on edendada ringmajandust, keskkonnasäästlikku majanduskasvu ja reostuse vähendamist, ning
 - ii) algatused keskkonnakaupade ja -teenuste edendamiseks, sealhulgas asjaomaste mittetariifsete tõkete kõrvaldamise kaudu.

5. Koostöötegevuse prioriteetide üle otsustavad lepinguosalisel ühiselt, lähtudes vastastikust huvi pakkuvatest valdkondadest ja olemasolevatest vahenditest.
6. Lepinguosalisel võivad tegutseda käesolevas peatükis sätestatud koostöövaldkondades füüsiliselt või lepinguosalistele kättesaadavate tehnoloogiliste abivahendite kaudu.

B JAGU

KESKKOND JA KAUBANDUS

ARTIKKEL 26.8

Eesmärgid

1. Lepinguosalisel püüavad edendada vastastikku toetavat kaubandus- ja keskkonnapoliitikat, kõrgetasemelist keskkonnakaitset kooskõlas mitmepoolsete keskkonnalepingutega, mille osalisel nad on, ning oma vastavate keskkonnaalaste õigusnormide tõhusat jõustamist ning suurendada oma suutlikkust tegeleda kaubandusega seotud keskkonnaküsimustega, sealhulgas koostöö kaudu.
2. Lepinguosalisel tunnistavad, et tõhustatud koostöö keskkonna kaitsmiseks ja säilitamiseks ning loodusvarade säästvaks majandamiseks toob kasu, mis võib soodustada kestlikku arengut, tugevdada nende keskkonnaalast juhtimist ja täiendada käesoleva lepingu eesmärke.

3. Lepinguosalised tunnistavad vastastikku toetava kaubandus- ja keskkonnapoliitika ning -tavade tähtsust, et parandada keskkonnakaitset kestliku arengu edendamisel.

ARTIKKEL 26.9

Mitmepoolne keskkonnaalane juhtimine ja mitmepoolsed keskkonnalepingud

1. Lepinguosalised tunnistavad ÜRO Keskkonnaprogrammi Keskkonnaassamblee tähtsust. Lepinguosalised tunnistavad mitmepoolsete keskkonnalepingute otsustavat rolli ülemaailmsete, piirkondlike ja riigisiseste keskkonnaprobleemide lahendamisel. Lepinguosalised tunnistavad ka vajadust suurendada kaubandus- ja keskkonnapoliitika vastastikust täiendavust. Seega rakendab kumbki lepinguosaline tõhusalt mitmepoolseid keskkonnalepinguid, sealhulgas nende protokolle, mille osaline ta on.
2. Lepinguosalised tunnistavad kummagi lepinguosalise õigust võtta vastu või jätta kehtima meetmeid nende mitmepoolsete keskkonnalepingute eesmärkide edendamiseks, mille osaline ta on.
3. Lepinguosalised peavad dialoogi ning vajaduse korral teevad koostööd vastastikust huvi pakkuvates kaubandus- ja keskkonnaküsimustes, eelkõige mitmepoolsete keskkonnalepingute valdkonnas. See hõlmab korrapärast teabevahetust kummagi lepinguosalise algatuste kohta seoses mitmepoolsete keskkonnalepingute ratifitseerimisega, sealhulgas nende protokollide ja muudatustega.

ARTIKKEL 26.10

Kaubandus ja kliimamuutused

1. Lepinguosalisel tunnistavad kliimamuutusi käsitlevate mitmepoolsete keskkonnalepingute tähtsust, eelkõige vajadust saavutada ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni eesmärk ning Pariisi kokkuleppe eesmärgid, et tegeleda kliimamuutustest tuleneva kiireloomulise ohuga. Seega tunnistavad lepinguosalisel kaubanduse rolli kestliku arengu eesmärgi saavutamisel ja kliimamuutustega tegelemisel, samuti individuaalsete ja ühiste jõupingutuste tähtsust kliimamuutuste mõju käsitlemisel leevendus- ja kohanemismeetmete kaudu.
2. Kooskõlas lõikega 1 teeb kumbki lepinguosaline järgmist:
 - a) rakendab tõhusalt ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni Pariisi kokkulepet, sealhulgas täidab oma kohustusi, mis on seotud riiklikult kindlaksmääratud panustega;
 - b) toetab kaubanduse positiivset panust vähese kasvuhoonegaaside heitega ja ringmajandusele üleminekusse ning kliimamuutustele vastupanuvõimelisse arengusse, sealhulgas kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise meetmetesse, ning
 - c) toetab ja edendab kauplemist kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise, taastuvatest energiaallikatest toodetud energia ja energiatõhususe seisukohalt eriti oluliste kaupade ja teenustega ning nendesse investeerimist viisil, mis on kooskõlas käesoleva lepingu muude sätetega.

3. Kooskõlas artikliga 26.7 teevad lepinguosalisel vajaduse korral koostööd kliimamuutuste kaubandusaspektide valdkonnas kahepoolset või piirkondlikul tasandil ja rahvusvahelistel foorumitel, sealhulgas ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni, WTO ja osoonikihti kahandavate ainete Montreali protokolliga raames, mis sõlmiti Montrealis 16. septembril 1987 (edaspidi „Montreali protokoll“). Lisaks võivad lepinguosalisel vajaduse korral teha nendes küsimustes koostööd Rahvusvahelises Mereorganisatsioonis.

4. Kooskõlas lõikega 1 teevad lepinguosalisel koostööd järgmistes valdkondades:

- a) teadmiste ja kogemuste vahetamine seoses Pariisi kokkuleppe rakendamisega ning algatustega, millega edendatakse vastupanuvõimet kliimamuutustele, taastuvenergiat, vähese heitega tehnoloogiaid, energiatõhusust, süsiniku heite maksustamist, säästvat transporti, kestliku ja kliimamuutustele vastupanuvõimelise taristu arendamist, heitkoguste seiret ja looduspõhiseid lahendusi; samuti koostöövõimaluste uurimine sellistes valdkondades nagu lühiajalise kliimamõjuga saasteained ja süsiniku sidumine mullas, ning
- b) teadmiste ja kogemuste vahetamine Montreali protokolliga kohase osoonikihti kahandavate ainete ambitsioonika järkjärgulise kasutusest kõrvaldamise ja fluorosüivesinike järkjärgulise vähendamise alal vastavalt vajadusele nende ainete tootmise ja tarbimise ning nendega kauplemise kontrollimise meetmete, kõnealuste osoonikihti kahandavate ainete ja fluorosüivesinike keskkonnahoidlike alternatiivide kasutuselevõtmise, ohutus- ja muude asjakohaste standardite ajakohastamise ning Montreali protokolliga alusel reguleeritavate ainete ebaseadusliku kauplemise tõkestamise teel.

ARTIKKEL 26.11

Kaubandus ja metsad

1. Lepinguosalised tunnistavad metsa kestliku majandamise tähtsust ja kaubanduse rolli selle eesmärgi täitmisel.
2. Kooskõlas lõikega 1 teeb kumbki lepinguosaline järgmist:
 - a) rakendab meetmeid, et võidelda ebaseadusliku metsaraie ja sellega seotud kaubanduse vastu, sealhulgas tehes asjakohasel juhul koostööd kolmandate riikidega;
 - b) soodustab metsade säilitamist ja kestlikku majandamist;
 - c) edendab kestlikult majandatud metsast pärit seaduslikult saadud puidu ja puittoodetega kauplemist ning nende tarbimist ning
 - d) vahetab teavet ja teeb vajaduse korral teise lepinguosalisega koostööd kaubandusega seotud algatustes, mis käsitlevad võitlust ebaseadusliku raie, metsade kestliku majandamise, raadamise ja metsade seisundi halvenemise vastu, metsahaldust ja metsade kaitset, et maksimeerida vastastikust huvi pakkuvate poliitikameetmete mõju ja vastastikust toetavust.
3. Tunnistades, et metsadel ja nende kestlikul majandamisel on keskne roll kliimamuutuste vastu võitlemisel ja bioloogilise mitmekesisuse säilitamisel, edendab kumbki lepinguosaline algatusi, mis käsitlevad raadamist, sealhulgas raadamisvabade tarneahelate kaudu. Lisaks teevad lepinguosalisel asjakohasel juhul ja kooskõlas artikliga 26.7 kahepoolset ja piirkondlikul tasandil ning asjakohastel rahvusvahelistel foorumitel koostööd, et minimeerida raadamist ja metsade seisundi halvenemist kogu maailmas.

ARTIKKEL 26.12

Kauplemine ning looduslikud looma- ja taimeliigid

1. Lepinguosalsed tunnistavad, kui oluline on tagada, et rahvusvaheline kauplemine looduslike looma- ja taimeliikidega ei ohustaks nende püsijäämist, nagu on sätestatud 3. märtsil 1973 Washingtonis sõlmitud ohustatud looduslike looma- ja taimeliikidega rahvusvahelise kauplemise konventsioonis (edaspidi „CITES“).
2. Kooskõlas lõikega 1 teeb kumbki lepinguosaline järgmist:
 - a) rakendab tõhusaid meetmeid, et võidelda looduslike looma- ja taimeliikidega ebaseadusliku kauplemise vastu, sealhulgas tehes asjakohasel juhul koostööd ka kolmandate riikidega, ning
 - b) edendab CITESi lisades loetletud liikide pikaajalist kaitset ja säästvat kasutamist, sealhulgas tehes CITESi asjaomastes organites koostööd CITESi lisade ajakohastamiseks ning edendades rahvusvahelise kaubanduse tõttu ohustatud liikide lisamist ning muid CITESi raames kehtestatud kriteeriume.
3. Kooskõlas artikliga 26.7 võivad lepinguosalsed vajaduse korral teha koostööd või vahetada kahepoolsel ja piirkondlikul tasandil ning rahvusvahelistel foorumitel teavet vastastikust huvi pakkuvates küsimustes, mis on seotud looduslike looma- ja taimeliikidega ebaseadusliku kauplemise tõkestamisega, sealhulgas suurendades teadlikkust, et vähendada nõudlust ebaseaduslike elusloodustoodete järele, ning tehes algatusi teabevahetuse ja jõustamise alase koostöö tõhustamiseks.

ARTIKKEL 26.13

Kaubandus ja elurikkus

1. Lepinguosalised tunnistavad bioloogilise mitmekesisuse kaitsmise ja säästva kasutamise tähtsust ning kaubanduse rolli kõnealuste eesmärkide taotlemisel kooskõlas bioloogilise mitmekesisuse konventsiooniga, mis sõlmiti 5. juunil 1992 Rio de Janeiros, muude asjakohaste mitmepoolsete keskkonnalepingutega, mille osalisel nad on, ja nende alusel vastu võetud otsustega.
2. Vastavalt lõikele 1 võtab iga lepinguosaline meetmeid, mis aitavad säilitada bioloogilist mitmekesisust, kui see on kaubandusest ja investeeringutest tuleneva surve all, sealhulgas teabe ja kogemuste vahetamise kaudu, ning meetmeid, mis aitavad tõkestada invasiivsete võõrliikide levikut, tunnistades, et maismaa- ja veekeskkonnas esinevate invasiivsete võõrliikide piiriülene liikumine kaubandusega seotud liikumisteede kaudu võib kahjustada keskkonda, majandustegevust ja arengut ning inimeste tervist.
3. Lepinguosalised tunnistavad, et oluline on austada, säilitada ja alal hoida põlisrahvaste ja kohalike kogukondade teadmisi ja tavasid, mis hõlmavad bioloogilise mitmekesisuse kaitset ja säästvat kasutamist soodustavaid traditsioonilisi eluviise, ning kaubanduse rolli selles.
4. Lepinguosalised tunnistavad, kui oluline on hõlbustada juurdepääsu geneetilistele ressurssidele ning edendada geneetiliste ressursside kasutamisest saadava tulu õiglast ja võrdset jaotamist kooskõlas oma vastavate riigisiseste meetmete ja kummagi lepinguosalise rahvusvaheliste kohustustega.
5. Lepinguosalised tunnistavad samuti, et bioloogilise mitmekesisuse säilitamise ja säästva kasutamisega seotud meetmete väljatöötamisel ja rakendamisel on oluline üldsuse osalemine ja konsulteerimine kooskõlas nende vastava õiguse või poliitikaga.

6. Kooskõlas artikliga 26.7 võivad lepinguosalisel vajaduse korral edendada, teha koostööd või vahetada kahepoolset ja piirkondlikul tasandil ning rahvusvahelistel foorumitel teavet bioloogilise mitmekesisuse poliitika ja vastastikust huvi pakkuvate meetmete kaubandusaspektide kohta, näiteks:

- a) algatused ja head tavad, mis käsitlevad kauplemist loodusvaradel põhinevate toodetega, mis on saadud bioloogiliste ressursside säästva kasutamise teel ja mis edendavad bioloogilise mitmekesisuse kaitset;
- b) bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästev kasutamine ning ökosüsteemide ja nende teenuste ning nendega seotud majandushoobade kaitsmine, taastamine ja hindamine ning
- c) juurdepääs geneetilistele ressurssidele ning nende kasutamisest saadava tulu õiglane ja erapooletu jaotamine.

ARTIKKEL 26.14

Kaubandus ning kalandus- ja vesiviljelustoodete säästev majandamine

1. Lepinguosalisel tunnistavad mere bioloogiliste ressursside ja mereökosüsteemide kaitsmise ja säästva majandamise tähtsust ning kaubanduse rolli nende eesmärkide taotlemisel.
2. Kaitse- ja majandamismeetmete väljatöötamisel ja rakendamisel võtavad lepinguosalisel arvesse sotsiaalseid, kaubanduslikke, arengu- ja keskkonnaprobleeme ning rannalähedase ja väikesemahulise kalapüügi tähtsust kohalike kalurikogukondade toimetuleku jaoks.

3. Lepinguosalised tunnistavad, et ebaseaduslikul, teatamata ja reguleerimata kalapüügil (ETR-kalapüügil)¹ võib olla märkimisväärne negatiivne mõju kalavarudele, kalandustoodetega kauplemise jätkusuutlikkusele, arengule ja keskkonnale, ning nad kinnitavad vajadust võtta meetmeid, mis aitavad lahendada ülepüügi ja kalavarude jätkusuutmatu kasutamise probleeme.
4. Kooskõlas käesoleva artikli lõigetega 1, 2 ja 3 teeb kumbki lepinguosaline järgmist:
- a) rakendab 10. detsembril 1982 Montego Bays sõlmitud ÜRO mereõiguse konventsiooni, Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni 1982. aasta 10. detsembri mereõiguse konventsiooni piirialade kalavarude ja pika rändega kalavarude kaitset ja majandamist käsitlevate sätete rakenduskokkulepet, mis võeti vastu 4. augustil 1995 New Yorgis, ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni (FAO) kokkulepet, millega ergutatakse avamerekalalaevu täitma rahvusvahelisi kaitse- ja majandamiseeskirju, mis võeti vastu 24. novembril 1993 Roomas, FAO vastutustundliku kalapüügi juhendit, mis võeti vastu 31. oktoobri 1995. aasta resolutsiooniga 4/95, ning FAO lepingut, milles käsitletakse sadamariigi meetmeid ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vältimiseks, ärahoidmiseks ja lõpetamiseks, sõlmitud 22. novembril 2009 Roomas; ja tegutseb kooskõlas nende põhimõtetega;
 - b) osaleb FAO algatuses kalalaevade, külmveolaevade ja varustuslaevade ülemaailmse registri loomiseks;

¹ Mõistel „ebaseaduslik, teatamata ja reguleerimata kalapüük“ on sama tähendus, mis on määratletud 2001. aastal Roomas vastu võetud ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni rahvusvahelise tegevuskava (ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vältimise, ärahoidmise ja lõpetamise kohta) („ETR-kalapüügi tegevuskava“) lõikes 3.

- c) püüab kasutada kalavarude majandamise süsteemi, mis põhineb parimatel kättesaadavatel teaduslikel tõenditel ning rahvusvaheliselt tunnustatud kalavarude majandamise ja säilitamise parimatel tavadel, nagu on kajastatud mereliikide¹ säästva kasutamise ja kaitse tagamisele suunatud rahvusvaheliste õigusaktide asjakohastes sätetes ning mille eesmärk on muu hulgas
- i) vältida ülepüüki ja liigset püügivõimsust;
 - ii) vähendada mittesihthliikide kaaspüüki;
 - iii) edendada ülepüütud kalavarude taastamist kogu merekalapüügi puhul ning
 - iv) edendada kalavarude majandamist ökosüsteemil põhineva lähenemisviisiga, sealhulgas lepinguosalistevahelise koostöö kaudu;
- d) toetada jõupingutusi, mida tehakse ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu võitlemiseks, ning takistada selliste tavadega püütud liikidest valmistatud toodetega kauplemist:
- i) rakendada tõhusaid meetmeid, et võidelda ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu;

¹ Nende dokumentide hulka kuuluvad muu hulgas ja vastavalt nende kohaldatavusele ÜRO mereõiguse konventsioon, ÜRO kokkulepe 10. detsembri 1982. aasta Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni nende sätete rakendamise kohta, mis käsitlevad piirialade kalavarude ja siirdekalade kaitset ja majandamist, FAO vastutustundliku kalapüügi juhend, FAO kokkulepe, millega ergutatakse avamerekalalaevu täitma rahvusvahelisi kaitse- ja majandamiseskirju, 2001. aasta ETR-kalapüügi tegevuskava ning FAO leping, milles käsitletakse sadamariigi meetmeid ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vältimiseks, ärahoidmiseks ja lõpetamiseks.

- ii) tagada seire-, kontrolli-, järelevalve-, vastavus- ja jõustamissüsteemide kasutamine, et:
- A) hoida kooskõlas oma rahvusvaheliste kohustuste ja oma õigusaktidega ära ja takistada tema lipu all sõitvate laevade ja füüsiliste isikute tegelemist ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga ning
 - B) tegeleda kala või kalatoodete ümberlaadimisega merel, et takistada ja vältida ebaseaduslikku, teatamata ja reguleerimata kalapüüki;
- iii) rakendada sadamariigi meetmeid ning
- iv) rakendada meetmeid, et hoida ära ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi ning kalatoodete sisenemine kummagi lepinguosalise tarneahelatesse, ning teha selleks koostööd, sealhulgas hõlbustades teabevahetust;
- e) osaleda aktiivselt nende piirkondlike kalandusorganisatsioonide töös, milles ta on liige, vaatleja või koostööd tegev kolmas riik, et saavutada kalanduse hea juhtimine ja säästev kalandus, näiteks edendades teadusuuringuid ja võttes kaitsemeetmeid, mis põhinevad parimatel olemasolevatel teaduslikel andmetel, tugevdades nõuete täitmise mehhanisme, viies läbi korrapäraseid tulemuslikkuse hindamisi ning võttes vastu piirkondlike kalandusorganisatsioonide majandamismeetmeid, tehes nende üle järelevalvet ja tagades nende täitmise ning võttes vajaduse korral vastu ja rakendades püügi dokumenteerimise süsteeme või sertifitseerimissüsteeme ja sadamariigi meetmeid;

- f) püüda tegutseda vastavalt asjaomaste kaitse- ja majandamismeetmetele, mille on vastu võtnud piirkondlikud kalandusorganisatsioonid, mille liige ta ei ole, et mitte kahjustada neid meetmeid, ning püüda mitte kahjustada selliste piirkondlike kalandusorganisatsioonide rakendatavaid püügi- või kaubanduse dokumenteerimise süsteeme või kokkuleppeid, mille liige ta ei ole, ning
- g) edendada säästva ja vastutustundliku vesiviljeluse arengut, võttes arvesse selle sektori majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkonnaaspekte, vastavalt ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni vastutustundliku kalapüügi juhendis sisalduvate eesmärkide ja põhimõtete rakendamisele.

5. Lepinguosalised teevad vajaduse järgi ning kooskõlas artikliga 26.7 kahepoolselt ja piirkondlike kalandusorganisatsioonide raames koostööd, et edendada säästvaid püügitavasid ja kauplemist kalatoodetega, mis on pärit säästvalt majandatud kalandusest. Lisaks võivad lepinguosalised teha koostööd teadmiste ja heade tavade vahetamiseks, et toetada käesoleva artikli rakendamist.

C JAGU

TÖÖJÕUD JA KAUBANDUS

ARTIKKEL 26.15

Eesmärgid

1. Lepinguosalised tunnistavad, et kaubandus ja investeeringud pakuvad võimalusi töökohtade loomiseks ja inimväärseks tööks, sealhulgas noortele, töötingimustega, mis on kooskõlas põhimõtetega, mis on sätestatud ILO tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsioonis, mis võeti vastu 18. juunil 1998 Genfis ja mida muudeti 2022. aastal (edaspidi „ILO tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsioon“), ning 10. juunil ILO 2008. aastal vastu võetud ja 2022. aastal muudetud deklaratsioonis sotsiaalse õigluse ja õiglase globaliseerumise kohta (edaspidi „ILO deklaratsioon sotsiaalse õigluse kohta õiglase üleilmastumise nimel“).
2. Lepinguosalised püüavad tagada töötajate kaitse kõrge taseme kooskõlas rahvusvaheliste tööstandarditega, mida nad järgivad, ning edendada vastastikku toetavat kaubandus- ja tööpoliitikat, et parandada töötajate töötingimusi ja tööelu kvaliteeti. Nad püüavad parandada inimkapitali arendamist ja juhtimist, et suurendada tööalast konkurentsivõimet, tippasemel ettevõtlust ja tootlikkust nii töötajate kui ka ettevõtete hüvanguks. Seega püüavad lepinguosalised pakkuda noortele võimalusi arendada oskusi, mis on vajalikud tööturule pääsemiseks ja seal püsimiseks.
3. Lepinguosalised püüavad teha koostööd vastastikust huvi pakkuvates kaubandusega seotud tööküsimustes, et tugevdada lepinguosalistevahelisi laiemaid suhteid.

ARTIKKEL 26.16

Mitmepoolsed tööstandardid ja töösuhteid käsitlevad lepingud

1. Lepinguosalisel kinnitavad oma kindlat tahet edendada rahvusvahelise kaubanduse arengut viisil, mis soodustab inimväärse töö tagamist kõigile, eelkõige naistele, noortele ja puuetega inimestele, kooskõlas nende vastavate kohustustega ILO raames, sealhulgas kohustustega, mis on sätestatud ILO tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsioonis ning ILO deklaratsioonis sotsiaalse õigluse ja õiglase globaliseerumise kohta.
2. Tuletades meelde ILO deklaratsiooni sotsiaalse õigluse ja õiglase globaliseerumise kohta, tunnistavad lepinguosalisel, et tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste rikkumist ei tohi kasutada selleks, et saada õiguspärane suhteline eelis, ning tööstandardeid ei tohiks kasutada protektsionistliku kaubanduse eesmärgil.
3. Kumbki lepinguosaline rakendab tõhusalt ILO konventsioone, mille liikmesriigid ja Tšiili on ratifitseerinud.
4. Kooskõlas 28. juunil 1919 allkirjastatud Versailles' lepingu XIII osana vastu võetud ILO põhiseadusega ning ILO tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsiooniga kohustub kumbki lepinguosaline järgima, edendama ja tõhusalt rakendama ILO põhikonventsioonides määratletud rahvusvaheliselt tunnustatud põhilisi tööstandardeid, mis on järgmised:
 - a) ühinemisvabadus ja kollektiivlääbirääkimiste õiguse tegelik tunnustamine;
 - b) sunniviisilise töö kõikide vormide kaotamine;

- c) lapstööjõu tegelik kaotamine, sealhulgas kõige raskemate lapstööjõu kasutamise vormide keelustamine;
- d) töö- ja kutsealase diskrimineerimise kaotamine ning
- e) ohutu ja tervislik töökeskkond.

5. Lepinguosalised vahetavad korrapäraselt teavet oma edusammude kohta ILO konventsioonide või protokollide ratifitseerimisel, mille ILO on tunnistanud ajakohaseks ja mille osalised nad veel ei ole.

6. Kumbki lepinguosaline edendab ILO inimväärse töö tegevuskava, nagu on sätestatud ILO deklaratsioonis sotsiaalse õigluse ja õiglase globaliseerumise kohta, eelkõige seoses järgmisega:

- a) kõigi inimeste inimväärset tööttingimused, muu hulgas seoses töötasu, tööaja, muude tööttingimuste ja sotsiaalkaitsega, ning
- b) sotsiaaldialoog töötajate ja tööandjate ning nende vastavate organisatsioonide vahel ja asjaomaste valitsusasutustega.

7. Kooskõlas ILO raames võetud kohustustega teeb kumbki lepinguosaline järgmist:

- a) võtab vastu ja rakendab töötervishoiu ja tööohutusega seotud meetmeid ja poliitikat ning
- b) säilitab tööinspeksioonisüsteemi kooskõlas ILO asjakohaste tööinspeksioonistandarditega.

ARTIKKEL 26.17

Sunniviisiline töö

1. Tuletades meelde, et sunniviisilise töö kaotamine on üks kestliku arengu tegevuskava 2030 eesmärkidest, rõhutavad lepinguosalised 11. juunil 2014 Genfis vastu võetud 1930. aasta sunniviisilise töö konventsiooni 2014. aasta protokolliga ratifitseerimise ja tõhusa rakendamise tähtsust.
2. Lepinguosalised tunnustavad eesmärki kaotada kõik sunniviisilise töö vormid, sealhulgas sunniviisiline lapstööjõu kasutamine.
3. Seega teevad lepinguosalised kindlaks koostöövõimalused ning jagavad teavet, kogemusi ja häid tavasid, mis on seotud sunniviisilise töö kõigi vormide kaotamisega.

ARTIKKEL 26.18

Koostöö kaubandus- ja tööküsimustes

Kooskõlas artikliga 26.7 konsulteerivad lepinguosalised vajaduse korral kahepoolselt ja ILO raames vastastikust huvi pakkuvates kaubandusalastes tööhõiveküsimustes, sealhulgas:

- a) töökohtade loomine ning tootliku ja kvaliteetse tööhõive edendamine, sealhulgas töökohtade loomist soosiva majanduskasvu ning jätkusuutlike ettevõtete ja ettevõtluse edendamise poliitika;

- b) ettevõtluse ja tööviljakuse parandamise edendamine, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate puhul;
- c) inimkapitali arendamine, juurdepääs tööturule ja tööalase konkurentsivõime suurendamine, eelkõige noorte puhul, sealhulgas elukestva õppe ja kutseõppe, täiskasvanuõppe, koolituse ning oskuste arendamise ja täiendamise kaudu, sealhulgas kujunemisjärgus tööstusharudes ja keskkonnatööstuses;
- d) töö- ja eraelu tasakaal ning uuenduslikud töökohal kasutatavad tavad, mis suurendavad töötajate heaolu;
- e) teadlikkuse edendamine ILO inimväärse töö tegevuskavast, sealhulgas kaubanduse ning täieliku ja tootliku tööhõive, tööturu kohandamise, põhiliste tööstandardite, ülemaailmses tarneahelates inimväärse töö tagamise, sotsiaalkaitse ja sotsiaalse kaasatuse, sotsiaaldialoogi ja soolise võrdsuslikkuse vahelised seosed;
- f) inimväärsete kvaliteetsete töökohtade edendamine kaubanduse kaudu, sealhulgas rasedate ja hiljuti sünnitanud töötajate tööohutus ja töötervishoid;
- g) töötervishoid ja tööohutus ning tööinspeksioon, näiteks vastavuse ja jõustamise mehhanismide parandamine;
- h) tegelemine mitmekesise, mitme põlvkonna tööjõu probleemide ja võimalustega, sealhulgas järgmise abil:
 - i) võrdsuse edendamine ning tööhõive ja kutsealaga seotud diskrimineerimise kõrvaldamine ning

- ii) haavatavate töötajate kaitse;
- i) töösuhete parandamine, näiteks vaidluste kohtuvälise lahendamise ja kolmepoolsete konsultatsioonide parimate tavade vahetamise abil;
- j) peamiste, prioriteetsete ja muude ajakohaste ILO konventsioonide, samuti ILO kolmepoolse rahvusvaheliste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika põhimõtete deklaratsiooni ning ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete rakendamine ning
- k) tööjõustatistika.

D JAGU

INSTITUTSIOONILINE KORRALDUS

ARTIKKEL 26.19

Kaubanduse ja kestliku arengu allkomitee ning kontaktpunktid

1. Artikli 33.4 lõike 1 kohaselt moodustatud kaubanduse ja kestliku arengu allkomitee (edaspidi „allkomitee“) koosneb Tšiili puhul kaubandus-, töö-, keskkonna- ja soolise võrdõiguslikkuse küsimuste eest vastutavate institutsioonide ametnikest.

2. Allkomitee korraldab eriistungeid vastavalt keskkonna- ja tööküsimustes¹ ning kaubanduse ja kestliku arenguga seotud valdkondadevahelistes küsimustes.

3. Allkomitee ülesanded on järgmised:

- a) hõlbustab, jälgib ja kontrollib käesoleva peatüki rakendamist;
- b) määrab kindlaks, korraldab, jälgib ja hindab käesolevas peatükis sätestatud koostöötegevust, sealhulgas teabe ja kogemuste vahetamist vastastikust huvi pakkuvates valdkondades;
- c) annab kaubanduskomiteele aru ja esitab talle soovitusi kõigis käesoleva peatükiga seotud küsimustes, sealhulgas teemadel, mida arutatakse artiklis 33.5 osutatud kodanikuühiskonna mehhanismidega;
- d) täidab artiklites 26.21 ja 26.22 osutatud ülesandeid;
- e) vajaduse korral kooskõlastab tegevust teiste käesoleva lepingu alusel moodustatud allkomiteedega, sealhulgas koordineerib jõupingutusi, mida nad teevad selleks, et lõimida soolise võrdõiguslikkusega seotud küsimused, kaalutlused ja tegevus oma töösse, nagu on osutatud artikli 27.4 lõikes 8, ning
- f) täidab muid ülesandeid, milles lepinguosalisel kokku lepivad.

4. Allkomitee võib vastastikusel kokkuleppel konsulteerida asjaomaste sidusrühmade või ekspertidega või küsida neilt nõu käesoleva peatüki rakendamisega seotud küsimustes.

¹ Keskkonna- ja tööküsimusi saab arutada eraldi istungitel või järjestikustel istungitel.

5. Allkomitee koostab konsensuse alusel iga koosoleku kohta aruande ja avaldab selle pärast koosolekut.

6. Kumbki lepinguosaline määrab oma haldusallas kontaktpunkti, et hõlbustada lepinguosaliste teabevahetust ja tegevuse koordineerimist kõigis käesoleva peatüki rakendamisega seotud küsimustes. Tšiili puhul on konkreetsed töö-, keskkonna- ja soolise võrdõiguslikkuse küsimustega tegelevad kontaktpunktid välisministeeriumi rahvusvaheliste majandussuhete alamsekretariaadi esindaja või selle õigusjärglase juures. Kumbki lepinguosaline teatab teisele lepinguosalisele viivitamata oma kontaktpunktidest ja edastab nende kontaktandmed.

7. Kontaktpunktid:

- a) hõlbustavad korrapäraselt teabevahetust ja kooskõlastamist lepinguosaliste vahel;
- b) olenemata artikli 33.3 lõikest 2 abistavad allkomiteed muu hulgas allkomitee koosolekute päevakorra koostamisel ja nendeks vajalike ettevalmistuste tegemisel;
- c) suhtlevad vastavalt vajadusele oma vastava kodanikuühiskonnaga ning
- d) teevad koostööd, sealhulgas oma haldusasutuste teiste asjakohaste organitega, et arendada ja viia ellu koostöötegevust.

ARTIKKEL 26.20

Vaidluste lahendamine

1. Lepinguosalised teevad dialoogi, teabevahetuse ja koostöö kaudu kõik endast oleneva, et lahendada lepinguosaliste erimeelsused seoses käesoleva peatüki tõlgendamise või kohaldamisega.
2. Kui lepinguosaliste vahel tekib lahkarvamus seoses käesoleva peatüki tõlgendamise või kohaldamisega, kasutavad lepinguosalised ainult neid vaidluste lahendamise menetlusi, mis on sätestatud artiklites 26.21 ja 26.22.

ARTIKKEL 26.21

Konsultatsioonid

1. Lepinguosaline (edaspidi „taotluse esitanud lepinguosaline“) võib igal ajal taotleda konsultatsioone teise lepinguosalisega (edaspidi „taotluse saanud lepinguosaline“) käesoleva peatüki tõlgendamise või kohaldamisega seotud küsimuses, esitades taotluse saanud lepinguosalise kontaktpunktile kirjaliku taotluse. Taotluses esitatakse konsultatsioonide taotlemise põhjused, sealhulgas piisavalt täpne vaidlusaluse küsimuse kirjeldus ja käesoleva peatüki sätted, mida ta peab kohaldatavaks.
2. Kui taotluse esitanud lepinguosalisega ei ole kokku lepitud teisiti, vastab taotluse saanud lepinguosaline kirjalikult hiljemalt kümne päeva jooksul pärast taotluse kättesaamist.

3. Kui lepinguosalisel ei lepi kokku teisiti, alustavad lepinguosalisel konsultatsioone hiljemalt 30 päeva pärast seda, kui taotluse saanud lepinguosaline on taotluse kätte saanud.

4. Konsultatsioone võib pidada füüsiliselt või lepinguosalistele kättesaadavate tehnoloogiliste abivahendite kaudu. Kui konsultatsioonid toimuvad füüsiliselt, peetakse neid taotluse saanud lepinguosalise territooriumil, kui lepinguosalisel ei lepi kokku teisiti.

5. Konsultatsioonide käigus lepinguosalisel:

a) esitavad piisavalt teavet, et küsimuse saaks täielikult läbi vaadata ning

b) käsitlevad konsultatsioonide käigus vahetatud teavet konfidentsiaalselt.

6. Lepinguosalisel alustavad konsultatsioone, et saavutada vajalikus küsimuses vastastikku rahuldav lahendus, võttes arvesse võimalust teha selles küsimuses koostööd. Käesolevas peatükis osutatud mitmepoolsete kokkulepetega seotud küsimustes võtavad lepinguosalisel arvesse ILO või nende kokkulepete alusel moodustatud asjaomaste organite teavet. Vajaduse korral võivad lepinguosalisel kokku leppida, et nad küsivad nõu sellistelt organisatsioonidelt või organitelt või muudelt ekspertidelt või organitelt, kelle abi nad peavad konsultatsioonides asjakohaseks.

7. Kui lepinguosalisel ei suuda küsimust lahendada 60 päeva jooksul alates lõike 1 kohase kirjaliku konsultatsioonitaotluse esitamisest, võib kumbki lepinguosaline, esitades teise lepinguosalise kontaktpunktile kirjaliku taotluse, taotleda allkomitee kokkukutsumist, et seda küsimust arutada. Allkomitee tuleb kokku viivitamata ja püüab lahenduses kokku leppida.

8. Kumbki lepinguosaline või käesoleva artikli lõike 7 kohaselt kokku kutsutud allkomitee võib vajaduse korral küsida artiklis 33.6 osutatud sisekonsultatsioonirühmade arvamust või spetsialistide nõuandeid.

9. Kui lepinguosalistes suudavad küsimuse lahendada, dokumenteerivad nad tulemuse, sealhulgas vajaduse korral kokkulepitud konkreetsed sammud ja ajakava. Lepinguosalised teevad tulemuse üldsusele kättesaadavaks, kui nad ei lepi kokku teisiti.

ARTIKKEL 26.22

Ekspertkomisjon

1. Kui lepinguosalistes ei suuda küsimust lahendada 60 päeva jooksul alates artikli 26.21 lõikes 7 osutatud kirjaliku taotluse esitamisest allkomitee kokkukutsumiseks või kui sellist taotlust ei ole esitatud, siis 120 päeva jooksul alates kirjaliku konsultatsioonitaotluse esitamisest vastavalt artikli 26.21 lõikele 1, võib taotluse esitanud lepinguosaline taotleda küsimuse läbivaatamiseks ekspertkomisjoni moodustamist.

Selline taotlus esitatakse kirjalikult taotluse saanud lepinguosalise kontaktpunktile. Taotluses esitatakse ekspertkomisjoni moodustamise taotlemise põhjused, sealhulgas vaidlusaluse küsimuse piisavalt täpne kirjeldus, ja selgitatakse, kuidas see küsimus rikub käesoleva peatüki konkreetseid sätteid.

2. Kui käesolevas artiklis ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse artikleid 31.6, 31.10, 31.13, artikli 31.14 lõiget 1, artikleid 31.15, 31.19, artikli 31.20 lõiget 2 ning artikleid 31.21, 31.22, 31.24, 31.32, 31.33, 31.34 ja 31.35 ning 31-A lisas sätestatud kodukorda ja 31-B lisas esitatud käitumisjuhendit *mutatis mutandis*.

3. Allkomitee soovib oma esimesel koosolekul kaubanduskomiteele määrata vähemalt 15 isikut, kes soovivad ja saavad osaleda eksperdikomisjoni töös. Selle soovituse alusel koostab kaubanduskomitee hiljemalt üks aasta pärast käesoleva lepingu jõustumist selliste isikute nimekirja. Nimekiri koosneb kolmest alamnimekirjast:

- a) üks alamnimekiri koostatakse Euroopa Liidu ettepanekute alusel;
- b) üks alamnimekiri koostatakse Tšiili ettepanekute alusel ning
- c) üks alamnimekiri koostatakse isikutest, kes ei ole kummagi lepinguosalise kodanikud ja kes täidavad eksperdikomisjoni eesistuja ülesandeid.

4. Igasse alamnimekirja kantakse vähemalt viis isikut. Kaubanduskomitee tagab, et nimekirja ajakohastatakse ja et sellesse kuulub alati see minimaalne nõutav arv isikuid.

5. Lõikes 3 osutatud isikutel peavad olema eriteadmised töö- või keskkonnaõiguse, käesolevas peatükis käsitletavate küsimuste või rahvusvahelistest lepingutest tulenevate vaidluste lahendamise valdkonnas. Nad peavad olema sõltumatud, täitma oma ülesandeid üksikisikuna, ei tohi seoses vaidlusaluste küsimustega vastu võtta juhtnõore üheltki organisatsioonilt ega valitsuselt ega olla seotud kummagi lepinguosalise valitsusega ning peavad järgima 31-B lisas (käitumisjuhend) sätestatud tingimusi.

6. Kui eksperdikomisjon moodustatakse artikli 31.6 lõigetes 3, 4 ja 6 sätestatud korras, valitakse eksperdid käesoleva artikli lõikes 3 osutatud asjakohastest alamnimekirjadest.

7. Kui lepinguosalisel ei lepi viie päeva jooksul alates eksperdikomisjoni moodustamisest kokku teisiti, on selle pädevus järgmine:

„uurida eksperdikomisjoni moodustamise taotluses osutatud küsimust, pidades silmas Euroopa Liidu ja Tšiili Vabariigi vahelise kaubanduse vahelepingu 26. peatüki asjakohaseid sätteid, ning esitada kooskõlas nimetatud lepingu artikliga 26.23 aruanne koos oma järelduste ja soovitustega küsimuse lahendamiseks.“

8. Käesolevas peatükis osutatud mitmepoolsete lepingutega seotud küsimustes peaks eksperdikomisjon küsima teavet ILO-lt või nende lepingute alusel moodustatud asjaomastelt organitelt, võttes sealhulgas arvesse kõiki asjakohaseid kättesaadavaid tõlgendavaid suuniseid, järeldusi ja otsuseid, mille ILO ja need organid on vastu võtnud. Kogu selline teave edastatakse mõlemale lepinguosalisele märkuste esitamiseks.

9. Eksperdikomisjon tõlgendab käesoleva peatüki sätteid vastavalt rahvusvahelise avaliku õiguse tõlgendamise väljakujunenud reeglitele, mis on sätestatud muu hulgas Viini lepinguõiguse konventsioonis.

10. Eksperdikomisjon esitab lepinguosalistele vahearuaande ja lõpparuande, mis sisaldab tuvastatud asjaolusid, asjakohaste sätete kohaldatavust ning järelduste, lõppjärelduste ja soovituste põhjendusi.

11. Eksperdikomisjon esitab lepinguosalistele vahearuaande saja päeva jooksul pärast eksperdikomisjoni moodustamise kuupäeva. Kui eksperdikomisjon leiab, et sellest ajapiirangust ei ole võimalik kinni pidada, teavitab eksperdikomisjoni eesistuja sellest lepinguosalisi kirjalikult, märkides viivituse põhjused ja kuupäeva, mil eksperdikomisjon kavatses vahearuaande esitada. Käesolevas lõikes sätestatud ajapiirangut võib lepinguosaliste vastastikusel kokkuleppel pikendada.

12. Kumbki lepinguosaline võib 25 päeva jooksul pärast vahearuande esitamist esitada eksperdikomisjonile kirjaliku taotluse vahearuande konkreetsete aspektide läbivaatamiseks. Kumbki lepinguosaline võib 15 päeva jooksul alates teise lepinguosalise taotluse esitamisest esitada kõnealuse taotluse kohta märkusi.

13. Pärast taotluse ja märkuste arvessevõtmist koostab eksperdikomisjon lõpparuande. Kui lõikes 12 osutatud tähtaja jooksul ei esitata taotlust vahearuande konkreetsete aspektide läbivaatamiseks, muutub vahearuanne eksperdikomisjoni lõpparuandeks.

14. Eksperdikomisjon esitab lõpparuande lepinguosalistele 175 päeva jooksul nimetatud komisjoni moodustamise kuupäevast. Kui eksperdikomisjon leiab, et sellest ajapiirangust ei ole võimalik kinni pidada, teavitab eksperdikomisjoni eesistuja sellest lepinguosalisi kirjalikult, märkides viivituse põhjused ja kuupäeva, mil eksperdikomisjon kavatseb lõpparuande esitada. Käesolevas lõikes sätestatud ajapiirangut võib lepinguosaliste vastastikusel kokkuleppel pikendada.

15. Lõpparuandes käsitletakse kirjalikke taotlusi, mille lepinguosalisel on vahearuande kohta esitanud, ja vastatakse selgelt lepinguosaliste tehtud märkustele.

16. Lepinguosalisel teevad eksperdikomisjoni lõpparuande üldsusele kättesaadavaks 15 päeva jooksul pärast seda, kui eksperdikomisjon on selle esitanud.

17. Kui eksperdikomisjon leiab lõpparuandes, et lepinguosaline ei ole täitnud oma käesolevast peatükist tulenevaid kohustusi, arutavad lepinguosalisel asjakohaseid rakendatavaid meetmeid, võttes arvesse eksperdikomisjoni aruannet ja soovitusi. Taotluse saanud lepinguosaline teavitab oma artiklis 33.6 osutatud sisekonsultatsioonirühma ja teist lepinguosalist oma otsustest mis tahes rakendatavate meetmete kohta hiljemalt kolm kuud pärast aruande avalikustamist.

18. Allkomitee jälgib lõpparuande ja eksperdikomisjoni soovitude järgimist. Artiklis 33.6 osutatud sisekonsultatsioonirühmad võivad esitada allkomiteele selle kohta tähelepanekuid.

ARTIKKEL 26.23

Läbivaatamine

1. Et tõhustada käesoleva peatüki eesmärkide saavutamist, arutavad lepinguosalisel allkomitee koosolekul selle tõhusat rakendamist, võttes muu hulgas arvesse kummagi lepinguosalise peamisi poliitilisi arengusuundi ja edusamme rahvusvaheliste lepingute alal.
2. Võttes arvesse selliste arutelude tulemusi, võib lepinguosaline igal ajal pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva taotleda käesoleva peatüki läbivaatamist. Sel eesmärgil võib allkomitee soovitada lepinguosalistel muuta käesoleva peatüki asjakohaseid sätteid kooskõlas artikli 33.10 lõikes 1 kehtestatud muutmismenetlusega.

27. PEATÜKK

KAUBANDUS JA SOOLINE VÕRDÕIGUSLIKKUS

ARTIKKEL 27.1

Kontekst ja eesmärgid

1. Lepinguosalised nõustuvad vajadusega võtta soolist perspektiivi arvesse kaasava majanduskasvu edendamisel ja sooteadliku poliitika olulise rolliga selles kontekstis. See hõlmab takistuste kõrvaldamist naiste osalemiselt majanduses ja rahvusvahelises kaubanduses, sealhulgas meeste ja naiste võrdsete võimaluste parandamist tööfunktsioonidele ja -sektoritele juurdepääsul tööturul.
2. Lepinguosalised tunnistavad, et rahvusvaheline kaubandus ja investeringud on majanduskasvu mootorid, ning tunnistavad ka naiste olulist panust majanduskasvu tänu nende osalemisele majandustegevuses, sealhulgas ettevõtluses ja rahvusvahelises kaubanduses.
3. Lepinguosalised tunnistavad, et naiste osalemine rahvusvahelises kaubanduses võib aidata kaasa nende majanduslikule võimestamisele ja majanduslikule sõltumatusele. Lisaks edendab naiste juurdepääs majandusressurssidele ja nende omamine kestlikku ja kaasavat majanduskasvu, jõukust, konkurentsivõimet ning ühiskonna heaolu. Seega rõhutavad lepinguosalised oma kavatsust rakendada käesolevat lepingut viisil, mis edendab ja suurendab soolist võrdõiguslikkust.

4. Lepinguosalised tuletavad meelde ÜRO kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 ning kaubanduse ja soolise võrdõiguslikkusega seotud eesmärke, eelkõige eesmärki nr 5: saavutada sooline võrdõiguslikkus ning suurendada naiste ja tütarlaste mõjuvõimu.
5. Lepinguosalised tuletavad meelde 2017. aasta detsembris Buenos Aireses toimunud WTO ministrite konverentsi kaubanduse ja naiste majandusliku mõjuvõimu suurendamist käsitleva ühisdeklaratsiooni eesmärke.
6. Lepinguosalised tuletavad meelde oma kohustusi soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamisel ning naiste ja tütarlaste võimestamisel ning demokraatlike põhimõtete ning inimõiguste ja põhivabaduste austamisel, nagu on sätestatud ÜRO Peaassamblee poolt 10. detsembril 1948 vastu võetud inimõiguste ülddeklaratsioonis ja muudes asjakohastes soolist võrdõiguslikkust käsitlevates rahvusvahelistes inimõiguste kaitse vahendites, mille osalised nad on.
7. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma kohustusi, mis tulenevad 4.–15. septembril 1995. aastal Pekingis toimunud neljandal naiste maailmakonverentsil vastu võetud Pekingi deklaratsioonist ja tegevusprogrammist, märkides eelkõige eesmärke ja sätteid, mis on seotud naiste võrdse juurdepääsuga ressurssidele, tööhõivele, turgudele ja kaubandusele.
8. Lepinguosalised kinnitavad veel kord, kui oluline on kaasav kaubanduspoliitika, mis edendab meeste ja naiste võrdseid õigusi, kohtlemist ja võimalusi ning soodustab naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimist.
9. Lepinguosalised rõhutavad erasektori rolli soolise võrdõiguslikkuse edendamisel, kohaldades oma äritegevuses diskrimineerimiskeelu ja mitmekesisuse poliitikat kooskõlas lepinguosaliste heakskiidetud või toetatud rahvusvaheliste suuniste ja standarditega.

10. Lepinguosaliste eesmärk on:

- a) tugevdada oma kaubandussuhteid, koostööd ja dialoogi viisil, mis soodustab naiste ja meeste võrdseid võimalusi ja kohtlemist töötajate, tootjate, kauplejate või tarbijatena vastavalt nende rahvusvahelistele kohustustele;
- b) hõlbustada koostööd ja dialoogi eesmärgiga parandada naiste võimekust ja tingimusi, et pääseda juurde kaubandusest tulenevatele võimalustele;
- c) parandada veelgi nende suutlikkust tegeleda kaubandusega seotud soolise võrdõiguslikkuse küsimustega, sealhulgas teabe ja parimate tavade vahetamise kaudu.

ARTIKKEL 27.2

Mitmepoolsed kokkulepped

1. Kumbki lepinguosaline kinnitab veel kord oma pühendumust täita tõhusalt oma kohustusi, mis tulenevad ÜRO Peaassamblee poolt 18. detsembril 1979 vastu võetud konventsioonist naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta, pidades eelkõige silmas neid sätteid, mis on seotud naiste diskrimineerimise likvideerimisega majanduselus ja tööhõive valdkonnas.

2. Lepinguosalised tuletavad meelde oma vastavaid kohustusi, mis tulenevad käesoleva lepingu artiklist 26.16 seoses liikmesriikide ja Tšiili ratifitseeritud soolist võrdõiguslikkust käsitlevate ILO konventsioonidega ning töö saamisel ja kutsealale pääsemisel diskrimineerimise kaotamisega.

3. Kumbki lepinguosaline kinnitab veel kord oma pühendumust täita tõhusalt oma kohustusi, mis tulenevad muudest mitmepoolsetest kokkulepetest, mille osaline ta on ja mis käsitlevad soolist võrdõiguslikkust või naiste õigusi.

ARTIKKEL 27.3

Üldsätted

1. Lepinguosalised tunnustavad kummagi lepinguosalise õigust kehtestada meeste ja naiste võrdsete võimaluste ulatus ja tagatised ning võtta vastu või muuta vastavalt oma asjakohaseid õigusakte ja poliitikat vastavalt kohustustele, mis tulenevad artiklis 27.2 osutatud rahvusvahelistest lepingutest.
2. Kumbki lepinguosaline püüab tagada, et tema asjakohased õigusaktid ja poliitika näevad ette meeste ja naiste võrdsed õigused, kohtlemise ja võimalused ning edendavad neid kooskõlas oma rahvusvaheliste kohustustega. Kumbki lepinguosaline püüab selliseid õigusakte ja poliitikat täiustada.
3. Kumbki lepinguosaline püüab koguda kaubanduse ja soolise võrdõiguslikkusega seotud, soo järgi rühmitatud andmeid, et paremini mõista kaubanduspoliitika vahendite erinevat mõju naistele ja meestele nende rollis töötajate, tootjate, kauplejate või tarbijatena.
4. Kumbki lepinguosaline edendab oma territooriumil üldsuse teadlikkust soolise võrdõiguslikkusega seotud õigusaktidest ja poliitikast, sealhulgas nende mõjust ning nende asjakohasusest kaasava majanduskasvu ja kaubanduspoliitika seisukohast.

5. Kumbki lepinguosaline võtab käesoleva lepinguga hõlmatud valdkondade meetmete kavandamisel, rakendamisel ja läbivaatamisel vajaduse korral arvesse meeste ja naiste võrdõiguslikkuse eesmärki.
6. Kumbki lepinguosaline soodustab kaubandust ja investeringuid, edendades võrdseid võimalusi ning naiste ja meeste osalemist majanduses ja rahvusvahelises kaubanduses. See hõlmab muu hulgas meetmeid, mille eesmärk on: kaotada järk-järgult igat liiki sooline diskrimineerimine; edendada võrdse või võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise põhimõtet, et vähendada soolist palgalõhet ning hõlbustada naiste mittediskrimineerimist tööhõives ja kutsealal, sealhulgas raseduse ja emadusega seotud põhjustel.
7. Lepinguosaline ei nõrgenda ega vähenda kaitset – mis on ette nähtud tema vastavate õigusaktidega, mille eesmärk on tagada sooline võrdõiguslikkus või naiste ja meeste võrdsed võimalused –, et soodustada kaubandust või investeringuid.
8. Lepinguosaline ei või kaubanduse või investeringute soodustamiseks loobuda ega muul viisil kõrvale kalduda ega pakkuda loobumist või muul viisil kõrvale kaldumist oma vastavatest õigusaktidest, mille eesmärk on tagada sooline võrdõiguslikkus või naiste ja meeste võrdsed võimalused, viisil, mis nõrgendab või vähendab kõnealuste seadustega ette nähtud kaitset.
9. Lepinguosaline ei tohi jätta pideva või korduva tegevuse või tegevusetuse kaudu tõhusalt tagamata kaitset, mis on ette nähtud tema vastavate õigusaktidega, mille eesmärk on tagada sooline võrdõiguslikkus või naiste ja meeste võrdsed võimalused, mõjutades kaubandust või investeringuid.

ARTIKKEL 27.4

Koostöötegevus

1. Lepinguosalisel tunnistavad, et on kasulik jagada oma kogemusi soolise võrdõiguslikkuse meetmete kaubandusaspektide kavandamisel, rakendamisel, jälgimisel ja tugevdamisel.
2. Kooskõlas punktiga 1 teevad lepinguosalisel koostööd, mille eesmärk on parandada naiste, sealhulgas töötajate, ärinaiste ja ettevõtjate suutlikkust ja tingimusi, et nad saaksid kasutada käesoleva lepinguga loodavaid võimalusi ning saada neist täiel määral kasu.
3. Koostööd tehakse küsimustes ja teemadel, milles lepinguosalisel on kokku leppinud.
4. Koostöötegevust saab arendada ja ellu viia ÜRO, WTO, ILO, OECD ja muude rahvusvaheliste organisatsioonide ning vajaduse korral kolmandate riikide, ettevõtjate, tööandjate ja töötajate organisatsioonide, haridus- ja teadusorganisatsioonide ning muude valitsusväliste organisatsioonide osalusel.
5. Koostöövaldkonnad võivad hõlmata kogemuste ja parimate tavade vahetamist, mis on seotud poliitika ja programmidega, mille eesmärk on soodustada naiste suuremat osalemist rahvusvahelises kaubanduses, samuti järgmiste kaubandusaspektidega:
 - a) naiste rahalise kaasamise ja hariduse edendamine ning nende ligipääs rahastamisele ja rahalisele abile;
 - b) naiste juhtivatel ametikohtadel töötamise võimekuse edendamine ja naiste võrgustike arendamine;

- c) naiste täieliku osalemise edendamine majanduses, soodustades nende osalemist, juhtrolli ja haridust, eelkõige valdkondades, kus nad on alaesindatud, nagu teaduse, tehnoloogia, inseneeria ja matemaatika valdkond (STEM), samuti innovatsioon ja ettevõtlus;
- d) soolise võrdõiguslikkuse edendamine ettevõtetes;
- e) naiste osalemine avalikus ja erasektoris otsuseid tegevatel ametikohtadel;
- f) avalikud ja eraalgatused, mille eesmärk on edendada naistevõtlust, sealhulgas naiste lõimimist ametlikku majandussektorisse, suurendada naiste juhitavate ettevõtete konkurentsivõimet, et võimaldada neil osaleda ja konkureerida kohalikes, piirkondlikes ja ülemaailmsetes väärtusahelates, ning meetmed, millega edendatakse naiste juhitavate väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate rahvusvahelistumist;
- g) poliitika ja programmid, mille eesmärk on parandada naiste digioskusi ning juurdepääsu veebipõhistele äri vahenditele ja e-kaubanduse platvormidele;
- h) hoolduspoliitika ja -programmide ning soolise perspektiiviga töö- ja eraelu tasakaalustamise meetmete edendamine;
- i) seose uurimine naiste rahvusvahelises kaubanduses suurema osalemise ja soolise palgalõhe vähendamise vahel;
- j) kaubanduspoliitika soopõhise analüüsi väljatöötamine, sealhulgas selle mõju kavandamine, rakendamine ja järelevalve;

- k) soo järgi rühmitatud andmete kogumine, näitajate kasutamine, seire- ja hindamismeetodid ning kaubandusega seotud statistika analüüs soolisest perspektiivist;
- l) seoste uurimine naiste rahvusvahelises kaubanduses osalemise ning selliste valdkondade vahel nagu inimväärne töö, segregatsioon tööturul ja naiste töötingimused, sealhulgas rasedate ja hiljuti sünnitanud töötajate tööohutus ja tervishoid, kooskõlas artikli 26.18 punktiga f;
- m) poliitika ja programmid, mille eesmärk on ennetada ja leevendada diferentseeritud majanduslikku mõju, mida kriisid ja hädaolukorrad avaldavad naistele ja meestele, ning sellele reageerida, ning
- n) muud küsimused, milles lepinguosalisel on kokku leppinud.
6. Koostöötegevuse prioriteetide üle otsustavad lepinguosalisel ühiselt, lähtudes vastastikust huvi pakkuvatest valdkondadest ja olemasolevatest vahenditest.
7. Koostööd, sealhulgas lõikes 5 sätestatud valdkondades, võib teha füüsiliselt või lepinguosalistele kättesaadavate tehnoloogiliste abivahendite kaudu järgmiste tegevuste teel: õpikojad, seminarid, konverentsid, koostööprogrammid ja -projektid; kogemuste vahetamine ning poliitika ja menetlustega seotud parimate tavade jagamine; ekspertide vahetus.
8. Lepinguosalised toetavad artikli 33.4 lõike 1 kohaselt moodustatud kaubanduse ja kestliku arengu allkomitee kaudu käesoleva lepinguga moodustatud organite jõupingutusi, et lõimida oma töösse soolise võrdõiguslikkusega seotud küsimused, kaalutlused ja tegevused.
9. Lepinguosalised soodustavad vajaduse korral naiste kaasavat osalemist käesoleva artikli kohaselt kehtestatud koostöötegevuse elluviimises.

ARTIKKEL 27.5

Institutsiooniline korraldus

1. Artikli 33.4 lõike 1 kohaselt moodustatud kaubanduse ja kestliku arengu allkomitee vastutab käesoleva peatüki rakendamise eest. Artiklit 26.19 kohaldatakse käesoleva peatüki suhtes *mutatis mutandis*¹.
2. Kodanikuühiskonnaga suhtlemisel artikli 33.6 kohaselt loodud või määratud sisekonsultatsioonirühmades ja artikli 33.7 kohaselt korraldatud kodanikuühiskonna foorumil soodustavad lepinguosalised meeste ja naiste võrdõiguslikkust edendavate organisatsioonide osalemist.

ARTIKKEL 27.6

Vaidluste lahendamine

Artikleid 26.20, 26.21 ja 26.22 kohaldatakse käesoleva peatüki suhtes *mutatis mutandis*².

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et kõiki selles artiklis sisalduvaid viiteid 26. peatükile või keskkonna- ja tööküsimustele käsitatakse vajaduse järgi viidetena käesolevale peatükile või soolise võrdõiguslikkuse küsimustele.

² Suurema selguse huvides olgu märgitud, et kõiki nendes artiklites sisalduvaid viiteid 26. peatükile või keskkonna- ja tööküsimustele käsitatakse vajaduse järgi viidetena käesolevale peatükile või nende küsimustega seotud soolise võrdõiguslikkuse küsimustele või seadustele.

ARTIKKEL 27.7

Läbivaatamine

1. Lepinguosalised lepivad kokku, kui oluline on ühiselt või individuaalselt jälgida ja hinnata oma vastavate protsesside ja institutsioonide, samuti käesoleva lepingu alusel loodud protsesside ja institutsioonide kaudu, milline on käesoleva lepingu rakendamise mõju meeste ja naiste võrdõiguslikkusele ning naiste võimalustele seoses kaubandusega.
2. Lepinguosalised võivad käesoleva peatüki läbi vaadata, võttes arvesse selle rakendamisel saadud kogemusi, ja vajaduse korral soovitada, kuidas seda saaks tugevdada.

28. PEATÜKK

LÄBIPAISTVUS

ARTIKKEL 28.1

Eesmärk

1. Tunnistades mõju, mis nende regulatiivsetel keskkondadel võib olla nendevahelisele kaubandusele ja investeringutele, seavad lepinguosalisel eesmärgi luua ettevõtjate, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate jaoks prognoositav regulatiivne keskkond ja tõhusad menetlused.
2. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma vastavaid kohustusi, mis tulenevad WTO asutamislepingust, ning käesolevas peatükis tuginevad neile kohustustele ja kehtestavad täiendavad läbipaistvusmeetmed.

ARTIKKEL 28.2

Mõisted

Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „haldusotsus“ – õigusliku tagajärgena otsus või meede, mida konkreetsel juhul kohaldatakse konkreetse isiku, kauba või teenuse suhtes ja mis hõlmab otsuse tegemata jätmist või meetme võtmata jätmist, nagu on sätestatud lepinguosalise õiguses, ning

- b) „üldkohaldatav haldusotsus“ – haldusotsus või tõlgendus, mida kohaldatakse kõigi üldjuhul selle haldusotsuse või tõlgenduse kohaldamisalasse kuuluvate isikute ja tegelike olukordade suhtes ning millega luuakse käitumisnorm, kuid mis ei hõlma järgmist:
- i) haldusmenetluses või kohtulaadse asutuse menetluses tehtud määrus või otsus, mida kohaldatakse teise lepinguosalise konkreetse isiku, kauba või teenuse suhtes konkreetsel juhul, või
 - ii) otsus, mis võetakse vastu seoses konkreetse teo või tavaga.

ARTIKKEL 28.3

Avaldamine

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema üldkohaldatavad õigusnormid, menetlused, haldusotsused ja kohtuotsused, mis on seotud käesoleva lepinguga hõlmatud küsimustega, avaldatakse viivitamata ametlikult määratud kanali kaudu ja võimaluse korral elektrooniliselt või tehakse muul viisil kättesaadavaks nii, et igaüks saaks nendega tutvuda.
2. Kumbki lepinguosaline esitab käesoleva lepinguga hõlmatud küsimustes selgituse oma üldkohaldatavate õigusnormide, menetluste, haldusotsuste ja kohtuotsuste eesmärgi ja põhjenduste kohta.

3. Kumbki lepinguosaline näeb ette mõistliku ajavahemiku käesoleva lepinguga hõlmatud küsimustega seotud õigusnormide avaldamise ja jõustumise vahel, välja arvatud juhul, kui see ei ole võimalik küsimuse kiireloomulisuse tõttu. Käesolevat lõiget ei kohaldata üldkohaldatavate haldusotsuste ega kohtuotsuste suhtes.

ARTIKKEL 28.4

Päringud ja teabe esitamine

1. Kumbki lepinguosaline kehtestab või säilitab asjakohaseid mehhanisme, mille raames vastatakse mis tahes isiku päringutele õigusnormide kohta, mis on seotud käesoleva lepinguga hõlmatud küsimustega.

2. Lepinguosalise taotluse korral annab teine lepinguosaline viivitamata teavet ja vastab päringutele kehtivate või kavandatavate õigusnormide kohta, mis on seotud käesoleva lepinguga hõlmatud küsimustega, välja arvatud juhul, kui käesoleva lepingu mõne teise peatüki alusel on kehtestatud erimehhanism.

ARTIKKEL 28.5

Haldusmenetlused

1. Kumbki lepinguosaline kohaldab oma üldkohaldatavaid õigusnorme, menetlusi ja haldusotsuseid, mis on seotud käesoleva lepinguga hõlmatud küsimustega, objektiivselt, erapooletult ja mõistlikult.

2. Kui lõikes 1 osutatud üldkohaldatavate õigusnormide, menetluste või haldusotsuste kohaldamise suhtes algatatakse teise lepinguosalise teatavate isikute, kaupade või teenustega seotud haldusmenetlus, teeb kumbki lepinguosaline järgmist:

- a) püüab teatada isikutele, keda haldusmenetlus otseselt mõjutab, mõistliku aja jooksul ja vastavalt oma õigusnormidele, millal menetlus algatatakse, sealhulgas kirjeldades menetluse olemust, teatades menetluse algatamise õigusliku aluse ja kirjeldades kõnealuseid küsimusi, ning
- b) annab asjaomastele isikutele piisava võimaluse esitada faktilisi asjaolusid ja väiteid oma seisukohtade toetuseks enne lõpliku haldusotsuse tegemist niivõrd, kuivõrd aeg, menetluse olemus ja avalik huvi seda võimaldavad.

ARTIKKEL 28.6

Läbivaatamine ja edasikaebamine

1. Kumbki lepinguosaline asutab või säilitab üld-, vahe- või halduskohtud või kehtestab või jätab kehtima asjakohased menetlused, et käesoleva lepinguga hõlmatud küsimustes tehtud haldusotsused kiirelt läbi vaadata ja vajaduse korral neid parandada.

2. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema üldkohtud, vahekohtud või halduskohtud viivad kaebe- või läbivaatamismenetlused läbi mittediskrimineerival ja erapooletul viisil. Kõnealused kohtud peavad olema erapooletud või sõltumatud haldussundi rakendavast asutusest ning neil ei tohi olla huvi küsimuse lahenduse vastu.

3. Lõikes 1 osutatud kohtute või menetluste puhul tagab kumbki lepinguosaline, et nende kohtute poole pöörduvad või neis menetlustes osalevad isikud saavad:

- a) piisava võimaluse toetada või kaitsta oma seisukohti ning
- b) otsuse, mis põhineb tõenditel ja esitatud andmetel, või kui lepinguosalise õigusnormid seda nõuavad, siis vastava asutuse koostatud andmetel.

4. Kumbki lepinguosaline tagab, et lõike 3 punktis b osutatud otsust rakendab haldussundi rakendav asutus, tingimusel et selle võib lepinguosalise õigusnormide kohaselt edasi kaevata või läbi vaadata.

ARTIKKEL 28.7

Seos teiste peatükkidega

Käesoleva peatüki sätteid kohaldatakse lisaks teistes peatükkides sätestatud erinormidele.

29. PEATÜKK

HEA REGULEERIMISTAVA

ARTIKKEL 29.1

Kohaldamisala

1. Käesolevat peatükki kohaldatakse reguleerivate meetmete suhtes, mille reguleerivad asutused on vastu võtnud või algatanud seoses käesoleva lepinguga hõlmatud küsimustega.
2. Käesolevat peatükki ei kohaldata liikmesriikide reguleerivate asutuste ega nende reguleerivate meetmete, tavade või lähenemisviiside suhtes.

ARTIKKEL 29.2

Üldpõhimõtted

1. Lepinguosalised tunnistavad järgmise tähtsust:
 - a) hea reguleerimistava kasutamine reguleerivate meetmete kavandamise, väljatöötamise, tutvustamise, rakendamise, hindamise ja läbivaatamise protsessis, et saavutada sisepoliitilised eesmärgid ning
 - b) käesolevast lepingust tulenevate eeliste säilitamine ja suurendamine, et hõlbustada kauplemist kaupade ja teenustega ning suurendada lepinguosalistevahelisi investeeringuid.

2. Kumbki lepinguosaline võib vabalt kindlaks määrata oma lähenemisviisi käesoleva lepingu kohastele headele reguleerimistavadele kooskõlas oma õigusraamistiku, tavade ning oma õigusraamistiku aluseks olevate aluspõhimõtetega, sealhulgas ettevaatuspõhimõttega.
3. Ühtki käesoleva peatüki sätet ei tõlgendata nii, nagu kohustaks see lepinguosalist:
- a) kalduma kõrvale riigisiseste reguleerivate meetmete ettevalmistamise ja vastuvõtmise menetlustest;
 - b) võtma meetmeid, mis kahjustaksid või takistaksid reguleerivate meetmete õigeaegset vastuvõtmist lepinguosalise avaliku poliitika eesmärkide saavutamiseks, või
 - c) saavutama mingit konkreetset regulatiivset tulemust.

ARTIKKEL 29.3

Mõisted

Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „reguleeriv asutus“ –
 - i) Euroopa Liidu puhul: Euroopa Komisjon ning
 - ii) Tšiili puhul: täitevvõimu mis tahes reguleeriv asutus, ning

- b) „reguleerivad meetmed“ –
- i) Euroopa Liidu puhul:
 - A) määrused ja direktiivid, nagu on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 288, ning
 - B) rakendusaktid ja delegeeritud õigusaktid, nagu on sätestatud vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklites 290 ja 291, ning
 - ii) Tšiili puhul: üldkohaldatavad seadused ja dekreedid, mille on vastu võtnud reguleerivad asutused ja mille järgimine on kohustuslik¹.

ARTIKKEL 29.4

Reguleerivate meetmete väljatöötamise sisemine kooskõlastamine

Kumbki lepinguosaline säilitab reguleerivate meetmete ettevalmistamise, hindamise ja läbivaatamise sisemised koordineerimis- või läbivaatamisprotsessid või -mehhanismid. Selliste protsesside või mehhanismide eesmärk peaks muu hulgas olema:

- a) edendada head reguleerimistava, sealhulgas sellist, mis on sätestatud käesolevas peatükis;
- b) teha kindlaks ja vältida lepinguosalise reguleerivate meetmete vahelist tarbetut dubleerimist ja vastuolulisi nõudeid;

¹ Vastavalt presidendi 2019. aasta juhise nr 3 punktile II.1 ja selle muudatustele.

- c) tagada lepinguosalise rahvusvaheliste kaubanduskohustuste täitmine ning
- d) edendada ettevalmistatavate reguleerivate meetmete mõju arvessevõtmist, sealhulgas väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele avalduva mõju arvessevõtmist.

ARTIKKEL 29.5

Reguleerimisprotsesside ja -mehhanismide läbipaistvus

Kumbki lepinguosaline teeb kooskõlas oma vastavate normide ja menetlustega üldsusele kättesaadavaks nende protsesside ja mehhanismide kirjeldused, mida tema reguleeriv asutus kasutab reguleerivate meetmete ettevalmistamiseks, hindamiseks või läbivaatamiseks. Kõnealustes kirjeldustes viidatakse asjakohastele suunistele, normidele või menetlustele, sealhulgas nendele, mis võimaldavad üldsusel esitada märkusi.

ARTIKKEL 29.6

Varajane teave kavandatud reguleerivate meetmete kohta

1. Kumbki lepinguosaline püüab igal aastal kooskõlas oma normide ja menetlustega avaldada teavet kavandatavate oluliste¹ reguleerivate meetmete kohta.
2. Iga lõikes 1 osutatud olulise reguleeriva meetme puhul püüab lepinguosaline teha üldsusele õigel ajal kättesaadavaks:
 - a) meetme kohaldamisala ja eesmärkide lühikirjelduse ning

¹ Kummagi lepinguosalise reguleeriv asutus võib käesolevast peatükist tulenevate kohustuste täitmiseks kindlaks määrata, millised on olulised reguleerivad meetmed.

- b) võimaluse korral meetme vastuvõtmise hinnangulise ajakava, sealhulgas vajaduse korral avalike konsultatsioonide võimalused.

ARTIKKEL 29.7

Avalikud konsultatsioonid

1. Olulise reguleeriva meetme ettevalmistamisel teeb kumbki lepinguosaline, vajaduse korral kooskõlas oma vastavate normide ja menetlustega, järgmist:
 - a) avaldab reguleeriva meetme eelnõu või konsultatsioonidokumendid, kus on ettevalmistatava reguleeriva meetme kohta esitatud piisavalt üksikasjalik teave, et kõik isikud¹ saaksid hinnata, kas ja kuidas kõnealused meetmed nende huve oluliselt mõjutavad;
 - b) pakub igale isikule mittediskrimineerival viisil mõistlikke võimalusi märkuste esitamiseks ning
 - c) võtab arvesse esitatud märkusi.
2. Kummagi lepinguosalise reguleeriv asutus püüab kasutada elektroonilisi sidevahendeid ning võtta eesmärgiks asjakohase elektroonilise portaali haldamise, et jagada teavet ja võtta vastu märkusi avalike konsultatsioonide kohta.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolev lõige ei takista lepinguosalist pidamast huvitatud isikutega sihipäraseid konsultatsioone oma normides ja menetlustes kindlaks määratud tingimustel.

3. Kummagi lepinguosalise reguleeriv asutus püüab teha üldsusele kättesaadavaks konsultatsioonide tulemuste või saadud märkuste kokkuvõtte, välja arvatud ulatuses, mis on vajalik selleks, et kaitsta konfidentsiaalset teavet või varjata isikuandmeid või sobimatut sisu.

ARTIKKEL 29.8

Mõju hindamine

1. Kumbki lepinguosaline toetab seda, et tema reguleeriv asutus teeb kooskõlas kohaldatavate normide ja menetlustega nende oluliste reguleerivate meetmete mõju hindamise, mida ta ette valmistab.
2. Mõjuhindangu koostamisel edendab kummagi lepinguosalise reguleeriv asutus protsesse ja mehhanisme, milles võetakse arvesse järgmisi tegureid:
 - a) vajadus reguleeriva meetme järele, sealhulgas selle probleemi olemus ja olulisus, mida kavatsetakse reguleeriva meetmega lahendada;
 - b) teostatavad ja asjakohased regulatiivsed ja mitteregulatiivsed alternatiivid, kui need on olemas, lepinguosalise avaliku poliitika eesmärgi saavutamiseks, sealhulgas reguleerimata jätmise;
 - c) kõnealuste alternatiivide potentsiaalne sotsiaalne, majanduslik ja keskkonnamõju, kui see on võimalik ja asjakohane, sealhulgas nende mõju rahvusvahelisele kaubandusele ning väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele, ning

- d) kaalutavate valikuvõimaluste seosed asjaomaste rahvusvaheliste standarditega, kui need on olemas, sealhulgas asjakohasel juhul võimalike lahknevuste põhjused.
3. Reguleeriva asutuse poolt tehtud reguleeriva meetme mõjuhindangu puhul koostab asjaomane reguleeriv asutus lõpparuande, milles kirjeldatakse üksikasjalikult tegureid, mida ta hindamisel arvesse võttis, ja asjakohased järeldused. Selline aruanne tehakse üldsusele kättesaadavaks, kui asjaomane reguleeriv meede on tehtud üldsusele kättesaadavaks.

ARTIKKEL 29.9

Järelhindamine

Lepinguosalised tunnustavad olemasolevate kehtivate reguleerivate meetmete korrapärase järelhindamise positiivset panust tarbetu regulatiivse koormuse vähendamisse, sealhulgas väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele, ning avaliku poliitika eesmärkide tõhusamasse saavutamisse. Lepinguosalised püüavad edendada perioodiliste järelhindamiste kasutamist oma reguleerivates raamistikes.

ARTIKKEL 29.10

Reguleerivate meetmete register

Kumbki lepinguosaline tagab, et kehtivad reguleerivad meetmed avaldatakse selleks määratud registris, milles on määratletud regulatiivsed meetmed teemade kaupa ning mis on üldsusele kättesaadav ühtsel ja vabalt juurdepääsetaval veebisaidil. Veebisait peaks võimaldama otsida reguleerivaid meetmeid viidete või sõna järgi. Kumbki lepinguosaline ajakohastab oma registrit korrapäraselt.

ARTIKKEL 29.11

Koostöö ja teabevahetus

Lepinguosalised võivad teha koostööd, et hõlbustada käesoleva peatüki rakendamist. Kõnealune koostöö võib hõlmata mis tahes asjakohase tegevuse korraldamist ja teabevahetust käesolevas peatükis sätestatud reguleerimistavade kohta, et nende reguleerivate asutuste vahelist koostööd tugevdada.

ARTIKKEL 29.12

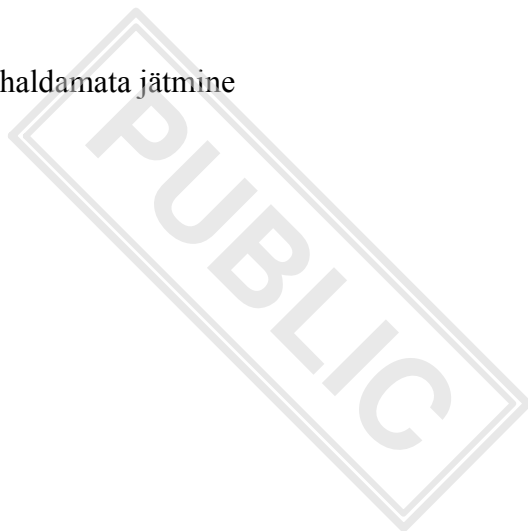
Kontaktpunktid

Ühe kuu jooksul pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva määrab kumbki lepinguosaline kontaktpunkti, et hõlbustada lepinguosaliste teabevahetust.

ARTIKKEL 29.13

Vaidluste lahendamise korra kohaldamata jätmise

Käesoleva peatüki suhtes ei kohaldata 31. peatükki.

30. PEATÜKK

VÄIKESED JA KESKMISE SUURUSEGA ETTEVÕTJAD

ARTIKKEL 30.1

Eesmärgid

Lepinguosalised tunnistavad väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (edaspidi „VKEd“) tähtsust oma kahepoolsetes kaubandus- ja investeerimissuhetes ning kinnitavad oma kindlat taht suurendada VKEde suutlikkust käesolevast lepingust kasu saada.

ARTIKKEL 30.2

Teabe jagamine

1. Kumbki lepinguosaline loob või säilitab üldsusele ligipääsetava VKEsid käsitleva veebisaidi, mis sisaldab teavet käesoleva lepingu kohta, sealhulgas:
 - a) käesoleva lepingu kokkuvõttele ja
 - b) VKEdele suunatud teabele, mis sisaldab:
 - i) käesoleva lepingu nende sätete kirjeldust, mida lepinguosaline peab mõlema lepinguosalise VKEde jaoks oluliseks, ja

ii) võimalikku lisateavet, mida lepinguosaline peab kasulikuks nende VKEde jaoks, kes on huvitatud käesoleva lepingu pakutavate võimaluste kasutamisest.

2. Kumbki lepinguosaline lisab lõikes 1 osutatud veebisaidile internetilingi:

- a) käesoleva lepingu tekstile koos kõikide lisade ja liidetega, eelkõige tariifitabelite ja tootepõhiste päritolureeglitega;
- b) teise lepinguosalise vastavale veebisaidile ning
- c) oma ametiasutuste veebisaitidele, mis lepinguosalise arvates annavad kasulikku teavet isikutele, kes on huvitatud kauplemisest ja äritegevusest selle lepinguosalise territooriumil.

3. Kumbki lepinguosaline lisab lõikes 1 osutatud veebisaidile internetilingi oma asutuste veebisaitidele, kus antakse teavet järgmise kohta:

- a) impordi, ekspordi ja transiidi puhul kohaldatavad tollireeglid ja -menetlused ning asjakohased vormid, dokumendid ja muu nõutav teave;
- b) intellektuaalomandiõigustega seotud, sealhulgas geograafilisi tähiseid käsitlevad õigusnormid ja menetlused;
- c) tehnilised õigusnormid, sealhulgas vajaduse korral kohustuslikud vastavushindamismenetlused ja lingid vastavushindamisasutuste loeteludele juhuks, kui vastavushindamine kolmanda isiku poolt on kohustuslik, nagu on ette nähtud 9. peatükis;

- d) impordi ja ekspordiga seotud sanitaar- ja fütosanitaarmeetmed, nagu on ette nähtud 6. peatükis;
- e) riigihankereelgid ja riigihanke teateid sisaldav andmebaas ning 21. peatüki muud asjakohased sätted;
- f) äriühingute registreerimise kord ning
- g) muu teave, mida lepinguosaline peab VKEdele kasulikuks.

4. Kumbki lepinguosaline lisab lõikes 1 osutatud veebisaidile internetilingi andmebaasile, milles saab harmoneeritud süsteemi koodi alusel elektrooniliselt otsinguid teha ja mis sisaldab järgmist teavet seoses juurdepääsuga tema turule:

- a) tollimaksumäärad ja kvoodid, sealhulgas enamsoodustusrežiimi kohased tollimaksu määrad, enamsoodustusrežiimiga hõlmamata riikide määrad ning soodusmäärad ja tariifikvoodid;
- b) aktsiisid;
- c) maksud (näiteks käibemaks);
- d) tolli- või muud lõivud, sealhulgas muud tootepõhised lõivud;
- e) päritolureeglid, nagu on ette nähtud 3. peatükis;
- f) tollimaksude tagastamine, tollimaksude edasilükkamine või muud liiki meetmed, millega tollimakse vähendatakse, makstakse need tagasi või loobutakse nende kohaldamisest;

- g) kauba tolliväärtuse määramise kriteeriumid;
- h) muud tariifsed meetmed;
- i) impordiprotseduurideks vajalik teave ja
- j) mittetariifsete meetmete või normidega seotud teave.

5. Kumbki lepinguosaline ajakohastab lõigetes 1–4 osutatud teavet ja linke, mis on esitatud tema veebisaidil, regulaarselt või teise lepinguosalise taotluse korral, et tagada selle teabe ja nende linkide ajakohasus ja täpsus.

6. Kumbki lepinguosaline tagab, et käesolevas artiklis osutatud teave esitatakse VKEdele kasutamiseks sobival viisil. Kumbki lepinguosaline püüab teha selle teabe kättesaadavaks inglise keeles.

7. Lepinguosaline ei nõua lõigete 1–4 kohaselt esitatud teabele juurdepääsu eest lepinguosalise isikutelt tasu.

ARTIKKEL 30.3

VKEde kontaktpunktid

1. Kumbki lepinguosaline teatab teisele lepinguosalisele oma VKEde kontaktpunkti, kes täidab käesolevas artiklis loetletud ülesandeid. Kumbki lepinguosaline teatab teisele lepinguosalisele viivitamata kõigist muudatustest nende kontaktpunktide andmetes.

2. VKEde kontaktpunktid:
- a) tagavad, et käesoleva lepingu rakendamisel võetakse arvesse VKEde vajadusi, et mõlema lepinguosalise VKEd saaksid kasu uutest võimalustest, mis käesolevast lepingust tulenevad;
 - b) tagavad, et artiklis 30.2 osutatud teave on ajakohane ja VKEdele asjakohane; kumbki lepinguosaline võib VKEde kontaktpunkti kaudu soovitada lisateavet, mille teine lepinguosaline võiks lisada artikli 30.2 kohaselt esitatavale teabele;
 - c) käsitlevad VKEde jaoks olulisi küsimusi, mis on seotud käesoleva lepingu rakendamisega, sealhulgas:
 - i) vahetavad teavet, et aidata kaubanduskomiteel seirata ja rakendada käesoleva lepingu VKEdega seotud aspekte;
 - ii) abistavad käesoleva lepinguga moodustatud allkomiteesid ja kontaktpunkte VKEde jaoks oluliste küsimuste käsitlemisel;
 - d) esitavad kas ühiselt või eraldi korrapäraselt kaubanduskomiteele arutamiseks aruandeid oma tegevuse kohta ning
 - e) käsitlevad muid käesolevast lepingust tulenevaid VKEdega seotud küsimusi vastavalt lepinguosaliste kokkuleppele.
3. VKEde kontaktpunktid kohtuvad vastavalt vajadusele ning teevad oma tööd lepinguosaliste kokkulepitud suhtluskanalite kaudu, mille hulka võivad kuuluda e-post, videokonverentsid või muud vahendid.

4. VKEde kontaktpunktid võivad vastavalt vajadusele teha oma tegevuses koostööd ekspertide ja väliste organisatsioonidega.

ARTIKKEL 30.4

Vaidluste lahendamise korra kohaldamata jätmine

Käesoleva peatüki suhtes ei kohaldata 31. peatükki.

31. PEATÜKK

VAIDLUSTE LAHENDAMINE

A JAGU

EESMÄRK JA KOHALDAMISALA

ARTIKKEL 31.1

Eesmärk

Käesoleva peatüki eesmärk on luua tulemuslik ja tõhus mehhanism, et vältida ja lahendada lepinguosaliste vaidlusi käesoleva lepingu tõlgendamise ja kohaldamise üle, leidmaks mõlemat lepinguosalist rahuldava lahenduse.

ARTIKKEL 31.2

Kohaldamisala

Kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse käesolevat peatükki kõikide käesoleva lepingu sätete (edaspidi „hõlmatud sätted“) tõlgendamise või kohaldamisega seotud vaidluste suhtes, mis lepinguosaliste vahel tekivad.

ARTIKKEL 31.3

Mõisted

Käesolevas peatükis ja 31-A ja 31-B lisas kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „kaebuse esitanud lepinguosaline“ – lepinguosaline, kes taotleb vahekohtu moodustamist vastavalt artiklile 31.5;
- b) „vahendaja“ – isik, kes on vahendajaks valitud vastavalt artiklile 31.27;
- c) „vahekohus“ – artikli 31.6 kohaselt moodustatud vahekohus;
- d) „vahekohtu liige“ – vahekohtu koosseisu kuuluv isik ning
- e) „lepinguosaline, kelle vastu kaebus esitati“ – lepinguosaline, kes väidetavalt rikub hõlmatud sätet.

B JAGU

KONSULTATSIOONID

ARTIKKEL 31.4

Konsultatsioonid

1. Lepinguosalised püüavad lahendada kõik artiklis 31.2 osutatud vaidlused, alustades omavahel heas usus toimuvaid konsultatsioone, et jõuda mõlemat lepinguosalist rahuldava lahenduseni.
2. Lepinguosaline esitab konsultatsioonide alustamiseks teisele lepinguosalisele kirjaliku taotluse, märkides ära vaidlusaluse meetme ja need käesoleva lepinguga hõlmatud sätted, mida ta peab kohaldatavateks.
3. Lepinguosaline, kellele esitatakse konsultatsioonitaotlus, vastab sellele taotlusele hiljemalt kümne päeva jooksul alates selle esitamise kuupäevast. Konsultatsioone peetakse 30 päeva jooksul arvates konsultatsioonitaotluse esitamise kuupäevast ja need toimuvad – kui lepinguosalist ei lepi kokku teisiti – selle lepinguosalise territooriumil, kellele taotlus esitati. Konsultatsioonid loetakse lõppenuks 46 päeva pärast konsultatsioonitaotluse edastamist, välja arvatud juhul, kui lepinguosalist lepivad kokku konsultatsioonide jätkamises.
4. Konsultatsioonid kiireloomulistes küsimustes, sealhulgas kiiresti riknevate kaupade või hooajakaupade või -teenustega seotud küsimustes, peetakse 15 päeva jooksul pärast konsultatsioonitaotluse esitamise kuupäeva. Konsultatsioonid loetakse lõppenuks 23 päeva pärast konsultatsioonitaotluse esitamist, välja arvatud juhul, kui lepinguosalist lepivad kokku konsultatsioonide jätkamises.

5. Konsultatsioonide käigus esitab kumbki lepinguosaline piisavalt faktilist teavet, mis võimaldab põhjalikult uurida, kuidas kõnealune meede võib mõjutada käesoleva lepingu kohaldamist. Kumbki lepinguosaline püüab kaasata oma pädevate ametiasutuste töötajad, kellel on eriteadmised küsimuses, mille üle konsultatsioone peetakse.

6. Konsultatsioonid ja eelkõige konfidentsiaalsena käsitatav teave ja seisukohad, mis lepinguosaline konsultatsioonide käigus võtab, on konfidentsiaalsed ning need ei piira kummagi lepinguosalise õigusi edasistes menetlustes.

7. Kui lepinguosaline, kellele konsultatsioonitaotlus tehti, ei vasta taotlusele kümne päeva jooksul pärast selle edastamist või kui konsultatsioone ei peeta lõikes 3 või 4 sätestatud ajavahemikes või kui lepinguosalisel lepivad kokku, et nad ei pea konsultatsioone, või kui konsultatsioonid on lõppenud ja puudub vastastikku kokkulepitud lahendus, võib konsultatsioone taotlenud lepinguosaline tugineda artiklile 31.5.

C JAGU

VAHEKOHTUMENETLUS

ARTIKKEL 31.5

Vahekohtumenetluse algatamine

1. Kui lepinguosalisel ei suuda küsimust lahendada artiklis 31.4 sätestatud konsultatsioonide teel, võib konsultatsioone taotlenud lepinguosaline taotleda vahekohtu moodustamist.

2. Vahekohtu moodustamise taotlus esitatakse teisele lepinguosalisele kirjalikult. Kaebuse esitanud lepinguosaline märgib oma taotluses ära vaidlusaluse meetme, täpsustab hõlmatud sätted, mida ta peab kohaldatavaks, ja selgitab, kuidas see meede kujutab endast hõlmatud sätete rikkumist, viisil, millest piisab, et esitada kaebuse selge õiguslik alus.

ARTIKKEL 31.6

Vahekohtu moodustamine

1. Vahekohus koosneb kolmest vahekohtunikust.
2. 14 päeva jooksul pärast seda, kui lepinguosalisele, kelle kohta kaebus esitati, edastati vahekohtu moodustamise taotlus, konsulteerivad lepinguosaliselised omavahel, et leppida kokku vahekohtu koosseis.
3. Kui lepinguosaliselised ei jõua käesoleva artikli lõikes 2 sätestatud ajavahemiku jooksul vahekohtu koosseisu asjus kokkuleppele, nimetab kumbki lepinguosaline oma artikli 31.8 lõike 1 alusel koostatud alanimikirjast kümne päeva jooksul pärast käesoleva artikli lõikes 2 sätestatud ajavahemiku möödumist vahekohtuniku. Kui lepinguosaline, kelle kohta kaebus esitati, ei nimeta selle aja jooksul oma alanimikirjast vahekohtu liiget, valib kaebuse esitanud lepinguosalise kaubanduskomitee kaasesimees viie päeva jooksul pärast selle ajavahemiku möödumist loosi teel vahekohtuniku selle lepinguosalise alanimikirjast. Kaebuse esitanud lepinguosalist esindav kaubanduskomitee kaasesimees võib delegeerida vahekohtuniku loosi teel valimise teisele isikule.

4. Kui lepinguosalisel ei jõua käesoleva artikli lõikes 2 sätestatud ajavahemiku jooksul vahekohtu eesistuja asjus kokkuleppele, valib kaebuse esitanud lepinguosalise kaubanduskomitee kaasesimees kümne päeva jooksul pärast selle ajavahemiku möödumist vahekohtu eesistuja loosi teel artikli 31.8 lõike 1 punkti c kohaselt koostatud eesistujate alamnimekirjast. Kaebuse esitanud lepinguosalise kaubanduskomitee kaasesimees võib delegeerida vahekohtu eesistuja loosi teel valimise teisele isikule.

5. Kui lepinguosalisel ei lepi kokku teisiti, loetakse vahekohus moodustatuks 15 päeva möödumisel kuupäevast, mil kolm valitud vahekohtunikku on teatanud lepinguosalistele, et nad on nõus olema vahekohtunikud, nagu on osutatud 31-A lisas. Kumbki lepinguosaline avalikustab vahekohtu moodustamise kuupäeva viivitamata.

6. Kui käesoleva artikli lõikes 3 või 4 nimetatud taotluse esitamise ajaks ei ole mõnda artiklis 31.8 osutatud nimekirja koostatud või kui mõni nimekiri ei sisalda piisavalt nimesid, valitakse vahekohtunikud loosi teel isikute seast, kelle üks või mõlemad lepinguosalisel on ametlikult kandidaadiks esitanud, kooskõlas 31-A lisaga.

ARTIKKEL 31.7

Vaidluse lahendamise organi valik

1. Kui tekib vaidlus seoses konkreetse meetmega, mis väidetavalt rikub käesoleva lepingu kohast kohustust või sisuliselt samaväärset kohustust, mis tuleneb muust rahvusvahelisest lepingust, millega lepinguosalisel on ühinenud, sealhulgas WTO asutamislepingust, valib vaidluste lahendamise organi kaebuse esitanud lepinguosaline.

2. Kui lepinguosaline on lõikes 1 osutatud konkreetse meetmega seoses vastavalt käesolevale jaole või muule rahvusvahelisele lepingule valinud vaidluste lahendamise organi ja algatanud vaidluste lahendamise menetluse, ei algata ta vaidluste lahendamise menetlust vastavalt selle muu rahvusvahelise lepingu või käesoleva jao kohaselt, välja arvatud juhul, kui esimesena valitud vaidluste lahendamise organ ei saa menetluslikel või kohtualluvuslikel põhjustel otsust teha.

3. Käesoleva artikli kohaldamisel kehtib järgmine:

- a) käesoleva jao kohane vaidluste lahendamise menetlus loetakse algatatuks lepinguosalise taotlusega moodustada artikli 31.5 kohane vahekohus;
- b) WTO asutamislepingu kohane vaidluste lahendamise menetlus loetakse algatatuks lepinguosalise taotlusega moodustada vahekohus kooskõlas WTO asutamislepingu 2. lisas sisalduva vaidluste lahendamist reguleerivate normide ja protseduuride käsitusleppe artikliga 6 ning
- c) muu lepingu kohane vaidluste lahendamise menetlus loetakse algatatuks kooskõlas kõnealuse lepingu asjakohaste sätetega.

4. Ilma et see piiraks lõike 2 kohaldamist, ei takista miski käesolevas lepingus lepinguosalist peatamast kohustuste täitmist, kui seda on lubanud WTO vaidluste lahendamise organ või kui see on lubatud vaidluste lahendamise menetlustega, mis on ette nähtud muu rahvusvahelise lepinguga, mille osalised mõlemad lepinguosalsed on. WTO asutamislepingut ega ühtegi muud lepinguosalistevahelist rahvusvahelist lepingut ei kasutata selleks, et takistada lepinguosalist peatamast käesoleva jao kohaste kohustuste täitmist.

ARTIKKEL 31.8

Vahekohtunike nimekirjad

1. Kaubanduskomitee koostab hiljemalt üks aasta pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva nimekirja vähemalt 15 isikust, kes soovivad ja saavad tegutseda vahekohtunikena. Nimekiri koosneb kolmest alamnimekirjast:
 - a) üks alamnimekiri koostatakse Euroopa Liidu ettepanekute alusel;
 - b) üks alamnimekiri koostatakse Tšiili ettepanekute alusel ning
 - c) üks alamnimekiri koostatakse isikutest, kes ei ole kummagi lepinguosalise kodanikud ja kes täidavad vahekohtu eesistuja ülesandeid.
2. Igasse alamnimekirja kantakse vähemalt viis isikut. Kaubanduskomitee tagab, et nimekirjas on alati kõnealune miinimumarv inimesi.
3. Kaubanduskomitee võib koostada lisanimekirju isikutest, kellel on eriteadmised käesoleva lepinguga hõlmatud konkreetsetes sektorites. Lepinguosaliste kokkuleppel võib vahekohtu moodustamisel kasutada lisanimekirju artiklis 31.6 sätestatud korras.

ARTIKKEL 31.9

Vahekohtunikele esitatavad nõuded

1. Vahekohtunik peab:
 - a) olema tõendanud oma eriteadmisi õiguse ja rahvusvahelise kaubanduse valdkonnas ning muudes käesoleva lepinguga hõlmatud küsimustes;
 - b) olema kummastki lepinguosalisest sõltumatu ega tohi olla seotud kummagi lepinguosalisega ega võtta neilt vastu juhiseid;
 - c) täitma oma ülesandeid üksikisikuna ja mitte võtma vaidlusega seotud küsimustes vastu juhiseid üheltki organisatsioonilt ega valitsuselt ning
 - d) järgima 31-B lisa.
2. Lisaks lõikes 1 sätestatud nõuete täitmisele peab eesistujal olema kogemusi vaidluste lahendamise menetlustes.
3. Pidades silmas konkreetse vaidluse teemat, võivad lepinguosalised kokku leppida, et teevad lõike 1 punkti a nõuetest erandi.

ARTIKKEL 31.10

Vahekohtu ülesanded

Vahekohus:

- a) annab objektiivse hinnangu arutatavale küsimusele, mis muu hulgas hõlmab hinnangu andmist juhtumi asjaoludele, käesoleva lepinguga hõlmatud sätete kohaldatavusele ja sellele, kas neid sätteid on järgitud;
- b) esitab oma otsustes ja aruannetes tuvastatud asjaolud, hõlmatud sätete kohaldatavuse ning oma leidude ja järelduste peamised põhjendused ning
- c) peaks lepinguosalistega regulaarselt konsulteerima ja pakkuma piisavalt võimalusi mõlemat lepinguosalist rahuldava lahenduse väljatöötamiseks.

ARTIKKEL 31.11

Pädevus

1. Kui lepinguosalistes ei lepi viie päeva jooksul pärast vahekohtu moodustamist kokku teisiti, on vahekohtu pädevus järgmine:

„uurida eksperdikomisjoni moodustamise taotluses osutatud küsimust, pidades silmas Euroopa Liidu ja Tšiili Vabariigi vahelise kaubanduse vahelepingu asjakohaseid sätteid, millele lepinguosalistes viitavad, vahekohtu moodustamise taotluses osutatud küsimust, teha järeldusi kõnealuse meetme vastavuse kohta kõnealuse lepinguga hõlmatud sätetele ning esitada kõnealuse lepingu artikli 31.13 kohane aruanne.“

2. Kui lepinguosalisel lepivad kokku muus kui lõikes 1 sätestatud pädevuses, teatavad nad kokkulepitud pädevuse vahekohtule lõikes 1 sätestatud ajavahemiku jooksul.

ARTIKKEL 31.12

Otsus kiireloomulisuse kohta

1. Lepinguosalise taotlusel otsustab vahekohus kümne päeva jooksul pärast selle moodustamise kuupäeva, kas juhtum on kiireloomuline.

2. Kiireloomulistel juhtudel on käesolevas jaos sätestatud kohaldatavad tähtajad poole lühemad, välja arvatud artiklites 31.6 ja 31.11 osutatud tähtajad.

ARTIKKEL 31.13

Vahe- ja lõpparuanne

1. Vahekohus esitab lepinguosalistele vahearuarande 90 päeva jooksul pärast vahekohtu moodustamise kuupäeva. Kui vahekohus leiab, et sellest tähtajast ei ole võimalik kinni pidada, teatab vahekohtu eesistuja sellest lepinguosalistele, märkides ära viivituse põhjused ja kuupäeva, mil vahekohus kavatses vahearuarande esitada. Mingil juhul ei esita vahekohus vahearuarannet hiljem kui 120 päeva pärast vahekohtu moodustamise kuupäeva.

2. Kumbki lepinguosaline võib kümne päeva jooksul pärast vahearuaande kättesaamise kuupäeva esitada vahekohtule kirjaliku taotluse vahearuaande konkreetsete aspektide läbivaatamiseks.

Lepinguosaline võib teha märkusi teise lepinguosalise taotluse kohta kuue päeva jooksul pärast taotluse esitamist.

3. Kui lõike 2 kohast taotlust ei esitata, muutub vahearuaanne lõpparuandeks.

4. Vahekohus esitab lepinguosalistele lõpparuande 120 päeva jooksul pärast vahekohtu moodustamise kuupäeva. Kui vahekohus leiab, et sellest tähtajast ei ole võimalik kinni pidada, teatab vahekohtu eesistuja sellest lepinguosalistele, märkides ära viivituse põhjused ja kuupäeva, mil vahekohus kavatseb lõpparuande esitada. Mingil juhul ei esita vahekohus lõpparuannet hiljem kui 150 päeva pärast vahekohtu moodustamise kuupäeva.

5. Lõpparuandes kajastatakse kirjalikke taotlusi, mille lepinguosalisel on vahearuaande kohta esitanud, ning vastatakse selgelt lepinguosaliste märkustele. Vahe- ja lõpparuandes esitab vahekohus järgmised andmed:

- a) kirjeldav osa, mis sisaldab lepinguosaliste argumentide ja lõikes 2 osutatud märkuste kokkuvõtet;
- b) oma järeldused juhtumi asjaolude ja asjaomaste hõlmatud sätete kohaldatavuse kohta;
- c) oma järeldused selle kohta, kas vaidlusalune meede on või ei ole kooskõlas asjaomaste hõlmatud sätetega, ning
- d) punktides b ja c osutatud järelduste põhjused.

6. Lõpparuanne on lõplik ja lepinguosalistele siduv.

ARTIKKEL 31.14

Vastavuse tagamise meetmed

1. Lepinguosaline, kelle kohta kaebus esitati, võtab kõik lõpparuande kiireks järgimiseks vajalikud meetmed, et viia end hõlmatud sätetega vastavusse.
2. Lepinguosaline, kelle kohta kaebus esitati, teatab hiljemalt 30 päeva jooksul pärast lõpparuande esitamise kuupäeva kaebuse esitanud lepinguosalisele meetmetest, mida ta on võtnud või kavatses võtta, et täita lõpparuande soovitusel.

ARTIKKEL 31.15

Mõistlik aeg

1. Kui viivitamatu vastavuse tagamine ei ole võimalik, teatab lepinguosaline, kelle kohta kaebus esitati, hiljemalt 30 päeva pärast lõpparuande esitamise kuupäeva kaebuse esitanud lepinguosalisele mõistliku aja, mida ta vastavuse tagamiseks vajab. Lepinguosalised püüavad kokku leppida mõistliku tähtaja, mida on vaja lõpparuande soovitusel täitmiseks.

2. Kui lepinguosalisel ei jõua mõistlikus ajas kokkuleppele, võib kaebuse esitanud lepinguosaline kõige varem 20 päeva pärast lõikes 1 osutatud teate edastamise kuupäeva esitada algsele vahekohtule kirjaliku taotluse mõistliku aja kindlaksmääramiseks. Vahekohus esitab oma otsuse lepinguosalistele 20 päeva jooksul pärast taotluse saamise kuupäeva.
3. Lepinguosaline, kelle kohta kaebus esitati, teatab hiljemalt üks kuu enne mõistliku tähtaja möödumist kaebuse esitanud lepinguosalisele oma edusammudest lõpparuande täitmisel.
4. Lepinguosalisel võivad leppida kokku mõistliku aja pikendamises.

ARTIKKEL 31.16

Vastavuse kontroll

1. Lepinguosaline, kelle kohta kaebus esitati, teatab kaebuse esitanud lepinguosalisele hiljemalt artiklis 31.15 osutatud mõistliku tähtaja möödumise päeval kõigist meetmetest, mis ta on lõpparuande soovitude täitmiseks võtnud.
2. Kui lepinguosalisel ei jõua kokkuleppele vastavuse tagamiseks võetud meetme olemasolus või nende vastavuses hõlmatud sätetele, võib kaebuse esitanud lepinguosaline kirjalikult taotleda, et selles küsimuses teeks otsuse algne vahekohus. Taotluses nimetatakse võimalik vaidlusalune meede ja selgitatakse, kuidas see meede kujutab endast hõlmatud sätete rikkumist, viisil, millest piisab selleks, et esitada kaebuse selge õiguslik alus. Vahekohus esitab oma otsuse lepinguosalistele 46 päeva jooksul pärast taotluse saamise kuupäeva.

ARTIKKEL 31.17

Ajutised õiguskaitsevahendid

1. Lepinguosaline, kelle kohta kaebus esitati, teeb kaebuse esitanud lepinguosalise taotlusel ja pärast temaga konsulteerimist ajutise hüvitise pakkumuse juhul, kui:
 - a) lepinguosaline, kelle kohta kaebus esitati, teatab kaebuse esitanud lepinguosalisele, et lõpparuande soovitusi ei ole võimalik täita;
 - b) lepinguosaline, kelle kohta kaebus esitati, ei teata artiklis 31.14 osutatud ajavahemiku jooksul ühestki meetmest, mida ta on vastavuse tagamiseks võtnud või kavatseb võtta, või meetmetest, mida ta on vastavuse tagamiseks võtnud enne artiklis 31.15 osutatud mõistliku tähtaja möödumist;
 - c) vahekohus leiab, et artikli 31.16 kohaselt ei ole vastavuse tagamiseks võetud ühtegi meetet või
 - d) vahekohus leiab, et artikli 31.16 kohaselt ei ole vastavuse tagamiseks võetud meede hõlmatud sätetega kooskõlas.
2. Lõike 1 punktides a, b, c või d osutatud asjaoludel võib kaebuse esitanud lepinguosaline teatada lepinguosalisele, kelle kohta kaebus esitati, et ta kavatseb peatada hõlmatud sätetes toodud kohustuste täitmise, kui:
 - a) kaebuse esitanud lepinguosaline otsustab lõike 1 kohast taotlust mitte teha või

- b) kaebuse esitanud lepinguosaline on esitanud lõike 1 kohase taotluse ja lepinguosalist ei jõua ajutises hüvitis kokkuleppele 20 päeva jooksul pärast artiklis 31.15 osutatud mõistliku tähtaja möödumist või artikli 31.16 kohase vahekohtu otsuse kättetoimetamist.
3. Kaebuse esitanud lepinguosaline võib kohustuste täitmise peatada kümme päeva pärast lõikes 2 osutatud teate esitamise kuupäeva, välja arvatud juhul, kui lepinguosaline, kelle kohta kaebus esitati, on esitanud lõike 6 kohase taotluse.
4. Kohustuste täitmise peatamise ulatus ei tohi olla suurem rikkumise tõttu saamata jääva või väheneva kasu ulatusest. Lõikes 2 osutatud teates märgitakse, mis ulatuses kavatakse kohustuste täitmine peatada.
5. Kui kaebuse esitanud lepinguosaline kaalub, millised kohustused peatada, peaks ta esmalt püüdma peatada kohustused samas sektoris või samades sektorites kui need, mida mõjutab meede, mida vahekohus peab hõlmatud sätetega vastuolus olevaks. Kohustuste peatamist võib kohaldada muu käesoleva lepinguga hõlmatud sektori või muude käesoleva lepinguga hõlmatud sektorite suhtes peale nende, kus vahekohus on tuvastanud kasu saamata jäämise või vähenemise, eelkõige kui kaebuse esitanud lepinguosaline on seisukohal, et selline peatamine teises sektoris või teistes sektorites on mõistlik või tõhus vastavuse tagamisel.
6. Kui lepinguosaline, kelle kohta kaebus esitati, on arvamusel, et kavandatav kohustuste täitmise peatamise teatatud ulatus on suurem kui rikkumise tulemusena saamata jäänud või vähenenud kasu ulatus, võib ta esitada enne lõikes 3 sätestatud tähtaja möödumist algsele vahekohtule kirjaliku taotluse selles küsimuses otsuse tegemiseks. Vahekohus esitab oma otsuse kohustuste täitmise peatamise ulatuse kohta lepinguosalistele 30 päeva jooksul pärast taotluse esitamise kuupäeva. Kaebuse esitanud lepinguosaline ei peata kohustuste täitmist enne, kui vahekohus on otsuse teinud. Kohustuste täitmise peatamine peab olema selle otsusega kooskõlas.

7. Käesoleva artikli kohane kohustuste peatamine või kompenseerimine on ajutine ja seda ei kohaldata pärast seda, kui:

- a) lepinguosalisel on jõudnud kokkuleppele mõlemat poolt rahuldavas lahenduses vastavalt artiklile 31.32;
- b) lepinguosalisel on kokku leppinud, et vastavuse tagamiseks võetud meede viib selle lepinguosalise, kelle vastu kaebus esitati, vastavusse käesoleva lepinguga hõlmatud sätetega, või
- c) vastavuse tagamiseks võetud meede, mis vahekohtu arvates on hõlmatud sätetega vastuolus, on kehtetuks tunnistatud või seda on muudetud selliselt, et viia lepinguosaline, kelle kohta kaebus esitati, nende sätetega vastavusse.

ARTIKKEL 31.18

Vastavuse tagamiseks võetud meetmete läbivaatamine pärast ajutiste meetmete võtmist

1. Lepinguosaline, kelle kohta kaebus esitati, teatab kaebuse esitanud lepinguosalisele meetmetest, mida ta on võtnud pärast kohustuste täitmise peatamist või ajutise kompenseerimise kohaldamist. Kaebuse esitanud lepinguosaline lõpetab kohustuste täitmise peatamise 30 päeva jooksul pärast kõnealuse teate kättesaamise kuupäeva, välja arvatud lõikes 2 osutatud juhtudel. Juhul kui kohaldatakse hüvitist, kuid välja arvatud lõikes 2 osutatud juhtudel, võib lepinguosaline, kelle vastu kaebus esitati, lõpetada hüvitise maksmise 30 päeva jooksul pärast seda, kui on kätte saadud tema teade soovitude täitmise kohta.

2. Kui lepinguosalisel ei jõua kokkuleppele, kas meetmest teatamine vastavalt lõikele 1 viib lepinguosalise, kelle vastu kaebus esitati, hõlmatud sätetega vastavusse 30 päeva jooksul pärast kõnealuse teate kättesaamise kuupäeva, esitab kaebuse esitanud lepinguosaline algsele vahekohtule kirjaliku taotluse selles küsimuses otsuse tegemiseks. Vahekohus esitab oma otsuse lepinguosalistele 46 päeva jooksul pärast taotluse kättesaamise kuupäeva. Kui vahekohus leiab, et vastavuse tagamiseks võetud meede on käesoleva lepinguga hõlmatud sätetega kooskõlas, lõpetatakse olenevalt olukorrast kohustuste täitmise peatamine või kompenseerimine. Kui see on asjakohane, kohandab kaebuse esitanud lepinguosaline kohustuste täitmise peatamise või kompenseerimise ulatust, võttes arvesse vahekohtu otsust.

3. Kui lepinguosaline, kelle kohta kaebus esitati, on arvamusel, et kaebuse esitanud lepinguosalise poolt kohustuste täitmise peatamise ulatus ei ole võrdväärne rikkumise tulemusena saamata jäänud või vähenenud kasu ulatusega, võib ta esitada algsele vahekohtule kirjaliku taotluse selles küsimuses otsuse tegemiseks.

ARTIKKEL 31.19

Vahekohtunike asendamine

Kui vahekohtu liige ei saa käesoleva jao kohaste vahekohtu menetluste ajal vahekohtu töös osaleda või taandab end või tuleb asendada, sest ta ei vasta 31-B lisas esitatud nõuetele, nimetatakse uus vahekohtu liige kooskõlas artikliga 31.6. Selles jaos osutatud aruande või otsuse esitamise tähtaega pikendatakse selle aja võrra, mis on vajalik uue vahekohtuniku nimetamiseks.

ARTIKKEL 31.20

Kodukord

1. Käesoleva jao alla kuuluvaid vahekohtumenetlusi reguleeritakse käesoleva peatüki ja 31-A lisaga.
2. Vahekohtu istungid on avalikud, kui 31-A lisas ei ole sätestatud teisiti.

ARTIKKEL 31.21

Peatamine ja lõpetamine

1. Lepinguosaliste ühisel taotlusel peatab vahekohus oma töö lepinguosaliste vahel kokku lepitud tähtjaks, kuid mitte kauemaks kui 12 järjestikuseks kuuks.
2. Vahekohus alustab uuesti tööd enne peatamisaja möödumist mõlema lepinguosalise kirjaliku taotluse korral või peatamisaja möödumisel kummagi lepinguosalise kirjaliku taotluse korral. Taotluse esitanud lepinguosaline teatab sellest teisele lepinguosalisele. Kui lepinguosaline ei taotle peatamisperioodi lõpus vahekohtu töö jätkamist, siis vahekohtu pädevus aegub ja vaidluste lahendamise menetlus lõpetatakse.
3. Kui vahekohtu töö peatatakse käesoleva artikli kohaselt, pikendatakse käesolevas jaos sätestatud tähtaegu sama aja võrra, mille jooksul vahekohtu töö oli peatatud.

ARTIKKEL 31.22

Õigus taotleda teavet

1. Vahekohus võib lepinguosalise taotlusel või omal algatusel taotleda lepinguosalistelt teavet, mida ta peab vajalikuks ja asjakohaseks. Lepinguosalised vastavad vahekohtu teabetaotlusele kiiresti ja ammendavalt.
2. Vahekohus võib lepinguosalise taotluse korral või omal algatusel nõuda mis tahes allikast teavet, mida ta peab vajalikuks ja asjakohaseks. Lisaks on vahekohtul õigus küsida vastavalt lepinguosaliste vahel kokkulepitud tingimustele ka ekspertide arvamust, sealhulgas teavet ja tehnilist nõu, kui ta peab seda asjakohaseks.
3. Vahekohus käsitleb lepinguosalise füüsilistelt isikutelt või lepinguosalise territooriumil asutatud juriidilistelt isikutelt saadud *amicus curiae* esildisi vastavalt 31-A lisale.
4. Teave, mille vahekohus on saanud käesoleva artikli kohaselt, tehakse lepinguosalistele kättesaadavaks ja lepinguosalised võivad esitada selle teabe kohta märkusi.

ARTIKKEL 31.23

Tõlgendamisreeglid

1. Vahekohus tõlgendab hõlmatud sätteid kooskõlas rahvusvahelise avaliku õiguse tõlgendamise tavareeglid, mis on sätestatud muu hulgas Viini lepinguõiguse konventsioonis.

2. Vahekohus võtab arvesse ka asjakohaseid tõlgendusi, mis on esitatud WTO vaekogude ja apellatsioonikogu aruannetes, mille WTO vaidluste lahendamise organ on vastu võtnud.
3. Vahekohtu aruanded ja otsused ei tohi suurendada ega vähendada lepinguosaliste õigusi ja kohustusi, mis tulenevad käesolevast lepingust.

ARTIKKEL 31.24

Vahekohtu aruanded ja otsused

1. Vahekohtu arutelud on konfidentsiaalsed. Vahekohus teeb kõik endast oleneva, et koostada aruandeid ja teha otsuseid konsensuse alusel. Kui see ei ole võimalik, otsustab vahekohus küsimuse häälteenamusega. Individuaalsete vahekohtunike arvamusi ei avalikustata ühelgi juhul.
2. Kumbki lepinguosaline teeb oma esildised ning vahekohtu aruanded ja otsused üldsusele kättesaadavaks, rakendades konfidentsiaalse teabe kaitset.
3. Lepinguosalistes aktsepteerivad vahekohtu aruandeid ja otsuseid tingimusteta. Vahekohtu otsustega ei looda isikutele õigusi ega kohustusi.
4. Vahekohus ja lepinguosalistes käsitlevad konfidentsiaalsena mis tahes teavet, mille lepinguosaline on vahekohtule esitanud vastavalt 31-A lisale.

D JAGU

VAHENDUSMEHCHANISM

ARTIKKEL 31.25

Eesmärk

1. Vahendusmehhanismi eesmärk on aidata leida põhjaliku ja kiire menetluse teel ning vahendaja abiga lahendus, mis rahuldab mõlemat lepinguosalist.
2. Vahendusmenetluse võib alata ainult lepinguosaliste vastastikusel kokkuleppel, et uurida mõlemat lepinguosalist rahuldavaid lahendusi ning kaaluda vahendaja pakutud võimalikke nõuandeid ja lahendusi.

ARTIKKEL 31.26

Vahendusmenetluse algatamine

1. Lepinguosaline (edaspidi „taotluse esitanud lepinguosaline“) võib igal ajal taotleda teiselt lepinguosaliselt (edaspidi „taotluse saanud lepinguosaline“) kirjalikult vahendusmenetluse alustamist taotluse saanud lepinguosalise selle meetme suhtes, mis väidetavalt mõjutab negatiivselt lepinguosalistevahelist kaubandust või investeeringute tegemist.

2. Lõikes 1 osutatud taotlus peab olema piisavalt üksikasjalik, et sellest selguksid taotluse esitanud lepinguosalise probleemid, ning selles tuleb:

- a) märkida ära kõnealune meede;
- b) kirjeldada kahjulikku mõju, mida meede taotluse esitanud lepinguosalise arvates praegu või tulevikus lepinguosalistevahelisele kaubandusele või investeeringute tegemisele avaldab, ning
- c) selgitada, kuidas on kõnealune mõju taotluse esitanud lepinguosalise arvates selle meetmega seotud.

3. Taotluse saanud lepinguosaline kaalub taotlust mõistvalt ning teatab taotluse esitanud lepinguosalisele sellega nõustumisest või selle tagasilükkamisest kirjalikult kümne päeva jooksul pärast taotluse esitamise kuupäeva; vastasel juhul loetakse taotlus tagasilükatuks.

ARTIKKEL 31.27

Vahendaja valimine

1. Lepinguosalised püüavad vahendaja kokku leppida 14 päeva jooksul pärast vahendusmenetluse algatamise kuupäeva.

2. Kui lepinguosalisel ei jõua vahendajas kokkuleppele käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud ajavahemiku jooksul, võib kumbki lepinguosaline paluda taotluse esitanud lepinguosalise kaubanduskomitee kaasesimehel valida vahendaja loosi teel artikli 31.8 lõike 1 punkti c kohaselt koostatud eesistujate alamnimekirjast viie päeva jooksul pärast taotluse esitamist. Taotluse esitanud lepinguosalise kaubanduskomitee kaasesimees võib vahendaja loosi teel valimise delegeerida.

3. Kui artikli 31.8 lõike 1 punktis c osutatud eesistujate alamnimekirja ei ole artikli 31.26 kohase taotluse esitamise ajaks koostatud, valitakse vahendaja loosi teel isikute hulgast, kelle üks lepinguosaline või mõlemad lepinguosalsed on ametlikult esitanud kõnealusesse alamnimekirja.
4. Vahendaja ei tohi olla kummagi lepinguosalise kodanik ega kummagi lepinguosalise töötaja, kui lepinguosalsed ei lepi kokku teisiti.
5. Vahendaja järgib 31-B lisa.

ARTIKKEL 31.28

Vahendusmenetluse reeglid

1. Kümne päeva jooksul pärast lepitaja määramise kuupäeva esitab taotluse esitanud lepinguosaline lepitajale ja taotluse saanud lepinguosalisele kirjalikult probleemi üksikasjaliku kirjelduse, mis sisaldab eelkõige teavet asjaomase meetme toimimise ning selle võimaliku kahjuliku mõju kohta kaubandusele ja investeeringutele. Taotluse saanud lepinguosaline võib esitada kõnealuse kirjelduse kohta kirjalikke märkusi 20 päeva jooksul pärast kirjelduse edastamise kuupäeva. Lepinguosaline võib oma kirjelduses ja märkustes esitada mis tahes teavet, mida ta peab vajalikuks.
2. Vahendaja aitab lepinguosalistel läbipaistval viisil saada selgust meetmes ning selle võimalikus kahjulikus mõjus kaubandusele ja investeeringute tegemisele. Eelkõige võib vahendaja korraldada lepinguosalistevahelisi kohtumisi, pidada lepinguosalistega ühiselt või eraldi nõu, kasutada asjaomaste ekspertide või sidusrühmade abi või nõu ning pakkuda lepinguosalistele igasugust lisatuge, mida nad soovivad. Enne asjaomase ala ekspertide ja sidusrühmade abi ja nõu kasutamist konsulteerib vahendaja lepinguosalistega.

3. Vahendaja võib anda nõu ja pakkuda lepinguosalistele kaalumiseks lahenduse. Lepinguosalised võivad selle heaks kiita või tagasi lükata või leppida kokku teistsuguses lahenduses. Vahendaja ei anna nõu ega esita märkusi selle kohta, kas vaidlusalune meede on käesoleva lepinguga kooskõlas.
4. Vahendusmenetlus viiakse läbi taotluse saanud lepinguosalise territooriumil või lepinguosaliste vastastikusel kokkuleppel muus asukohas või muul viisil.
5. Lepinguosalised püüavad jõuda mõlemat lepinguosalist rahuldava lahenduseni 60 päeva jooksul pärast vahendaja nimetamise kuupäeva. Lõpliku kokkuleppe saavutamiseni võivad lepinguosalistes kaaluda võimalikke ajutisi lahendusi, eelkõige juhul, kui meede on seotud kergesti riknevate kaupade või hooajakaupade või -teenustega.
6. Kummagi lepinguosalise taotlusel edastab vahendaja lepinguosalistele faktiaruande projekti, milles on esitatud:
- a) kõnealuse meetme lühikokkuvõtte;
 - b) järgitud menetlused ning
 - c) vajaduse korral mõlemat lepinguosalist rahuldav lahendus, milles on kokkuleppele jõutud, sealhulgas võimalikud ajutised lahendused.
7. Vahendaja annab lepinguosalistele aega 15 päeva pärast faktiaruande projekti esitamist, et nad saaksid faktiaruande projekti kohta märkusi esitada. Pärast lepinguosalistelt saadud märkuste kaalumist esitab vahendaja lepinguosalistele 15 päeva jooksul alates märkuste kättesaamisest lõpliku faktiaruande. Faktiaruande projektis ja lõplikus faktiaruandes ei tõlgendata käesolevat lepingut.

8. Vahendusmenetlus lõpetatakse:
- a) mõlemat lepinguosalist rahuldava lahenduse vastuvõtmisega kuupäeval, mil vahendajale teatatakse sellest kokkuleppest;
 - b) lepinguosaliste vastastikusel kokkuleppel menetluse ükskõik millises etapis kuupäeval, mil vahendajale teatatakse sellest kokkuleppest;
 - c) vahendaja tehtud kirjaliku avaldusega pärast lepinguosalistega nõu pidamist selle kohta, et vahendustegevuse jätkamine oleks kasutu, kuupäeval, mil lepinguosalistele teatatakse sellest avaldusest, või
 - d) lepinguosalise tehtud kirjaliku avaldusega pärast seda, kui vahendusmenetluses on otsitud mõlemat lepinguosalist rahuldavaid lahendusi ning kaalutud vahendaja nõuandeid ja pakutud lahendusi, kuupäeval, mil vahendajale ja teisele lepinguosalisele teatatakse sellest avaldusest.

ARTIKKEL 31.29

Konfidentsiaalsus

Kui lepinguosalsed ei lepi kokku teisiti, on kõik vahendusmenetluse etapid, sealhulgas kõik nõuanded ja pakutud lahendused, konfidentsiaalsed. Lepinguosaline võib avalikustada lepituse toimumise asjaolu.

ARTIKKEL 31.30

Seos vaidluste lahendamise menetlustega

1. Vahendusmenetlus ei piira lepinguosaliste õigusi ja kohustusi, mis tulenevad B ja C jaost või muu lepingu kohasest vaidluste lahendamise menetlusest.
2. Lepinguosaline ei võta muudes käesoleva lepingu või muu lepingu kohastes vaidluste lahendamise menetlustes aluseks ega kasuta tõenditena ning vahekohus ei võta arvesse:
 - a) seisukohti, mis teine lepinguosaline on lepitusmenetluse käigus esitanud, ega üksnes artikli 31.28 lõike 2 alusel kogutud teavet;
 - b) asjaolu, et teine lepinguosaline on väljendanud valmisolekut nõustuda vahendamisel käsitletud meetme kohta leitud lahendusega ega
 - c) vahendaja antud nõu ega tema tehtud ettepanekuid.
3. Kui lepinguosalised ei lepi kokku teisiti, ei tegutse vahendaja vahekohtu liikmena vaidluste lahendamise menetlustes, mis põhinevad käesoleval lepingul või muul lepingul, milles käsitletakse sama küsimust kui see, mida ta lahendas vahendajana.

E JAGU

ÜLDSÄTTED

ARTIKKEL 31.31

Teabenõue

1. Enne konsulteerimis- või vahendustaotluse esitamist vastavalt artiklile 31.4 või 31.26 võib lepinguosaline nõuda teiselt lepinguosaliselt teavet meetme kohta, mis väidetavalt kahjustab lepinguosalistevahelist kaubandust või investeringute tegemist. Lepinguosaline, kellele selline nõue esitatakse, edastab 20 päeva jooksul pärast nõude edastamise kuupäeva kirjaliku vastuse, mis sisaldab tema märkusi nõutud teabe kohta.
2. Kui lepinguosaline, kellele teabenõue esitati, leiab, et ta ei saa vastust esitada 20 päeva jooksul pärast nõude kättesaamise kuupäeva, teatab ta teisele lepinguosalisele viivituse põhjustest ja täpsustab, mis ajaks ta saab vastuse esitada.
3. Tavaliselt eeldatakse, et lepinguosaline taotleb teavet käesoleva artikli lõike 1 järgi enne artikli 31.4 või 31.26 kohase konsulteerimis- või vahendustaotluse esitamist.

ARTIKKEL 31.32

Mõlemat lepinguosalist rahuldav lahendus

1. Lepinguosalised võivad igal ajal kokku leppida mõlemat lepinguosalist rahuldavas lahenduses kõigi artiklis 31.2 osutatud vaidluste puhul.
2. Kui mõlemat lepinguosalist rahuldav lahendus leitakse vahekohtu- või vahendusmenetluse jooksul, teatavad lepinguosalistes sellisest lahendusest üheskoos olenevalt asjaoludest kas vahekohtu esimehele või vahendajale. Pärast sellise teate saamist vahekohtu- või vahendusmenetlus lõpetatakse.
3. Kumbki lepinguosaline võtab vajalikud meetmed, et rakendada mõlemat lepinguosalist rahuldavat lahendust vastavalt vajadusele viivitamata või kokkulepitud aja jooksul.
4. Lahendust rakendav lepinguosaline teatab hiljemalt kokkulepitud ajavahemiku lõpuks teisele lepinguosalisele kirjalikult kõikidest meetmetest, mis ta on võtnud, et leida mõlemat lepinguosalist rahuldav lahendus.

ARTIKKEL 31.33

Ajavahemikud

1. Kõiki käesolevas peatükis sätestatud ajavahemikke arvestatakse alates päevast, mis järgneb nendega seotud toimingule.
2. Kõiki käesolevas peatükis sätestatud tähtaegu võib muuta lepinguosaliste vastastikusel kokkuleppel.

3. C jao kohaselt võib vahekohus igal ajal teha lepinguosalistele ettepaneku muuta käesolevas peatükis osutatud tähtaegu, lisades ettepaneku põhjenduse.

ARTIKKEL 31.34

Kulud

1. Kumbki lepinguosaline kannab ise oma vahekohtu- või vahendusmenetluses osalemise kulud.
2. Korralduslike küsimustega seotud kulud, sealhulgas vahekohtunike ja vahendaja tasu ja kulud, kannavad lepinguosaliselt ühiselt ja võrdselt. Vahekohtunike töötasu määratakse kindlaks vastavalt 31-A lisale. 31-A lisas sätestatud vahekohtunike tasustamise norme kohaldatakse vahendajate suhtes *mutatis mutandis*.

ARTIKKEL 31.35

Lisade muutmine

Kaubandusnõukogu võib võtta vastu otsuse 31-A ja 31-B lisa muutmise kohta vastavalt artikli 33.1 lõike 6 punktile a.

32. PEATÜKK

ERANDID

ARTIKKEL 32.1

Üldised erandid

1. Käesoleva lepingu 2., 4., 8., 10.,¹ 19. ja 22. peatüki kohaldamiseks inkorporeeritakse GATT 1994 XX artikkel, sealhulgas selle märkused ja lisasätted, käesolevasse lepingusse ning muudetakse *mutatis mutandis* selle osaks.

2. Ilma et see mõjutaks nõuet, et selliseid meetmeid ei kohaldata viisil, mis tooks kaasa meelevaldse või põhjendamatu diskrimineerimise samalaadsetes tingimustes olevate riikide vahel või investeeringute liberaliseerimise või teenustekaubanduse varjatud piirangud, ei tõlgendata ühtki käesoleva lepingu peatüki 8, peatükkide 10²–20³ või peatüki 22 sätet nii, nagu see takistaks lepinguosalist vastu võtmast või rakendamast meetmeid, mis on:

a) vajalikud avaliku julgeoleku või kõlbluse kaitseks või avaliku korra tagamiseks⁴;

¹ Seda sätet ei kohaldata artikli 10.7 suhtes.

² Seda sätet ei kohaldata artikli 10.7 suhtes.

³ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et ühtki käesoleva artikli sätet ei tõlgendata 20. lisa sätetatud õigusi piiravana.

⁴ Selles punktis sätetatud erandeid võib kohaldada üksnes juhul, kui esineb tõeline ja piisavalt suur oht, mis kahjustab mõnd ühiskonna põhihuvi.

- b) vajalikud inimeste, loomade või taimede elu või tervise kaitseks;
- c) vajalikud selleks, et tagada vastavus õigusnormidele, mis ei ole vastuolus käesoleva lepinguga, sealhulgas õigusnormidele, mis käsitlevad:
 - i) kelmuste ja pettuste ärahoidmist või lepingute rikkumise tagajärgede menetlemist;
 - ii) eraelu puutumatus kaitset isikuandmete töötlemisel ja levitamisel ning isiklike andmestike ja kontode konfidentsiaalsuse kaitset või
 - iii) ohutust.

3. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et lepinguosalistes mõistavad, et niivõrd, kui võrd, kui võrd sellised meetmed on vastuolus käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 osutatud käesoleva lepingu peatükkide sätetega:

- a) hõlmavad GATT 1994 XX artikli punktis b ja käesoleva artikli lõike 2 punktis b osutatud meetmed keskkonnameetmeid, mis on vajalikud inimeste, loomade või taimede elu või tervise kaitseks;
- b) kohaldatakse meetmete suhtes, mis on seotud taastumatute elus ja eluta loodusvarade kaitsega, GATT 1994 XX artikli punkti g, ning
- c) mitmepoolsete keskkonnalepingute rakendamiseks võetavad meetmed võivad kuuluda GATT 1994 XX artikli punkti b või g või käesoleva artikli lõike 2 punkti b kohaldamisalasse.

4. Enne GATT 1994 XX artikli punktides i ja j sätestatud meetmete kohaldamist esitab lepinguosaline teisele lepinguosalisele kogu asjakohase teabe, et leida lepinguosalistele vastuvõetav lahendus. Kui 30 päeva jooksul pärast asjakohase teabe esitamist ei jõuta vastuvõetavale lahendusele, võib lepinguosaline, kes kavatses meetet kohaldada, seda teha. Kui erakorralised ja kriitilised asjaolud, mis nõuavad viivitamatut tegutsemist, takistavad teabe eelnevat esitamist ja uurimist, võib meetmeid kohaldada kavatses lepinguosaline viivitamata kohaldada vajalikke kaitsemeetmeid, et olukord lahendada. Kõnealune lepinguosaline teavitab viivitamata teist lepinguosalist selliste meetmete kohaldamisest.

ARTIKKEL 32.2

Julgeolekuerandid

1. Ühtegi käesoleva lepingu sätet ei tõlgendata nii:
 - a) nagu kohustaks see lepinguosalist esitama teavet või pakkuma juurdepääsu teabele, mille avalikustamine kahjustaks tema hinnangul tema olulisi julgeolekuhuve, või
 - b) nagu takistaks see lepinguosalist võtmast meetmeid, mida ta peab vajalikuks selleks, et kaitsta oma olulisi julgeolekuhuve:
 - i) seoses relvade, laskemoona ja sõjavarustuse tootmise või nendega kauplemisega ning muude kaupade ja materjalide, teenuste ja tehnoloogiaga seotud kauplemise ja tehingutega ning majandustegevusega, mille otsene või kaudne eesmärk on relvajõudude varustamine;

- ii) seoses lõhustuvate ja ühinevate tuumamaterjalidega või ainetega, millest neid saadakse, või
 - iii) sõja ajal või muudes rahvusvaheliste suhete kriisiolukordades või
- c) nagu takistaks see lepinguosalist võtmast meetmeid, et täita ÜRO põhikirjast tulenevaid kohustusi rahvusvahelise rahu ja julgeoleku säilitamiseks.
2. Lepinguosaline teavitab kaubanduskomiteed võimalikult suures ulatuses meetmetest, mida ta võtab lõike 1 punktide b ja c alusel, ning nende meetmete lõpetamisest.

ARTIKKEL 32.3

Maksustamine

1. Käesolevas artiklis kasutatakse järgmisi mõisteid:
- a) „residentsus“ – maksuresidentsus;
 - b) „maksuleping“ – topeltmaksustamise vältimiseks sõlmitud leping või muu rahvusvaheline leping või kokkulepe, mis on täielikult või peamiselt maksustamisega seotud ja mille osaline mõni liikmesriik, Euroopa Liit või Tšiili on, ning
 - c) „maksustamismeede“ – meede, millega kohaldatakse Euroopa Liidu, selle mis tahes liikmesriigi või Tšiili maksuõigust.

2. Käesolevat lepingut kohaldatakse maksumeetmete suhtes üksnes niivõrd, kuivõrd nende kohaldamine on vajalik käesoleva lepingu sätete jõustamiseks.
3. Ükski käesoleva lepingu säte ei mõjuta ei Euroopa Liidu ega selle liikmesriikide ega Tšiili maksualaste lepingute kohaseid õigusi ja kohustusi. Käesoleva lepingu ja mõne maksualase lepingu vastuolu korral kohaldatakse vastuolu ulatuses asjaomast maksualast lepingut. Kui Euroopa Liit või selle liikmesriigid ja Tšiili on sõlminud maksualase lepingu, teevad käesoleva lepingu ja asjaomase maksualase lepingu kohased, ühelt poolt Euroopa Liidu või selle liikmesriikide ja teiselt poolt Tšiili pädevad asutused ühiselt kindlaks, kas käesoleva lepingu ja asjaomase maksualase lepingu vahel on vastuolu või mitte.
4. Käesolevast lepingust tulenevat enamsoodustusrežiimiga seotud kohustust ei kohaldata soodustuste suhtes, mida Euroopa Liit, selle liikmesriigid või Tšiili annavad maksulepingu alusel.
5. Ilma et see mõjutaks keeldu kohaldada asjaomaseid meetmeid viisil, mis kujutaks endast meelevaldset või põhjendamatu diskrimineerimist riikide vahel, kus valitsevad samasugused tingimused, või kaubanduse ja investeeringute varjatud piiramist, ei tõlgendata ühtki käesoleva lepingu sätet nii, nagu takistaks see lepinguosalist vastu võtmast, kehtima jätmast või rakendamast meetmeid, mille eesmärk on tagada otseste maksude õiglane või tõhus kehtestamine või kogumine;
 - a) millega tehakse vahet maksumaksjatel, kes ei ole ühesuguses olukorras, eeskätt oma elu- või asukoha või selle koha poolest, kuhu nad on oma kapitali investeerinud, või
 - b) mille eesmärk on hoida ära maksustamise vältimist või maksudest kõrvalehoidmist kõnealuse lepinguosalise maksulepingu või maksuõiguse alusel.

ARTIKKEL 32.4

Teabe avalikustamine

1. Ühtki käesoleva lepingu sätet ei tõlgendata nii, nagu see kohustaks lepinguosalist esitama konfidentsiaalset teavet, mille avalikustamine takistaks õiguskaitsetoiminguid või oleks muul viisil vastuolus avalike huvidega või kahjustaks konkreetsete avaliku või erasektori ettevõtete seaduslikke ärihuve, välja arvatud juhul, kui vahekohus vajab seda konfidentsiaalset teavet 31. peatüki kohases vaidluste lahendamise menetluses. Sellisel juhul tagab vahekohus konfidentsiaalsuse täieliku kaitse.
2. Kui lepinguosaline esitab kaubandusnõukogule, kaubanduskomiteele, allkomiteedele või muudele käesoleva lepingu alusel moodustatud organitele tema õigusaktide kohaselt konfidentsiaalsena käsitatavat teavet, käsitleb teine lepinguosaline seda teavet konfidentsiaalsena, välja arvatud juhul, kui teabe esitanud lepinguosaline nõustub vastupidisega.

ARTIKKEL 32.5

WTO peatamisotsused

Kui käesolevast lepingust tulenev kohustus on sisuliselt samaväärne WTO asutamislepingust tuleneva kohustusega, loetakse, et mis tahes meede, mis on võetud kooskõlas WTO asutamislepingu IX artikli alusel vastu võetud peatamisotsusega, vastab käesoleva lepingu sisuliselt samaväärsele kohustusele.

33. PEATÜKK

INSTITUTSIOONILISED JA LÕPPSÄTTED

A JAGU

INSTITUTSIOONILISED SÄTTED

ARTIKKEL 33.1

Kaubandusnõukogu

1. Käesolevaga moodustavad lepinguosalisel kaubandusnõukogu. Kaubandusnõukogu teeb käesoleva lepingu eesmärkide täitmise järelevalvet ja jälgib selle rakendamist. Ta vaatab läbi kõik käesoleva lepingu raames tekkivad küsimused.
2. Kaubandusnõukogu tuleb kokku ühe aasta jooksul alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast ja seejärel kord kahe aasta jooksul või vastavalt lepinguosaliste muule kokkuleppele. Kaubandusnõukogu koosolekud toimuvad füüsiliselt või lepinguosalistele kättesaadavate tehnoloogiliste abivahendite kaudu kooskõlas selle kodukorraga. Füüsiliselt toimuvad koosolekud peetakse vaheldumisi Brüsselis ja Santiagos. Käesoleva lepingu koordinaatorid koostavad kaubandusnõukogu koosoleku päevakorra artikli 33.3 lõike 2 kohaselt.

3. Kaubandusnõukogu koosneb lepinguosaliste esindajatest, kes vastutavad kaubandus- ja investeerimisküsimuste eest. Kaubandusnõukogu kaasesimees on kummagi lepinguosalise esindaja.
4. Kaubandusnõukogul on õigus võtta vastu otsuseid käesolevas lepingus sätestatud juhtudel ja anda soovitusi vastavalt oma kodukorrale. Kaubandusnõukogu võtab vastu oma otsused ja annab soovitused vastastikusel kokkuleppel. Otsused on lepinguosaliste suhtes siduvad ning lepinguosalisel võtavad nende otsuste rakendamiseks kõik vajalikud meetmed¹. Soovitused ei ole siduvad.
5. Kaubandusnõukogu kehtestab oma kodukorra ja kaubanduskomitee kodukorra enda esimesel koosolekul.
6. Kaubandusnõukogu võib:
- a) võtta vastu otsuseid, millega muudetakse järgmist:
- i) liidetes 2-1 ja 2-2 esitatud tariifitabelid, et kiirendada tariifide kaotamist;
 - ii) peatükk 3 ja 3-A kuni 3-E lisa;
 - iii) 6-F ja 6-G lisa ning liide 6-E-1;
 - iv) 9-A, 9-D ja 9-E lisa ning 9-B lisa punkt 1;

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et Tšiili rakendab kõiki kaubandusnõukogu vastuvõetud otsuseid *acuerdos de ejecución* (täidesaatvad lepingud) kaudu kooskõlas Tšiili õigusega.

- v) 14-B lisa;
- vi) 22. lisa;
- vii) artikli 24.2 lõikes 1 esitatud „subsiidiumi“ määratlus niivõrd, kui võrd see on seotud teenuseid osutavate ettevõtetega, et võtta arvesse nende arutelude tulemusi, mis peetakse tulevikus selles küsimuses WTOs või sellega seotud mõnepoolsetel foorumitel;
- viii) 25-A lisa seoses viidetega lepinguosaliste territooriumil kohaldatavale õigusele;
- ix) 25-B lisa seoses kriteeriumidega, mis lisatakse vastulausete ja vastuväidete menetlusse;
- x) 25-C lisa seoses geograafiliste tähistega;
- xi) 31-A ja 31-B lisa ning
- xii) mis tahes muu säte, lisa, liide või protokoll, mille muutmise on ette nähtud käesoleva lepinguga;
- b) võtta vastu otsuseid käesoleva lepingu sätete tõlgenduste kohta, mis on lepinguosaliste ja kõikide käesoleva lepingu alusel moodustatud organite ning 26. ja 31. peatükis osutatud vahekohtute jaoks siduvad;
- c) delegeerida kõik oma ülesanded kaubanduskomiteele, sealhulgas õiguse võtta vastu otsuseid ja anda soovitusi;
- d) moodustada kooskõlas artikli 33.4 lõikega 2 täiendavaid allkomiteid ja muid organeid; ning

- e) kehtestada vastavalt artikli 33.4 lõikele 7 allkomiteede ja muude organite kodukorra, kui ta peab seda asjakohaseks.

ARTIKKEL 33.2

Kaubanduskomitee

1. Käesolevaga moodustavad lepinguosalisel kaubanduskomitee. Kaubanduskomitee abistab kaubandusnõukogu selle ülesannete täitmisel.
2. Kaubanduskomitee vastutab käesoleva lepingu üldise rakendamise eest. Asjaolu, et kaubanduskomitee arutab küsimust, ei takista ka kaubandusnõukogul sellega tegelemast.
3. Kaubanduskomitee tuleb kokku ühe aasta jooksul alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast ja seejärel kord aastas või vastavalt lepinguosaliste muule kokkuleppele. Kaubanduskomitee koosolekud toimuvad füüsiliselt või lepinguosalistele kättesaadavate tehnoloogiliste abivahendite kaudu kooskõlas selle kodukorraga. Füüsiliselt toimuvad koosolekud peetakse vaheldumisi Brüsselis ja Santiagos. Käesoleva lepingu koordinaatorid koostavad kaubanduskomitee koosoleku päevakorra artikli 33.3 lõike 2 kohaselt.
4. Kaubanduskomitee koosneb lepinguosaliste esindajatest, kes vastutavad kaubandus- ja investeerimisküsimuste eest. Kaubanduskomitee kaasesimees on kummagi lepinguosalise esindaja.

5. Kaubanduskomiteel on õigus võtta vastu otsuseid käesolevas lepingus sätestatud juhtudel või juhul, kui kaubandusnõukogu on talle sellised õigused artikli 33.1 lõike 6 punkti c kohaselt delegeerinud. Kaubanduskomiteel on samuti õigus anda soovitusi, sealhulgas juhul, kui see õigus on delegeeritud vastavalt artikli 33.1 lõike 6 punktile c. Kaubanduskomitee võtab oma otsused vastu ja annab soovitusel vastastikusel kokkuleppel ning vastavalt oma kodukorrale. Delegeeritud ülesannete täitmisel võtab kaubanduskomitee oma otsused vastu ja annab soovitusi vastavalt kaubandusnõukogu kodukorrale. Otsused on lepinguosaliste suhtes siduvad ning lepinguosalistes võtavad nende otsuste rakendamiseks kõik vajalikud meetmed¹. Soovitused ei ole siduvad.

6. Kaubanduskomitee:

- a) vastutab käesoleva lepingu nõuetekohase rakendamise eest; sellega seoses ja ilma et see piiraks 31. peatükis sätestatud õigusi, võib lepinguosaline suunata kaubanduskomitees arutamiseks kõik küsimused, mis on seotud käesoleva lepingu kohaldamise või tõlgendamisega;
- b) teeb vajaduse korral järelevalvet käesoleva lepingu sätete edasiarendamise üle ja hindab selle kohaldamisel saadud tulemusi;
- c) otsib asjakohaseid viise, kuidas ennetada ja lahendada probleeme, mis võivad käesoleva lepinguga hõlmatud valdkondades muidu tekkida;
- d) teeb järelevalvet kõigi artikli 33.4 alusel moodustatud allkomiteede töö üle ning

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et Tšiili rakendab kõiki kaubanduskomitee vastuvõetud otsuseid *acuerdos de ejecución* (täidesaatvad lepingud) kaudu kooskõlas Tšiili õigusega.

e) uurib, kuidas mõjutab käesolevat lepingut see, kui Euroopa Liiduga ühineb uus liikmesriik.

7. Kaubanduskomitee võib:

- a) moodustada kooskõlas artikli 33.4 lõikega 2 täiendavaid allkomiteesid ja muid organeid;
- b) võtta vastu otsuseid, et muuta käesolevat lepingut vastavalt artikli 33.1 lõike 6 punktile a ja anda artikli 33.1 lõike 6 punktis b osutatud tõlgendusi kaubandusnõukogu koosolekute vahelisel ajal, kui kaubandusnõukogu ei saa kohtuda, või nagu käesolevas lepingus on muul viisil ette nähtud, ning
- c) kehtestada vastavalt artikli 33.4 lõikele 7 allkomiteede ja muude organite kodukorra, kui ta peab seda asjakohaseks.

ARTIKKEL 33.3

Koordinaatorid

1. Kumbki lepinguosaline määrab 60 päeva jooksul alates käesoleva lepingu jõustumisest käesoleva lepingu koordinaatori ja teatab teisele lepinguosalisele koordinaatori kontaktandmed.
2. Koordinaatorid koostavad ühiselt päevakorra ja teevad kõik vajalikud koosolekute ettevalmistused kaubandusnõukogus, kaubanduskomitee ning artikli 33.4 kohaselt moodustatud allkomiteede ja muude organite. Koordinaatorid võtavad vajaduse korral kaubandusnõukogu ja -komitee otsuste järelmeetmeid.

ARTIKKEL 33.4

Allkomiteed ja muud organid

1. Lepinguosalised moodustavad järgmised allkomiteed:
 - a) tolli, kaubanduse lihtsustamise ja päritolureeglite allkomitee;
 - b) finantsteenuste allkomitee;
 - c) intellektuaalomandi allkomitee;
 - d) riigihangete allkomitee;
 - e) sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete allkomitee;
 - f) teenuste ja investeringute allkomitee;
 - g) kestlike toidusüsteemide allkomitee;
 - h) tehniliste kaubandustõkete allkomitee;
 - i) kaubavahetuse allkomitee ning
 - j) kaubanduse ja kestliku arengu allkomitee.

2. Kaubandusnõukogu või kaubanduskomitee võib vastu võtta otsuse täiendava allkomitee või muu organi moodustamise kohta. Kaubandusnõukogu või kaubanduskomitee võib määrata allkomiteele või muule käesoleva lõike alusel moodustatud organile ülesandeid, mis kuuluvad nende pädevusse ja mis aitavad neil täita oma vastavaid ülesandeid ning tegeleda konkreetsete ülesannete või teemadega. Kaubandusnõukogu või kaubanduskomitee võib muuta käesoleva lõike kohaselt moodustatud allkomiteele või muule organile määratud ülesandeid või saata nad laiali.
3. Allkomiteed ja muud organid koosnevad lepinguosaliste esindajatest ning nende kaasesimeheks on kummagi lepinguosalise esindaja.
4. Kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti või kui lepinguosalisel ei ole kokku leppinud teisiti, tulevad allkomiteed kokku ühe aasta jooksul alates nende moodustamisest ning seejärel kummagi lepinguosalise või kaubandusnõukogu või kaubanduskomitee taotlusel asjakohasel tasandil. Allkomiteed võivad ka omal algatusel kokku tulla, kui nende kodukorrast ei tulene teisiti. Allkomiteede koosolekud toimuvad füüsiliselt või mis tahes tehnoloogiliste abivahendite kaudu vastavalt allkomiteede kodukorrale. Füüsiliselt toimuvad koosolekud peetakse vaheldumisi Brüsselis ja Santiagos. Allkomiteede ja muude organite koosoleku päevakorra koostavad käesoleva lepingu koordinaatorid vastavalt artikli 33.3 lõikele 2.
5. Kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti, annavad allkomiteed ja muud organid oma tegevusest kaubanduskomiteele aru korrapäraselt ja kaubanduskomitee taotlusel.
6. Asjaolu, et allkomiteed või muud organid arutavad küsimust, ei takista kaubandusnõukogul või kaubanduskomiteel ka ise sellega tegelemast.

7. Kaubandusnõukogu või kaubanduskomitee võib kehtestada allkomiteede ja muude organite kodukorra, kui ta peab seda asjakohaseks. Kui kaubandusnõukogu või kaubanduskomitee sellist kodukorda ei kehtesta, kohaldatakse kaubanduskomitee kodukorda *mutatis mutandis*.

8. Allkomiteed ja muud organid võivad anda soovitusi vastavalt oma kodukorrale. Allkomiteed ja muud organid annavad soovitusi vastastikusel kokkuleppel. Allkomiteede ja muude organite soovitused ei ole siduvad.

ARTIKKEL 33.5

Kodanikuühiskonna osalemine

Kumbki lepinguosaline edendab kodanikuühiskonna osalemist käesoleva lepingu rakendamises, eelkõige suhtluse kaudu artiklis 33.6 osutatud sisekonsultatsioonirühma ja artiklis 33.7 osutatud kodanikuühiskonna foorumiga.

ARTIKKEL 33.6

Sisekonsultatsioonirühmad

1. Kumbki lepinguosaline loob või määrab sisekonsultatsioonirühma kahe aasta jooksul alates käesoleva lepingu jõustumisest. Igas sisekonsultatsioonirühmas peavad olema tasakaalustatult esindatud sõltumatud kodanikuühiskonna organisatsioonid, sealhulgas valitsusvälised organisatsioonid, ametiühingud ning ettevõtjate ja tööandjate organisatsioonid. Selleks kehtestab kumbki lepinguosaline oma ametisse nimetamise reeglid, et määrata kindlaks vastava sisekonsultatsioonirühma koosseis, pakkudes juurdepääsuvõimalusi eri sektorite osalejatele. Iga sisekonsultatsioonirühma koosseisu uuendatakse korrapäraste ajavahemike järel kooskõlas käesoleva lõike kohaselt kehtestatud ametisse nimetamise reeglitega.
2. Kumbki lepinguosaline kohtub vähemalt kord aastas oma sisekonsultatsioonirühmaga, et arutada käesoleva lepingu rakendamist. Kumbki lepinguosaline võib arvesse võtta oma vastava sisekonsultatsioonirühma esitatud seisukohti või soovitusi.
3. Et suurendada üldsuse teadlikkust oma vastavast sisekonsultatsioonirühmast, avaldab kumbki lepinguosaline oma vastavas sisekonsultatsioonirühmas osalevate organisatsioonide nimekirja ja selle kontaktandmed.
4. Lepinguosalisel edendavad asjakohaste vahendite abil sisekonsultatsioonirühmade vahelist suhtlust.

ARTIKKEL 33.7

Kodanikuühiskonna foorum

1. Lepinguosalised edendavad kodanikuühiskonna foorumi regulaarset korraldamist, et pidada dialoogi käesoleva lepingu rakendamise üle.
2. Lepinguosalised kutsuvad kodanikuühiskonna foorumi koosolekud kokku vastastikusel kokkuleppel. Kodanikuühiskonna foorumi koosoleku kokkukutsumisel kutsub kumbki lepinguosaline osalema oma territooriumil asutatud sõltumatuid kodanikuühiskonna organisatsioone, sealhulgas artiklis 33.6 osutatud vastava sisekonsultatsioonirühma liikmeid. Kumbki lepinguosaline edendab tasakaalustatud esindatust, mis võimaldab osaleda valitsusvälistel organisatsioonidel, ametiühingutel ning ettevõtjate ja tööandjate organisatsioonidel. Iga organisatsioon kannab ise kulud, mis on seotud tema osalemisega kodanikuühiskonna foorumil.
3. Vajaduse korral osalevad kaubandusnõukogus või -komitees osalevate lepinguosaliste esindajad kodanikuühiskonna foorumi koosolekutel. Lepinguosalised avaldavad ühiselt või eraldi kodanikuühiskonna foorumil tehtud ametlikud avaldused.

B JAGU

LÖPPSÄTTED

ARTIKKEL 33.8

Territoriaalne kohaldamisala

1. Käesolevat lepingut kohaldatakse:
 - a) Euroopa Liidu puhul nende territooriumide suhtes, kus kohaldatakse Euroopa Liidu lepingut ja Euroopa Liidu toimimise lepingut, neis lepingutes sätestatud tingimustel ning
 - b) Tšiili puhul tema suveräänsete õiguste alla kuuluva maa-, mere- ja õhuruumi ning majandusvööndi ja mandrilava suhtes, kus ta teostab suveräänseid õigusi ja jurisdiktsiooni kooskõlas rahvusvahelise õiguse¹ ja Tšiili õigusega².

Käesolevas lepingus sisalduvaid viiteid territooriumile käsitatakse kooskõlas käesoleva lõikega, kui ei ole sõnaselgelt sätestatud teisiti.

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et rahvusvaheline õigus hõlmab eelkõige Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni, mis sõlmiti 10. detsembril 1982 Montego Bays.

² Suurema selguse huvides olgu märgitud, et kui Tšiili õigus ja rahvusvaheline õigus on vastuolus, on ülimuslik viimati nimetatud õigus.

2. Mis puutub sätetesse, milles käsitletakse kaupade tariifset kohtlemist, sealhulgas päritolureegleid ja sellise kohtlemise ajutist peatamist, siis kohaldatakse käesolevat lepingut ka Euroopa Liidu tolliterritooriumi nende piirkondade suhtes, nagu on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 952/2013¹ artiklis 4, mis ei ole hõlmatud käesoleva artikli lõike 1 punktiga a.

ARTIKKEL 33.9

Jõustumine

1. Käesolev leping jõustub selle kolmanda kuu esimesel päeval, mis järgneb kuupäevale, mil lepinguosalisel esitavad teineteisele viimase teate käesoleva lepingu jõustumiseks vajalike riigisiseste menetluste lõpuleviimise kohta.

2. Lõike 1 kohased teated saadetakse Euroopa Liidu puhul Euroopa Liidu Nõukogu peasekretärile ja Tšiili puhul välisministeeriumile.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. oktoobri 2013. aasta määrus (EL) nr 952/2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik (ELT L 269, 10.10.2013, lk 1).

ARTIKKEL 33.10

Muudatused

1. Lepinguosalised võivad kirjalikult kokku leppida käesoleva lepingu muutmises. Muudatused jõustuvad kooskõlas artikliga 33.9 *mutatis mutandis*.
2. Olenemata käesoleva artikli lõikest 1 võib kaubandusnõukogu võtta vastu otsuseid käesoleva lepingu muutmiseks juhtudel, millele on osutatud artikli 33.1 lõike 6 punktis a ja artikli 33.13 lõikes 4.

ARTIKKEL 33.11

Muud kokkulepped

1. Assotsieerimislepingu IV osa, sealhulgas selle institutsioonilise raamistiku alusel tehtud otsused, kaotab kehtivuse käesoleva lepingu jõustumisel.
2. Käesoleva lepinguga asendatakse assotsieerimislepingu IV osa, sealhulgas kõik selle institutsioonilise raamistiku alusel tehtud otsused. Kõigis muudes lepinguosalistevahelistes lepingutes ja kokkulepetes olevaid viiteid assotsieerimislepingule, sealhulgas selle institutsioonilise raamistiku alusel tehtud otsustele, käsitatakse viidetena käesolevale lepingule.

3. Käesoleva lepingu kohaldamisalasse kuuluvad olemasolevad lepingud kaotavad kehtivuse käesoleva lepingu jõustumisel.
4. Assotsieerimislepingu V lisas esitatud veinikaubanduse leping (edaspidi „veinileping“) ning assotsieerimislepingu VI lisas esitatud piiritusjookide ja aromatiseeritud jookidega kauplemise leping (edaspidi „piiritusjookide leping“)¹ koos kõikide liidetega inkorporeeritakse käesolevasse lepingusse ning muudetakse *mutatis mutandis* selle osaks.
- a) veinilepingus ja piiritusjookide lepingus sisalduvaid viiteid assotsieerimislepingu IV osas sätestatud vaidluste lahendamisele ning assotsieerimislepingu XVI lisas osutatud tegevusjuhendile käsitatakse vastavalt viidetena käesoleva lepingu 31. peatükis sätestatud vaidluste lahendamisele ja 31-B lisas sätestatud tegevusjuhendile;
 - b) veinilepingus ja piiritusjookide lepingus sisalduvaid viiteid ühendusele käsitatakse viidetena Euroopa Liidule;
 - c) veinilepingus ja piiritusjookide lepingus sisalduvaid viiteid assotsieerimislepinguga moodustatud assotsieerimiskomiteele käsitatakse viidetena käesoleva lepingu artikliga 33.2 moodustatud kaubanduskomiteele;
 - d) veinilepingus ja piiritusjookide lepingus sisalduvaid viiteid assotsieerimislepingu IV lisale käsitatakse viidetena käesoleva lepingu 6. peatükile;

¹ Suurema selguse huvides on veinilepingu ja piiritusjookide lepingu allkirjastamise kuupäev ja jõustumise kuupäev samad kui assotsieerimislepingu allkirjastamise kuupäev ja jõustumise kuupäev.

- e) suurema selguse huvides peavad veinilepingu artikli 30 alusel moodustatud ühiskomitee ja piiritusjookide lepingu artikli 17 alusel moodustatud ühiskomitee jääma ametisse ning jätkama veinilepingu artiklis 29 ja piiritusjookide lepingu artiklis 16 osutatud ülesannete täitmist ning
- f) suurema selguse huvides kohaldatakse käesoleva lepingu artikli 1.5 lõiget 2 veinilepingu ja piiritusjookide lepingu suhtes.
5. Kõik assotsieerimislepingu institutsioonilise raamistiku alusel tehtud otsused veinilepingu või piiritusjookide lepingu kohta, mis on jõus käesoleva lepingu jõustumisel, loetakse käesoleva lepingu artikliga 33.2 moodustatud kaubanduskomitee poolt vastuvõetuks.
6. Lepinguosalised võivad muuta inkorporeeritud veinilepingu ja piiritusjookide lepingu liiteid kirjavahetuse teel.¹

¹ Suurema selguse huvides olgu märgitud, et Tšiili rakendab inkorporeeritud veinilepingu või piiritusjookide lepingu kõiki muudatusi *acuerdos de ejecución* (täidesaatvad lepingud) kaudu kooskõlas Tšiili õigusega.

ARTIKKEL 33.12

Lisad, liited, protokollid, märkused ja joonealused märkused

Käesoleva lepingu lisad, liited, protokollid, märkused ja joonealused märkused on selle lepingu lahutamatu osa.

ARTIKKEL 33.13

Uute riikide ühinemine Euroopa Liiduga

1. Euroopa Liit teavitab Tšiilit igast kolmanda riigi esitatud taotlusest Euroopa Liiduga ühinemiseks.
2. Euroopa Liit teatab Tšiilile uue liikmesriigi Euroopa Liiduga ühinemise lepingu (edaspidi „ühinemisleping“) allakirjutamise ja jõustumise kuupäeva.
3. Uue liikmesriigi suhtes kohaldatakse käesolevat lepingut alates kuupäevast, mil see uus liikmesriik Euroopa Liiduga ühineb.

4. Et hõlbustada käesoleva artikli lõike 3 rakendamist, uurib kaubanduskomitee alates ühinemislepingu allakirjutamise kuupäevast vastavalt artikli 33.2 lõike 6 punktile e seda, kuidas uue liikmesriigi ühinemine Euroopa Liiduga käesolevat lepingut mõjutab. Kaubandusnõukogu võtab vastu otsuse käesoleva lepingu lisade vajalike muudatuste ja muude vajalike kohanduste, sealhulgas üleminekumeetmete kohta. Kõik käesoleva lõike kohaselt vastu võetud kaubandusnõukogu otsused jõustuvad kuupäeval, mil kõnealune uus liikmesriik Euroopa Liiduga ühineb.

ARTIKKEL 33.14

Eraõigus

1. Ühtegi käesoleva lepingu sätet ei tõlgendata nii, nagu saaks sellega isikutele otse anda muid õigusi või määrata muid kohustusi kui need õigused ja kohustused, mis on lepinguosalistele antud rahvusvahelise õiguse alusel, ega viisil, mis võimaldab käesolevale lepingule tugineda otse lepinguosalise õigussüsteemis.
2. Lepinguosaline ei näe selle lepinguosalise õiguse kohaselt ette nõudeõigust teise lepinguosalise vastu põhjusel, et teise lepinguosalise meede on vastuolus käesoleva lepinguga.

ARTIKKEL 33.15

Kestus

Käesolev leping kehtib kuni täiustatud raamlepingu jõustumise kuupäevani.

ARTIKKEL 33.16

Lepingu lõpetamine

Olenemata artiklist 33.15 võib kumbki lepinguosaline teatada teisele lepinguosalisele oma kavatsusest käesolev leping lõpetada. Kõnealune teade saadetakse Euroopa Liidu puhul Euroopa Liidu Nõukogu peasekretariaadile ja Tšiili puhul välisministeeriumile. Lõpetamine jõustub kuus kuud pärast nimetatud teate kuupäeva.

ARTIKKEL 33.17

Autentsed tekstid

Käesolev leping on koostatud kahes eksemplaris bulgaaria, eesti, hispaania, hollandi, horvaadi, inglise, iiri, itaalia, kreeka, leedu, läti, malta, poola, portugali, prantsuse, rootsi, rumeenia, saksa, slovaki, sloveeni, soome, taani, tšehhi ja ungari keeles, kusjuures kõik tekstid on võrdselt autentsed.

SELLE KINNITUSEKS on täievolilised esindajad käesolevale lepingule alla kirjutanud.

Koostatud aastal

Euroopa Liidu nimel

Tšiili Vabariigi nimel